

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
DOKTORI ISKOLA

NEPARÁCZKI ANNA VIKTÓRIA

**A TERRORIZMUS ELLENI FELLÉPÉS ESZKÖZEI
A MAGYAR ÉS A NÉMET BÜNTETŐ ANYAGI JOGBAN**

PhD értekezés

TÉMAVEZETŐ:

Dr. habil. Kőhalmi László

Pécs

2017

Kézirat lezárásának ideje: 2017. április 16. napja

TARTALOMJEGYZÉK

Rövidítések jegyzéke.....	7
Tartalmi összefoglaló	9
A) Problémafelvetés	9
B) A kutatás célja.....	10
C) A kutatás módszerei.....	10
D) Az értekezés felépítése	11
Zusammenfassung	13
A) Problemstellung	13
B) Forschungsziel	14
C) Forschungsmethode	14
D) Gang der Untersuchung	15
I. Bevezetés	17
A) A terrorizmus elleni jogi fellépésről.....	17
B) A terrorizmus kriminológiai megközelítéséről.....	19
C) A terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépésről	22
II. A terrorizmus elleni magyar büntető anyagi jogi fellépésről	24
A) A terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést szolgáló bűncselekmények és azok rendszertani helye	24
B) A terrorcselekmény [Btk. 314-316. §].....	25
1. Jogi tárgy	25
2. Az egyes bűncselekményi változatok tényállásának elemzése	26
C) A terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása [Btk. 317. §].....	52
1. Jogi tárgy	52
2. A törvényi tényállás elemzése	53
D) A terrorizmus finanszírozása [Btk. 318. §].....	54
1. Jogi tárgy	54
2. A törvényi tényállás elemzése	55
E) Értelmező rendelkezés: a terrorista csoport fogalma [Btk. 319. §].....	60
1. A terrorista csoport tárgyi ismérvei.....	61
2. A terrorista csoport alanyi ismérvei	64
F) A terrorizmus támogatására uszítás [Btk. 331. § (2) bekezdés].....	66

1. Jogi tárgy	66
2. A törvényi tényállás elemzése	67
III. A terrorizmus elleni német büntető anyagi jogi fellépésről	69
A) A terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést szolgáló bűncselekmények, és azok rendszertani helye	69
B) Az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény előkészülete [StGB. 89a. §]	72
1. Jogi tárgy	72
2. A törvényi tényállás elemzése	73
C) Kapcsolatfelvétel az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetése érdekében [StGB. 89b. §]	79
1. Jogi tárgy	80
2. A törvényi tényállás elemzése	80
D) A terrorizmus finanszírozása [StGB. 89c. §]	82
1. Jogi tárgy	83
2. A törvényi tényállás elemzése	83
E) Útmutatás nyújtása az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetéséhez [StGB 91. §]	88
1. Jogi tárgy	89
2. A törvényi tényállás elemzése	89
F) Terrorista szövetség alakítása [StGB. 129a. §]	92
1. Jogi tárgy	93
2. A törvényi tényállás elemzése bűncselekményi változatonként	93
3. A terrorista szövetség fogalma	106
G) A tervezett bűncselekmények feljelentésének elmulasztása [StGB. 138. § (2) bekezdés] és a tervezett bűncselekmények feljelentésének elmulasztása büntetlensége [StGB. 139. § (1), (3), (4) bekezdése]	107
H) A terrorista bűncselekmények kapcsán a német elméleti szakirodalomban megjelenő koncepciókról	109
1. Az ún. ellenség-büntetőjogról	109
2. Az ún. szimbolikus büntetőjogról	109
IV. Nemzetközi elvárások a terrorizmus elleni fellépést szolgáló tényállásokkal kapcsolatban	111
A) A Btk. 314. § (1) bekezdése, és a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti terrorcselekmény büntetétére vonatkozó nemzetközi elvárások	112
1. Az ENSZ elvárásai	112

2. Az Európa Tanács elvárásai	121
3. Az Európai Unió elvárásai	124
B) A terrorcselekmény szervezett elkövetésére [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont, Btk. 315. § (2) bekezdés, Btk. 318. § (2) bekezdés, Btk. 319. §] vonatkozó nemzetközi elvárások .	129
1. Az ENSZ elvárásai	130
2. Az Európa Tanács elvárásai	135
3. Az Európai Unió elvárásai	138
C) A terrorcselekmény sui generis előkészületére, a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazásra, valamint a terrorizmus támogatására uszításra [Btk. 315. §, Btk. 316. § b) pont, Btk. 331. § (2) bekezdés] vonatkozó nemzetközi elvárások	141
1. Az ENSZ elvárásai	142
2. Az Európa Tanács elvárásai	144
3. Az Európai Unió elvárásai	148
D) A terrorcselekménnyel fenyegetésre [Btk. 316. § a) pont] vonatkozó nemzetközi elvárások	154
1. Az ENSZ elvárásai	154
2. Az Európa Tanács elvárásai	160
3. Az Európai Unió elvárásai	160
E) A terrorizmus finanszírozására [Btk. 318. §] vonatkozó nemzetközi elvárások	163
1. Az ENSZ elvárásai	163
2. Az Európa Tanács elvárásai	167
3. Az Európai Unió elvárásai	170
4. A FATF ajánlásai	176
V. Következtetések.....	182
A) A Btk. 314. § (1) bekezdése, és a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti terrorcselekmény büntette.....	182
1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata	182
2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással	184
3. A dogmatikai probléma feloldása.....	186
B) A terrorcselekmény szervezett elkövetésére [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont, Btk. 315. § (2) bekezdés, Btk. 318. § (2) bekezdés, Btk. 319. §] vonatkozó büntetőjogi rendelkezések	188
1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata	188
2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással	194

3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslatok	199
C) A terrorcselekmény sui generis előkészületére, a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazásra, valamint a terrorizmus támogatására uszításra [Btk. 315. §, Btk. 316. § b) pont, Btk. 331. § (2) bekezdés] vonatkozó büntetőjogi rendelkezések	201
1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata	201
2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással	208
3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslat. 214	
D) A terrorcselekménnyel fenyegetés büntette [Btk. 316. § a) pont]	216
1. A nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata	217
2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással	218
3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslatok	218
E) A terrorizmus finanszírozásának büntette [Btk. 318. §]	224
1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata	224
2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással	227
3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslatok	230
VI. Záró gondolatok	242
Irodalomjegyzék.....	244
Felhasznált joganyagok jegyzéke.....	257

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

BGH	Bundesgerichtshof (Szövetségi Legfelsőbb Bíróság)
BGHSt	Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Strafsachen (Szövetségi Legfelsőbb Bíróság büntető ügyekben hozott döntései)
BH	Bírósági Határozatok
BJD	Büntetőjogi Döntvénytár
BJE	büntető jogegységi határozat
BT	Biztonsági Tanács
Btk.	2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
BT-Drs.	Bundestags-Drucksache (Szövetségi Parlament által kiadott dokumentumok)
DRiZ	Deutsche Richterzeitung
ENSZ	Egyesült Nemzetek Szervezete
ET	Európa Tanács
EU	Európai Unió
FATF	Financial Action Task Force on Money Laundering (Nemzetközi Pénzügyi Akciócsoport)
GA	Goltdammer's Archiv für Strafrecht
GVVG	Gesetz zur Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten vom 30.7.2009 (BGBl. I S. 2437.) (Az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmények előkészületének üldözéséről szóló törvény)
GVVG-ÄndG	Das Gesetz zur Änderung der Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten (GVVG-Änderungsgesetz)

vom 12.06.2015 (BGBl. I S. 926). (Az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmények előkészületének üldözését módosító törvény)

HRRS	Höchstrichterliche Rechtsprechung
JZ	Juristenzeitung
LB	Legfelsőbb Bíróság
LG	Landgericht (Tartományi Bíróság)
Moneyval	Council of Europe's Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (az Európa Tanács szakértőkből álló bizottsága, amely a pénzmosás elleni és a terrorizmus finanszírozása elleni intézkedéseket vizsgálja)
NJW	Neue Juristische Wochenschrift
NStZ	Neue Zeitschrift für Strafrecht
OLG	Oberlandsgericht (Tartományi Legfelsőbb Bíróság)
régi Btk.	1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről
StGB	Strafgesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I. S. 3322) (Büntető Törvénykönyv)
StV	Strafverteidiger
TE-SAT	Europol EU Terrorism Situation and Trend Report
VN	Vereinten Nationen (Egyesült Nemzetek Szervezete)
VStGB	Bundesrepublik Deutschland Völkerstrafgesetzbuch vom 26.06.2002 (BGBl. I S. 2254) (Nemzetközi bűncselekmények törvénykönyve)
ZIS	Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik
ZRP	Zeitschrift für Rechtspolitik
ZStW	Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft

TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓ

A) Problémafelvetés

A terrorizmus napjaink egy olyan különösen veszélyes jelensége, amely különböző megjelenési formákat ölt, és nemzeti határokat átívelően jelent problémát. A nemzetközi terrorizmus erősödő térnyerésének kedvez az is, hogy a nyitott határok a terroristák mobilitását növelik.¹ A 2001. szeptember 11-ei terrortámadások emléke világszerte kísért máig. A merényletek ugyanis nem csak a globális biztonság egyik meghatározó kihívásává váló terrorizmus jelentette komoly veszélyre hívták fel a figyelmet, hanem az államok sebezhetőségére is, amelyek már nem minden esetben képesek megvédeni a saját területüket és az állampolgáraikat.² A terrorizmus elleni fellépés 9/11 óta két formában történik: az Amerikai Egyesült Államok a terrorizmus ellen háborút hirdetett meg, és az újabb terrorista támadások megelőzése, elkerülése érdekében elsődlegesen katonai eszközökkel lép fel. Emellett mind nemzetközi, mind az európai szinten több jogi dokumentum született az elmúlt évtizedekben, és a nemzeti jogalkotás szintjén is új jogszabályokat fogadtak el a terrorizmus elleni hatékony fellépés érdekében.

A terrorizmus, illetve a nemzetközi terrorizmus jelenségének definícióját illetően továbbra sem létezik nemzetközi szinten egy általánosan elfogadott fogalom-meghatározás,³ azonban napjainkig számos terrorizmus elleni egységes fellépést sürgető konvenció született. Ezek az egyezmények a terroristák által elkövetett cselekményeket bűncselekménynek tekintik,⁴ és a terrorizmus egyes megjelenési formáinak büntetendővé nyilvánítása révén kívánnak fellépni a nemkívánatos jelenség ellen. Erre tekintettel a terrorizmus elleni fellépés elengedhetetlenül fontos eszközét jelenti a büntetőjogi fellépés.⁵

¹ Rebmann, 1985: 1735.

² Zhou, 2014: 1.

³ A terrorizmus fogalmának meghatározási kísérleteiről, és a nehézségekről lásd. Bartkó 2011: 17-56.; Póczik 2005: 1269-1278.; Zöller, 2009: 99-132.

⁴ Lásd. 40/61. számú ENSZ határozat, amelynek a megállapításai rendszeresen visszacsengenek az ENSZ terrorizmus elleni egyezményeinek preambulumban; valamint Zöller, 2009: 131.; Griesbaum, 2010: 365.; Tólas 2007: 5-6.

⁵ Zöller, 2009: 289.

B) A kutatás célja

A kutatás tárgyául a terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépés magyar és német eszközeit választottam. Az értekezés fő célja a terrorista elkövető(k) büntetőjogi felelősségre vonásának megkönnyítése, a hatékony jogalkalmazás elősegítése. Ezen fő cél elérése érdekében a disszertáció három kutatási célkitűzést kíván megvalósítani. Elsősorban (1) a terrorizmus elleni magyar büntetőjogi fellépést biztosító törvényi tényállások átfogó elemzésére és értelmezésére kerül sor azért, hogy feltárhatóvá váljanak a szabályozás dogmatikai problémái. Ezt követően a magyar büntetőjoghoz hagyományosan közel álló, másik kontinentális jogrendszerű ország, (2) Németország terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést biztosító szabályozásának bemutatására kerül sor. A német büntetőjogi szabályozás kiválasztását az indokolta, hogy a német törvényi példaképek, a modern német jogtudomány eredményei mindig jelentős hatással bírtak a magyar büntetőjog fejlődésére⁶, számos jogintézményünk német gyökerekkel rendelkezik. Ezen kívül a német joggyakorlatban már többször sor került a vonatkozó tényállások alkalmazására, így a külföldi kitekintéssel, a büntetőjogi szabályozások összehasonlításával feltárható, hogy ugyanazon személyek vonandóak-e terroristaként büntetőjogi felelősségre a két országban, amennyiben igen, a külföldi tapasztalatok használhatóak lesznek a magyar büntetőjogi fellépés során is a joggyakorlatban. Emellett a hatályos német büntetőjogi szabályozás átfogó ismertetése és a magyar büntetőjogi szabályozással összehasonlítása önmagában is nívót jelent. Az értekezés további célkitűzése annak vizsgálata is, hogy (3) a magyar büntetőjogi szabályozás teljeskörűen eleget tesz-e a nemzetközi és európai uniós elvárásoknak, felfedezhetőek-e etéren jogalkotói hiányosságok, amennyiben igen, azok kiküszöbölése szükséges. Ezen kutatási célkitűzések eléréséhez de lege ferenda javaslatokat fogalmazok meg a terrorizmus elleni magyar büntető anyagi jogi fellépés tökéletesítése, és a hatékony alkalmazhatósága érdekében.

C) A kutatás módszerei

Az értekezésben a klasszikus jogi kutatási módszereket alkalmaztam. A vonatkozó magyar és német törvények és törvényhozási anyagok (elsődleges források) mellett a rendelkezésre álló magyar és a nagy terjedelmű, külföldi - döntően német nyelvű –

⁶ Nagy, 2008b.: 21-46.

szakirodalmat (monográfiákat, tankönyveket, kommentárokat, szaktanulmányokat) vizsgáltam meg és értékeltem. Emellett sor került a joggyakorlat releváns megállapításainak feltérképezésére, majd a tényálláselemzés során a felhasználására. Az elmélet–gyakorlat szintézisének megteremtése érdekében a joggyakorlat során tett megállapítások nem külön fejezetben kerültek összegzésre, hanem a teoretikus megközelítést alkalmazó, deskriptív jellegű részekbe beépítésre kerültek. A nemzetközi elvárások rendszerezett bemutatásához az egyes nemzetközi szervezetek (Egyesült Nemzetek Szervezete, Európa Tanács, FATF, Moneyval), valamint az Európai Unió jogi dokumentumait (másodlagos források) használtam fel.

A terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést szolgáló tényállások elemzése során a dogmatikai központú, gyakorlat-orientált megközelítés mellett a tradicionális jogi értelmezési módszereket, így a nyelvtani, logikai, rendszertani és teleologikus értelmezési módszert használtam. A funkcionális jogösszehasonlítás követelményének megfelelően kiindulópontként bemutattam a terrorizmus elleni fellépést szolgáló magyar és német büntetőjogi tényállások hatályos szabályozásának szerkezetét, majd részletesen elemeztem a magyar és a német büntető törvénykönyv vonatkozó rendelkezéseit. Az összehasonlítás érdekében a közös hagyományokon nyugvó, kontinentális jogrendszerhez tartozó, ám mégis igen eltérő büntetőjogi szabályozással rendelkező két ország törvényi tényállásaiban a közös nevezőt igyekeztem megtalálni. A dogmatikai problémák feltárása és a nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata során a kritikai-elemző módszert alkalmaztam.

D) Az értekezés felépítése

Az értekezés hat fejezetből épül fel. A kutatás tárgyául választott témát a terrorizmus elleni fellépés aktuális szükségességéről, a terrorizmus fogalmi meghatározásának nehézségeiről, valamint a kriminológiai és büntetőjogi megközelítésekről szóló I. fejezet vezeti be. Ezután következik az értekezés súlypontját jelentő három fejezet. A II. fejezetben a terrorizmus elleni magyar büntetőjogi fellépést szolgáló tényállások, a III. fejezetben a terrorizmus elleni német büntetőjogi fellépést szolgáló tényállások teljességre törekvő elemzésére kerül sor. Ezen fejezetek felépítése „tükörképszerűen” történt a funkcionális jogösszehasonlítás érdekében. Így a tényállások rendszertani helyének meghatározását és a rendszerezett áttekintésüket (II.A. és III.A.) követi az egyes bűncselekmények jogi tárgya és a tényállások elemzése (II.B. - II.F. és III.B. - III.G.). Az értekezés röviden kitér a terrorista

bűncselekmények kapcsán a német elméleti szakirodalomban megjelenő koncepciókra, így az ún. ellenség-büntetőjogra és az ún. szimbolikus büntetőjogra is (III.H.). A IV. fejezet a terrorizmus elleni fellépést szolgáló tényállásokkal kapcsolatos nemzetközi elvárásokkal foglalkozik. A nemzetközi dokumentumok releváns szabályainak bemutatására akként kerül sor, hogy a magyar terrorizmus elleni fellépést szolgáló tényállások szerint haladva, a bűncselekményi változatokat elkülönítve rendszerezem a vonatkozó ENSZ, ET és Európai Uniói rendelkezéseket. Ezt követően az értekezés V. fejezetében kerül sor a kutatás céljának megvalósítása érdekében a következtetések levonására, majd ennek eredményeképpen de lege ferenda megoldási javaslatok megfogalmazására. Végül az az értekezést a VI. fejezet rövid összeggzéssel zárja le.

ZUSAMMENFASSUNG

A) Problemstellung

Heutzutage stellt der Terrorismus ein besonders gefährliches Phänomen dar, der mit seinen verschiedenen Erscheinungsformen auch die Ländergrenzen übergreift. Die immer größere Ausbreitung des internationalen Terrorismus wird dadurch begünstigt, dass offene Grenzen die Mobilität der Terroristen erhöhen.⁷ Das Andenken an die Terroranschläge vom 11. September 2001 geistert bis heute weltweit herum. Die Gründe dafür sind darin zu suchen, dass die Attentate die Aufmerksamkeit nicht nur auf die ernsthaften Gefahren des Terrorismus richteten, die sogar zu einer der größten Herausforderungen der globalen Sicherheit wurden, sondern auch auf die Verwundbarkeit der Staaten, die nicht in allen Fällen die Sicherheit ihrer Staatsgebiete und deren Bürger garantieren können.⁸ Der Auftritt gegen den Terrorismus erfolgt seit dem 9/11 auf zwei Weisen: die Vereinigte Staaten von Amerika führt Krieg gegen den Terrorismus, und setzt vorerst militärische Mittel ein um die neuen terroristischen Anschläge vorzubeugen. Daneben wurden in den vergangenen Jahrzehnten sowohl auf internationaler als auch auf europäischer und nationaler Ebene mehrere Rechtsakten erlassen um den effizienten Auftritt gegen den Terrorismus zu verwirklichen.

Weiters umstritten ist der Begriff des Terrorismus, sowie des internationalen Terrorismus: eine staatenübergreifende Definition konnte auf der internationalen Ebene bislang nicht gefunden werden,⁹ aber mehrere internationale Konventionen wurden angenommen, die auf einen einheitlichen Auftritt dringen. Diese Konventionen sehen die von den Terroristen begangenen Taten als Straftaten an,¹⁰ und bevorzugen einen Auftritt durch die Kriminalisierung der einzelnen Erscheinungsformen des Terrorismus im nationalen Strafrecht. Somit wurde der strafrechtliche Auftritt ein unverzichtbares Mittel des Auftritts gegen den Terrorismus.¹¹

⁷ Rebmann, 1985: 1735.

⁸ Zhou, 2014: 1.

⁹ Über die Begriffsversuche und deren Schwierigkeiten siehe: Bartkó, 2011: 17-56.; Póczik, 2005: 1269-1278.; Zöllner, 2009: 99-132.

¹⁰ Siehe VN Beschluss mit der Nummer 40/61.; sowie Griesbaum, 2010: 365.; Tálas, 2007: 5-6.; Zöllner, 2009: 131.

¹¹ Zöllner, 2009: 289.

B) Forschungsziel

Als Forschungsgegenstand habe ich die ungarischen und deutschen Mittel des Auftretes gegen den Terrorismus gewählt. Das Hauptziel meiner Forschung ist die Erleichterung des Verantwortlichmachens der Terroristen als Straftäter. Um dieses Hauptziel zu erreichen, möchte die Dissertation drei Forschungsziele verwirklichen. Erstens (1) werden die Tatbestände, die den strafrechtlichen Auftritt in Ungarn gewährleisten, umfassend analysiert und ausgelegt um deren dogmatische Probleme aufzudecken. Danach (2) wird die strafrechtliche Regelung bezüglich der Terrorismusverfolgung eines anderen Staates - der gleichermaßen kontinentaleuropäisches Rechtssystem hat und der über das ungarische Strafrecht herkömmlich nahe stehende strafrechtliche Regelung verfügt -, nämlich die Deutsche präsentiert. Die Auswahl der deutschen Regelung ist damit begründet, dass die modernen deutschen Gesetzesvorbilder, die Ergebnisse der deutschen Strafrechtslehre immer einen großen Einfluss auf die ungarische Strafrechtsentwicklung ausübten¹², und mehrere ungarische Rechtsinstitute haben deutsche Wurzeln. Außerdem wurden die einschlägigen Tatbestände in der deutschen Rechtsprechung mehrmals angewendet, somit kann mit dem Ausblick, beziehungsweise mit dem Rechtsvergleich nachgewiesen werden, ob die gleichen Personen als terroristische Straftäter zur strafrechtlichen Verantwortung gezogen werden, falls ja, die deutschen Erfahrungen könnten auch für die ungarische Rechtsanwendung maßgeblich sein. Daneben gilt die Darlegung der vollständigen wirksamen deutschen strafrechtlichen Regelung an sich als Novum. Weitere Zielsetzung der Dissertation ist (3) zu analysieren, ob die ungarische strafrechtliche Regelung die internationalen und europäischen Erwartungen vollständig erfüllt, ob Lückenhaftigkeit darin entdeckbar ist, falls ja, die sollten beseitigt werden. Um diese Forschungsziele zu erreichen, werde ich de lege ferenda Vorschläge erarbeiten, damit ich die Verbesserung der ungarischen strafrechtlichen Regelung, und deren effiziente Anwendung erziele.

C) Forschungsmethode

In der Dissertation habe ich die klassische juristische Forschungsmethode angewendet. Neben den einschlägigen ungarischen und deutschen Gesetze und Gesetzesmaterialien

¹² Nagy, 2008b.: 21-46.

(primäre Quellen) habe ich die zur Verfügung stehende ungarische und die umfangreiche ausländische – unter denen die Mehrheit die Deutsche bildet – Fachliteratur (sowie Monographien, Lehrbücher, Kommentare und Aufsätze) analysiert und bearbeitet. Ich habe die relevanten Feststellungen aus der Rechtsprechung auch offengelegt, und bei der Tatbestandsanalyse angewendet. Um eine Synthese zwischen der Theorie und Praxis zu schaffen, wurden die Feststellungen aus der Rechtsprechung nicht in einem selbstständigen Kapitel resümiert, sondern sie wurden in das deskriptive, theoretische Kapitel eingearbeitet. Zur systematisierten Vorführung der internationalen Vorgaben wurden die Rechtsakten der einzelnen internationalen Organen (sowie die Vereinte Nationen, Europarat, Finanzermittlungsgruppe für Geldwäsche, Moneyval), und der Europäischen Union (sekundäre Quellen) benutzt. Bei der Untersuchung der Tatbestände, die die strafrechtliche Terrorismusverfolgung dienen, habe ich eine dogmatische, aber zugleich praxisorientierte Annäherung verwendet, und daneben die traditionelle juristische, sowie die grammatische, logische, Systematik orientierte, und teleologische Auslegungsmethode angewendet. Um den funktionellen Rechtsvergleich durchführen zu können, habe ich als Ausgangspunkt die Regulationsstruktur der ungarischen und deutschen Tatbestände der Terrorismusverfolgung durchschaubar dargestellt, und die einschlägigen Vorschriften umfassend analysiert. Ich habe versucht, den Generalnenner von den zwei unterschiedlichen, aber mit einem verwandten juristischen Herkommen verfügenden nationalstaatlichen strafrechtlichen Regelungen zu finden. Zu der Offenlegung der dogmatischen Probleme und der Untersuchung der vollständigen Entsprechung von den internationalen Vorgaben war die Anwendung der kritisch-analytischen Methode unentbehrlich.

D) Gang der Untersuchung

Die Dissertation enthält sechs Kapitel. In der Einführung (I.) wird auf die Notwendigkeit des Auftretes gegen den Terrorismus mit rechtlichen Mittel, auf die Schwierigkeiten der Begriffsbestimmung von dem Terrorismus, sowie auf die kriminologische und strafrechtliche Annäherung kurz eingegangen. Den Schwerpunkt der Dissertation bilden die Kapitel II-IV. Zuerst werden die ungarischen Straftatbestände zur Terrorismusbekämpfung umfassend analysiert und deren dogmatische Probleme beleuchtet (II.). Danach folgt – in der gleichen Struktur - die Untersuchung der deutschen Straftatbestände zur Terrorismusbekämpfung (III.). Die Darstellung der ungarischen und

deutschen strafrechtlichen Regelung erfolgt spiegelbildlich um den funktionalen Rechtsvergleich zu erleichtern. Zuerst wird also die systematische Ordnung der Tatbestände festgestellt und deren durchschaubare Übersicht präsentiert (II.A. und III.A.), danach werden das Rechtsgut und die Tatbestandsanalyse der einzelnen Straftaten dargestellt (II.B – II.F. und III.B. – III.G.). In der Dissertation werden in der deutschen Strafrechtslehre ausgearbeitete Konzeptionen bezüglich der Terrorismusverfolgung – sowie das Feindstrafrecht und das symbolische Strafrecht – auch vorgeführt (III.H.). In dem nächsten Kapitel werden die internationalen und europäischen Vorgaben offengelegt (IV.). Die Darstellung der relevanten Regelungen der internationalen und europäischen rechtlichen Dokumente erfolgt so, daß sie zu den bezüglichen ungarischen Tatbestände eingeordnet werden, und zuerst die Erwartungen der Vereinten Nationen, danach des Europarates, der Europäische Union, und letztlich – falls nötig ist – der sonstigen Organisationen werden analysiert. Zum Erreichen des Forschungsziels wird in der Konklusion (V.) die ungarische strafrechtliche Regelung zur Terrorismusverfolgung bezüglich der Erfüllung der internationalen Vorgaben untersucht, das Rechtsvergleich wird durchgeführt, und zum Schluss werden *de lege ferenda* Vorschläge zur Verbesserung der ungarischen Regelung formuliert. Das letzte Kapitel (VI.) schließt die Dissertation mit einem kurzen Fazit.

I. BEVEZETÉS

„Fortélyos félelem igazgat

minket [...]”

József Attila: Hazám

A) A terrorizmus elleni jogi fellépésről

A terrorizmus elleni nemzetközi fellépés jogi alapjainak megteremtése, illetve bővítése jellemzően egy-egy jelentős terrortámadást követ.¹³ Így a híres-hírhedt 2001. szeptember 11-ei New York-i és washingtoni terrortámadások is világszerte új, terrorizmus elleni fellépést szolgáló jogi dokumentumok megszületéséhez vezettek:¹⁴ a merényletek célpontja ugyan az Amerikai Egyesült Államok volt, a támadás azonban széles értelemben a Nyugat ellen irányult.¹⁵ A 2004. március 11-ei madridi, a 2005. július 7-ei londoni, és a 2013. április 15-ei bostoni terrortámadások mind nemzetközi, mind európai és nemzeti szinten ismét hatással voltak a jogalkotásra.¹⁶ 2014 nyarán az Iszlám Állam¹⁷ nevű terrorista csoport Szíriában és Irakban jelentős területek felett szerezte meg az uralmat. Azóta a világ minden táján a híradások súlyos bűncselekményekről számolnak be: emberrablásokat, különös kegyetlenséggel elkövetett emberöléseket és más bűncselekményeket követnek el a terrorista csoport tagjai. Az Iszlám Állam azonban nem csak a Közel-Keleten jelent fenyegetést. Európa

¹³ Az 1856-os belga merényleti záradék III. Napóleon elleni sikertelen brüsszeli merényletet követően született meg, amely az első világháborúig más államok kiadatási egyezményeinek részévé is vált. Az 1934-es marseille-i merényletet követően – amelynek során horvát usztasák megölték Sándor jugoszláv királyt és Barthou francia külügyminisztert – 1937-ben két egyezményt is kötöttek a Népszövetségben a terrorizmus elleni küzdelem jegyében. A második világháborút követően az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében fogadtak el több egyezményt, amelyekkel a nemzetközi közösség a terrorizmus egy-egy megjelenési formájára – így a repülőgép eltérítések, diplomaták és más nemzetközileg védett személyek túszul ejtése stb. - reagált. Kardos, 2002: 125-128.; Kardos, 1999: 76-77.; Bartkó, 2011: 28-46.

¹⁴ Sieber – Vogel, 2015: 1.

¹⁵ Vincze, 2002: 202.

¹⁶ Lehner: 1.

¹⁷ Az Europol szakértői által készített, az európai terrorizmus okairól, forrásairól, tendenciáiról szóló TE-SAT jelentés 2015-ös kiadványa alapján az „Iraki és Levantei Iszlám Állam (ISIL) avagy más néven az Iraki és Szíriai Iszlám Állam (ISIS) egy szalafista dzsihadista katonai csoport. A szervezet magát az Iszlám Államnak (IS) nevezi. Az Iszlám Állam hivatalosan kora februárban került kizárásra az al-Quaida szervezetéből, 2014 júniusában jelentette be a kalifátus megalakulását az uralma alatt tartott szíriai és iraki területeken.” Részletesen lásd. Europol EU Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT 2015.). Forrás: www.europol.europa.eu/content/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2015; valamint Selján, 2014: 63-74.

biztonságát a menekülthullám révén közvetve, valamint a terrorista sejtek támadásai révén közvetlenül is veszélyezteti,¹⁸ amely a 2015. november 13-ai párizsi, a 2016. március 22-ei brüsszeli, 2016. július 14-ei nizzai és 2016. december 19-ei berlini terrortámadások óta kétségtelen tény. Az IS erősségét és összetételét illetően nincsenek pontos adatok, azonban az biztos, hogy a terrorista csoport egy része külföldi – köztük európai – harcosokból áll.¹⁹ Ezeknek a külföldi terrorista harcosoknak a száma évről évre növekszik: míg 2014-ben a 15.000 főre becsült külföldi harcosok közül körülbelül 4000 fő érkezett valamely európai országból addig 2015-re körülbelül 20.000 fő külföldi harcos lehet az IS soraiban,²⁰ amelyből az európai állampolgárok száma elérheti az 5000 főt is,²¹ köszönhetően az intenzív és jól működő toborzó kampánynak.²² Erre pedig a nyugati országok olyan állampolgárai a legfogékonyabbak, akik migráns felmenőkkel rendelkeznek, rosszul képzettek, anyagilag kiszolgáltatottak és a társadalom peremére szorultak. Az internet révén ezek a személyek könnyen radikalizálhatóak és a kiképzésük az elektronikus kiadványok révén jóval egyszerűbbé vált. Emellett – mivel már valamely tagállam állampolgáraiként születtek - könnyen, szinte ellenőrzés nélkül mozoghatnak az Európai Unióban, ráadásul helyismeretük, nyelvtudásuk is van.²³ Ezeknek a személyeknek a harcokhoz csatlakozás kiutat jelenthet a társadalmi, gazdasági, szociális problémákból, a fiatalok számára pedig motivációt jelent a kalandvágy is.²⁴ Az Iszlám Állam megjelenésére, és a külföldi terrorista harcosok új jelenségére szintén mind nemzetközi, mind európai és nemzeti szinten újabb jogi lépésekre kerül sor.

A kérdés, hogy a modern, különösen az iszlám által motivált terrorizmus jelentette aktuális fenyegetettséggel szemben büntetőjogi eszközökkel fel lehet-e lépni sikeresen, és ha igen mennyiben, napjaink megoldatlan problémájaként jelentkeznek.²⁵ Ezért „a terrorizmus természetét és megjelenési formáit kutató kriminológiának a jövőben is elsődleges célja lesz

¹⁸ Zsebe, 2015: 23.

¹⁹ Payandeh, 2014: 241.

²⁰ Zsebe, 2015: 23.

²¹ TE-SAT 2015: 22.

²² Az Europol kiemelte, hogy az Iszlám Állam „vezetése többször felszólította a nyugati országokban, így az Európai Unió tagállamaiban élő muszlimokat arra, hogy kövessenek el válogatás nélküli terrorista cselekményeket bármely általuk elérhető célpont ellen. Például az Iszlám Állam szóvivőjének egy szeptemberben tartott beszédében sürgette ezen személyeket, hogy hajtsanak végre támadásokat Európában, különösen Franciaország ellen, bármely lehetséges módon. Kijelentette, hogy a nyugati országokban élő nem-muszlim polgárok csakúgy, mint a katonák, valamint a rendőrség és biztonsági szolgálatok tagjai legitím célpontok. Újabb az Iszlám Állam angol nyelven jelenik meg a médiában. [...] Ebből a célból megalakította az al-Hayat Média Központot („az élet média központot”), egy „propaganda gyárat”, amely terrorista propagandanyagokat ad ki az arabtól eltérő más nyelveken, köztük angolul, franciául és németül. A nemzetközi harcosok megjelennek az Iszlám Állam propaganda termékeiben [...]” TE-SAT 2015: 21.

²³ Böröcz, 2014: 17-18.

²⁴ Zsebe, 2015: 24-26.

²⁵ Zöller, 2010: 606.

annak elősegítése, hogy a büntetőjog mind hatékonyabb eszközként szolgáljon a terror leküzdésében, az előkészületi magatartások tilalmazásával képes legyen a lehető legkorábban felismerni és megszakítani a terroristák terveit, és eközben ne kelljen feladnia a büntető felelősség érvényesítésének alkotmányos értékeit, a törvényességet és a humánusot.”²⁶

B) A terrorizmus kriminológiai megközelítéséről

Alig van olyan híradás, alig jelenik meg olyan újság, amely ne számolna be a világ valamely táján történt terrorista cselekményről.²⁷ A terrorizmus, illetve a terrorista meghatározását illetően azonban fogalmi bizonytalansággal találjuk szembe magunkat,²⁸ a definíciós nehézségek, illetve az egzakt definíció hiánya a témával foglalkozó szakirodalomban visszatérően megjelenik.²⁹

A terrorizmus egységes fogalmának hiánya *kettős okra* vezethető vissza. A terrorizmus fogalma körüli bizonytalanságot *egyrésről* az okozza, hogy a terrorizmus jelensége erősen átpolitizált, amelyet ráadásul a sértettek nézőpontjából lehet kizárólag megközelíteni.³⁰ A terrorizmus a hétköznapi szóhasználatban „kizáró-fogalom”: akit ezzel illetnek, annak a törekvései, céljai nem tarthatóak.³¹ *Másrésről* a terrorizmus fogalma a történelem során folyamatos változáson³² ment keresztül. Az ideológiailag motivált erőszak-alkalmazás például a francia forradalom, a német nemzeti szocializmus, vagy az orosz sztálinizmus idején állami rémuralmat jelentett, míg a XX. századra elsősorban az egyéni erőszak-alkalmazás kifejezésére használták.³³ A terrorizmus fajtái szerint különbség tehető az ideológiai; az etnikai, a vallási indíttatású; az állami; és a „kiválasztottak” terrorizmusa között. Az ideológiai indíttatású terrorizmus esetén a cél politikai előnyök szerzése, a társadalom destabilizálása, majd a hatalomátvétel. Ide tartoznak a szélsőbaloldali csoportok, például a német Vörös Hadsereg Frakció vagy az olasz Vörös Brigádok; illetve a szélsőjobboldali csoportok, mint például a török Szürke Farkasok, vagy a Ku-Klux-Klan. Az etnikai, vallási terrorizmus esetén egy nemzeti kisebbség vagy népcsoport politikai és területi

²⁶ Korinek, 2005: 201.

²⁷ Zöller, 2010: 606.

²⁸ Zöller 2010: 610.

²⁹ Lásd. Huber, 1999: 26-35.; Józsa, 2002: 88-92.; Polt, 1989: 33.; Póczik, 2005: 1269-1278.; Póczik, 2006a.: 80-89.; Póczik, 2006b.: 51-55.; Korinek, 2015: 7-11.

³⁰ Példa rá a palesztíniai konfliktus, amely során mindkét fél – az izraeliek és a palesztinok is – azt állítják, hogy terroristákkal állnak szemben.

³¹ Zöller, 2010: 610.; Józsa, 2002: 89.

³² Lásd. Kronstein, 1999: 36-53.; Póczik, 2006a: 66-80.; Póczik, 2006b: 46-51.

³³ Zöller, 2010: 610.

függetlenség elérésére törekszik, mint például az ír IRA vagy a baszk ETA. A harmadik típus az állami terrorizmus, amely esetében a terrorista szervezet valamely állam tudtával, segítségével vagy megbízásából követ el merényleteket. A negyedik csoportba a „kiválasztottak” terrorizmusa tartozik, amely esetén a küldetéstudattal rendelkező fanatikus személyek követnek el magányosan terrorcselekményt.³⁴ A terrorizmus jelenkori, XXI. századi megjelenési formáját³⁵ már az jellemzi, hogy hálózatba szervezett, de nagy önállósággal rendelkező laza csoportok „franchise”-szerű rendszerben, globális ideológiai-politikai célok elérése érdekében, nagyon korszerű, a világhálót használó médiapolitikával, globális fronton lépnek fel, döntően a korábban illegitimnek tekintett célpontokra csapnak le a totális háború logikáját követve, anyagi eszközeik pedig nem feltétlenül állami forrásból származnak.³⁶ A motiváció terén az is megállapítható, hogy a korábbi szélsőbaloldali, illetve szélsőjobboldali ideológiai indíttatású terrorizmust napjainkban felváltja az etnikai nacionalizmus - amelyre példát jelentenek a palesztin és a kurd terrorista szervezetek - és a vallási szélsőségeség, amelynek legveszélyesebb formája a szélsőséges iszlám.³⁷

Ahhoz, hogy a terrorizmus jelenségét más jelenségektől el tudjunk határolni, meg tudjuk magyarázni és fel tudjunk lépni ellene szükséges a jelenség összetevőiben bizonyos állandóság: a vizsgált jelenség részeinek egy adott időszakon belül változatlanok kell lennie.³⁸ Napjaink nemzetközi terrorizmusa „nem különös és átmeneti jelenség, hanem rendszerspecifikum”, amely a „globalizált világ egyenlőtlen erőviszonyokon alapuló nemzetközi, gazdasági, politikai, szociális és kulturális rendszerében, illetve ezek alrendszerében szükségszerűen jön létre”.³⁹ A széles körben elfogadott kriminológiai fogalom alapján a terrorizmus módszeres erőszak-alkalmazást vagy ezzel való fenyegetést jelent, amelynek célja – lényegét tekintve – politikai: az adott társadalmi és politikai rendszer

³⁴ Korinek, 2010: 409-411.

³⁵ A XX. század „hagyományos” és a XXI. század „újfajta” terrorizmusának szembeállítása azonban csak látszólagos, mivel a „nemzetközi politikai terrorizmus logikai, tartalmi és szerkezeti tekintetben a régi terrorizmus egyenes folytatása és következménye: a terrorizmus modernizálásának következő lépése, hiszen a terrorizmus módszertana együtt fejlődik a ma már globális társadalmi, technikai és technológiai fejlődéssel. [...] Valójában nem a terrorizmus jellege változik meg, hanem külső feltételrendszere. Ami az újfajta terrorizmusban újdonság, az a megváltozott keretfeltételekhez való alkalmazkodás eredménye, hiszen a globalizáció új eszközöket, új célpontokat, új finanszírozási és szervezési lehetőségeket bocsátott a terroristák rendelkezésére.” Póczik, 2014: 82-83.

³⁶ Korinek, 2010: 412.

³⁷ Józsa, 2002: 95.; Korinek, 2015: 20. Ugyanakkor „a vallási, mindenekelőtt az iszlamista terrorizmus, amelyre az „új terrorizmus” megtestesítőjeként tekintenek, egyben az effajta erőszak legrégebbi formája, hiszen a nagy francia forradalom előtt, tehát 1800 előtt, elképzelhetetlen volt az erőszakos terrormódszerek nem vallásos célokból való alkalmazása. Ily módon a terrorizmus fejlődése az utóbbi két évszázadban egy olyan ciklusnak tűnik, amelyben a többi változat [...] csak köztes szakaszt alkot, és végül megint elérkezünk ahhoz a ponthoz, amelynél a fejlődés elkezdődött: a vallási terrorizmushoz.” Kóhalmi, 2015: 67-68.

³⁸ Hassemer, 1976: 501.

³⁹ Póczik, 2006a: 65.

megváltoztatása akként, hogy a polgári lakosságban, az áldozatban, a társadalomban megalkuvó magatartás alakuljon ki.⁴⁰ A cél elérése érdekében alkalmazott eszköz egy köztörvényes bűncselekmény elkövetése, amely terrorcselekménnyé azáltal válik, hogy az elkövető politikai, ideológiai, vallási, etnikai stb. tartalmú törekvései elérése érdekében követi el.⁴¹ Az tehát kétségtelen, hogy a terrorakciók jogi szempontból bűncselekménynek minősülnek,⁴² a terrorista személy pedig egy bűnelkövető. A kérdés a büntetőjog szempontjából az, hogy mi az, ami a terrorizmus esetén tipikus, megkülönböztető ismérv lehet. A terrorizmus ugyanis többet jelent, mint az objektív tény, hogy valaki különösen súlyos bűncselekményeket követ el. További sajátossága az, hogy az elkövető ezt saját politikai, vallási, vagy más ideológiai céljai érdekében teszi. Ez alatt pedig az elkövető elképzelése szerint legitim társadalmi állapot elérése értendő. A terrorcselekmény, mint bűncselekmény megkülönböztető ismérvének tehát a speciális motiváció tekintendő.⁴³

Azonban a terrorista bűncselekmények fő jellegzetessége nem csak a közvetlen végcélban – a saját ideológiai elképzelésnek megfelelő társadalmi berendezkedés elérésében – áll; a terrorista ezen végcél elérése érdekében egy fontos köztes cél elérésére törekszik. Ez a köztes cél a félelem és rémület légkörének kialakítása.⁴⁴ A terrorizmus tehát egy kommunikációs stratégia: a bűncselekményi tényállások megvalósítása abból a célból történik, hogy a megfélemlítés révén a terrorista hasson a közvélemény alakulására,⁴⁵ a közfigyelem felkeltése miatt a terrorakciók megjelennek a médiában és félelmet keltenek a lakosságban. Napjaink terrorizmusának nem a közvetlen áldozatai képezik a valódi célközönségét, hanem azok, akik nem válnak ténylegesen sértetté, de valamilyen módon tudomást szereznek a terrorcselekményről és azonosulni tudnak a tényleges sértettekkel, így a valódi áldozatok csupán szimbolikus jelentőséggel bírnak.⁴⁶ Tehát a terrorcselekményeket azért üldözi olyan intenzíven az állam, azért szükséges a terrorizmussal szembeni minél korábbi fellépés, mert a terrorista az emberek fejében, gondolkodásában akar hatást elérni.⁴⁷ A terrorizmus fő üzenete az államnak és a polgárainak, az, hogy nincsenek biztonságban. Ezzel

⁴⁰ Korinek, 2010: 407.; Póczik, 2006a: 64. és Póczik, 2006b: 45. idézi: Boaz Ganor: *Defining terrorism. Is One Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter?* Forrás: <http://www.ict.org.il/articles/define.htm>

⁴¹ Korinek, 2010: 407-408. Azonban kriminológiai szempontból a nem politikai, hanem más indíttatású, más célokat szolgáló terrorcselekmények „esetében nem beszélhetünk terrorizmusról. Terror alkalmazásáról van ugyan szó, de az nem politikai célokat szolgál és nem következetesen alkalmazott eszköz: az egyedi merénylet terror, de nem terrorizmus”. Póczik, 2006a: 66.; Póczik, 2006b: 46.

⁴² Korinek, 2010: 407. és 425-426.; Póczik, 2006a: 66.; Póczik, 2006b: 46.

⁴³ Zöller, 2010: 611.

⁴⁴ Zöller, 2010: 612.; Janisch, 2008: 47.

⁴⁵ Ez a köztes cél, mint szükséges törvényi tényállási elem jelenik meg a 2002-es kerethatározat (1) bekezdésében is a terrorista célzatváltozatok között. Zöller, 2010: 612.

⁴⁶ Póczik, 2006a: 66.; Póczik, 2006b: 46.

⁴⁷ Janisch, 2008: 47.

kívánja a terrorista a fennálló hatalmi viszonyokat aláásni. Az állami rendfenntartó erők elveszítik a lakosság támogatását, ha a terrorista meggyőzi az embereket arról, hogy az állam nem képes a saját polgárait megvédeni. A terroristák a súlyos bűncselekmények elkövetésével az államot gyengének, segítségre szorulóknak tüntetik fel:⁴⁸ a modern terrorizmus azt kommunikálja az emberek felé, hogy senki sincsen biztonságban és bárki sértetté válhat.⁴⁹ Ezzel az államot túlreagálásra készítetik vagy – a legrosszabb esetben – elérik az állam destabilizálását.⁵⁰

C) A terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépésről

„Egy-egy jelenségcsoport kriminológiai megközelítése sokszor markánsan eltér a tételes jog szemléletétől, vizsgálati és fogalomrendszerétől.”⁵¹ Amíg a kriminológiai definíciók a terrorizmus jelenségét átfogóan, az összes lehetséges jellemző felsorakoztatásával kívánják meghatározni, addig a büntető anyagi jogi fogalomnak az alkalmazhatóság és jogbiztonság érdekében „be kell érnie a feltétlenül szükséges, de egyben elégséges, ugyanakkor egyértelműen definiálható és definiált fogalmi ismérvekkel”⁵².

A terror kíméletlenül erőszakos cselekvési módszer valamilyen igény érvényesítésére, amely a megfélemlítésben rejlő lehetőségeket használja ki,⁵³ s mint ilyen a politikai életben már régóta ismeretes.⁵⁴ A terrorizmus, mint társadalmi jelenség hozzávetőlegesen az 1970-es évek óta létezik.⁵⁵ Azonban maga a terrorcselekmény nem politikai tett, hanem köztörvényes bűncselekménynek tekintendő: egyrésztől azért, mert a terrorista elkövető „a céljait olyan eszközökkel kívánja elérni, amelyek egyetemes elutasításban részesülnek, másfelől pedig azért, mert legveszélyesebb formái ellen csak a nemzetközi büntetőjog intézményei lehetnek hatékonyak.”⁵⁶ A terrorcselekmények jelentős félelemkeltő hatásukkal megingathatják az állampolgárok bizalmát kormányukban, amelynek a biztonságukat kellene garantálnia. Ezt a veszélyt elkerülendő mind Magyarországon, mind Németországban a '70-es évek

⁴⁸ Janisch, 2008: 47.

⁴⁹ Míg például a RAF korábban a bűncselekmények sértettjeit célzottan választotta ki, és a sértettek politikai, gazdasági szerepében rejlett a kommunikációjuk szimbolikája, addig például az Al-Quaida tudatosan ártatlan személyeket tesz célponttá, és ezzel a fenti megfélemlítést kommunikálja. Zöller, 2010: 613.

⁵⁰ Janisch, 2008: 47.

⁵¹ Tóth 2013: 30.

⁵² Tóth, 2013: 31.

⁵³ Vida – Szomora 2009: 396.

⁵⁴ Erdősy – Földvári – Horváth, 1989: 120.

⁵⁵ Korinek, 2010: 411.

⁵⁶ Korinek, 2005: 198.

terrorhulláma miatt szükségesnek mutatkozott a büntetőjogi fellépés⁵⁷ a terrorista támadások új formáival szemben: így a magyar Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény⁵⁸ 261. §-ában szabályozásra került a terrorcselekmény tényállása, a német Büntető Törvénykönyv⁵⁹ pedig kiegészült a 129a. §-szal, a „Terrorista szövetség alakítása”-val.⁶⁰ Azonban a határokon átívelő bűnözési formák – mint a terrorizmus – egy közös, egységes fellépést tesznek szükségessé a nemzetközi közösségben, ezért a későbbiek során mindkét ország terrorizmussal szembeni büntetőjogi tényállása jelentős módosításokat élt meg a nemzetközi elvárásoknak megfelelően.

⁵⁷ A magyar jogalkotó a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényben szabályozta először a terrorista bűncselekményt azzal az indokkal, hogy a „szervezett bűnözés a kényszerítésnek és a zsarolásnak az eddig ismerteknél félelmetesebb, minőségileg új formáit hozta létre.” 1978. évi IV. törvény miniszteri indokolása. Magyar Közlöny. 1978/92. 1219.

A németországi terrorizmus elleni büntetőjogi fellépés – a magyar pönalizálással közel egyidőben, ám azt megelőzően született – 1976. augusztus 18. napján kelt ún. Anti-terror-törvényre vezethető vissza, ami a korabeli baloldali extrémizmus és –terrorizmus megfékezését szolgálta. Barna, 2004: 20.; Bützler, 2011: 382.

⁵⁸ A továbbiakban: régi Btk.

⁵⁹ Bundesrepublik Deutschland Strafgesetzbuch: In der Fassung der Bekanntmachung vom 13.11.1998 (BGBl. I S. 3322). (Az 1998. november 13. napján kelt német Büntető Törvénykönyv) A továbbiakban: StGB. vagy német Btk.

⁶⁰ „Bildung terroristischer Vereinigungen”

II. A TERRORIZMUS ELLENI MAGYAR BÜNTETŐ ANYAGI JOGI FELLÉPÉSRŐL

A) A terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést szolgáló bűncselekmények és azok rendszertani helye

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény⁶¹ a terrorcselekményre vonatkozó szabályozás átláthatóvá tétele érdekében⁶² három önálló tényállással kívánja megvalósítani a terrorizmus megjelenési formáival szembeni hatékony büntetőjogi fellépést: így a Btk. 314-316. §-ai szerinti terrorcselekménnyel, a Btk. 317. §-a szerinti terrorcselekmény feljelentésének elmulasztásával, valamint a Btk. 318. §-a szerinti terrorizmus finanszírozásával. Emellett a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény 64. §-ának megfelelően a Btk. 331. §-a szerinti háborús uszítás büntette kiegészült egy új (2) bekezdéssel, amely szintén a terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést hivatott biztosítani.

A terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést biztosító tényállások közül a terrorcselekményt, a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztását és a terrorizmus finanszírozását rendszertanilag a Btk. XXX. fejezetében, *a közbiztonság elleni bűncselekmények között*, míg a háborús uszítást a Btk. XXXII. fejezetében, *a köznyugalom elleni bűncselekmények között* szabályozza a magyar jogalkotó.

A *terrorizmus elleni fellépést szolgáló büntetőjogi tényállások* hatályos szabályozásának szerkezete az alábbiaképpen⁶³ foglalható össze:

- 1) Súlyos bűncselekmények elkövetése terrorista célból [Btk. 314. § (1) bekezdés]
- 2) Tradicionális államzsarolás elkövetése terrorista célból [Btk. 314. § (2) bekezdés a) pont]
- 3) Terrorista csoport szervezése terrorista célból [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont]
- 4) Sui generis előkészületi jellegű terrorista magatartások

⁶¹ A továbbiakban: Btk.

⁶² A Btk. indokolása. Részletes indokolás a 314-319. §-hoz.

⁶³ A hatályos tényállások szerkezeti áttekintéséhez *Tóth Mihály* által a terrorcselekmény régi Btk. szerinti szabályozásáról készített szerkezeti felépítést vettem alapul. Tóth, 2013: 36.

a) Általános előkészület: az 1) vagy a 2) pontban írtak sui generis előkészülete, azaz személyi, tárgyi, illetve anyagi feltételeinek biztosítása [Btk. 315. § (1) bekezdés és Btk. 318. § (1) bekezdés]

b) Speciális előkészület: az 1) vagy a 2) pontban írtak terrorista csoport keretében történő elkövetésére vonatkozó sui generis előkészülete, azaz a terrorcselekmény szervezett elkövetésének személyi, tárgyi, illetve anyagi feltételeinek biztosítása [Btk. 315. § (2) bekezdés és Btk. 318. § (2) bekezdés]

5) Terrorcselekménnyel fenyegetés [Btk. 316. § a) pont]

6) Terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás [Btk. 316. § b) pont]

7) Terrorizmust támogató uszítás [Btk. 331. § (2) bekezdés]

+ A megelőzés törvényi eszközei:

- Korlátlan enyhítés kilátásba helyezése [Btk. 314. § (3) bekezdés]

- Büntethetőséget megszüntető ok kilátásba helyezése [Btk. 315. § (3) bekezdés]

- Feljelentési kötelezettség előírása [Btk. 317. §]

+ Értelmező rendelkezések:

- A súlyos bűncselekmények tételes felsorolása [Btk. 314. § (4) bekezdés]

- A terrorista csoport fogalma [Btk. 319. §]

A továbbiakban a terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést szolgáló bűncselekmények tényállás elemzésére kerül sor a rendelkezésre álló szakirodalom (tankönyvek, kommentárok, valamint szaktanulmányok) felhasználásával. Ezáltal a dolgozat egyrésztől átfogóan kívánja felvázolni a terrorizmus elleni magyar büntető anyagi jogi fellépést, másrésztől a tényállás elemzés során felmerülő dogmatikai problémák feltárására törekszik.

B) A terrorcselekmény [Btk. 314-316. §]

1. Jogi tárgy

A terrorcselekmény bűncselekményének *jogi tárgya* az államok, állami szervek, nemzetközi szervezetek kényszermentes cselekvőségéhez, működésük zavartalanságához, a

lakosság félelemmentes, zavartalan, nyugodt életviteléhez fűződő társadalmi érdek.⁶⁴ *Blaskó* megfogalmazásában a terrorcselekmény jogi tárgya az állami szervek, más államok, nemzetközi szervezetek zavartalan, kényszerből mentes működéséhez, a lakosság megfélemlítéstől mentes életviteléhez fűződő társadalmi érdek,⁶⁵ míg *Mezőlaki* megfogalmazásában az államok, állami szervek, nemzetközi szervezetek kényszermentes működéséhez, a közbiztonsághoz, továbbá a személyek szabadságához és az anyagi javak sérthetlenségéhez fűződő társadalmi érdek.⁶⁶ *Vida* szerint a terrorcselekmény bűncselekményének jogi tárgya az állami szervek, más államok és nemzetközi szervezetek zavartalan és kényszerből mentes működéséhez fűződő társadalmi érdek, melyhez szorosan kapcsolódik az élethez, testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a személyiségi, politikai vagy vagyoni viszonyokhoz fűződő jogok és érdekek érvényesülése is. Együttes jogi tárgyként jelentkeznek ezek az egyébként is védelemben részesülő értékek és érdekek, tehát a terrorcselekményt komplex jogi tárgyú összetett bűncselekménynek kell tekinteni.⁶⁷ *Sántha* megfogalmazásában a terrorcselekmény jogi tárgya a közbiztonság, ezen belül egyrészt az állampolgárok, a lakosság biztonsága, másrészt az a társadalmi igény, hogy az államok, állami szervek, illetve a nemzetközi szervezetek saját döntéseiknek megfelelően, kényszerből mentesen működjenek. Másodlagos jogi tárgy pedig a személyhez kapcsolódó jogok, illetve a vagyoni jogosultságok.⁶⁸

2. Az egyes bűncselekményi változatok tényállásának elemzése

a) A terrorcselekmény első alapesete: súlyos bűncselekmények elkövetése terrorista célból [Btk. 314. § (1) bekezdés]

A Btk. 314. §-a szabályozza a terrorcselekmény bűncselekményének első két alapesetét [Btk. 314. § (1) és (2) bekezdése], ezekhez kapcsolódóan tartalmazza a kiszabható büntetés korlátlan enyhítésére vonatkozó rendelkezést [Btk. 314. § (3) bekezdés], valamint a súlyos bűncselekményeket taxatív felsoroló értelmező rendelkezést [Btk. 314. § (4) bekezdés].

⁶⁴ Belovics, 2014: 512.; Gál, 2013a. 5.; Gál, 2013b.: 9.; Gál, 2014a: 331.

⁶⁵ Blaskó, 2013: 17.

⁶⁶ Mezőlaki, 2013a: 650.

⁶⁷ Vida, 2013: 77.

⁶⁸ Sántha, 2013: 425.

i) A hatályos törvényi tényállás

„Btk. 314. §

(1) Aki abból a célból, hogy

a) állami szervet, más államot vagy nemzetközi szervezetet arra kényszerítsen, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön,

b) a lakosságot megfélemlítse,

c) más állam alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági rendjét megváltoztassa vagy megzavarja, illetve nemzetközi szervezet működését megzavarja,

a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el, büntett miatt tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő. [...]

(3) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki

a) az (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott terrorcselekményt abbahagyja, mielőtt abból súlyos következmény származott volna, és

b) tevékenységét a hatóság előtt felfedi,

ha ezzel közreműködik a bűncselekmény következményeinek megakadályozásában vagy enyhítésében, további elkövetők felderítésében, illetve további bűncselekmények megakadályozásában.

(4) E § alkalmazásában személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény

a) az emberölés [160. § (1)-(2) bekezdés], a testi sértés [164. § (2)-(6) és (8) bekezdés], a foglalkozás körében elkövetett szándékos veszélyeztetés [165. § (3) bekezdés],

b) az emberrablás [190. § (1)-(4) bekezdés], a személyi szabadság megsértése (194. §),

c) a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény [232. § (1)-(2) bekezdés], a vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése [233. § (1)-(2) bekezdés],

d) a radioaktív anyaggal visszaélés [250. § (1)-(2) bekezdés],

e) a hivatalos személy elleni erőszak [310. § (1)-(5) bekezdés], a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (311. §), a hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak (312. §), a nemzetközileg védett személy elleni erőszak [313. § (1) bekezdés],

f) a jármű hatalomba kerítése [320. § (1)-(2) bekezdés], a közveszély okozása [322. § (1)-(3) bekezdés], a közérdekű üzem működésének megzavarása [323. § (1)-(3) bekezdés], a

robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés [324. § (1)-(2) bekezdés], a lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés [325. § (1)-(3) bekezdés],

g) a nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés [326. § (1)-(5) bekezdés], a haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés [329. § (1)-(3) bekezdés], a kettős felhasználású termékkel visszaélés [330. § (1)-(2) bekezdés],

h) a rablás [365. § (1)-(4) bekezdés] és a rongálás [371. § (1)-(6) bekezdés],

i) az információs rendszer vagy adat megsértése [423. § (1)-(4) bekezdés].”

ii) Tényállási elemek

A terrorcselekmény első alapesetét a Btk. 314. § (1) bekezdése szabályozza. Az (1) bekezdésben meghatározott tényállás a (4) bekezdés szerinti erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény elkövetése az (1) bekezdés a), b) vagy c) pontja szerinti valamely célzattal; ez a célzat emeli ki a terrorcselekmény bűncselekményét a „közönséges”, „mindennapos” bűncselekmények köréből.⁶⁹

A bűncselekménynek elsődleges és másodlagos elkövetési tárgyai vannak.⁷⁰ *Elsődleges elkövetési tárgya* a kényszerítés, a megfélemlítés, illetve a megváltoztatás, megzavarás címzettje, tehát állami szerv, más állam, nemzetközi szerv, vagy a lakosság.⁷¹ A Btk. az állami szerv fogalmát nem határozza meg, így a bírói gyakorlatra bízva annak értelmezését. A bírói gyakorlat az állami szerv fogalmát más jogszabályokból vezeti le,⁷² ilyenek minősülnek az Alaptörvényben felsorolt intézmények, az állami gazdasági és költségvetési szervek, az állam által alapított alapítványok,⁷³ továbbá a külföldi államok ilyen szervei is.⁷⁴ Általánosságban elmondható, hogy állami szerv az, amely jogszabály alapján közhatalmi, államigazgatási, önkormányzati igazgatási funkciót lát el.⁷⁵ Más állam – függetlenül annak politikai és társadalmi berendezkedésétől - Magyarországon kívül bármely más állam lehet.⁷⁶ Nemzetközi szervezetek azok, amelyeket államközi szerződésekkel hoznak létre, illetve amelyekben egy nemzetközi szerződéshez kapcsolódóan államok vállalnak feladatokat, védelem alá esnek továbbá az állami szerepvállalással létrejött nemzetközi

⁶⁹ Belegi, 2015: 1194.

⁷⁰ Mezőlaki, 2013a: 650.

⁷¹ Mezőlaki, 2013a: 650.; *Vida Mihály* ezzel ellentétben ezen elkövetési tárgyakat tekinti másodlagos elkövetési tárgyakként. Vida, 2013: 77.

⁷² Belegi, 2015: 1194.

⁷³ Mezőlaki, 2013a: 650.; Vida, 2013: 78.

⁷⁴ Mezőlaki, 2013a: 650.; Belovics, 2014: 512.

⁷⁵ Belegi, 2015: 1194.; Sántha, 2013: 425.

⁷⁶ Vida, 2013: 78.

társadalmi szervezetek is⁷⁷. Lakosság alatt az állam területén élő népesség összességét vagy meghatározott részét értjük.⁷⁸ *Másodlagos elkövetési tárgy* bármely természetes élő személy (passzív alany), vagy az a dolog, amely a (4) bekezdésben meghatározott bűncselekmények elkövetési tárgya.⁷⁹ A terrorista bűnelkövetők jellemzően középületeket, légi, vasúti, vízi és közforgalmú tömegközlekedési járműveket vesznek célba.⁸⁰

A terrorcselekmény első alapesetének *elkövetési magatartására* a „bűncselekményt követ el” megfogalmazással utal a jogalkotó, majd a (4) bekezdés szerinti értelmező rendelkezés révén konkretizálja azt.⁸¹ Így a terrorcselekmény első alapesetének elkövetési magatartásai azonosak a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmények elkövetési magatartásaival.⁸² Ezek eszköz jellegű bűncselekmények, amelyek akkor válnak terrorcselekménnyé, ha a terrorista célból történő elkövetés megállapítható.⁸³

A terrorcselekmény első alapesete *szándékos és célzatos* bűncselekmény, ezáltal kizárólag egyenes szándékkal valósítható meg. A tényállás három, vagylagos terrorista célzatos határoz meg.

A *Btk. 314. § (1) bekezdés a) pontja szerinti célzat* az állami szerv, más állam, nemzetközi szervezet valaminek tevésére, nem tevésére vagy eltérésre kényszerítése. Lényege, hogy az elkövető a Btk. 314. § (4) bekezdésében meghatározott valamely bűncselekményt azért követi el, hogy az állami szerv, más állam, nemzetközi szervezet az akaratának megfelelő magatartást tanúsítson, ne tanúsítson semmilyen magatartást vagy valamely magatartást tűrjön el.⁸⁴ Tehát ekkor az elkövető célja az, hogy az állami szervre stb. hatást gyakoroljon.⁸⁵

A *Btk. 314. § (1) bekezdés b) pontja szerinti célzat* a lakosság megfélemlítése. A lakosság fogalma alatt bármely meghatározott területet benépesítő emberek értendők, amely fogalom a területi alapú kategorizálás mellett magában foglalhatja a más csoportképző ismérvek, így pl. nem, kor, nemzetiség stb. szerinti avagy ezek kombinációjaként létrehozott

⁷⁷ Vida, 2013: 78.

⁷⁸ Mezőlaki, 2013a: 650.; Vida, 2013: 78.

⁷⁹ Mezőlaki, 2013a: 650.; *Vida Mihály* álláspontja szerint ezek a terrorcselekmény közvetlen elkövetési tárgyai. Vida, 2013: 77. Elkövetési tárgyként (elsődleges avagy másodlagos jellegétől függetlenül) a fenti elkövetési tárgyakat emeli ki: Belovics, 2014: 512.; Blaskó, 2013: 17.; Gál, 2013a: 12.; Gál, 2014a: 331-332.; Sántha, 2013: 425.

⁸⁰ Gál, 2013a: 7.

⁸¹ Blaskó, 2013: 17.

⁸² Mezőlaki, 2013a: 651.; Belovics, 2014: 512.; Blaskó, 2013: 17.; Gál, 2013a: 7-8.; Gál, 2013b: 12.; Gál, 2014a: 332.

⁸³ Mezőlaki, 2013a: 651.; Sántha, 2013: 425.

⁸⁴ Belegi, 2015: 1194.

⁸⁵ Sántha, 2013: 426.

felosztást is.⁸⁶ A lakosság megfélemlítésének célja nem öncélú, valamilyen mögöttes célja van, amely a törvényi tényállás körén kívül esik (ezáltal a mögöttes cél bármi lehet, akár politikai cél elérése is). A közvetlen cél, a lakosság rettegésben tartása arra szolgál, hogy a közhatalmat gyakorló szervek a félelem általános légkörének, mint közállapotnak a megszüntetése érdekében az elkövető akaratának megfelelő magatartást tanúsítsanak. Így ezen terrorista célzat tulajdonképpen kiegészítő jellegű,⁸⁷ a törvényi tényállásban megfogalmazott másik két célzattól független, és azokkal egyenrangú alternatíva.⁸⁸ A lakosság megfélemlítésének szintén az lehet ugyanis a (mögöttes) következménye, hogy a fennálló hatalom megbukik, a rendszer instabillá válik.⁸⁹

A Btk. 314. § (1) bekezdés c) pontja szerinti célzat más állam alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági rendjének megváltoztatása vagy megzavarása, illetve nemzetközi szervezet működésének megzavarása. Ez a célzat a nemzetközi terrorizmus sajátja,⁹⁰ e fordulat megvalósulása csak más állammal kapcsolatban lehetséges, mert a magyar állam alkotmányos rendje elleni hasonló jellegű magatartások a Btk. XXIV. Fejezetében szabályozott valamely bűncselekmény vonatkozásában lesznek tényállásszerűek.⁹¹

A terrorcselekménynek minősítésre csak akkor kerülhet sor, ha az adott ügyben a terrorista célzat megállapítható. A célzat meglétére vagy hiányára a cselekmény tárgyi és alanyi ismérveiből, a (4) bekezdés szerinti bűncselekmény elkövetési körülményeiből, jellemzőiből lehet következtetni.⁹²

iii) Stádiumok és tettesség

A terrorcselekmény első alapesetének *stádiumait* illetően többféle álláspont található a jogirodalomban.

⁸⁶ Bócz, 2016: 153.

⁸⁷ Belegi, 2015: 1195.

⁸⁸ Bócz, 2016: 155. Ehelyütt *Bócz Endre* hangsúlyozza azt is, hogy a büntetőjogi szakirodalomban „arra célzás sincsen sehol, hogy a lakosság megfélemlítését, mint célzatot, az a) pontban olvasható államzsarolási kontextusban kellene értelmezni”.

⁸⁹ Sántha, 2013: 426.

⁹⁰ Sántha, 2013: 426.

⁹¹ Belegi, 2015: 1195. *Szabó* e körben arra hívja fel a figyelmet, hogy a jogalkotó a globális terrorizmus ellen megfelelő védelmet nyújtott a terrorcselekmény tényállásával, de saját hazánk vonatkozásában a büntetőjogi védelem nem teljes körű (megzavarási célzat hiánya az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatásának bünteténél), illetve a terrorcselekmény büntette helyett enyhébb megítélésű bűncselekmények megállapítására van lehetőség (rombolás büntette elkövethető megzavarási célzattal, de az elkövetési magatartások különbözősége folytán ahelyett valamely informatikai bűncselekmény valósul meg). Lásd. Szabó, 2011: 11-12.

⁹² Belegi, 2015: 1194.

Az első álláspont alapján a Btk. 314. § (4) bekezdésében taxatív felsorolt bűncselekmények legalább egyikének kísérleti szakban meg kell valósulnia a terrorcselekmény első alapesetének megállapításához. Amennyiben a (4) bekezdés szerinti bűncselekmény csak kísérlet, a terrorcselekmény is csak kísérlet, feltéve, hogy az elkövetői terrorista célzat megállapítható.⁹³ Ezt alátámasztja az is, hogy a Btk. „a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el” megfogalmazást használja, nem pedig úgy fogalmaz a törvény, hogy „követ el vagy megkísérel”.⁹⁴ Befejezetten akkor valósul meg a terrorcselekmény első alapesete, ha a terrorista célok valamelyikének elérése érdekében a (4) bekezdés szerinti bűncselekmények valamelyike befejezetten megvalósul.⁹⁵ A terrorcselekmény első alapesetének kísérleti, illetve befejezett megvalósulásának vizsgálatakor figyelemmel kell lenni arra, hogy az eszköz jellegű bűncselekmények materiális avagy immateriális deliktumok. Amennyiben a (4) bekezdés szerinti bűncselekmény tényállása eredményt is tartalmaz (materiális deliktum), az elkövetési magatartás kifejtésével (a teljes kísérlet létrejöttével) még nem valósulnak meg befejezetten, így terrorista célból ezek valamelyikének elkövetési magatartása kifejtésével a terrorcselekmény első alapesete is kísérletként valósul meg, ha az eredmény bekövetkezik, az eszköz jellegű bűncselekmény befejezett, „elkövetett”, így maga a terrorcselekmény első alapesete is befejezetten megvalósul. Amennyiben azonban az eszköz bűncselekmény tényállása eredményt nem tartalmaz, a terrorcselekmény alapesete csak akkor valósul meg befejezetten, ha az elkövető terrorista célból az immateriális eszköz jellegű bűncselekményt befejezett stádiumba juttatja. Tehát a terrorcselekmény első alapesetének kísérlete az immateriális eszköz jellegű bűncselekmény elkövetési magatartása kifejtésének megkezdésével, de még be nem fejezésével valósul meg a terrorista célzat egyidejű megléte esetén.⁹⁶

A második álláspont szerint a bűncselekmény befejezetten megvalósul a Btk. 314. § (1) bekezdésében meghatározott elkövetési magatartás esetén a Btk. 314. § (4) bekezdésében felsorolt bűncselekmény kísérletével is, mivel a bűncselekmény terrorista célzatának megvalósulása nem tényállási elem. Erre tekintettel a terrorcselekmény első alapesetének kísérlete nincs.⁹⁷ Ennek oka a sajátos jogtechnikai megoldásban rejlik.⁹⁸ Mivel a (4) bekezdés

⁹³ Belegi, 2015: 1194.; Gál, 2013b: 14.; Gál, 2014a: 333.

⁹⁴ Gál, 2013a: 9.; Gál, 2013b: 14.; Gál, 2014a: 333.

⁹⁵ Belegi, 2015: 1195.; Sántha, 2013: 427.

⁹⁶ Hiszen az „ellenkező felfogás oda vezetne, hogy pl. immateriális delictum nem teljes kísérlete esetén – amikor is az elkövető csak megkezdte az elkövetési magatartás kifejtését, de nem fejezi be – meg kellene állapítani a bűncselekmény elkövetését.” Blaskó, 2013: 17-18.

⁹⁷ Mezőlaki, 2013a: 652.; Belovics, 2014: 513.; Vida, 2013: 80-81.

taxatívén meghatározza az eszköz jellegű bűncselekményeket, az elkövetési magatartás azonban célselekményt nem tartalmaz, a terrorcselekmény az eszköz jellegű bűncselekmény elkövetésével – pusztán az elkövető terrorista célzata alapján, követelés vagy fenyegetés nélkül is – megvalósul.⁹⁹ Ezen álláspont alátámasztására szolgáló érv, hogy a terrorcselekmény megvalósulása szempontjából a terrorista célzatnak van döntő jelentősége, ezért az a törvényi megfogalmazás, hogy „személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el” akként értelmezhető, hogy a kísérletként való elkövetésük is – a célzatra tekintettel – befejezett bűncselekményt eredményez.¹⁰⁰

A terrorcselekmény első alapesete *immateriális bűncselekmény*, azaz nem szükséges, hogy a terrorista célzat valamelyikének eredményeképpen az állami szerv stb. a kényszerítésnek engedjen, a lakosság megfélemlítése bekövetkezzen, avagy más állam alkotmányos rendjének megzavarása ténylegesen bekövetkezzen.¹⁰¹ Ezek a következmények a bűncselekmény bevégeztségét jelentenék.¹⁰²

A bűncselekmény *elkövetője* bárki lehet.

iv) Egyéb rendelkezések

A Btk. 314. § (3) bekezdése *a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét* teremti meg. Ennek oka az, hogy az elkövetett bűncselekmény miatti büntetőjogi felelősségre vonásnál hasznosabb, ha a súlyos következményekkel járó terrorcselekmény nem valósul meg befejezetten.¹⁰³ Azonban a korlátlan enyhítés lehetőségéhez a jogalkotó szigorú, konjunktív feltételeket támaszt,¹⁰⁴ amelyek: a) a cselekmény abbahagyása, még mielőtt abból súlyos következmény származott volna, b) a tevékenység felfedése a hatóság előtt, és c) a bűncselekmény abbahagyása és a felfedés közrehat a bűncselekményből származó következmények megakadályozásában, enyhítésében, további elkövetők felderítésében, illetve a (4) bekezdés szerinti további bűncselekmények megakadályozásában.

Ad a) Abbahagyni csak a befejezett, de még be nem végzett bűncselekményt lehet.¹⁰⁵ Tehát ha a terrorcselekmény elkövetése folytán jelentkező súlyosabb következmény (halál,

⁹⁸ Gál, 2013b: 13.-on hivatkozik Belovics Ervin – Molnár Gábor Miklós – Sinku Pál (2012): *Büntetőjog II. a 2012. évi C. törvény alapján*. HVG-ORAC, Budapest. 2012. 473.-on kifejtett álláspontjára.

⁹⁹ Vida, 2013: 79.

¹⁰⁰ Vida, 2013: 81.

¹⁰¹ Belegi, 2015: 1195.; Belovics, 2014: 513.; Sántha, 2014: 427.

¹⁰² Belegi, 2015: 1195.

¹⁰³ Belegi, 2015: 1197.; Blaskó, 2013: 19.; Gál, 2013b: 14.; Gál, 2014a: 334.

¹⁰⁴ Belegi, 2015: 1197.

¹⁰⁵ Belegi, 2015: 1197.; Vida, 2013: 83.

jelentős anyagi javak pusztulása) már bekövetkezett, a korlátlan enyhítést lehetővé tevő abbaahagyás fogalmilag kizárt.¹⁰⁶ A súlyos következmény az elkövetési magatartás teljes köréhez kapcsolódhat, így lehet a súlyos beszámítás alá eső eszköz jellegű bűncselekmény megvalósulása, a terrorista célzat bekövetkezése, illetve a második alapeset esetén a követelés teljesítésével kapcsolatos rendkívüli következmény. A bűncselekmény súlyos következménye tehát relatív fogalom – mivel pedig azt a törvény nem határozza meg – a ténylegesen fennálló objektív helyzet megítélése és az abból származó lehetséges további lényeges súlyosbodás összevetésével kell megállapítani.¹⁰⁷ A még kísérleti szakban lévő bűncselekmény esetén a Btk. 10. § (4) bekezdés szerinti önkéntes visszalépés jöhet szóba.¹⁰⁸ Az abbaahagyás megállapíthatóságát nem zárja ki, ha az elkövetőt arra külső körülmény vagy más személy magatartása készítette, mivel az önkéntesség nem törvényi feltétel.¹⁰⁹ Így a terrorcselekmény elkövetésének abbaahagyása akkor is megállapítható, ha a hatóság tagjaival folytatott tárgyalásnak az eredménye.¹¹⁰

Ad b) Az abbaahagyáson túlmenően az is szükséges, hogy az elkövető a tevékenységét felfedje a hatóság előtt, ez a rendelkezés gyakorlatilag önvádolást kíván meg az elkövetőtől.¹¹¹ Fel kell tárnia tehát a cselekményt és körülményeit, így annak célját, motívumát és személyi bűnkapcsolatait is a hatóságnak.¹¹²

Ad c) A korlátlan enyhítésre azonban csak akkor kerülhet sor, ha az elkövető érdemben segíti is a bűnüldöző szervek felderítő munkáját, azaz közreműködik benne.¹¹³ Az elkövető önvádolását követően ugyanis a hatóságok feladata a bűncselekmény következményeinek megakadályozása vagy enyhítése, az elkövetők felderítése, illetve a további bűncselekmények megakadályozása. A konkrét eset körülményei alapján a bírói mérlegelés körébe tartozik annak eldöntése, hogy a szigorú együttes feltételek az elkövető javára megállapíthatóak-e.¹¹⁴

Társtettesi vagy bűnrészesi elkövetés esetén a korlátlan enyhítés lehetősége mindegyik elkövető esetén a saját cselekvőséghez kapcsolódhat. Ha azonban a cselekmény súlyos következménye – az elkövető abbaahagyása ellenére – bármely okból vagy bármely másik

¹⁰⁶ Belegi, 2015: 1197.; Mezölaki, 2013a: 652.; Sántha, 2013: 428.

¹⁰⁷ Vida, 2013: 83-84.

¹⁰⁸ Belovics, 2014: 514.

¹⁰⁹ Belegi, 2015: 1197.; Belovics, 2014: 514.; Blaskó, 2013: 19-20.; Gál, 2013b: 14.; Gál, 2014a: 334.; Mezölaki, 2013a: 652.; Sántha, 2013: 428.

¹¹⁰ BH.1993.597.

¹¹¹ Belegi, 2015: 1197.

¹¹² Belegi, 2015: 1198.; Mezölaki, 2013a: 652-653.

¹¹³ Belegi, 2015: 1198.; Mezölaki, 2013a: 653.

¹¹⁴ Belegi, 2015: 1198.

elkövető cselekménye folytán bekövetkezik, a korlátlan enyhítés nem alkalmazható, az abbahagyást megvalósító magatartás csak enyhítő körülményként értékelhető.¹¹⁵

b) A terrorcselekmény második alapesete: tradicionális államzsarolás terrorista célből és a terrorista csoport szervezése [Btk. 314. § (2) bekezdés]

A terrorcselekmény második alapesetét a Btk. 314. § (2) bekezdése szabályozza. A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény 62. §-ának megfelelően 2016. július 17. napjától a terrorcselekmény második alapesete két alternatív bűncselekményi változatot tartalmaz: az a) pont továbbra is a terrorista célből elkövetett tradicionális államzsarolást szabályozza, míg a b) pontba beiktatásra került a terrorista csoport szervezése, amelyet ekként szintén a legsúlyosabb szankcióval rendel büntetni a Btk. A kiszabható büntetés korlátlan enyhítésére vonatkozó rendelkezés a második alapesethez is kapcsolódik [Btk. 314. § (3) bekezdés].

b/1.) Tradicionális államzsarolás terrorista célből [Btk. 314. § (2) bekezdés a) pont]

i) A hatályos törvényi tényállás

„Btk. 314. §

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az a) pontban meghatározott célből

a) jelentős anyagi javakat kerít hatalmába, és azok sértetlenül hagyását vagy visszaadását állami szervhez vagy nemzetközi szervezethez intézett követelés teljesítésétől teszi függővé, [...]”

ii) Tényállási elemek

Az *elkövetési tárgy* a más tulajdonát képező jelentős anyagi javak.¹¹⁶ Az anyagi javak akkor minősülnek jelentősnek, ha azok nagy értékűek, ez azonban nem a Btk. 459. § (6) bekezdésében meghatározott nagy érték vagy jelentős érték fogalmára utal. A bűncselekmény minősítése ugyanis nem értékhatárfüggő. Ugyanakkor az ötmillió forintot meghaladó értékű vagyontárgy a jelentős anyagi javak vonatkozásában tényállásszerű lehet, de a vagyontárgy

¹¹⁵ Vida, 2013: 84.

¹¹⁶ Belovics, 2014: 512.; Mezőlaki, 2013a: 650-651.

gazdasági, társadalmi jelentősége, eszmei értékének nagysága is meghatározó lehet, a pénzben kifejezhető értéket meghaladhatja.¹¹⁷ Általánosságban az anyagi javak tehát akkor tekinthetők jelentősnek, ha alkalmas lehet arra, hogy a terrorista célzatú követelést a követelés címzettje komolynak tekintse, megállapítása ekként bírói mérlegelés tárgya.¹¹⁸ Bármilyen vagyontárgy ide sorolható az eset körülményeitől függően, amely kiemelt fontossággal bír Magyarország vagy a nemzetközi közösség számára akár értéke akár pótolhatatlansága miatt.¹¹⁹ Az anyagi javak ingó és ingatlan dolgok egyaránt lehetnek.¹²⁰

A Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja önálló *elkövetési magatartásként* tartotta fenn a jelentős anyagi javaknak az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott terrorista célból hatalomba kerítését,¹²¹ majd a követeléstámasztást.

A terrorcselekmény ezen alapesetének elkövetési magatartásai egymással cél-eszköz viszonyban állnak, tehát a terrorcselekmény ezen alapesete összetett bűncselekmény (*delictum compositum*).¹²²

A bűncselekmény *eszközselekménye* a jelentős anyagi javak hatalomba kerítése. Az anyagi javak hatalomba kerítése az elkövető által az anyagi javak feletti ellenőrzés megszerzését¹²³ és (az elkövetőn kívüli) más személy vagy szervezet az anyagi javakhoz hozzáféréseinek kizárását, megakadályozását vagy lehetetlenné tételét jelenti.¹²⁴ Többnyire jogellenes birtokbavétellel és a rendelkezési jog gyakorolhatóságával valósul meg; azonban birtokba vétel nélkül is lehetséges¹²⁵ – mivel a Btk. nem a „birtokába kerít” kifejezést használja - például azzal, ha az elkövető pokolgépet rejt el az épületben.¹²⁶ A hatalomba kerítés történhet erőszakkal vagy anélkül, más módon is.¹²⁷

A bűncselekmény *célselekménye* a követelés kikényszerítése úgy, hogy az elkövető az anyagi javak sértetlenül hagyását vagy visszaadását ennek teljesítésétől teszi függővé.¹²⁸ A követeléstámasztás feltétel szabást tartalmazó nyomatékos felhívás,¹²⁹ felszólítás olyan

¹¹⁷ Belegi, 2015: 1196.; Belovics, 2014: 512.; Blaskó, 2013: 17.; Gál, 2013b: 12.; Gál, 2014a: 331.; Mezőlaki, 2013a: 650-651.; Sántha, 2013: 426.

¹¹⁸ Vida, 2013: 79.

¹¹⁹ Gál, 2013a: 7.

¹²⁰ Belovics, 2014: 512.; Blaskó, 2013: 17.

¹²¹ Belegi, 2015: 1195.

¹²² Belovics, 2014: 512.; Blaskó, 2013: 17.; Mezőlaki, 2013a: 651.; Vida, 2013: 79.

¹²³ Sántha, 2013: 426.

¹²⁴ Belegi, 2015: 1196.; Mezőlaki, 2013a: 651.

¹²⁵ Blaskó, 2013: 17.

¹²⁶ Belovics, 2014: 512.; Gál, 2013a: 8.; Gál, 2013b: 12-13.; Gál, 2014a: 332.; Mezőlaki, 2013a: 651.

¹²⁷ Belovics, 2014: 512.; Blaskó, 2013: 17-18.; Mezőlaki, 2013a: 651.

¹²⁸ Belovics, 2014: 512.; Blaskó, 2013: 17.

¹²⁹ Blaskó, 2013: 18.

cselekvésre vagy attól való tartózkodásra, amely a tettes akaratának felel meg,¹³⁰ azaz az elkövető akaratának felszólítás formájában történő kifejezésre juttatása.¹³¹ Tehát a követelés tulajdonképpen egy fenyegetés¹³², mivel a követelés tartalmát tekintve egy feltételszabás, ez adja a nyomatékát.¹³³ Közömbös a követelés tartalma, lehet jogos, jogosnak vélt, avagy jogtalan,¹³⁴ személyes (erkölcsi), politikai vagy vagyoni jellegű.¹³⁵ A követelés megvalósulhat szóban, írásban, vagy egyértelmű ráutaló magatartással is.¹³⁶ Lényege, hogy a követelés teljesítése a közlés szerint az anyagi javak sértetlenül hagyásának vagy visszaadásának feltétele legyen; megvalósulhat az anyagi javak hatalomba kerítését követően, de azt megelőzően is.¹³⁷ A követelés címzettje állami szerv vagy nemzetközi szervezet,¹³⁸ lehet kifejezetten megjelölt, azonban általában a címzettet a követelés tartalma alapján kell megállapítani.¹³⁹ A feltétel bármi lehet, függetlenül attól, hogy az adott állami szerv, nemzetközi szervezet feladatkörébe tartozik-e a teljesítése, képes-e teljesíteni a követelést.¹⁴⁰ Amennyiben a címzett a követelést teljesíti, ez tényálláshoz nem tartozó többletmagatartást jelent, amely alapján a terrorcselekmény tettese terhére további bűncselekmény nem állapítható meg.¹⁴¹

A tradicionális államzsarolás terrorista célból *szándékos és célzatos* bűncselekmény. A Btk. 314. § (2) bekezdése szerinti bűncselekmény a Btk. 314. § (1) bekezdés a) pontja szerinti célból - állami szerv, más állam, nemzetközi szervezet valaminek tevésére, nem tevésére vagy eltérésre kényszerítése – történik. A Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti bűncselekményi változat *kettős célzatú*: a jelentős anyagi javak hatalomba kerítése a követelés érvényesítésének célzatával valósul meg, a követelés tartalma tekintetében pedig az (1) bekezdés a) pontja szerinti terrorista célzat is szükséges.¹⁴²

¹³⁰ Belegi, 2015: 1196.; Sántha, 2013: 426.; Mezőlaki, 2013a: 651.; Vida, 2013: 79.

¹³¹ Belovics, 2014: 512.

¹³² Sántha, 2013: 426.

¹³³ Mezőlaki, 2013a: 651.; Vida, 2013: 80.

¹³⁴ Belegi, 2015: 1196.; Belovics, 2014: 512.; Mezőlaki, 2013a: 651.; Sántha, 2013: 426-427.

¹³⁵ Vida, 2013: 79.

¹³⁶ Belegi, 2015: 1196.; Belovics, 2014: 512.

¹³⁷ Belegi, 2015: 1196.

¹³⁸ Belovics, 2014: 512.; Gál, 2013a: 8.; Gál, 2013b: 13.; Gál, 2014a: 332.; Mezőlaki, 2013a: 651.; Sántha, 2013: 427. *Blaskó Béla* álláspontja szerint ha a követelés címzettje magánszemély, azonban nyilvánvaló, hogy – mivel ő nem képes a teljesítésre – csupán a követelés közvetítésére használja fel az elkövető, a terrorcselekmény megvalósul. Egyébként, ha a követelés címzettje nem állami szerv vagy nemzetközi szervezet, más bűncselekmény valósul meg. *Blaskó*, 2013: 18.

¹³⁹ Vida, 2013: 79.

¹⁴⁰ Belegi, 2015: 1195.; Belovics, 2014: 512.; Mezőlaki, 2013a: 651.

¹⁴¹ Vida, 2013: 80.

¹⁴² Mezőlaki, 2013a: 652.

iii) Stádiumok és tettesség

A követeléstámasztás közlésének időpontjától függ az, hogy mikor következik be a bűncselekmény *befejezettsége*. Ha az elkövető a jelentős anyagi javak sértetlenül hagyását vagy visszaszolgáltatását feltételként valamely állami szervhez vagy nemzetközi szervezethez intézett követelés teljesítéséhez köti, a bűncselekmény befejezetten megvalósul.¹⁴³ A tradicionális államzsarolás terrorista célból bűncselekményi változat *kísérlete* két esetben fordulhat elő: egyrészt akkor, ha az elkövető a jelentős anyagi javak hatalomba kerítését a terrorista célból megkezdte, de követelést még nem támasztott; másrészt akkor, ha a terrorista cél elérése érdekében az elkövető – még a hatalomba kerítés megkezdését megelőzően – követelést támaszt, de a hatalomba kerítést még nem kezdte meg.¹⁴⁴ A követelés teljesítése nem feltétele a befejezettségnek.¹⁴⁵

Az *elkövető* tettesként bárki lehet. Társtettesek azok, akik akár az eszközcselekményben, akár a célcselekményben közreműködnek. Társtettesség a bevégeztségig kifejthető.¹⁴⁶ Felbujtás a befejezettség után társtettessé váló elkövető tekintetében, valamint bűnsegély ugyancsak megvalósítható a bevégeztség időpontjáig.¹⁴⁷

iv) Egyéb rendelkezések

A Btk. 314. § (3) bekezdése *a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét* teremti meg. A korlátlan enyhítés feltételeit lásd. II/B/2/a/iv. résznel.

b/2.) Terrorista csoport szervezése terrorista célból [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont]

i) A hatályos törvényi tényállás

„Btk. 314. §

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az a) pontban meghatározott célból [...]

b) terrorista csoportot szervez.”

¹⁴³ Belegi, 2015: 1195.

¹⁴⁴ Belegi, 2015: 1196.

¹⁴⁵ Blaskó, 2013: 18.; Sántha, 2013: 427.

¹⁴⁶ Belovics, 2014: 513.; Mezőlaki, 2013a: 652.; Vida, 2013: 82.

¹⁴⁷ Belovics, 2014: 513.

ii) Tényállási elemek

A bűncselekmény *elkövetési magatartása* a terrorista csoport szervezése. A terrorista csoport fogalmát a Btk. 319. §-ának értelmező rendelkezése definiálja.¹⁴⁸ A szervezés legtágabb értelemben személyeknek vagy valamely közösségnek meghatározott célra, közreműködésre, tevékenységre való összefogása. A terrorista csoport létrehozásának előfeltétele, hogy kialakuljon több személy egyetértése a közös cél érdekében folytatott együttműködésre. Az első lépés az ajánlat tétele, a rábeszélés, a meggyőzés, a terrorista csoportban részvételre felhívás.¹⁴⁹ A terrorista csoport a másik oldal egyetértésével, az együttműködésben történő megállapodással jöhet létre, de a közös cél – terrorcselekmény elkövetése – érdekében történő megállapodáson túl ki kell terjednie a megvalósításhoz szükséges szervezet lényeges elemeinek a meghatározására is. A terrorista csoport tehát akkor jön létre, ha megteremtődnek a feltételei annak, hogy a terrorista csoport a saját belső szabályai szerint képes a célja érdekében önállóan cselekedni. Minden olyan tevékenységet átfog, amellyel a szervező a terrorista csoport létrejöttét koordinálja, másokat az abban való részvételre rábír vagy rábírti törekszik, függetlenül attól, hogy az adott személy a terrorista csoportban részt vesz-e.

A bűncselekmény *immateriális jellegű*, a tényállás eredményt nem tartalmaz.

A terrorista csoport szervezése *szándékosan és célzatosan* valósulhat meg. A szervező azért tanúsítja a bűncselekmény elkövetési magatartását, mert egyetért a terrorista csoport céljával, annak megvalósítását kívánja szervezett keretek között. Erre tekintettel a szervező *egyenes szándékkal* jár el a magatartása kifejtésekor. Emellett a szervező célját is meghatározza a törvény, így a terrorista csoport szervezése csak akkor büntetendő, ha az elkövető *a Btk. 314. § (1) bekezdés a) pontja szerinti terrorista célzattal* - állami szerv, más állam vagy nemzetközi szervezet valaminek a tevésére, nem tevésére vagy eltűrésére kényszerítése – jár el. A terrorista csoport szervezése tényállásában meghatározott célzat *Bartkó* álláspontja szerint több dogmatikai problémát is okozott.¹⁵⁰ Egyrészt a terrorista csoport szervezése büntettének beiktatását megelőzően a terrorista csoport szervezése körébe illeszkedő magatartást kifejtő elkövető – a magatartás formájától függően – a terrorcselekmény sui generis előkészülete minősített esetét [Btk. 315. § (2) bekezdése] avagy a terrorizmus finanszírozásának minősített esetét [Btk. 318. § (2) bekezdése] valósította meg,

¹⁴⁸ A terrorista csoport törvényi fogalmáról lásd. II/E. részt.

¹⁴⁹ Ezen magatartások még nem értékelhetők a terrorcselekmény sui generis előkészületi változata szerint, mivel nem a bűncselekmény elkövetése céljából, hanem kizárólag a terrorista csoport megszervezése érdekében fejt ki az elkövetési magatartást az elkövető.

¹⁵⁰ Bartkó, 2016: 537-538.

amelyek a konkrét terrorcselekmény elkövetését megelőző, előkészületi jellegű magatartások. A módosítással azonban a terrorista csoport szervezője akkor vonandó a Btk. 314. § (2) bekezdésének új b) pontja szerinti „alapeseti szintre emelt” tényállás alapján felelősségre, ha a célja az állami szerv, más állam, nemzetközi szervezet kényszerítése; amennyiben azonban a szervező a Btk. 314. § (1) bekezdés b) vagy c) pontja szerinti terrorista célból jár el, cselekménye továbbra is az enyhébb megítélésű, sui generis előkészületi, illetve bűnsegédi jellegű bűncselekményeket valósítja meg. Ez a helyzet pedig teljesen indokolatlan, hiszen ugyanazon cselekménynek két teljesen más büntetési tételkerete is lesz.¹⁵¹ Másrészről a terrorista csoport szervezése kapcsán a „célkitűzések kumulálódása jelent a normaszöveg-környezetben gondot”.¹⁵² A terrorista csoport célja ugyanis a Btk. 319. §-ára figyelemmel terrorcselekmény elkövetése, amely - a Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti alapeset esetén – három, vagylagos terrorista célzattal is megvalósulhat. „A szervező és a csoport tagjainak célkitűzései általában fedik egymást, amit a tényállásnak is érvényre kellene juttatnia.”¹⁵³

iii) Stádiumok és tettesség

A terrorista csoport szervezése *befejezetten* akkor megvalósul, ha az elkövető a terrorista csoport létrejövetele érdekében, a Btk. 314. § (1) bekezdés a) pontja szerinti célból ismétlődő jelleggel fejt ki tevékenységet, az azonban nem szükséges, hogy tevékenységének eredményeképpen a terrorista csoport ténylegesen létre is jöjjön. A bűncselekmény *kísérlete* lehetséges, amennyiben az elkövető a terrorista csoport szervezését a létrehozatal érdekében megkezdte, azonban – például a hatóságok közbelépése folytán - kizárólag egyszeri alkalommal fejtette ki a magatartását, és emellett a Btk. 314. § (1) bekezdés a) pontja szerinti terrorista célzata is megállapítható.

A bűncselekmény *elkövetője* bárki lehet.

iv) Egyéb rendelkezések

A Btk. 314. § (3) bekezdése *a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét* teremti meg. A korlátlan enyhítés feltételeit lásd. II/B/2/a/iv. résznél.

¹⁵¹ Bartkó, 2016: 537.

¹⁵² Bartkó, 2016: 537.

¹⁵³ Bartkó, 2016: 537.

c) *A terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változata [Btk. 315. §]*

A terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatát a terrorcselekmény bűncselekményének törvényi tényállásán belül, a Btk. 315. §-ában szabályozta a jogalkotó.

A terrorcselekmény előkészülete kapcsán a tankönyvek, kommentárok többsége¹⁵⁴ azt tartalmazza, hogy a terrorcselekmény első két alapesetének előkészületét¹⁵⁵ a törvény büntetni rendeli, illetve azt is, hogy az előkészület súlyosabban büntetendő, ha annak megvalósítására a terrorcselekménynek terrorista csoportban történő elkövetése érdekében kerül sor, azonban a részletesebb értelmezéssel adósak maradnak.

A terrorcselekmény előkészületi cselekményeit – a bűncselekmény kiemelkedő veszélyessége miatt - a Btk. *sui generis előkészületként*,¹⁵⁶ azaz önálló, befejezett bűncselekményként szabályozza. A sui generis alakzatként szabályozás a jogi tárgy büntetőjogi védelmét előre hozza, mivel lehetővé teszi a fogalmilag előkészületi jellegű cselekmények kísérletének szankcionálását is.

A terrorcselekmény előkészülete a terrorcselekmény befejezett megvalósulását, illetve kísérletét megelőzően, tehát a terrorista eszköz jellegű bűncselekmények elkövetése nélkül alapozza meg az elkövető büntetőjogi felelősségét. Az előkészületi jellegű elkövetési magatartások a konkrét terrorcselekményt megelőző, illetve azon kívüli cselekmények, az elkövető kizárólag a terrorcselekmény előkészítésében, illetve személyi vagy tárgyi feltételeinek biztosításában vállal szerepet.

A terrorcselekmény sui generis előkészületének alapesetét a Btk. 315. § (1) bekezdése, a minősített esetet a Btk. 315. § (2) bekezdése, a büntethetőséget megszüntető okot a Btk. 315. § (3) bekezdése szabályozza, míg a Btk. 317. §-a szerinti bűncselekmény a sui generis előkészületi bűncselekménnyel kapcsolatban nyilvánítja büntetendőnek a feljelentés elmulasztását.

i) A hatályos törvényi tényállás

¹⁵⁴ Mezőlaki, 2013a: 652.; Belovics, 2014: 513.; Gál, 2013b: 13.; Gál, 2014a: 333.; Sántha, 2013: 427.

¹⁵⁵ Blaskó Béla kiemeli, hogy álláspontja szerint „téves az a jogirodalmi felfogás, mely jelen törvényhelyet a terrorcselekmény „előkészületének” tekinti. Többek között nem csak az előkészületi magatartások büntetési tételénél „szokatlanul” magasabb fenyegetettség, de a szóban forgó § (3) bek-ben írt büntethetőséget megszüntető ok is arra utal, hogy a 315. § vonatkozásában a Btk. 11. §-ának (az előkészület) rendelkezései nem alkalmazhatók. Egyébként sem akadályozhatta volna meg a jogalkotót semmi abban, hogy, ha e helyen az előkészület (Btk. 11. §-a szerinti) büntetendőségét kívánta volna megfogalmazni, akkor ezt úgy tegye, mint más tényállások esetén.” Blaskó, 2013: 18-19.

¹⁵⁶ Belegi, 2015: 1198.

„Btk. 315. §

(1) Aki a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntett

[1. változat] elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, a közös elkövetésben megállapodik, vagy

[2. változat] az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott cselekményeket a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntettnek terrorista csoportban történő elkövetése érdekében valósítja meg, öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Nem büntethető, aki az (1) vagy a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.”

ii) Tényállási elemek

A Btk. 315. § (1) bekezdés 1. változatában a törvényhozó előkészületi jellegű elkövetési magatartásokat szabályoz, amelyek a terrorcselekmény elkövetésére irányulnak. Az *elkövetési magatartások* megvalósítása csak akkor értékelendő azonban az (1) bekezdés szerint, ha a terrorista eszköz jellegű bűncselekmények célzatos megvalósítására még kísérletként sem kerül sor, az elkövető azonban a terrorcselekmény tényleges megvalósítása céljából fejtette ki a védett jogi tárgyat már közvetlenül veszélyeztető előkészületi jellegű tevékenységét. Ugyanakkor a terrorcselekmény előkészülete mindig egy konkrét, tervbe vett terrorcselekmény véghezvitelére törekvést feltételez, és az elkövető ennek a megvalósítása, elkövetése érdekében fejteti ki a magatartást.

A törvényi tényállásban nevesített előkészületi jellegű elkövetési magatartások az *akarati elhatározás létrejötte* szempontjából különböztethetők meg.

A Btk. 315. § (1) bekezdés 1. változatának első lehetséges elkövetési magatartása a *felhívás*. A felhívás kezdeményező magatartás. A terrorcselekmény elkövetésére az hív fel, aki mást terrorcselekmény elkövetésére törekszik rábírní. A bírói gyakorlat alapján¹⁵⁷ a felhívásnak mindig komolynak, konkrétan és közvetlennek kell lennie, azaz az előkészületi jellegű cselekménynek egy meghatározott deliktum – a Btk. 314. § (1)-(2) bekezdése szerinti

¹⁵⁷ BH.2006. 40.

terrorcselekmény – elkövetésére kell irányulnia, illetve annak önmagában meg kell teremtenie a terrorcselekmény közvetlen lehetőségét ahhoz, hogy megállapítható legyen.

A terrorcselekmény elkövetésére az *ajánlkozik*, aki a terrorcselekmény végrehajtását más személy érdekében mindennemű késztetés nélkül, önálló akarat elhatározásból, a saját kezdeményezéséből felkínálja, azaz önként jelentkezik a terrorcselekmény majdani, magányos elkövetőkénti megvalósítására.

A terrorcselekmény elkövetésére *vállalkozó* személy más személy terrorcselekmény elkövetésére irányuló felhívását fogadja el. Mivel a felhívásnak komolynak, konkrétan és közvetlennek kell lennie, a felhívás folytán vállalkozó személy csak akkor büntethető, ha a konkrétan tervbe vett terrorcselekmény elkövetésének közvetlen lehetősége fennáll, és az elkövetésre törekvés komolyságát a vállalkozó személy is komolyan vehette. A bírói gyakorlat alapján¹⁵⁸ elegendő a büntetendő előkészület miatti felelősségre vonáshoz, ha az elkövetésre vállalkozó személy ismerőse felhívására anélkül vállalja el a felkínált „munkát”, hogy annak jellegéről megbizonyosodott volna, de ezt követően – megérkezve az elkövetési helyre, ahol a bűncselekmény megvalósításának feltételei már adottak – mondja el a felhívó személy, hogy pontosan mit kellene tennie, és ekkor a tájékoztatásból egyértelművé válik számára, hogy bűncselekmény elkövetéséről van szó, vállalkozását azonban ettől függetlenül az elkövető nem vonja vissza.

A terrorcselekmény *közös elkövetésében azok állapodnak meg*, akik a terrorcselekmény együttes végrehajtásában egyeznek meg, és az akarat elhatározás kialakulásában egyik elkövetőnek sincs meghatározó szerepe. A közös elkövetésben megállapodás azonban nem azonos a közös döntéssel: előfeltételezi az elkövetés elhatározását, ennek más személy felé történő kinyilvánítását, a másik fél egyetértését és a kezdeményező erről való tudomásszerzését is; amely folyamat azonban a bűncselekmény jellegétől függően huzamosabb egyeztetés eredményeképpen is kialakulhat.¹⁵⁹ A közös elkövetésben megállapodás lényege *Hollán szerint*¹⁶⁰ az, hogy ekkor mindkét elkövető vállalkozik valamilyen olyan további – a megállapodáson felüli – magatartásra, ami a célul kitűzött terrorcselekményben elkövetőként való közreműködést jelent, és a megállapodás tartalmának kell olyannak lennie, ami – megvalósítása esetén – a bűncselekményben való elkövetői közreműködés megállapítására, mint objektív körülmény adhat alkalmat.

¹⁵⁸ BH.2000. 333.

¹⁵⁹ Hollán, 2006: 12.

¹⁶⁰ Hollán, 2006: 13-15.

Megtörtént eset kapcsán¹⁶¹ a bíróság arra mutatott rá, hogy a közös elkövetésben megállapodás komolyságát a tervezett terrorcselekmény megvalósításától el kell határolni a fogvatartottak között általában a szabadulás lehetőségét felvető beszélgetésektől – amelyek még kívül esnek a tényállás keretein –. Az eltervezett bűncselekmény elkövetésének komolyságát pedig a beszélgetést halló zárkatársak tanúvallomásán túl olyan objektív körülményekből kell levonni, mint például abból, hogy volt-e eszközük a szökés tényleges végrehajtására, volt-e konkrétan kiszemelt áldozatuk, akit túszul ejtettek volna, elpróbálták-e a túszejtést stb.

A *Btk. 315. § (1) bekezdés 2. változata* a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése céljából *az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása*. A 2. változat átfogó jellegű: amit ugyanis nem említ külön az 1. változatban a törvény (pl. robbanóanyag beszerzését, a robbanószerkezet összeszerelését, elkövetésre alkalmassá tételét, helyszín megfigyelését, a kiszemelt sértett mozgásának követését, a helyszín megközelítéséhez szükséges jármű beszerzését, rejtkehely keresését), az a feltételek biztosítása szempontjából ítélandó meg.¹⁶² Így a feltételek biztosítása alatt minden olyan előkészületi jellegű cselekményt érteni kell, amely „az elkövetés elősegítésének célzatával történik, és amely a korábbinál kedvezőbb helyzetet teremt a bűncselekmény sikeres megvalósulása szempontjából.”¹⁶³ Ennél az előkészületi jellegű elkövetési magatartásnál a jogalkotó az előkészületi célzatot – amely a bűncselekmény elkövetésének célja – *a bűncselekmény elkövetésének elősegítése céljára* módosította, amely a kifejtett magatartás bűnsegédi jellegét erősíti meg.

A sui generis előkészületi cselekmény súlyosabban minősül, ha azt a Btk. 314. §-a szerinti terrorcselekménynek terrorista csoportban történő elkövetése érdekében fejtik ki.¹⁶⁴ A *Btk. 315. § (2) bekezdése az (1) bekezdés minősített eseteként* a terrorista csoport szervezésével, fennállásának elősegítésével, előkészítésével kapcsolatosan nyilvánítja büntetendővé az előkészületi jellegű elkövetési magatartásokat. Így ebben a változatban az előkészületi jellegű *elkövetési magatartások* azonosak az (1) bekezdés elkövetési magatartásaival, azonban másra irányulnak. Az elkövető a tevékenységét kifejtheti a terrorista csoport létrejövetele érdekében, de akkor is, ha már létezik egy működő terrorista csoport, amelynek a tevékenységéhez egy addig kívülálló személy csatlakozik azért, hogy annak keretei között – szervezeten – kerüljön sor terrorcselekmény elkövetésére.

¹⁶¹ BH.2006.40.

¹⁶² Nagy, 2010: 195.

¹⁶³ Mezőlaki, 2013a: 661.

¹⁶⁴ Belegi, 2015: 1198.

A terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű magatartást megvalósító elkövető a terrorcselekmény első és második változatának [Btk. 314. § (1) és (2) bekezdésének] *elkövetése érdekében, illetve az elkövetés elősegítése céljából* fejt ki a tevékenységét. Az elkövető tehát a terrorcselekmény elkövetésére irányuló célzattal jár el, ezért a terrorcselekmény előkészülete olyan bűncselekményre vonatkozó előkészülettel is megvalósulhat, amelynek egyébként nincs büntetendő előkészülete.¹⁶⁵ A terrorcselekmény előkészületének súlyosabban minősülő esete megvalósításakor az elkövető *kettős célzattal* jár el: a Btk. 315. § (1) bekezdésében meghatározott célzatos cselekményeket terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése érdekében valósítja meg. Erre tekintettel a terrorcselekmény sui generis előkészülete csak egyenes szándékkal valósítható meg, *szándékos és a célzatos* bűncselekmény.

A terrorcselekmény sui generis előkészülete miatti büntetőjogi felelősség – mivel a tényállás fogalmilag előkészületi jellegű magatartásokat szabályoz elkövetési magatartásként - csak akkor állapítható meg, ha az előkészületi jellegű cselekmények közül a felhívás és a közös elkövetésben megállapodás konkrét, komoly, és közvetlen.¹⁶⁶ E hármas kritériumban a *konkrétság* azt takarja, hogy az elkövető valóban kifejtett-e konkrét előkészületi cselekményt a tervbe vett terrorcselekmény megvalósítása érdekében. A *komolyság* az elkövetésre törekvés jellemzője, azaz az elkövetés kívülálló számára is komolyan vehető szándékát jelenti az előkészületi cselekményt kifejtő részéről. Míg a *közvetlenség* a jogi tárgy közvetlen veszélyeztetésére utal: a konkrétan, valójában kifejtett, komolyan vehető elkövetési szándékot a külvilágban megjelenítő előkészületi cselekmény meg kell, hogy teremtsen a terrorcselekmény közvetlen lehetőségét, azaz a terrorcselekmény elkövetésének feltételét – még a törvényi tényállás megkezdése nélkül - közvetlenül biztosítja.

iii) Stádiumok és tettesség

Mivel a terrorcselekmény előkészülete önálló, befejezett bűncselekményként került szabályozásra, ezáltal *kísérlete* büntetendő.¹⁶⁷

A terrorcselekmény előkészületének *elkövetője* bárki lehet. *Vida* kiemeli, hogy „a terrorcselekmény előkészületét olyan elkövető is megvalósíthatja, akinek nem áll szándékában, hogy a terrorcselekmény elkövetésében maga is részt vegyen, de ennek

¹⁶⁵ Vida, 2013: 81.

¹⁶⁶ BH.2006.40.

¹⁶⁷ Azonban az előkészületi jellegű cselekmények kísérlete önmagában is valamely előkészületi jellegű cselekményt valósít meg, ezáltal már a befejezett bűncselekmény valósul meg.

érdekében az elkövetésre felhív”¹⁶⁸. Amennyiben azonban az elkövető szándéka a terrorcselekmény elkövetésében részvételt is átfogta, majd a bűncselekmény kísérleti szakba kerül, vagy befejezetten megvalósul, az előkészületi jellegű elkövetési magatartást kifejtő elkövető a terrorcselekmény büntettének tetteseként vagy részeseként vonandó felelősségre. A sui generis bűncselekménykénti szabályozásra figyelemmel a terrorcselekmény előkészületére irányuló felbujtás és az ahhoz járuló bűnsegély is büntetendő.

iv) Egyéb rendelkezések

A *Btk. 315. § (3) bekezdése büntethetőséget megszüntető okot* szabályoz a *Btk. 315. § (1) és (2) bekezdése* szerinti bűncselekmény elkövetője vonatkozásában akkor, ha a bűncselekményt, mielőtt a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti és az elkövetés körülményeit – így a többi közreműködő személyt, a köztük lévő kapcsolatot és a tevékenységüket¹⁶⁹ – feltárja.

d) A terrorcselekménnyel fenyegetés büntette és a terrorista csoporthoz csatlakozás célból utazás büntette [Btk. 316. §]

A *Btk. 316. §-át* szintén érintették a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény rendelkezései, a 63. §-a ugyanis 2016. július 17. napjától módosította a *Btk.* ezen törvényi tényállását. A *Btk. 316. §-ának* jelenleg hatályos állapota *két alternatív bűncselekményi változatot* tartalmaz: az a) pont továbbra is a terrorcselekménnyel fenyegetést szabályozza változatlan módon, míg a b) pontba beiktatásra került a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás.

d/1.) A terrorcselekménnyel fenyegetés büntette [Btk. 316. § a) pont]

A terrorcselekménnyel fenyegetés büntettét a terrorcselekmény bűncselekményének törvényi tényállásán belül, a *Btk. 316. § a) pontja* alatt találhatjuk meg. A terrorcselekménnyel fenyegetés egyes szerzők szerint a terrorcselekmény bűncselekményének harmadik

¹⁶⁸ Vida, 2013: 82.

¹⁶⁹ Mezőlaki, 2013a: 653.

alapesetének¹⁷⁰ tekintendő, míg mások kiemelik, hogy ehelyütt a terrorcselekmény privilegizált esetét¹⁷¹ fenyegeti büntetéssel a jogalkotó.

i) A hatályos törvényi tényállás

„Btk. 316. § Aki

a) terrorcselekmény elkövetésével fenyeget, vagy [...] büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

ii) Tényállási elemek

A bűncselekménynek *elkövetési tárgyát, passzív alanyát* csak közvetve juttatja kifejezésre a törvényi tényállás. Így attól függően, hogy a fenyegetéssel az elkövető a terrorcselekmény 314. § (1) bekezdése szerinti első alapeset, avagy a 314. § (2) bekezdése szerinti második alapeset megvalósítását helyezi kilátásba, a 316. § a) pontjában szabályozott bűncselekmény *közvetett elkövetési tárgya* elsődlegesen a kényszerítés [Btk. 314. § (1) bek. a) pont], a megfélemlítés [Btk. 314. § (1) bek. b) pont], a megváltoztatás/megzavarás [Btk. 314. § (1) bek. c) pont]¹⁷², illetve a követelés [Btk. 314. § (2) bek. b) pont] címzettje, azaz az állami szerv, más állam, vagy nemzetközi szervezet, vagy a Btk. 314. § (4) bekezdésben meghatározott és a fenyegetéssel kilátásba helyezett személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény elkövetési tárgya, illetve a hatalomba kerített jelentős anyagi javak.

A bűncselekmény *elkövetési magatartása* a fenyegetés. A *fenyegetés, mint dogmatikai kategória* a Btk. Általános Részében bűnösséget kizáró okként [Btk. 19. §] szerepel, míg a Btk. Különös Részében a fenyegetést a jogalkotó – általában - az elkövetés módjaként határozza meg,¹⁷³ azonban a fenyegetés, mint elkövetési magatartás a Btk. Különös Részében megfogalmazott több törvényi tényállásnak is objektív tényállási eleme, így a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette mellett például a zaklatás második alapesete¹⁷⁴, és a

¹⁷⁰ Belovics, 2014: 513.; Mezőlaki, 2013a: 651.

¹⁷¹ Balogh, 2005: 304.; Blaskó, 2013: 19.; Tóth, 2005: 325.

¹⁷² A Btk. 314. § (1) bek. c) pontja szerinti megzavarás/megváltoztatás véleményem szerint indokolatlanul maradt ki a tényálláselemzéshez felhasznált Kommentár szövegéből, azonban az elkövetési tárgy vonatkozásában Mezőlaki rendszerezését követem ezen kiegészítéssel. Mezőlaki, 2013a: 650.

¹⁷³ Nagy, 2010: 171.; Szomora, 2013: 964.; Csizner, 2012: 51.

¹⁷⁴ Btk. 222. § (2) bekezdés: „Aki félelemleltetés céljából a) mást vagy rá tekintettel hozzátartozóját személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetésével megfenyeget”

nemzetközileg védett személy elleni erőszak privilegizált esete¹⁷⁵ törvényi tényállásai is ekként tartalmazzák.¹⁷⁶

A *fenyegetés fogalmát* a Btk. Záró Részének Értelmező Rendelkezései között a 459. § (1) bekezdés 7. pontja a következőképpen határozza meg: „eltérő rendelkezés hiányában súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettnél komoly félelmet keltsen”. A fenyegetés törvényi fogalma tehát három elemből épül fel.¹⁷⁷ A pszichés ráhatást jelentő fenyegetés első fogalmi eleme a *súlyos hátrány kilátásba helyezése*, amely objektív kategória, és a bírói gyakorlat alapján bűncselekmény elkövetésének kilátásba helyezésekor feltétlenül megvalósul,¹⁷⁸ ugyanakkor egyéb esetekben egy bizonyos súlyosságot mindenképpen el kell érnie. A második fogalmi elem a *komoly félelem kiváltására alkalmasság*, amely szubjektív jellegű kategória és az adott megfenyegetett személy vonatkozásában kell vizsgálni. Az azonban leszögezhető, hogy a súlyos hátrány kilátásba helyezése nem alkalmas komoly félelem keltésére, ha az ténylegesen nem jut a megfenyegetett tudomására¹⁷⁹. A harmadik fogalmi elem, az *eltérő törvényi rendelkezés lehetősége* azt jelenti, hogy a Btk. más törvényhelyei e definícióhoz képest eltérő vagy többlet követelményeket állapíthatnak meg. Ilyennek tekintendő különösen az ún. kvalifikált – azaz az élet, testi épség elleni közvetlen – fenyegetés meghatározása, amely a súlyos hátrány kategóriájának törvényi megszorítását jelenti egyes különös részi tényállások esetén.¹⁸⁰

A *fenyegetés tartalmát* tekintve a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette a terrorcselekmény elkövetésére irányuló akarat kinyilvánításával valósul meg.¹⁸¹ A fenyegetés, mint elkövetési magatartás tehát minden olyan tevékenységet felölel, amellyel az elkövető kifejezésre juttatja azon szándékát, hogy *terrorcselekményt* kíván megvalósítani¹⁸² ő maga

¹⁷⁵ Btk. 313. § (2) bekezdés: „Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetésével fenyeget”

¹⁷⁶ A jogirodalomban található olyan álláspont, amely szerint alkotmányjogilag aggályos, hogy a fenyegetés „nincs „megtámogatva” Általános Részi szabállyal”, fogalma határozatlan, így önkényes jogértelmezésre is lehetőséget nyit. Bartkó, 2006: 234. Véleményem szerint Bartkó álláspontja annyiban nem helytálló, hogy a fenyegetés fogalma mind a tanulmányának megírásakor hatályos régi Btk. 138. §-ával, mind a jelenleg hatályos Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontjával „meg volt, meg van támogatva” büntető törvényben meghatározott fenyegetés fogalommal. Továbbá az által, hogy mind a zaklatás, mind a nemzetközileg védett személy elleni erőszak törvényi tényállásában is elkövetési magatartásként szerepel a fenyegetés, véleményem szerint a fenyegetés mint elkövetési magatartás nem tekintendő idegennek a magyar büntetőjogi hagyományoktól, ezen bűncselekmények kapcsán a fenyegetés fogalma nem kérdéses, a tankönyvek, kommentárok a fenyegetés értelmező rendelkezésben meghatározott fogalmára utalnak vissza. Hasonlóképpen irányadónak tekinti a fenyegetés, mint elkövetési magatartás értelmezésénél a Btk. fogalom meghatározását Deák. Deák, 2014: 52.; valamint a vonatkozó bírósági gyakorlatból lásd. Fővárosi Ítélet tábla 3.Bf.70/2010/8.

¹⁷⁷ A fenyegetés fogalmának elemzéséhez: Nagy, 2010: 171-172.; Szomora, 2013: 964-965.

¹⁷⁸ Nagy, 2010: 171.

¹⁷⁹ BH.2007.37.

¹⁸⁰ Szomora, 2013: 965.

¹⁸¹ Sántha, 2013: 427.

¹⁸² Belovics, 2014: 513.; Mezőlaki, 2013a: 651.

vagy más személy.¹⁸³ Más tankönyvek szerint a fenyegetés, mint elkövetési magatartás *a terrorcselekmény elkövetése körében meghatározott eszköz jellegű bűncselekmények* véghezvitelére irányuló szándék *komoly formában* való nyilvánosságra hozatalát jelenti; amelynek a megvalósítására (mivel pusztán szóbeli magatartásról van szó) még a terrorista eszköz jellegű bűncselekmények, illetve a jelentős anyagi javak terrorista célzatú hatalomba kerítését, illetve a cselekményének előkészületi szakba juttatását megelőzően kerülhet csak sor.¹⁸⁴ A fenyegetéssel ugyanis az elkövető egyértelműen kifejezésre juttatja, kinyilvánítja, felfedi a terrorcselekmény elkövetésére irányuló szándékát.¹⁸⁵

A *fenyegetés formáját* illetően szóban, írásban, avagy ráutaló magatartással is megvalósítható, mivel formához nem kötött nyilatkozat, ami történhet egy vagy több személy előtt vagy nagy nyilvánossághoz intézve – a média vagy a világháló igénybevételével¹⁸⁶ - is.¹⁸⁷

A *fenyegetés címzettje* bárki – így általában maga a nagy nyilvánosság is - lehet,¹⁸⁸ azt azonban a fenyegetés tartalma alapján lehet megállapítani, hogy a fenyegetést kihez intézték.

A törvény a 316. § a) pontja szerinti bűncselekmény *elkövetési módját* is meghatározza,¹⁸⁹ amikor nem önmagában a fenyegetést, hanem – a törvény eltérő rendelkezése folytán – a *terrorcselekménnyel* fenyegetést rendeli büntetni. Ebben az esetben tehát a jogalkotó fenyegetés záró részi fogalmának harmadik eleme révén a kilátásba helyezett súlyos hátrány kategóriáját¹⁹⁰ – hasonlóan az ún. kvalifikált fenyegetés esetéhez – leszűkíti¹⁹¹ kifejezetten egy adott bűncselekmény, a terrorcselekmény elkövetésének kilátásba helyezésére.

Az EBD2012.B.14. számú döntés¹⁹² szerint a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetnének megállapítására csak az olyan *komoly, konkrét fenyegetés* ad alapot, amelyben megnyilvánul a terrorcselekmény büntetnének speciális elkövetése. A fenyegetés *komolyságának* alátámasztására szolgál például (az alapul szolgáló esetben) az, ha a terrorcselekmény végrehajtásához már rendelkezik robbanóanyaggal az elkövető, azaz a

¹⁸³ Gál, 2013b: 13.; Gál, 2014a: 332.

¹⁸⁴ Vida - Szomora, 2009: 400.

¹⁸⁵ Gál, 2013a: 8.; Gál, 2013a: 13.; Gál, 2014a: 332.; Blaskó, 2013: 19.

¹⁸⁶ Sántha, 2013: 427.

¹⁸⁷ Mezőlaki, 2013a: 651.; Gál, 2013b: 13.; Gál, 2014a: 332.; Vida, 2013: 80.

¹⁸⁸ Belegi, 2015: 1199.

¹⁸⁹ Deák álláspontja szerint a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetnének törvényi tényállása csak elkövetési magatartást szabályoz, a terrorcselekményre utalás pedig a fenyegetés minőségét meghatározó ismérv. Deák, 2014: 52.

¹⁹⁰ Amely ugyanakkor a bírói gyakorlat alapján önmagában bármely bűncselekmény kilátásba helyezése esetén megállapítható, lásd. fentebb kifejtettek.

¹⁹¹ Ezzel egyező álláspontot képvisel: Deák, 2014: 52.

¹⁹² Fővárosi Ítéletábra 3.Bf.232/2009/9.

fenyegetés nem üres, objektíve kivitelezhető. A fenyegetés *konkrétsága* körében a bíróság álláspontja szerint annak vizsgálatára van szükség, hogy az elkövető a fenyegetés célját megjelölte-e olyan konkrétan, hogy az az alapbűncselekményben megfogalmazott valamely célzat meglétét megállapíthatóvá teszi, így azon konkrét személyek megjelölése adott volna erre alapot, akiknek a szabadlábra helyezését, akikkel szemben a „vádemelés megszüntetését” követelte az elkövető. Azt is kiemelte a bíróság, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette *a terrorcselekmény előkészületéhez képest* befejezett bűncselekményként került szabályozásra, így – lényegében a kevesebbről a többre elvének alkalmazásával – arra következtetett, hogy mivel a terrorcselekmény előkészületét jelentő elkövetésre felhívás, illetve a közös elkövetésben megállapodás konkrétságának és közvetlenségének vizsgálata szükséges a megállapíthatóságához, erre tekintettel ez a vizsgálat a fenyegetés komoly, konkrét és közvetlen voltának vonatkozásában is szükséges a cselekmény jogi értékelésekor.

Az EBD2012.B.14. számú döntésben kifejtett elvi állásfoglalást, illetve az ezt követő bírósági döntések érvelését a jogirodalom részéről kritika éri. *Deák* tanulmányában rámutat, hogy a jogi érvelés „a terrorcselekmény és a terrorcselekménnyel fenyegetés tényállása dogmatikájának félreértésén alapszik. Az ítélet(ek) legszembetűnőbb fogyatékosága, hogy nem tulajdonítanak jelentőséget a fenyegetésnek a régi Btk. 138. §-ában [Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pont] meghatározott fogalmának, az e fogalom kapcsán a magyar büntetőjogban több mint egy évszázad alatt felhalmozódott dogmatikai tapasztalatnak, ideértve a fenyegetés fogalmának jelenkori bírói jogértelmezését is, sőt azzal kifejezetten ellentétesen foglalnak állást.”¹⁹³ A *fenyegetés komolysága* kapcsán kiemeli, hogy az a fenyegetés szubjektív elemének részeként, mindig a megfenyegetett oldaláról értelmezendő, mivel az alkalmasság körében nyer büntetőjogi relevanciát. Hiszen egy nyilvánvalóan képtelen, teljességgel komolytalan fenyegetés nem alkalmas arra, hogy a megfenyegetett személyben komoly félelmet keltsen. Az e körben egyáltalán nem bír jelentőséggel, hogy maga a fenyegető komolyan gondolja-e vagy sem a fenyegetés kivitelezését, rendelkezik-e a végrehajtáshoz szükséges eszközökkel.¹⁹⁴ A *fenyegetés konkrétségét* álláspontja szerint a fenyegetés fogalom objektív eleme, a súlyos hátrány viszonylatában kell vizsgálni. Azonban – a bíróságok jogi érvelésével ellentétben¹⁹⁵ – a fenyegetés konkrétségének megállapításához elegendő, ha az

¹⁹³ Deák, 2014: 48.

¹⁹⁴ Deák, 2014: 53.

¹⁹⁵ Lásd. Fővárosi Bíróság 14.B.1103/2009/16., Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.70/2010/8., Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.232/2009/9. (EBD2012.B.14.), Miskolci Törvényszék 10.B.1725/2012/14., Debreceni Ítéltábla Bf.I.176/2013/3., Szegedi Ítéltábla Bf.III.429/2013/5., amely döntésekben a bíróság konkrét pénzösszeg kifizetésének, illetve név szerint megjelölt, valós személyek szabadon bocsátásának követelését vizsgálta a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetettének megvalósulásához.

elkövető félreérthetetlenül közli, milyen rossz bekövetkezésére kell számítani. A törvényi tényállás ugyanis nem tartalmazza, hogy a bűncselekmény megvalósulásához olyan konkrét követelés intézése is szükséges lenne, amelyre alapozva a terrorcselekmény büntette mint alapcselekmény megállapíthatóvá válik; ilyen ismerv megkövetelésével a bíróság törvényi tényállásban nem szabályozott többletelem meglétét kívánja meg a bűncselekmény megvalósulásához.¹⁹⁶ A jogirodalmi álláspontok alapján a fenti elvi bírósági döntés jogértelmezése korrigálásra szorul a terrorcselekménnyel fenyegetés és *a terrorcselekmény előkészülete kapcsán* kifejtett álláspont vonatkozásában is. Hiszen a terrorcselekménnyel fenyegetés büntettének önálló büntetni rendeltsége éppen csak akkor bírhat büntetőjogi relevanciával, ha az elkövető egy még elő nem készített terrorcselekménnyel fenyeget, mivel egy általa már előkészített terrorcselekmény elkövetésével fenyegetés tényállásszerű az azonos büntetési tételkeretű, a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változata alapján.¹⁹⁷

A terrorcselekménnyel fenyegetés a szerzők többsége szerint *szándékos és célzatos* bűncselekmény,¹⁹⁸ azonban más álláspont alapján a Btk. 316. § a) pontja szerinti terrorcselekménnyel fenyegetés *szándékos* deliktum, amely esetőleges szándékkal is megvalósítható.¹⁹⁹ A terrorcselekménnyel fenyegetés büntette törvényi tényállása ugyanis a terrorista célzatot nem tartalmazza, az elkövető pusztán terrorista célzatú bűncselekmény elkövetésével fenyeget.²⁰⁰

iii) Stádiumok és tettesség

A terrorcselekménnyel fenyegetés *immateriális* bűncselekmény, *befejezettségéhez* eredmény bekövetkezése – így a követelés teljesítése - nem szükséges. A terrorcselekménnyel

¹⁹⁶ Deák, 2014: 54. *Deák* ehelyütt kiemeli azt is, hogy a terrorcselekmény büntettének régi Btk. 261. § (1) bekezdése szerinti alapesete [csakúgy mint a Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti alapesete] megvalósulásához nem szükséges az, hogy „az elkövető bármilyen formában vagy tartalommal követelést fogalmazzon meg a kényszeríteni szándékozott állami szerv (más állam vagy nemzetközi szervezet) irányában, és a törvény nem kívánja meg az állami szerv stb. kényszerhelyzetbe kerülését sem”.

¹⁹⁷ Deák, 2014: 56.-on *Bartkó* fenti álláspontját idézi és tartja a következtetését racionálisnak. *Bartkó*, 2011: 205-206.; továbbá ezzel egyezően: *Vida – Szomora*, 2009: 400.

¹⁹⁸ Mivel a terrorcselekménnyel fenyegetés a terrorcselekmény bűncselekményének egyik változata, a tankönyvek, kommentárok a terrorcselekmény bűncselekménye vonatkozásában emelik ki, hogy szándékosan követhető el és a terrorista célzatra figyelemmel annak valamennyi változata célzatos deliktum. *Belovics*, 2014: 513.; *Mezőlakai*, 2013a: 651.; *Sántha*, 2013: 428.; *Vida*, 2013: 82-83.

¹⁹⁹ A törvényi tényállás tehát a terrorcselekmény ezen változata esetén nem tartalmazza a terrorista célzatot. Ugyanakkor a bűncselekmény jellegéből adódóan a gyakorlatban az egyenes szándékkal elkövetés lesz a jellemző. *Gál*, 2013a: 7.; *Gál*, 2014a: 332-333.

²⁰⁰ *Deák*, 2014: 54. *Deák* ugyanakkor a terrorista célzat törvényi tényállásba felvételét szorgalmazza a nemzetközi elvárásoknak megfelelés érdekében. *Deák*, 2014: 57.

fenyegetés megvalósulása szempontjából ugyanis közömbös, hogy a tettes a fenyegetést komolyan gondolja vagy sem.²⁰¹ *Kísérlete* elvileg lehetséges.²⁰²

A bűncselekmény *elkövetője* tettesként bárki lehet, és a befejezett bűncselekménykénti szabályozásra figyelemmel a részesség mindkét alakja kapcsolódhat e bűncselekményhez.

d/2.) A terrorista csoporthoz csatlakozás célból utazás [Btk. 316. § b) pont]

i) A hatályos törvényi tényállás

„Btk. 316. § Aki [...]

b) terrorista csoporthoz csatlakozás céljából Magyarország területéről kiutazik vagy azon átutazik, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

ii) Tényállási elemek

A bűncselekmény két, alternatív *elkövetési magatartása* a Magyarország területéről kiutazás vagy az azon átutazás.²⁰³ A *kiutazás* Magyarország területének elhagyását jelenti, míg az *átutazás* esetén az elkövető a Magyarország területére történő belépést követően rövid idővel – amely alapján az elkövető Magyarországon hozamosabb ideig nem kívánt tartózkodni – az ország területét elhagyja. Magyarország területe alatt Magyarország államhatárok által határolt területe értendő. Az államhatár azon képzeletbeli függőleges síkok összefüggő sorozata, amelyek az ország területét a légtérben, a föld, a víz felszínén, a föld vagy a víz mélyében a szomszédos államok területéről elválasztják. E képzeletbeli vonalakat a határvonal teszi láthatóvá, amely az államhatár és a föld (víz) metszési vonala.

A bűncselekmény *immateriális* jellegű, eredményt nem tartalmaz.

A bűncselekmény kizárólag *egyenes szándékkal* követhető el. Az elkövető célja ugyanis a terrorista csoporthoz csatlakozás, azaz a terrorista csoportban tagkénti részvétel.

²⁰¹ Kis, 2006: 944.; valamint Fővárosi Bíróság 7.B.855/2009/33., Fővárosi Ítéletábla 5.Bf.147/2010/5., Fővárosi Bíróság 21.B.812/2009/2., Kecskeméti Törvényszék 11.B.365/2013/3.

²⁰² Gál, 2013a: 9.; Gál, 2013b: 13.; Gál, 2014a: 333.

²⁰³ *Bartkó* álláspontja szerint a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntetnének törvényi tényállásának hiányossága, hogy a Magyarország területére *beutazást* nem rendelte büntetni, ekként ugyanis a jogalkotó nem számolt „azzal a lehetőséggel, hogy egy adott csoport hazánkban is szerveződhessen.” Ugyanakkor *Bartkó* indokolatlannak tartja a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntetni rendelését, mivel a csupán „a szándék, a megfogalmazott gondolat előzetes büntetendővé nyilvánítása”, amelyet az elkövető még a csoport tagjainak, vezetőjének sem hozott tudomására. *Bartkó*, 2016: 538.

iii) Stádiumok és tettesség

A bűncselekmény *befejezetten* megvalósul, amennyiben az elkövető a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából ténylegesen kiutazott, illetve átutazott; az, hogy az elkövető a terrorista csoporthoz csatlakozzon is, nem szükséges. A bűncselekmény *kísérlete* az általános részi szabályoknak megfelelően lehetséges. Kiutazás esetén pl. az elkövető a tényállásban rögzített célból Magyarország államhatárára megérkezik, ott azonban a határátlépés során feltartóztatják; avagy a tényállás szerinti célból Magyarország területére belép úgy, hogy azon átutazni kíván, de erre valamilyen okból nem kerül sor.

A bűncselekmény *elkövetője* bárki lehet.

C) A terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása [Btk. 317. §]

A terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása büntettét a Btk. XXX. fejezetében, a közbiztonság elleni bűncselekmények között önálló bűncselekményként, a 317. §-ban szabályozza.

1. Jogi tárgy

A Btk.-ban új, önálló bűncselekményi tényállásként szabályozott terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása *jogi tárgyat* illetően a tankönyvek, kommentárok egy része a terrorcselekmény jogi tárgyat idézi²⁰⁴, avagy bár önálló bűncselekményként elemzi, de a jogi tárgyat kihagyja,²⁰⁵ míg a szakirodalom másik része a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztását nem mint önálló bűncselekményt tárgyalja, hanem a terrorcselekmény bűncselekmény részeként kezeli.²⁰⁶

A bűncselekmény jogi tárgya a terrorcselekmény elkövetésének megelőzéséhez, valamint a terrorcselekményt előkészítő elkövető büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő társadalmi érdek.

²⁰⁴ Mezőlaki Erik megfogalmazásában e bűncselekmény jogi tárgya az államok, állami szervek, nemzetközi szervezetek kényszermentes működéséhez, a közbiztonsághoz, továbbá a személyek szabadságához és az anyagi javak sérthetlenségéhez fűződő társadalmi érdek. A megfogalmazás megegyezik a terrorcselekmény jogi tárgyával. Mezőlaki, 2013a: 650. és 654.

²⁰⁵ Gál, 2013b: 17-18.; Gál, 2014a: 335.; Vida, 2013: 86.

²⁰⁶ Belovics, 2014: 512.; Blaskó, 2013: 20.; Sántha, 2013: 428.

2. A törvényi tényállás elemzése

a) A hatályos törvényi tényállás

„Btk. 317. §

Aki hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy terrorcselekmény elkövetése készül, és erről a hatóságnak, mielőtt teheti, nem tesz feljelentést, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

b) Tényállási elemek

A bűncselekmény *elkövetési magatartása* a feljelentési kötelezettség elmulasztása. A feljelentési kötelezettség elmulasztása körében az az elkövető büntethető, aki hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy terrorcselekmény elkövetése készül, és mielőtt teheti, erről a hatóságnak feljelentést nem tesz.

Készülő terrorcselekmény a többségi álláspont alapján a Btk. 315. § (1)-(2) bekezdése szerinti terrorcselekmény lehet.²⁰⁷ *Vida* álláspontja szerint azonban készülő terrorcselekmény a Btk. 314. § (4) bekezdésében meghatározott eszköz jellegű bűncselekmények előkészülete is függetlenül attól, hogy az eszköz jellegű bűncselekményként meghatározott bűncselekmény előkészülete egyébként büntetendő-e vagy sem.²⁰⁸ A feljelentési kötelezettség a kísérletről és a befejezett terrorcselekményről, illetve ezek elkövetőjéről való tudomásszerzésre már nem vonatkozik.²⁰⁹

A terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása bűncselekményének egyetlen – a büntetőjogi felelősséget némileg szűkítő – feltétele a *hitelt érdemlőség*, amely abban az esetben állapítható meg, ha az információk, adatok valóságában alappal lehet bízni,²¹⁰ az elkövetőnek az előkészületre vonatkozó cselekményt a tudomására jutott ismeretek alapján komolyan kell vennie.²¹¹ Azaz olyan tények, körülmények közvetlen, személyes észlelésén alapuló megismerését jelenti, amelyek az adott bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúját keltik, a konkrétumokat nélkülöző szóbeszéd nem alapozza meg.²¹²

²⁰⁷ Mivel a törvény csak ezek előkészületét rendeli büntetni. Belovics, 2014: 514.; Gál, 2013b: 18.; Gál, 2014a: 335.; Gál, 2013a: 13.; Gál, 2013b: 18.; Gál, 2014: 335.; Mezőlaki, 2013a: 654.

²⁰⁸ *Vida*, 2013: 86.

²⁰⁹ Belovics, 2014: 514.; Gál, 2013a: 13.; Gál, 2013b: 18.; Gál, 2014a: 335.; *Vida*, 2005: 468.

²¹⁰ Belovics, 2014: 514.; Gál, 2013a: 13.; Gál, 2013b: 18.; Gál, 2014a: 335.

²¹¹ *Vida*, 2013: 86.

²¹² Mezőlaki, 2013a: 654.

Az elkövető feljelentési kötelezettségének kizárólag a *hatóság* értesítésével tehet eleget,²¹³ és e tájékoztatást a számára lehetséges legrövidebb időn belül - *mihelyt teheti* - köteles megtenni.²¹⁴ Vagyis a késlekedés csak elháríthatatlan külső ok esetén mentesíti az elkövetőt, és csak addig, ameddig az fennállt.²¹⁵

A bűncselekmény csak *szándékosan* valósítható meg. Az elkövető tudatának ki kell terjednie arra, hogy terrorcselekmény előkészületéről szerzett információkat és arra is, hogy feljelentési kötelezettség terheli.²¹⁶

c) Stádiumok és tettesség

A feljelentési kötelezettség a hitelt érdemlő tudomásszerzéstől az objektíve lehetséges első alkalomig teljesíthető büntetlenül, ezt követően a tiszta mulasztásos bűncselekmény *befejezetté* válik.²¹⁷ A bűncselekmény *kísérlete* fogalmilag kizárt.

A bűncselekményt *tettesként* bárki elkövetheti. A feljelentési kötelezettség általános, a tudomásszerzőt a hozzátartozójával szemben is terheli.²¹⁸ Mivel a feljelentési kötelezettség mindenkit önállóan, személyében terhel, a bűncselekmény csak önálló tettesként követhető el.²¹⁹

D) A terrorizmus finanszírozása [Btk. 318. §]

A terrorizmus finanszírozásának büntettét a Btk. önálló bűncselekményként, a 318. §-ban szabályozza. A bűncselekmény alapesetét a Btk. 318. § (1) bekezdése, a minősített esetét a Btk. 318. § (2) bekezdése rendeli büntetni, a Btk. 318. § (3) bekezdése értelmező rendelkezést tartalmaz.

1. Jogi tárgy

A terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye által védett *jogi tárgy* meghatározását illetően a jogirodalomban többféle álláspont található. Több szerző a

²¹³ Ellentétben pl. az emberrablással, ahol elegendő lehet az érintett személy tájékoztatása. Vida, 2005: 468.

²¹⁴ Vida, 2013: 86.

²¹⁵ Mezőlaki, 2013a: 654.

²¹⁶ Mezőlaki, 2013a: 654.

²¹⁷ Mezőlaki, 2013a: 654.

²¹⁸ Belovics, 2014: 514.; Sántha, 2013: 428.; Gál, 2013b: 17.; Gál, 2014a: 335.; Vida, 2013: 86.

²¹⁹ Mezőlaki, 2013a: 654.

terrorcselekmény jogi tárgyát idézi azzal, hogy a terrorizmus finanszírozásának jogi tárgya *megegyezik* a terrorcselekmény jogi tárgyával.²²⁰ Más álláspont szerint a bűncselekmény jogi tárgya „*részben azonos*” a terrorcselekmény jogi tárgyával, ekként a terrorizmus finanszírozása büntettének jogi tárgya egyrészt az állampolgárok, a lakosság biztonsága, másrészt az a társadalmi igény, hogy az államok, állami szervek, illetve nemzetközi szervezetek saját döntéseiknek megfelelően, kényszerből mentesen működjenek.²²¹ A harmadik álláspontba tartozó megfogalmazás alapján a terrorizmus finanszírozásának büntette rendelkezik önálló, a terrorcselekmény jogi tárgyától *elkülöníthető jogi tárggyal*: ez a terrorizmus megelőzéséhez és megakadályozásához fűződő társadalmi érdek.²²²

2. A törvényi tényállás elemzése

a) A hatályos törvényi tényállás

„Btk. 318. §

(1) *Aki terrorcselekmény feltételeinek biztosításához anyagi eszközt szolgáltat vagy gyűjt, vagy terrorcselekmény elkövetésére készülő személyt vagy rá tekintettel mást anyagi eszközzel támogat, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

(2) *Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése vagy terrorista csoport tagja érdekében valósítja meg, vagy a terrorista csoport tevékenységét egyéb módon támogatja, öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

(3) *E § alkalmazásában anyagi eszközön a terrorizmus leküzdése érdekében egyes személyekkel és szervezetekkel szemben hozott különleges korlátozó intézkedésekről szóló, 2001. december 27-i 2580/2001/EK tanácsi rendelet 1. cikk 1. pontjában meghatározott eszközöket, jogi dokumentumokat és okiratokat kell érteni.”*

b) Tényállási elemek

A bűncselekmény *elkövetési tárgya* az anyagi eszköz. Az *anyagi eszköz fogalmát* a Btk. a tényálláshoz kapcsolódóan külön értelmező rendelkezésben, a Btk. 318. § (3)

²²⁰ Belovics, 2014: 515.; Blaskó, 2013: 21.; Gál, 2013a: 14.; Gál, 2013b: 18.; Gál, 2013c: 51.; Gál, 2014a: 335.; Gál – Dávid, 2015: 82.; Mezölaki, 2013a: 655.

²²¹ Sántha, 2013: 425. és 429.

²²² Vida, 2013: 86.

bekezdésében határozza meg.²²³ Az anyagi eszköz fogalma a törvényi definíció alapján átfog minden olyan eszközt, jogi dokumentumot, illetve okiratot, amelyet a vonatkozó EK tanácsi rendelet meghatároz. Az anyagi eszközök a gyakorlatban pénzeszközöket, egyéb vagyoni értékeket, gazdasági erőforrásokat, azaz bármilyen materiális vagy immateriális, ingó vagy ingatlan javakat jelenthetnek, ideértve az ezekre vonatkozó jogcímet vagy érdekeltséget bizonyító bankhiteleket, csekkeket, részvényeket, értékpapírokat, váltókat és hitelleveleket is.²²⁴ Az, hogy az anyagi eszközök legális vagy illegális forrásból származnak, a bűncselekmény megvalósulása szempontjából irreleváns.²²⁵

A bűncselekmény *alapesetének* [Btk. 318. § (1) bekezdése] két fordulata van, ezek *elkövetési magatartásai*:

- i. a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához anyagi eszköz szolgáltatása vagy gyűjtése

Az anyagi eszköz *szolgáltatása* annak birtokbaadását, hozzáférhetővé tételét, rendelkezésre bocsátását, rendelkezési jogába adását jelenti.²²⁶ A bűncselekmény megvalósulása szempontjából csak annak van jelentősége, hogy az anyagi eszköz az elkövető birtokából kikerül és a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához egy másik természetes vagy jogi személy rendelkezése alá kerül,²²⁷ az anyagi eszköz a terrorcselekmény vagy annak előkészülete elkövetője részére közvetlenül vagy közvetve átadásra kerül.²²⁸

Az anyagi eszköz *gyűjtése* minden olyan magatartást felölel, amely az anyagi bázis létrehozására irányul,²²⁹ ennek során azonban az anyagi eszköz nem kerül ki az elkövető birtokából, az elkövető tipikusan más személyektől „szerez be” anyagi eszközt.²³⁰ A gyűjtés olyan célzatos magatartás, amely a későbbi szolgáltatás érdekében, de még azt megelőzően valósul meg.²³¹ A gyűjtés akkor is tényállásszerű, ha az elkövető a saját tulajdonában lévő, különböző helyeken vagy

²²³ Az anyagi eszköz fogalmának Btk.-ban meghatározására kifejezetten a Moneyval jelentésének megfelelően, az abban írt hiányosságok kiküszöbölése érdekében került sor. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása. Részletes indoklás a 314-319. §-hoz.

²²⁴ Belovics, 2014: 516.; Gál – Dávid, 2015: 82.; Sántha, 2013: 429.

²²⁵ Sántha, 2013: 429.

²²⁶ Belovics, 2014: 516.; Blaskó, 2013: 21.; Mezölaki, 2013a: 656.; Sántha, 2013: 429.

²²⁷ Gál, 2013a: 16.; Gál, 2013b: 21.; Gál, 2013c: 52.; Gál, 2014a: 337.; Gál – Dávid, 2015: 83.

²²⁸ Vida, 2013: 86.

²²⁹ Balogh, 2014: 349.; Belovics, 2014: 516.; Blaskó, 2013: 21.; Mezölaki, 2013a: 656.; Sántha, 2013: 429.

²³⁰ Gál, 2013a: 16-17.; Gál, 2013b: 21.; Gál, 2013c: 52.; Gál, 2014a: 337.; Gál – Dávid, 2015: 83.

²³¹ Vida, 2013: 87.

módon kezelt anyagi eszközeit mozgósítja a terrorcselekmény elkövetése érdekében.²³²

A terrorizmus finanszírozása büntetvényen ezen alapesete csak akkor valósulhat meg, ha az anyagi eszköz szolgáltatása vagy gyűjtése *a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához* történik.

- ii. terrorcselekmény elkövetésére készülő személy vagy rá tekintettel más anyagi eszközzel támogatása

Az *anyagi eszközzel támogatás* a terrorista személy kiképzéséhez szükséges feltételek megteremtését, a terrorista személy megélhetésének biztosítását jelenti.²³³ A támogatás az anyagi eszközök felhasználhatóságának, alkalmazhatóságának vagy használatának a biztosítását²³⁴, azaz a terrorcselekmény elkövetője számára az anyagi eszköz felhasználásának lehetővé tételét jelenti²³⁵. Már az egyszeri alkalommal nyújtott támogatás is tényállásszerű, a bűncselekmény megvalósulásának nem feltétele a rendszeresség, folyamatosság.²³⁶ A bűncselekmény vonatkozásában a támogatás „más személy” vonatkozásában – így a leendő terrorista családtagjának, barátjának vonatkozásában – is tényállásszerű,²³⁷ ha azt a terrorista elkövetőre tekintettel valósítják meg.

A támogatás tehát nem a terrorcselekmény elkövetéséhez vagy feltételeinek biztosításához objektíve szükséges eszközökkel, hanem magával a terrorcselekmény elkövetésére készülő személlyel (avagy rá tekintettel más személlyel) kapcsolatos magatartás.²³⁸ A bűncselekmény e fordulata kizárólag akkor valósulhat meg, ha az elkövető egy másik, *terrorcselekmény előkészületét megvalósító terrorista elkövetőt – illetve rá tekintettel mást –* támogat anyagi eszközzel. Ekkor tehát a sui generis bűnsegélyszerű magatartás a terrorcselekmény előkészületéhez kapcsolódik anélkül, hogy az elkövető a terrorcselekmény előkészületében részt venne.

A bűncselekmény *minősített esetének* [Btk. 318. § (2) bekezdése] szintén két fordulata van, ezek *elkövetési magatartásai*:

²³² Balogh, 2014: 349.

²³³ Sántha, 2013: 429.

²³⁴ Belovics, 2014: 516.; Mezőlaki, 2013a: 656.

²³⁵ Balogh, 2014: 349.

²³⁶ Blaskó, 2013: 21.

²³⁷ Sántha, 2013: 429.

²³⁸ Mezőlaki, 2013a: 656.; Vida, 2013: 87.

- i. az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése vagy terrorista csoport tagja érdekében valósítja meg

Az első fordulat esetén az elkövetési magatartások azonosak a Btk. 318. § (1) bekezdés elkövetési magatartásaival (anyagi eszközök szolgáltatása vagy gyűjtése, illetve anyagi eszközzel támogatás), azonban másra irányulnak. Kifejthetőek akkor, amikor még nem jött létre a terrorista csoport, de a tevékenység erre irányul; továbbá akkor is, ha az elkövető a már fennálló terrorista csoport működéséhez járul hozzá, illetve annak tagja érdekében fejt ki tevékenységét.

- ii. a terrorista csoport tevékenységének egyéb módon támogatása

Az *egyéb módon támogatás* elkövetési magatartás gyakorlatilag a támogatás bármilyen formájával – így különösen logisztikai, távközlési segítségnyújtással²³⁹ – megvalósulhat. A minősített eset társadalomra veszélyességének magasabb fokát jelzi az is, hogy az „egyéb”, tehát nem csak az anyagi eszközzel történő támogatás büntetendő e körben.²⁴⁰ Azaz a terrorista csoport tevékenységének anyagi eszközzel történő támogatásán – a terrorista csoport működéséhez szükséges anyagi források biztosításán - kívül bármilyen más közreműködés is tényállásszerű magatartást jelent a terrorizmus finanszírozása büntettének minősített esete vonatkozásában.

Az *egyéb módon támogatás* már fennálló terrorista csoportot feltételez, mivel az elkövetési magatartás a terrorista csoport fenntartásához-működéséhez kapcsolódik. Elkövető csak a terrorista csoporton kívül álló személy lehet.²⁴¹

A terrorizmus finanszírozása büntette *immateriális bűncselekmény*,²⁴² azaz a törvényi tényállásban eredményt nem határozott meg a jogalkotó.

A jogirodalom alapján egyes szerzők szerint a bűncselekmény *szándékos*,²⁴³ az elkövető tudatának azt kell átfognia, hogy az anyagi eszközök szolgáltatásával vagy gyűjtésével terrorcselekmény feltételeit biztosítja, illetve azt, hogy terrorcselekmény elkövetésére készülő személyt, avagy rá tekintettel mást támogat.²⁴⁴ Más álláspont szerint a

²³⁹ Gál, 2013a: 17.; Gál, 2013b: 20.; Gál, 2013c: 53.; Gál, 2014a: 338.; Gál – Dávid, 2015: 84.

²⁴⁰ Blaskó, 2013: 21.

²⁴¹ Mezőlaki, 2013a: 656.; Vida, 2013: 87.

²⁴² Belovics, 2014: 516.

²⁴³ Belovics, 2014: 516.; Blaskó, 2013: 21.; Sántha, 2013: 429.

²⁴⁴ Belovics, 2014: 516.; Sántha, 2013: 429.

bűncselekmény csak *szándékosan és célzatosan* valósulhat meg,²⁴⁵ az elkövető ugyanis a terrorizmus finanszírozásának céljával jár el,²⁴⁶ az elkövető abból a célból gyűjti, szolgáltatja stb. a támogatást, hogy azzal a terrorcselekmény feltételeit biztosítsa, teremtsen meg.²⁴⁷ A terrorista csoport tagja érdekében megvalósított finanszírozás kizárólag *egyenes szándékkal* valósítható meg.²⁴⁸

c) Stádiumok és tettesség

A bűncselekmény az elkövetési magatartások kifejtésével *befejezetté* válik.²⁴⁹ A bűncselekmény *kísérlete* elvileg lehetséges,²⁵⁰ az elkövetési magatartás megkezdésével valósul meg.²⁵¹

A bűncselekmény *elkövetője* – így tettese és részese – bárki lehet, a terrorcselekmény vagy annak előkészülete elkövetőjén,²⁵² valamint a támogatott terrorista csoport tagján kívül.²⁵³ Ugyanakkor akár terrorcselekmény elkövetője is lehet a terrorizmus finanszírozásának elkövetője, ha más terroristákat vagy terrorszervezeteket támogat anyagi eszközzel.²⁵⁴ A felbujtás elvileg megvalósulhat, azonban a bűnsegédi részesség csak olyan cselekmény lehet, amely még nem valósít meg anyagi eszköz szolgáltatását, gyűjtését, támogatását.²⁵⁵ Továbbá a terrorcselekmény elkövetéséhez való közvetlen kapcsolódás hiányára tekintettel a tettesek a terrorcselekménynek akkor sem lehetnek bűnsegédei, ha a terrorcselekmény megvalósul.²⁵⁶

d) Egyéb rendelkezések

Az *anyagi eszköz fogalmát* a Btk. a tényálláshoz kapcsolódóan külön értelmező rendelkezésben, a Btk. 318. § (3) bekezdésében határozza meg. Lásd. II/D/2/b. résznl.

²⁴⁵ Gál, 2013a: 15.; Gál, 2013b: 20.; Gál, 2013c: 53.; Gál, 2014a: 338., Gál – Dávid, 2015: 82.; Mezőlaki, 2013a: 656.

²⁴⁶ Vida, 2013: 87.

²⁴⁷ Gál, 2013a: 15.; Gál, 2013b: 20.; Gál, 2013c: 53.; Gál, 2014a: 338., Gál – Dávid, 2015: 82.

²⁴⁸ Blaskó, 2013: 22.

²⁴⁹ Sántha, 2013: 429.; Vida, 2013: 87.

²⁵⁰ Belovics, 2014: 516.

²⁵¹ Mezőlaki, 2013a: 656.

²⁵² Vida, 2013: 87.

²⁵³ Mezőlaki, 2013a: 656.

²⁵⁴ Gál, 2013b: 20.; Gál, 2013c: 53.; Gál, 2014a: 338.; Gál – Dávid, 2015: 82.

²⁵⁵ Vida, 2013: 87.

²⁵⁶ Mezőlaki, 2013a: 656.

E) Értelmező rendelkezés: a terrorista csoport fogalma [Btk. 319. §]

„Btk. 319. §

A 315. § és a 318. § alkalmazásában terrorista csoport a három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja terrorcselekmény elkövetése.”

A terrorista csoport fogalmát a Btk. tartalmilag egy speciális bünszervezetként²⁵⁷ határozza meg, amelynek a specialitása a céljában, azaz a terrorcselekmény elkövetésében áll. A terrorista csoport törvényi fogalma ugyanis a bünszervezetétől csupán egyetlen ismérvében tér el, a bűnözői csoport céljában (lásd. 1. számú táblázat).

Bünszervezet Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pont	Terrorista csoport Btk. 319. §
három vagy több személyből álló	három vagy több személyből álló
hosszabb időre	hosszabb időre
szervezett	szervezett
összehangoltan működő csoport	összehangoltan működő csoport
célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése	célja terrorcselekmény elkövetése

1. táblázat: a bünszervezet és a terrorista csoport fogalma a Btk.-ben²⁵⁸

A két definíció egymáshoz való viszonyából, azaz a terrorista csoport specialitásából következik egyrészt, hogy a bünszervezetre vonatkozó Btk. Általános Részi rendelkezések²⁵⁹ alkalmazandóak lesznek terrorista csoportban elkövetés esetén is.²⁶⁰

²⁵⁷ Nagy, 2006b: 418.

²⁵⁸ A szerző szerkesztése.

²⁵⁹ A bünszervezetben történő elkövetés jogkövetkezményeiről összefoglalóan lásd. Nagy, 2010: 360.; Csúri – Ligeti, 2006: 24.

Másrésről a terrorista csoport egyes fogalmi elemeinek kibontásához, azok helyes értelmezéséhez segítségül hívhatóak az immáron kialakult bírósági gyakorlattal rendelkező bűnszervezet fogalom kapcsán tett jogalkalmazói megállapítások.²⁶¹ A szakirodalmat áttekintve megállapítható, hogy a terrorista csoport fogalmának, az egyes fogalmi elemeknek a magyarázatával adós marad a jogirodalom, ami a jövőben esetlegesen szükségessé váló alkalmazásakor éppen a bűnüldözés hatékonyságát és az elkövetők tettükkel arányos felelősségre vonását hátráltathatja. Erre figyelemmel az értekezésben sor kerül a terrorista csoport elhanyagolt fogalmi elemeinek kibontására.

1. A terrorista csoport tárgyi ismérvei

a) „három vagy több személyből álló”

Mind a terrorista csoport, mind a bűnszervezet első törvényi kritériuma a bűnözői csoport *minimális létszámát* határozza meg. Ez a bűnszervezet fogalmának bírói gyakorlata alapján²⁶² minden esetben *ténykérdésnek* tekintendő, azaz csupán felismerést feltételező ismérv.²⁶³ Tettesség-részességtani szempontból nem kritérium, hogy valamennyi elkövető tette legyen a bűncselekménynek (hasonlóan a csoportos elkövetéshez). Ezen felül nem szükséges, hogy a bűnszervezet (terrorista csoport) a fennállása alatt azonos személyi összetétellel működjön. A minimum három főbe pedig azon elkövetők számítandóak be, akiknek *a vád szerinti bűncselekményekkel kapcsolatban a bíróság a bűnösségét megállapítja*, továbbá a büntető eljárás során *együttműködő tanúk* is.²⁶⁴

b) „hosszabb időre”

A szervezett működés hosszabb időtartama már *a tényállás értékeléséből kikövetkeztethető elem*, amely azonban önmagában a csoport létszámából, a felépítettségéből, a szervezettségéből is logikusan megállapításra kerülhet.²⁶⁵ Ez a fogalmi elem a szervezet struktúrájának viszonylagos állandóságára vonatkozik, azaz ezzel a fogalmi elemmel utal a

²⁶⁰ Ligeti, 2012: 200.

²⁶¹ A bírói gyakorlat feltérképezése során fő forrásaim: www.birosag.hu (Letöltés ideje: 2012. október 20.) honlapon található anonim Bírósági Határozatok gyűjteménye, valamint Tóth, 2009.

²⁶² A továbbiakban a bírói gyakorlatból kiemelt megállapítások alatt minden esetben a bűnszervezet fogalmának bírói gyakorlatát kell érteni.

²⁶³ Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.1096/2006.

²⁶⁴ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505., EBH.2007.1677. és BH.2008.139.

²⁶⁵ Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.1096/2006.

Btk. az időbeli faktorra. Így a bűnszervezet (terrorista csoport) eddigi, tényleges fennállásának időtartamán kívül a jövőben elkövetni szándékolt, tervezett bűncselekményeket is értékelni kell a hosszabb időre szervezettség megállapítása során, hiszen a törvényi definíció a szervezet tevékenységét nem a már elkövetett bűncselekményekkel, hanem a szervezet céljával jelöli meg.²⁶⁶ Azaz a hosszabb időre utalás *a több bűncselekmény rendszeres jellegű elkövetését* jelenti,²⁶⁷ amelynek azonban *mindig a bűnszervezet (terrorista csoport) oldalán* kell fennállnia. Ezért egy már működő bűnszervezethez (terrorista csoporthoz) eseti jelleggel, akár egyetlen cselekményben való részvétellel kapcsolódó elkövető is felelősségre vonható bűnszervezetben (terrorista csoportban) történt bűnelkövetés miatt.²⁶⁸ Azonban figyelemmel kell lenni a 2001. évi CXXI. törvény 19. § (5) bekezdéséhez fűzött miniszteri indoklásra is, amely némileg szűkíti a bűnszervezeti elkövetés megállapíthatóságát, és kimondja, hogy egy vagy két bűncselekmény alkalmi jellegű elkövetése esetén nem állapítható meg az elkövető terhére ezen súlyos megítélésű társas bűnelkövetési forma.

c) „szervezett”

A következő fogalmi ismerv éppen a miniszteri indoklásban szereplő alkalmi jellegű elkövetés „ellenpárja”. A szervezettség megállapítása a bírói gyakorlat alapján *ténykérdés*.²⁶⁹ Fontosnak tartom kiemelni, hogy a 2001. évi CXXI. törvény módosítása a korábban megkövetelt vertikális kapcsolatrendszerből *horizontális kapcsolatrendszerű bűnszervezet-fogalmat* alkotott,²⁷⁰ azaz Btk. hatályos rendelkezései nem tesznek különbséget a bűnszervezeten (terrorista csoporton) belüli cselekvés hierarchiája, posztjai, aktivitás, intenzitás szempontjából, ez büntetéskiszabási kérdés marad. A bűnszervezetben (terrorista csoportban) elkövetés megállapításához elégséges önmagában a bűnszervezet (terrorista csoport) tárgyi sajátosságainak ismeretében kifejtett, a Btk. adott különös részi tényállását megvalósító cselekvésnek a bűnszervezet (terrorista csoport) működéséhez történő bármely hozzájárulás.²⁷¹ Ennek megfelelően bűnszervezeti (terrorista csoportban) elkövetés esetén *közömbös a bűnszervezet (terrorista csoport) struktúrájában betöltött szerep* ítéleti rögzítése

²⁶⁶ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505.

²⁶⁷ Vas Megyei Bíróság B.306/2006/68.

²⁶⁸ EBH.2005.1288

²⁶⁹ Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.1096/2006

²⁷⁰ Vas Megyei Bíróság B.306/2006/68

²⁷¹ BH.2009.96.II.

is.²⁷² A hatályos fogalom alapján a bűnszervezetben (terrorista csoportban) elkövetés megállapításához nem szükséges az sem, hogy az elkövető annak tagja legyen, avagy ismerje annak struktúráját, belső hierarchikus viszonyait.²⁷³ Mivel a bűnszervezet (terrorista csoport) lényege a *konspiráció*, azaz mindig csak azok ismerik egymást, akik közösen vagy láncolatosan végeznek el valamilyen feladatot, a Btk. azt sem követeli meg a bűnszervezeti (terrorista csoport) minősítéshez, hogy az abban tevékenykedő személy a szervezet egészét átlássa, és egészen a „piramis” csúcsáig ismerje a további résztvevőket.²⁷⁴ Emellett ugyanakkor fontos a bíróság azon megállapítását is kiemelni, hogy szervezetszerű működés lényege alapján a *személyi mobilitás a szervezet létét sohasem befolyásolja* direkt módon.²⁷⁵

d) „összehangoltan működő csoport”

Az összehangolt működés megállapítása ismét *ténykérdés* a bírói gyakorlatban,²⁷⁶ amely tartalmilag a *bűnszervezetben (terrorista csoportban) cselekvő személyek egymást erősítő hatását* jelenti. Meglétének nem feltétele a bűnszervezetben (terrorista csoportban) cselekvők közvetlen kapcsolata, egymás kilétének ismerete.²⁷⁷ Az elkövetőnek csupán azzal kell tisztában lennie akár a végrehajtás körülményeiből, hogy konkrét magatartását mások cselekményei megelőzik vagy követik.²⁷⁸ A bíróság az összehangolt működést tekintette az *összekötő elemnek* a szervezetet alkotó személyek között. Az elkövetők között azonban személyi kapcsolatok háttérbe szorulnak, a bűnszervezetben (terrorista csoportban) résztvevők nem feltétlenül állnak egymással kapcsolatban a bűncselekmények közös megvalósítása során. Azaz a személyek között megkívánt kapcsolatot a *tevékenységen keresztül kapcsolódás*, mint döntő elem jelenti. Ennek megfelelően a bűnszervezet (terrorista csoport) működését mindenkor olyan *koordináció kell*, hogy jellemezze, amely nem csak egyetlen esetre (vagy a cselekmények egy részére) jellemző, hanem alapvető, meghatározó elve a bűnszervezet (terrorista csoport) létének.²⁷⁹

²⁷² Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.173/2008/5.

²⁷³ EBH 2005.1288

²⁷⁴ Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 1.Bf. 354/2006/21.

²⁷⁵ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505.; EBH 2007.1677. és BH 2008.139. Ez a bírósági megállapítás tehát összhangban van a személyi összetétel kapcsán korábban kifejtettekkel. Lásd. II/E/1/a. részt.

²⁷⁶ Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.1096/2006.

²⁷⁷ Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.844/2007/6.

²⁷⁸ Vas Megyei Bíróság B.306/2006/68.

²⁷⁹ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505.

e) „amelynek célja terrorcselekmény elkövetése”

A bűnszervezet (terrorista csoport) fogalmának utolsó objektív ismérve *egy szervezeti célt*²⁸⁰ fogalmaz meg. Ennek az a következménye, hogy a bűnszervezet (terrorista csoport) létének nem törvényi előfeltétele akár egyetlen bűncselekmény befejezett elkövetése vagy kísérlete sem. Azaz a terrorista csoport léte megállapítható akkor is, ha a legalább három főből álló csoport – amely természetesen a többi törvényi kritériumnak is megfelel – még egyetlen bűncselekményt, avagy egyetlen bűncselekmény előkészületét, annak kísérletét sem valósította meg, de akárcsak egyetlen terrorcselekmény elkövetése a célja. A Btk. ugyanis terrorcselekmény elkövetését, mint szervezeti célt teszi fogalmi elemmé, és *nem követeli meg a tényleges megvalósítását*.²⁸¹ A bűnszervezet (terrorista csoport) célja minden esetben a *tényállás értékeléséből kikövetkeztethető elem*,²⁸² amely akkor is megállapíthatóvá teszi a bűnszervezeti (terrorista csoport) minőséget, ha a szervezet már beszüntette a tevékenységét.²⁸³ Ennek keretében nem csupán a ténylegesen megvalósult bűncselekmények, hanem a bűnszervezetnek (terrorista csoportnak) szándékában álló további, a fentieknek megfelelő, tervezett bűncselekmények is számításba jöhetnek.²⁸⁴ Fontos kiemelni, hogy bűnszervezet (terrorista csoport) létének megállapítására alkalmas bűncselekmények megvalósulását *nem feltétlenül kell korábbi bírósági ítéleteknek megállapítaniuk*, ezt az eljáró bíróság maga is rögzítheti. Ugyanis nincs büntető eljárásjogi akadálya annak, hogy az adott eljárásban felvett bizonyítás alapján a bíróság általános szinten megállapítsa azt, hogy a bűnszervezet (terrorista csoport) keretében milyen jellegű bűncselekmények elkövetésére került sor (pl. védelmi pénzek beszédése).²⁸⁵ Annak kimondása, hogy a terhelt bűnszervezetben (terrorista csoportban) követte el a bűncselekményt, a bíróság által megállapított tényekből levont jogi következtetés.²⁸⁶

2. A terrorista csoport alanyi ismérvei

Előjáróban le kell szögezni, hogy a bűnszervezetben (terrorista csoportban) elkövetés a cselekmény objektív ismérve, ezért *ha azzal az elkövető az elkövetéskor tisztában volt,*

²⁸⁰ Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.440/2008/6.

²⁸¹ EBH 2007.1677.

²⁸² Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.1096/2006

²⁸³ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505.; EBH 2007.1677. és BH 2008.139.

²⁸⁴ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505.; EBH 2007.1677. és BH 2008.139.

²⁸⁵ Szegedi Ítéltábla Bf.II.240/2006/90.

²⁸⁶ Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.642/2007/7.; Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.173/2008/5.

*akkor egyetlen közreműködése is bünszervezetben (terrorista csoportban) elkövetett bűncselekménynek minősül.*²⁸⁷ Az elkövető bünszervezetben (terrorista csoportban) történő elkövetést átfogó tudattartalmára vont következtetés alapja tehát az, hogy a Btk. nem a bünszervezet (terrorista csoport) belső, hanem olyan külső, tárgyi jellegű ismerveit határozza meg, amelyek *kívülálló számára is felismerhetőek.*²⁸⁸ Azaz elkövető tudatának nem arra kell kiterjednie, hogy a bünszervezet (terrorista csoport) a törvény feltételei szerint létrejött, hanem arra, hogy a bünszervezet (terrorista csoport) tárgyi sajátosságai ismeretében annak „működéséhez” csatlakozik, illetve annak keretében cselekszik. Ezért a bünszervezet (terrorista csoport) működéséhez történő bármely hozzájárulás a bünszervezet (terrorista csoport) tárgyi, objektív sajátosságai ismeretében már önmagában elégséges.²⁸⁹ Így a bünszervezetben (terrorista csoportban) elkövetett bűncselekmény megállapításához *az egyetlen alkalommal történt elkövetés/közreműködés is elegendő,* feltéve, hogy az elkövető tisztában volt azzal, hogy a tevékenysége bűnözői csoporthoz – avagy a bírósági döntés alapjául szolgáló történeti tényállás szerint a bűnözői csoportok szervezett együttműködéséhez - kapcsolódik.²⁹⁰ Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a bünszervezetben (terrorista csoportban) elkövetés miatti felelősségre vonás alsó határát éppen az „egyetlen közreműködés” megkövetelése jelenti, hiszen – ahogyan a 4/2005. Büntető jogegységi határozat is rámutat – *a Btk. a passzív bünszervezeten (terrorista csoporton) belüli léte nem bünteti,* mivel ekkor még a szándék a kialakulás fázisában van, nem jut el cselekvéssel a külvilágba, így értelemszerűen sem az előkészület, sem a kísérlet, sem pedig a befejezettség stádiumát nem valósíthatja meg.

A büntető anyagi jogi bűnösségen alapuló felelősség elvéből következik, hogy az *alapcselekmény tényállásszerűsége mellett, azzal együtt vizsgálendő az elkövető tudattartalma a bünszervezet (terrorista csoport) vonatkozásában.*²⁹¹ A bünszervezetben (terrorista csoportban) elkövetés megállapításának feltétele, hogy az elkövető tudata átfogja a konkrét bűncselekmény tényállásszerűségén túlmenően a bünszervezet (terrorista csoport) összes fogalmi ismervét.²⁹² Az elkövetőnek tehát tudnia kell arról, hogy a súlyosabb megítélésű szándékos bűncselekményt, amelyhez saját bűnös tevékenységével kapcsolódik, olyan bűnözésre alakult csoport hajtja végre, amely a Btk. bünszervezet fogalmának megfelel.²⁹³

²⁸⁷ 4/2005. Büntető jogegységi határozat, EBH 2006.1385.II.; BH 2008.139.

²⁸⁸ Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.646/2008/5.

²⁸⁹ Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.844/2007/6.

²⁹⁰ 4/2005. Büntető jogegységi határozat, EBH 2006.1385.II.; BH 2008.139.

²⁹¹ Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.844/2007/6.

²⁹² Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.646/2008/5.

²⁹³ EBH 2005.1288

Nem a bűnszervezet (terrorista csoport) működésének konkrét tényeit (azaz munkamegosztást, a szereplők hierarchiáját, elérhetőségét, belső kapcsolatait, haszon elosztásának módját) kell ismernie. Hanem *tudnia kell*, hogy tevékenységével a *bűncselekményeket egy változó összetételben, de közösen végrehajtó, szerepmegosztással és konspiratív módon működő szervezethez kapcsolódóan* hajtja végre.²⁹⁴ A bűnszervezetben (terrorista csoportban) elkövetés megállapításának az sem feltétele, hogy az elkövető a bűnszervezet (terrorista csoport) tagja legyen, avagy ismerje annak struktúráját, belső hierarchikus viszonyait.²⁹⁵ *Tóth Mihály* találó megfogalmazásával élve a bűnszervezeti elkövetés „kettős kritériuma” *a felismert bűnszervezet keretében súlyos bűncselekmény megvalósítása*.²⁹⁶ Az erre irányuló tudattartalom pedig – értelemszerűen – kizárólag szándékos, azonban egyenes és eshetőleges szándékú egyaránt lehet.²⁹⁷

F) A terrorizmus támogatására uszítás [Btk. 331. § (2) bekezdés]

A Btk. 331. §-a szerinti háborús uszítás büntette a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény 64. §-a alapján kiegészült egy új alapesettel, a terrorizmus támogatására uszítással. Ekként 2016. július 17. napjától a Btk. XXXII. fejezetében, a köznyugalom elleni bűncselekmények között is szabályoz egy terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést (is) szolgáló tényállást.

1. Jogi tárgy

²⁹⁴ Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.646/2008/5.

²⁹⁵ EBH 2005.1288. A BH 2008.319. számú döntés tovább konkretizálja ezt a kritériumot: „A bűnszervezet belső viszonyait is ismeri az az elkövető, aki más bűnszervezeti tagokat is ismer folyamatos és szoros együttműködésük révén, és aktívan közreműködik a bűncselekmények elkövetésében.” A bűnszervezet keretében történt bűnelkövetés megállapítása során tehát ez sem szükséges, elegendő az ennél lazább együttműködés a szigorú felelősségre vonáshoz; azonban ha az elkövető nem csupán a bűnszervezet külső, tárgyi ismérveivel lehetett tisztában, hanem annak belső viszonyait, más tagjait is ismerve, aktív közreműködőként vett részt annak a tevékenységében, mindenképpen megállapíthatóvá válik a bűncselekmény bűnszervezetben elkövetése a terhére.

²⁹⁶ Tóth, 2009: 155. kiemelése a BH 2008.319. számú döntés (illetve a 4/2005. Büntető jogegységi határozat, és az EBH 2006.1385.II.) kapcsán.

²⁹⁷ A 4/2005. Büntető jogegységi határozat rámutat ehelyütt arra is, hogy a bűnszervezet célja nem tévesztendő össze a célzatos elkövetéssel. Más megfogalmazásban: a bűnszervezet törvényi célja – a büntetési tételükkel - meghatározott bűncselekmények elkövetésére irányultságot jelenti, azaz egy objektív tárgyi kritériumot jelöl a bűnszervezet oldalán, és nem egy szubjektív ismérvre, az elkövető célzatára utal.

A háborús uszítás bűncselekményének *jogi tárgya* a háborús fenyegetéstől mentes köznyugalom²⁹⁸, közélet²⁹⁹ mellett, az új (2) bekezdés szerinti alapesetre figyelemmel kiegészült a terrorizmus jelentette fenyegetéstől mentes köznyugalomhoz fűződő társadalmi érdekekkel. *Bartkó* álláspontja szerint elsősorban a közbiztonságot, és csak másodsorban a köznyugalmat részesíti védelemben az új tényállás, erre tekintettel indokoltabb lett volna azt a közbiztonság elleni bűncselekmények között elhelyezni, és a terrorcselekményhez kapcsolni egy önálló tényállásban.³⁰⁰

2. A törvényi tényállás elemzése

a) A hatályos törvényi tényállás

„*Btk. 331. §*

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, aki nagy nyilvánosság előtt a terrorizmus támogatására uszít, vagy egyébként a terrorizmust támogató hírverést folytat.”

b) Tényállási elemek

A bűncselekmény *elkövetési magatartásai* a terrorizmus támogatására uszítás és a terrorizmust támogató hírverés folytatása. A *terrorizmus támogatására uszítás* alatt az a tevékenység értendő, amellyel valaki a személyekre gyakorolt érzelmi hatás révén ösztönöz, bujtogat mást a terrorizmus támogatására. Ez egy felbujtásszerű cselekmény, a terrorizmus támogatására való nyílt felhívást jelent. Kifejthető egyszeri vagy ismétlődő magatartással is. Megvalósulhat szóban, írásban vagy ráutaló magatartással is. A *terrorizmust támogató hírverés folytatása* az uszításnál tágabb körű, átfog minden olyan egyéb propagáló magatartást, amely a terrorizmus támogatását pozitívan, kedvező színben tünteti fel. Folyamatos, ismétlődő magatartást feltételez. Megvalósulhat szóban, írásban és ráutaló magatartással is.

²⁹⁸ Mezőlaki, 2013b: 691.

²⁹⁹ Belovics, 2014: 550.

³⁰⁰ Bartkó, 2016: 539.

A két vagylagos elkövetési magatartás csak *a terrorizmus támogatása érdekében* valósulhat meg.³⁰¹ Azaz az elkövetési magatartások „nem egy konkrét terrorista támadáshoz”, terrorcselekményhez kapcsolódnak, azonban „ilyen, vagy ehhez hasonló szélsőséges magatartások megvalósításának a veszélyét egyértelműen” magukban hordozzák.³⁰²

A bűncselekmény *elkövetési helye* a nagy nyilvánosság előtti elkövetés. A Btk. 459. § (1) bekezdés 22. pontja alapján nagy nyilvánosságon a bűncselekménynek a sajtótermék, médiaszolgáltatás, sokszorosítás, illetve elektronikus hírközlő hálózaton való közzététele útján történő elkövetését is érteni kell. Ezen kívül a joggyakorlat alapján a nagy nyilvánosság előtti elkövetés akkor állapítható meg, ha az elkövetés helyén nagyobb létszámú személy van jelen, vagy megvan a reális lehetőség arra, hogy nagyobb – azaz egyszeri ránézéssel meg nem állapítható számú - vagy előre meg nem határozható számú személy szerezzon a bűncselekmény elkövetéséről tudomást.³⁰³

A bűncselekmény *immateriális*, a törvényi tényállás eredményt nem tartalmaz.

c) *Stádiumok és tettesség*

Befejezett a bűncselekmény, ha a nagy nyilvánosság előtt egyszeri alkalommal sor kerül a terrorizmus támogatására uszításra, illetve ha a terrorizmus támogató hírverés ismétlődő magatartásai már folytatásként értékelendők. A bűncselekmény verbális megvalósulása esetén a *kísérlet* fogalmilag kizárt, az írásbeli megvalósításnak viszont az általános részi szabályoknak megfelelően lehetséges a kísérlete.

A bűncselekmény *elkövetője* bárki lehet.

³⁰¹ A háborús uszítás (1) bekezdés szerinti alapesetének elkövetési magatartásai a háborúra uszítás és a háborús hírverés folytatása. Tehát a két alapeset elkövetési magatartásai tartalmilag azonosak, az irányukban – háború, illetve terrorizmus támogatása – térnek el egymástól. Erre tekintettel állásponantom szerint a háborúra uszítás első alapesete kapcsán írt megállapítások alkalmazhatóak a második alapeset vonatkozásában is. A továbbiakban a tényálláselemzésre ennek alapulvételével kerül sor.

³⁰² Bartkó, 2016: 539.

³⁰³ BJD 9103.

III. A TERRORIZMUS ELLENI NÉMET BÜNTETŐ ANYAGI JOGI FELLÉPÉSRŐL

A) A terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést szolgáló bűncselekmények, és azok rendszertani helye

A terrorizmussal szembeni német büntetőjogi fellépés több tényállásra épül. A StGB. 129a. §-a a „Terrorista szövetség alakítása”-t³⁰⁴ fenyegeti büntetéssel. Ez a tényállás a StGB. 129. § szerinti „Bűnszövetség alakítása”-hoz³⁰⁵ képest minősített tényállás, a különösen veszélyes terrorista szövetségek elleni védelmet hivatott biztosítani.³⁰⁶ A StGB. 129b. § szerinti „Bűnszövetségek és terrorista szövetségek külföldön; tágabb elkobzás és vagyoneklobzás”³⁰⁷ büntetni rendeli tulajdonképpen „az egész világon”³⁰⁸ működő terrorista szövetségeket is. Ezt a három tényállást rendszertanilag a német Btk. VII. fejezetében *a közrend elleni bűncselekmények*³⁰⁹ között helyezte el a jogalkotó.

A fentebbi terrorista bűncselekményen kívül a német jogalkotó a 2009. július 30. napján kelt „Az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmények előkészületének üldözéséről” szóló törvénnyel³¹⁰ három új, terrorizmussal összefüggő bűncselekményt – a StGB. 89a., 89b., valamint 91. §§-ait - iktatott be a StGB. I. fejezetének 3. címébe, *a demokratikus jogállamot veszélyeztető bűncselekmények*³¹¹ közé. A három absztrakt veszélyeztető vétség³¹² büntetőjogi szabályozásának indoka a terrorista szövetséghez nem kötődő bűnelkövetőkkel szembeni lehető leghatékonyabb büntetőjogi fellépés megvalósítása volt,³¹³ ami azonban a törvényi tényállásokat tekintve expressis verbis csupán a StGB 89b. §-ban jelenik meg. Ennek ellenére a német törvényhozási eljárás során a

³⁰⁴ „Bildung terroristischer Vereinigungen”

³⁰⁵ „Bildung krimineller Vereinigungen”

³⁰⁶ Sternberg-Lieben, 2014b: 1514.

³⁰⁷ „Kriminelle und terroristische Vereinigungen im Ausland; Erweiterter Verfall und Einziehung”

³⁰⁸ Sternberg-Lieben, 2014b: 1519.

³⁰⁹ „Straftaten gegen die öffentliche Ordnung”

³¹⁰ „Gesetz zur Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten vom 30.7.2009”

BGBI. I S. 2437. A törvény 2009. augusztus 04. napján lépett hatályba. A továbbiakban: GVVG.

³¹¹ „Gefährdung des demokratischen Rechtsstaates”

³¹² Sternberg-Lieben, 2014a: 1349., 1356.

³¹³ GVVG előadói tervezetének problémafelvetése. Forrás: <http://www.brak.de/> (Letöltés ideje: 2008. május 20.); Zöllner, 2009: 563.

három bűncselekmény terrorizmus elleni fellépéshez kötődését végig adottnak tekintették.³¹⁴ Azaz a német jogalkotó különösebb indokolás nélkül, a terrorizmushoz tipikus kötődésük és emiatti büntetendőségük révén iktatta be a StGB-ba ezeket a bűncselekményeket, de ezt a körülményt sem a tényállások címében, sem azok szövegében (kivéve a StGB 89b. §-át) nem tartotta fontosnak kiemelni. A StGB. 89a. § szerinti „Az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény előkészülete”³¹⁵, a StGB. 89b. § szerinti „Kapcsolatfelvétel az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetése érdekében”³¹⁶ és a StGB. 91. § szerinti „Útmutatás nyújtása az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetéséhez”³¹⁷ bűncselekmények alapján már azon elkövetők is felelősségre vonhatók váltak, akiknél nem volt bizonyítható a StGB. 129a. § vagy a StGB. 129b. § szerinti terrorista szövetségben közreműködés,³¹⁸ mivel az egymástól elszigetelten cselekvő, ún. magányos elkövető előkészületi cselekményeit fenyegetik büntetéssel.³¹⁹ Ezen cselekmények kriminalizálása a német büntetőjog azon alapelvének áttörését jelentette, hogy a „magányos” elkövetők előkészületi cselekményei büntetlenek.³²⁰ A három új tényállással tehát lehetővé vált, hogy a nyomozó hatóságok már a terrorcselekmények előkészülete kapcsán jogszerűen felléphessenek, akkor is, ha csupán „magányos” elkövetőt sikerült azonosítani és a StGB. 30. §,³²¹ valamint a StGB. 129a. § feltételei nem állnak fenn.³²² A német törvényhozó a 2015. június 12. napján kelt, „Az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmények előkészületének üldözését módosító törvény”-nyel³²³ módosította a StGB. 89a. §-át, és beiktatta a StGB. 89c. §-át, amellyel önálló tényállásban rendelte büntetni „Terrorizmus finanszírozás”³²⁴-át. Ennek

³¹⁴ Zöllner, 2009: 564.

³¹⁵ „Vorbereitung einer schweren staatsgefährdenden Gewalttat“

³¹⁶ „Aufnahme von Beziehungen zur Begehung einer schweren staatsgefährdenden Gewalttat“

³¹⁷ „Anleitung zur Begehung einer schweren staatsgefährdenden Gewalttat“

³¹⁸ Zöllner, 2009: 563.

³¹⁹ Bützler, 2011: 392.

³²⁰ A német büntetőjogban „az előkészület büntetendőségének az alapja az, hogy a tervezett bűncselekmény az elkövetők között egy (legalább célzott) konspiratív együttműködés kapcsán már a kísérlet előtt veszélyt hordoz magában.” Fischer, 2008: 272.

³²¹ A StGB. 30. §-a, a „Részvétel kísérlete” („Versuch der Beteiligung”) az előkészületi cselekményeket szabályozza.

³²² Zöllner, 2009: 563. A német törvényhozó szerint ugyanis a módosítás előtt már meglévő terrorizmussal szembeni büntetőjogi eszköztár nem nyújtott kellő védelmet a nemzetközi terrorizmus újszerű fenyegetéseivel szemben: a StGB 30. §-a nem volt alkalmazható az ún. magányos elkövető előkészületi cselekményére és a StGB 129a. §-a – ha egyáltalán a terrorista szövetség fennállását minden egyes ismérvével együtt sikerült is bizonyítani – csak a tagkénti részvétel és a támogatás eseteire szorítkozott (az újonnan felismert veszélyes terrorista tevékenységek kapcsán). Sternberg-Lieben, 2014a: 1347.

³²³ „Das Gesetz zur Änderung der Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten (GVVG-Änderungsgesetz) vom 12.06.2015“ (BGBl. I S. 926). (A továbbiakban: GVVG-ÄndG) A törvény 2015. június 20. napján lépett hatályba.

³²⁴ „Terrorismusfinanzierung”

indoka pedig kifejezetten a nemzetközi terrorizmus jelentette új kihívásokra, különösen az Iszlám Állam nevű terrorista csoport megerősödésére és bizonyos személycsoportok utazási tevékenységéből kiinduló speciális veszélyekre tekintettel szükséges büntetőjogi fellépés biztosítása volt.³²⁵

A terrorizmus elleni fellépést szolgáló német büntetőjogi tényállások tehát a következők:

- 1) Az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény előkészülete [StGB. 89a. §],
 - 2) Kapcsolatfelvétel az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetése érdekében [StGB. 89b. §],
 - 3) Terrorizmus finanszírozása [StGB. 89c. §],
 - 4) Útmutatás nyújtása az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetéséhez [StGB. 91. §],
 - 5) Terrorista szövetség alakítása [StGB. 129a. §]:
 - a) Terrorista szövetség alakítása különösen súlyos bűncselekmények elkövetése érdekében [StGB. 129a. § (1) bekezdés],
 - b) Cselekményen túli célokkal rendelkező terrorista szövetség alakítása [StGB. 129a. § (2) bekezdés],
 - c) Fenyegetői célú terrorista szövetség alakítása [StGB. 129a. § (3) bekezdés]
- + Joghatósági szabályok és a külföldön elkövetett bűncselekmény esetén a büntetőeljárás lefolytatásának eljárási feltétele [StGB. 89a. (3)-(4) bekezdés, 89b. § (3)-(4) bekezdés, 89c. § (3)-(4) bekezdés, 129b. § (1) bekezdés]
- + A megelőzés törvényi eszközei:
- Korlátlan enyhítés, büntetés mellőzésének kilátásba helyezése [StGB. 89a. § (7) bekezdés, 89b. § (5) bekezdés, 89c. § (6)-(7) bekezdés, 91. § (3) bekezdés, 129a. § (6)-(7) bekezdés],
 - Feljelentési kötelezettség előírása [StGB. 138. § (2) bekezdés, 139. § (1), (3)-(4) bekezdés]
- + Speciális büntetékiszabási szabályok [StGB. 89a. § (5)-(6) bekezdés, 129a. § (8)-(9) bekezdés, 129b. § (2) bekezdés]

³²⁵ GVVG-ÄndG tervezete. A) pont – Problémák és célok. Forrás: <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/042/1804279.pdf> (Letöltés ideje: 2016. január 24.)

B) Az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény előkészülete [StGB. 89a. §]

A StGB 89a. § szerinti „Az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény előkészülete” bűncselekményének lényege a tényállásban meghatározott (tipikusan terrorista) eszközök terrorcselekmény véghezvitelére ténylegesen alkalmassá tételében áll.³²⁶ A német Btk. e bűncselekménnyel az elkövető büntethetőségét az előkészületi cselekmények miatt a StGB. 30. §-a szerinti „Részvétel kísérleté”-nél is tágabb körben teszi lehetővé a lehető legkorábbi büntetőjogi fellépés megteremtése érdekében³²⁷. Egyrésztől nem szükséges, hogy részleteiben megtervezett büntettet készítsen elő az elkövető, mivel elegendő, ha tisztában van a bűncselekmény jellegével, azaz azzal, hogy az előkészített cselekmény az élet elleni vagy a személyi szabadság elleni katalógus-bűncselekmények egyike.³²⁸ Másrésztől a bűncselekmény megvalósulásához nem szükséges több személy együttes fellépése³²⁹, mivel egy önálló tettes előkészületi cselekménye is elegendő az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény előkészülete elkövetéséhez.³³⁰

1. Jogi tárgy

A bűncselekmény – elsődlegesen, mivel a német Btk. ezen bűncselekményt a Különös Rész I. fejezet 3. címében, a demokratikus jogállamot veszélyeztető bűncselekmények között szabályozza – az állam létét és biztonságát részesíti büntetőjogi oltalomban.³³¹ Állam alatt bármely állam értendő, a biztonság pedig mind a külső, mind a belső biztonságot átfogja.³³² Emellett a tényállás azon jogi tárgyak védelmét szolgálja – legalábbis másodlagosan -, amelyek (az előkészített) erőszakos cselekmény lehetséges sértettjei esetén fognak sérülni. Ezek ugyanis olyan kiemelkedő fontosságú egyéni jogi tárgyak, amelyek már a lehető legkorábban és már a veszélyeztetés előtt (büntetőjogi) védelemre szorulnak.³³³

³²⁶ Gierhake, 2008: 399.

³²⁷ Kindhäuser, 2010: 492.

³²⁸ Kindhäuser, 2010: 492.; Kühl, 2011: 603.

³²⁹ Ami a StGB. 30. §-a szerinti előkészületi cselekmények esetén törvényi feltétel.

³³⁰ Kindhäuser, 2010: 492.

³³¹ Kühl szerint azonban kérdéses, hogy a StGB. 89a. §-ának előkészületi cselekményei ténylegesen (legalább absztrakt szinten) veszélyeztethetik-e az államot. A kérdés eldöntése ugyanakkor kizárólag a jogalkotó feladata. Kühl, 2011: 603.

³³² Fischer, 2011: 786.

³³³ Kühl, 2011: 602.

2. A törvényi tényállás elemzése

a) A hatályos törvényi tényállás

„StGB 89a. § - Az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény előkészülete

(1) Aki egy állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekményt készít elő, hat hónaptól tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény az olyan élet elleni bűncselekmény a 211 § [emberölés minősített esete] vagy a 212 § [emberölés] eseteiben, avagy az olyan személyi szabadság elleni bűncselekmény a 239a § [zsaroló emberrablás] vagy a 239b § [túszejtés] eseteiben, amely a körülmények alapján arra irányul és arra alkalmas, hogy egy állam vagy nemzetközi szervezet létét vagy biztonságát korlátozza, vagy a Német Szövetségi Köztársaság alkotmányos alapelveit megváltoztassa, hatályon kívül helyezze vagy aláássa.

(2) Az (1) bekezdés csak akkor alkalmazandó, ha a tettes egy állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekményt készít elő azáltal, hogy

1. olyan lőfegyverekre, robbanóanyagokra, robbanó- vagy gyújtóberendezésekre, atommag vagy más radioaktív anyagokra, mérget tartalmazó anyagokra vagy olyan anyagokra, amelyekből méreg állítható elő, más egészségre káros anyagokra, a cselekmény végrehajtásához szükséges különleges készülékekre vagy egyéb jártasságokra nézve, amelyek az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmények valamelyikének elkövetésére szolgálnak, az előállításához avagy a kezeléshez szükséges ismeretekről más személynek oktatást nyújt vagy ilyen oktatásban vesz részt,

2. az 1. pont szerinti fegyvereket, anyagokat vagy készülékeket előállít, magának vagy másnak megszerez, tart, vagy másnak átenged,

3. olyan tárgyakat vagy anyagokat szerez meg vagy tart, amelyek az 1. pont szerinti fegyverek, anyagok vagy készülékek előállításához szükségesek.

(2a) Az (1) bekezdés alkalmazandó akkor is, ha a tettes egy állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekményt készít elő azáltal, hogy elhatározza, hogy egy súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetése vagy a (2) bekezdés 1. pontjában meghatározott cselekmények elkövetése érdekében kiutazik a Német Szövetségi Köztársaságból egy olyan államba, ahol a személyek a (2) bekezdés 1. pontja szerinti oktatáson vehetnek részt.

(3) Az (1) bekezdés arra az esetre is vonatkozik, ha az előkészületet külföldön követik el. Amennyiben az előkészületet az Európai Unió tagállamain kívül követik el, csak akkor alkalmazandó, ha azt német vagy olyan külföldi követi el, akinek az életfeltételei belföldön találhatóak, vagy az előkészített súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekményt belföldön vagy egy német által avagy annak sérelmére fogják elkövetni.

(4) A (3) bekezdés 2. mondatának esetei az Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Szövetségi Minisztérium felhatalmazása alapján üldözendők. Amennyiben az előkészületet az Európai Unió másik tagállamában követik el, az Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Szövetségi Minisztérium engedélye akkor szükséges, ha az előkészületet nem egy német követi el, az előkészített súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekményt nem belföldön követik el, továbbá nem egy német által avagy annak sérelmére fogják elkövetni.

(5) Kevésbé súlyos esetekben a büntetés három hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés.

(6) A bíróság pártfogó felügyeletet rendelhet el [68. § (1) bekezdés]; a 73d. §[tágabb elközbzás] alkalmazandó.

(7) A bíróság a büntetést belátása szerint enyhítheti [49. § (2) bekezdés] vagy ezen rendelkezés alapján a büntetés kiszabását mellőzheti, ha a tettes az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény további előkészítésétől önként eláll és azt az általa előidézett vagy felismert veszélyt, hogy mások ezt a cselekményt továbbra is előkészítik vagy végrehajtják, elhárítja vagy jelentősen csökkenti, vagy önként megakadályozza ennek a cselekménynek a befejezett végrehajtását. Amennyiben a tettes közreműködése nélkül a fentebbi veszélyt elhárítják, vagy jelentősen csökkentik, vagy az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény befejezeten történő megvalósítását megakadályozzák, elegendőnek tekintendő a tettes ezen cél elérésére vonatkozó önkéntes és komoly törekvése is.³³⁴

b) Tényállási elemek

A bűncselekmény *elkövetési tárgyai* a lőfegyver, robbanóanyag, robbanó- vagy gyújtóberendezés, atommag, más radioaktív anyag, mérget tartalmazó anyag vagy olyan anyag, amelyből mérge állítható elő, más egészségre káros anyagok, továbbá a cselekmény végrehajtásához szükséges különleges készülékek, és ezen fegyverek, anyagok vagy készülékek előállításához szükséges tárgyak vagy anyagok.

³³⁴ A szerző fordítása.

A bűncselekmény *elkövetési magatartása* az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény előkészítése. A StGB. 89a. § (1) bekezdés 2. mondata alapján az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény alatt az emberölést, az emberölés minősített esetét, a zsaroló emberrablást és a túszejtést kell érteni.³³⁵ Előkészítendő cselekményként ezek valamelyike lehet tényállásszerű. A törvényhozó szándéka szerint e cselekmények a tipikus terrorista cselekmények.³³⁶ Az előkészítendő cselekmény lehet a tettes saját cselekménye, de a StGB. 89a. § elkövetője lehet olyan személy is, aki az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekményt részesként szándékozik elkövetni.³³⁷ Az előkészítendő cselekményeknek a törvényi tényállásban meghatározott irányultsággal és alkalmassággal kell rendelkezniük. Tehát az élet elleni vagy személyi szabadság elleni, taxatíván meghatározott és önmagukban is súlyos³³⁸ bűncselekmények az irányultságuk és alkalmasságuk révén veszélyeztetik a demokratikus jogállamot.³³⁹ Az alkalmasság kritériuma az állam stb. létének korlátozására kisebb intenzitású, mint a StGB. 129a. § szerinti (ahol jelentősnek kell lennie), ezért tényállásszerű az állami feladatok teljesítésének részleges megnehezítése is.³⁴⁰ Azonban a tényállás megállapításához még nem elegendő az olyan nyugtalan légkör kiváltása, amelyet rendőri közbelépéssel el lehet hárítani.³⁴¹ Az állam biztonságának korlátozása akkor állapítható meg, ha olyan zavarok vagy veszélyek lépnek fel, amelyek az állami biztonságot összességében támadni vagy súlyosan megzavarni alkalmasak, mint amelyek esetén a jogszabályokat ténylegesen hatályon kívül helyezik, széles körben önkényes cselekmények elkövetésének veszélye áll fenn és a lakosság, vagy jelentős jogi tárgyak konkrét veszélyhelyzetbe kerülnek.³⁴² A Német

³³⁵ A törvényi definíció azonban annyiban zavaros, hogy a zsaroló emberrablás és a túszejtés nem erőszakos bűncselekmények, de akként kezeli őket a tényállásban a jogalkotó. Kühl, 2011: 603.; A törvényi definíció erőszakos cselekményként kezel tehát olyan cselekményeket, amelyek sem a nyelvtani értelmezés, sem a büntetőjogi joggyakorlat alapján nem feltételeznek erőszakos elkövetést. Ez a körülmény az új tényállás jogpolitikai céljával magyarázható. Fischer, 2011: 788. A német törvényhozó a tényállás megfogalmazásakor valószínűleg a Lorenz- és Sleyer-féle emberrablásokból indult ki. Ezek azonban alapos előkészítést igényelnek, és valószínűleg nem egy „magányos” elkövető fogja végrehajtani, tehát nem a StGB. 89a. §-ának alkalmazási körébe fognak esni. Valójában a tényállásban meghatározott bűncselekmény-katalógussal a jogalkotó célja a szélsőséges politikai indítékkal elkövetett bűncselekmények elleni fellépés biztosítása volt. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling 2009: 594.

³³⁶ Fischer, 2011: 788.

³³⁷ Fischer, 2011: 789.

³³⁸ A tényállásban szereplő súlyos melléknév a katalógus-bűncselekményekre utal. Kühl, 2011: 603. Fischer szerint a súlyosságra utalás a törvényi definícióban ekként szintén felesleges. Fischer, 2011: 788.

³³⁹ A törvényi tényállásban taxatíván meghatározott öt bűncselekmény az irányultsága és alkalmassága alapján lesz államvédelmi vonatkozással rendelkező. Kindhäuser, 2010: 493.

³⁴⁰ Példa rá a lakosság bizalmának megingása abban, hogy az erőszakos cselekményektől biztonságban vannak. Kühl, 2011: 603.

³⁴¹ Azonban a konkrét esetben az alkalmasság kritériuma mindig mérlegelés alapján állapítható meg, vonatkozásában a büntetőjog nem adhat egységes meghatározást. Fischer, 2011: 789.

³⁴² Fischer, 2011: 789.

Szövetségi Köztársaság alkotmányos alapelveinek aláásása akkor állapítható meg, ha az alkotmányos alapelvek érvényesülése ténylegesen, jelentős mértékben csökken annak ellenére, hogy továbbra is hatályban marad.³⁴³ Az irányultságnak és az alkalmasságnak a körülményekből kell következnie. A körülmények alatt az előkészített cselekmény elkövetésének körülményei és nem a StGB. 89a. § szerinti bűncselekmény elkövetésének körülményei értendők. Az előkészített cselekmény elkövetésének körülményei azonban kizárólag az elkövető szándéka szerint jelentkezhettek, mivel az elkövető elképzelései alapján irányulhat a cselekmény súlyos államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetésére.³⁴⁴

Az előkészítendő cselekménynek nem kell konkrétan meghatározottnak lennie. Elegendő, ha a bűncselekmény típusa az elkövető elképzelése szerint a katalógus-bűncselekmények egyike.³⁴⁵

Az előkészületi cselekményeket, azaz az egyes elkövetési magatartásokat a StGB. 89a. § (2) bekezdés 1-3. pontjai taxatíve határozzák meg.³⁴⁶

A *StGB. 89a. § (2) bekezdés 1. pontjának* vagylagos *elkövetési magatartásai* a meghatározott jártasságokra vonatkozó *oktatás nyújtása, valamint az oktatásban részvétel*. Az oktatást nyújtó személynek ismernie kell az előkészítendő cselekményt, míg az oktatásban részt vevőnél ez nem feltétel. Azonban az oktatásban részvétel is egy aktív cselekmény, amely az ismeretek megszerzésére irányul és a nyelvtani értelmezés alapján kommunikációs cselekményfolyamat részét képezi.³⁴⁷ Az oktatás nyújtása is kommunikációt, egyfajta dialógust³⁴⁸ feltételez, de nem szükséges a személyes ismeretség vagy a személyes kontaktus. A tudás átadása közvetlenül, egyoldalúan avagy lehívás útján is történhet.³⁴⁹ Mindkét magatartás feltételezi tehát az oktatásban részt vevő és az oktató kolluzív együttműködését az

³⁴³ Így az államot képviselő személyek elleni emberrablás vagy emberölés ez alá a fordulat alá szubsumálható. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 595.

³⁴⁴ Fischer, 2011: 790.

³⁴⁵ Kauder, 2008: 21. A törvényhozó szándéka szerint olyan elkövetőkre is ki kell terjeszteni a büntetőjogi felelősséget, akik bármilyen, állam elleni támadást készítenek elő, amelynek a helyszínét, idejét, tényleges sértettjét és a konkrét megvalósítását további megfontolásoktól teszik függővé vagy egyszerűen a véletlenre bízzák. Fischer, 2011: 790. Azonban az elkövetőnek legalább nagyvonalakban kell, hogy legyen elképzelése az előkészítendő bűncselekményről. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 596.

³⁴⁶ Deckers – Heusel, 2008: 169. A jogtechnikai megoldás idegen a német Btk.-ben. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 594.; Ugyanakkor ez a jogtechnikai megoldás eleget teszi a törvényi meghatározottság követelményének, hiszen az egyes, büntetést érdemlő előkészületi cselekményeket más hatályos büntetőjogi tényállásokban már szereplő fogalmakkal írja körül, amelyek a joggyakorlatban sem ismeretlenek ezáltal. Bader, 2009: 2855.

³⁴⁷ Ezáltal a szakirodalom olvasása vagy az egyszerű gyakorlatozás önmagában nem tényállásszerű. Fischer, 2011: 792.

³⁴⁸ Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 597.

³⁴⁹ De az oktatónak tudnia kell az oktatásban részt vevő személyről, ezáltal pl. a robbanóanyagokról publikálás önmagában még nem büntetendő. Fischer, 2011: 792.

erőszakos cselekmény vonatkozásában.³⁵⁰ A jogalkotó szándéka szerint a bűncselekmény megállapításához elegendő, ha a tettes a megszerzett tudását, illetve képességeit egy későbbi, még nem konkrétan meghatározott időpontban egy állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény, például öngyilkos merénylet elkövetésére akarja felhasználni, nem szükséges a kiképzést közvetlenül követő bűnelkövetés.³⁵¹

A *StGB. 89a. § (2) bekezdés 2. pontjának elkövetési magatartásai az előállítás, megszerzés, tartás, illetve átengedés*. Az előállítás a tényleges elkészítése a dolognak,³⁵² amely nem csak saját cselekménnyel történhet, tényállásszerű jó- avagy rosszhiszemű harmadik személlyel történő előállíttatás is.³⁵³ A megszerzés történhet saját vagy más számára is, lényege, hogy az elkövető a dolog feletti rendelkezési jogot szerez³⁵⁴. A tartás a későbbi felhasználás érdekében történik és mind a saját érdekekben történő birtokban tartást, mind a más számára történő birtokban tartást átfogja.³⁵⁵ Az átengedés a dolog feletti rendelkezési jog gyakorlásának átengedését jelenti.³⁵⁶

A *StGB. 89a. § (2) bekezdés 3. pontjának elkövetési magatartása azon anyagok és eszközök megszerzése, illetve tartása*, amelyek az 1. pont szerinti fegyverek, anyagok vagy készülékek előállításához szükségesek. Ilyenek különösen az alapanyagok (például vegyszerek a robbanóanyag előállításához).³⁵⁷

A *StGB. 89a. § (2a) bekezdésének elkövetési magatartása* az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény előkészítése általa, hogy az elkövető a Német Szövetségi Köztársaság területéről *kiutazást elhatározza*. Ezzel a megfogalmazással a német jogalkotó célja a terrorcselekmény elkövetése érdekében a legalább megkísérelt kiutazás és a terrorista kiképző táborokban részvétel érdekében a legalább megkísérelt kiutazás büntetni rendelese.³⁵⁸ Tehát amíg a *StGB. 89a. § (2) bekezdés* szerinti elkövetési magatartások a terrorista cselekményekhez szükséges alapvető ismeretek megszerzését fogják át, a (2a) bekezdés alapján már az az elkövető is büntethető, aki elhatározza a kiutazást egy

³⁵⁰ Kühl, 2011: 603. A kolluzív együttműködés nem jelenti a későbbi közös elkövetést, hanem azt feltételezi, hogy a speciális tudás átadása során az oktatást nyújtó is tudomással bír vagy helyesli a későbbi súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény lehetséges elkövetését. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 597.

³⁵¹ A GVVG előadói tervezetének indokolása, 15. Forrás: www.dip21.bundestag.de (Letöltés ideje 2016. február 6.)

³⁵² Kindhäuser, 2010: 1190.

³⁵³ Fischer, 2011: 792.

³⁵⁴ Kindhäuser, 2010: 955.

³⁵⁵ Fischer, 2011: 792.

³⁵⁶ Kindhäuser, 2010: 1190.

³⁵⁷ Fischer, 2011: 792.

³⁵⁸ Zöllner, 2016: 103.

külföldi kiképző- vagy harci táborba, tehát még azelőtt büntetendő cselekményt követ el, mielőtt elhagyta volna a Német Szövetségi Köztársaság területét.³⁵⁹

A bűncselekmény megvalósulásához – a szubjektív tényállási elemeket tekintve – mind a tényállás nyelvtani értelmezése, mind a jogalkotói szándék alapján *az eshetőleges szándék* elegendő,³⁶⁰ az elkövető szándékának azonban át kell fognia az állam veszélyeztetését.³⁶¹ Ugyanakkor a német joggyakorlat alapján³⁶² a tényállást megszorítóan kell értelmezni, mivel csak az ilyen értelmezés felel meg az alkotmányos büntetőjog követelményeinek. A törvényi tényállásban meghatározott elkövetési magatartások ugyanis teljesen hétköznapi cselekmények, amelyek nem önmagukban hordozzák a (büntető)jogellenességet, hanem az elkövető azon komoly elhatározása folytán büntetendők, hogy egy különösen súlyos bűncselekményt kíván megvalósítani általuk. Figyelemmel arra, hogy a bűncselekmény által védett jogi tárgyat a törvényi tényállásban meghatározott elkövetési magatartások csak igen távolról veszélyeztetik, a büntetni rendelésük csak az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény előkészülete *egyenes szándékkal* történő megvalósítása esetén felel meg az arányosság elvének.³⁶³ Az azonban nem feltétel, hogy az elkövető egy részleteiben megtervezett, az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekményt készítsen elő; de egy legalább nagy vonalakban meglévő, az elkövetésre irányuló és a külvilág számára megismerhető magatartásformában megnyilvánuló elkövetői elképzelésnek kell kialakulnia, amely már az elkövetés meghatározó körülményeit megtervezte, vagy a cselekmény lefolyását a tervében számításba vette.³⁶⁴

c) Stádiumok és tettesség

A bűncselekmény absztrakt veszélyeztető, immateriális deliktum, a *befejezettséghez* eredmény nem szükséges.³⁶⁵ A *kísérlet* nem büntetendő.³⁶⁶

³⁵⁹ Zöller, 2016: 104.

³⁶⁰ Az előkészítés fogalma önmagában nem jelenti a célzatos elkövetést. Fischer, 2011: 794. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 596.

³⁶¹ Kindhäuser, 2010: 494.

³⁶² BGH 3 StR 243/13 – Urteil vom 8. Mai 2014 (LG Frankfurt a.M.)

³⁶³ Rámutatott a BGH (Német Szövetségi Törvényszék) arra is, hogy mivel nem a pusztán gondolat a büntetendő, hanem a már jogi tárgyat veszélyeztető tevékenység, a bűncselekmény megállapításához objektív, megismerhető bizonyítékokkal kell alátámasztani az elkövetőnek az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetésére irányuló komoly elhatározását. BGH 3 StR 243/13 – Urteil vom 8. Mai 2014 (LG Frankfurt a.M.)

³⁶⁴ KG 26.10.2011 – 4 Ws 92/11, 4 Ws 93/11, 4 Ws 92,93/11 – 2 OAR 37/11; és OLG Stuttgart, Beschluss vom 4. Februar 2014, Az. 4 Ws 16/14

³⁶⁵ Fischer, 2011: 794.

Az *elkövető* tettesként bárki lehet, mind a saját, mind a más által később megvalósítandó cselekményre vonatkozhat az előkészítés. A részesség az általános szabályok szerint lehetséges.³⁶⁷

d) Egyéb rendelkezések

A StGB. 89a. § (3) bekezdése a külföldön elkövetett cselekmények vonatkozásában tartalmaz *speciális joghatósági szabályokat*. A (4) bekezdés a *büntetőeljárás lefolytatásának*³⁶⁸ feltételeit rögzíti részletesen.

A StGB. 89a. § (5)-(7) bekezdései *speciális büntetéskiszabási szabályokat* állapítanak meg. Az (5) bekezdés vonatkozásában a kevésbé súlyos esetek fogalmi meghatározása igényel magyarázatot. Kevésbé súlyos esetről akkor lehet szó, ha pl. az előkészített bűncselekmény megvalósítása különösen távoli, vagy ha a bűncselekmény elkövetését a nemzetbiztonsági szolgálatok csak felületesen tudták megfigyelni, vagy az állam általi bűncselekmény provokáció esetén.³⁶⁹

C) Kapcsolatfelvétel az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetése érdekében [StGB. 89b. §]

A StGB 89b. § szerinti „Kapcsolatfelvétel az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetése érdekében” tényállásának beiktatását az indokolta, hogy már önmagában az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetéséhez az oktatáson részvétel érdekében történő kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás a terrorista szövetségekkel a lehetséges sértettek életének és testi épségének absztrakt veszélyét jelenti.³⁷⁰ Annak, aki terrorista kiképzésen akar részt venni – tehát erre irányuló szándéka már kialakult – kell, hogy legyen egy olyan megbízható ismerőse, aki a kiképzéshez szükséges

³⁶⁶ A német büntetőjogban egy bűntett kísérlete mindig büntetendő, míg a vétség kísérlete csak akkor, ha a Büntető Törvénykönyv azt kifejezetten előírja az adott bűncselekmény tényállásában. [StGB. 23. § (1) bekezdés]

³⁶⁷ Fischer, 2011: 795.

³⁶⁸ „Verfolgungsermächtigung”

³⁶⁹ Fischer, 2016: 846.

³⁷⁰ A GVVG előadói tervezetének indokolása, 16. Forrás: www.dip21.bundestag.de (Letöltés ideje 2016. február 6.)

kapcsolatot és ajánlásokat a számára közvetíti, így tehát a tényállás a terrorista kiképző táborban tartózkodást rendszerint megelőző cselekményeket fenyegeti büntetéssel.³⁷¹

1. Jogi tárgy

A bűncselekmény *jogi tárgya* a Német Szövetségi Köztársaság állami rendje mellett a lehetséges sértettek élete és testi épsége, amelyeket a későbbi potencionális elkövető azt megelőzően veszélyeztet, hogy terrorista kiképzést kapott volna.³⁷²

2. A törvényi tényállás elemzése

a) A hatályos törvényi tényállás

„StGB 89b. § - Kapcsolatfelvétel az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetése érdekében

(1) Aki abból a célból, hogy a 89a § (2) bekezdés 1. pontja szerinti, az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetése érdekében oktatásnak vesse alá magát, egy a 129a. § szerinti, valamint 129b. §-szal összefüggésben lévő szövetséggel kapcsolatot vesz fel vagy ilyen kapcsolatot fenntart, három évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés nem vonatkozik arra az esetre, ha a cselekmény kizárólag a jogszerű szakmai vagy szolgálati kötelezettségek teljesítését szolgálja.

(3) Az (1) bekezdés arra az esetre is vonatkozik, ha a kapcsolatfelvétel vagy kapcsolattartás külföldön történik. Az Európai Unió tagállamain kívül csak abban az esetben alkalmazandó, ha a kapcsolatfelvételt vagy kapcsolattartást egy német vagy egy olyan külföldi követi el, akinek az életfeltételei belföldön találhatók.

(4) Az Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Szövetségi Minisztérium felhatalmazása alapján üldözendők

1. a (3) bekezdés 2. mondatának esetei, vagy

2. ha a kapcsolatfelvételt vagy kapcsolattartást az Európai Unió másik tagállamában nem egy német követi el.

³⁷¹ A GVVG előadói tervezetének indokolása, 16-17. Forrás: www.dip21.bundestag.de (Letöltés ideje 2016. február 6.)

³⁷² Kauder, 2009: 21.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 601.

(5) *Alacsony fokú bűnösség esetén a bíróság a büntetés kiszabását ezen rendelkezés alapján mellőzheti.*³⁷³

b) Tényállási elemek

A bűncselekménynek két, vagylagos *elkövetési magatartása a kapcsolat felvétele, illetve a kapcsolattartás* a terrorista szövetséggel. Kapcsolatfelvétel minden olyan tevékenység, ami a kapcsolat létesítésére irányul az elkövető kezdeményezésére,³⁷⁴ míg a kapcsolattartás a már meglévő kapcsolat fenntartását szolgálja bármely magatartással.³⁷⁵ A tényállás a jogalkotó szándéka alapján átfogja mindazokat a magatartásokat, amelyek egyrésztől nem valósítják meg a StGB. 129a. § (5) bekezdése szerinti terrorista szövetség támogatását,³⁷⁶ mivel az elkövető a terrorista szövetséget kizárólag saját céljai elérésére használja ki; másrésztől még nem alapozzák meg a StGB. 89a. § szerinti előkészületet sem, mivel nem áll fenn a kellően szoros kapcsolat az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekménnyel.³⁷⁷ A kapcsolat bármely kommunikációs eszközön keresztül megvalósulhat,³⁷⁸ és terrorista szövetség képviselőjével³⁷⁹, tehát értelmi szerzőjével, tagjával vagy támogatójával történhet meg.³⁸⁰ A kapcsolat fogalmilag egy hosszabb időre létrehozott tényleges összeköttetést jelent,³⁸¹ amelynek a fennállta a résztvevők számára tudott.³⁸²

A szubjektív tényállási elemeket tekintve a bűncselekmény *szándékos és célzatos*.³⁸³ Az elkövető célja az, hogy a StGB. 89a § (2) bekezdés 1. pontja szerinti, az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetése érdekében oktatásnak vesse alá magát. A bűncselekmény tehát kizárólag egyenes szándékkal valósulhat meg. Azonban nem szükséges, hogy az elkövető szándéka a StGB. 89a § (2) bekezdés 1. pontja szerinti, az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény tényleges elkövetését átfogja, mivel a tényállás megfogalmazása ezt nem követeli meg kifejezetten.³⁸⁴

³⁷³ A szerző fordítása.

³⁷⁴ Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 601.

³⁷⁵ Kindhäuser, 2010: 496.

³⁷⁶ Kauder, 2009: 21.

³⁷⁷ Kindhäuser, 2010: 496.; Fischer, 2011: 797.

³⁷⁸ Kindhäuser, 2010: 496.; Fischer, 2011: 797.

³⁷⁹ A terrorista szövetséget képviselő személy a terrorista szövetség érdekében kell, hogy eljárjon. Fischer, 2011: 798.

³⁸⁰ A GVVG előadói tervezetének indokolása, 17. Forrás: www.dip21.bundestag.de (Letöltés ideje 2016. február 6.)

³⁸¹ Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 601.

³⁸² Fischer, 2011: 797.

³⁸³ Kindhäuser, 2010: 496.; Fischer, 2011: 798.

³⁸⁴ Kindhäuser, 2010: 496.; Fischer, 2011: 798.

A StGB. 89b. §-a esetén sem feltétel, hogy az elkövető szándéka (és célzata) szerinti cselekmény konkrét legyen, elegendő, ha a bűncselekmény típusa a StGB. 89a. § (1) bekezdés 2. mondata szerinti katalógus-bűncselekményeknek megfelel.³⁸⁵

c) Stádiumok és tettesség

A bűncselekmény absztrakt veszélyeztető, *immateriális* bűncselekmény.³⁸⁶ A kapcsolatfelvétel *befejezett* megvalósulásához legalább egy alkalommal kétoldalú kapcsolatnak kell létrejönnie úgy, hogy az a továbbfolytatásra irányuljon.³⁸⁷ A *kísérlet* nem büntetendő.

Az *elkövető* bárki lehet.

d) Egyéb rendelkezések

A StGB. 89b. § (2) bekezdése *jogellenességet kizáró okot* szabályoz: eszerint a jogszerű szakmai vagy szolgálati kötelezettségek teljesítése esetén az (1) bekezdés szerinti bűncselekmény elkövetése nem állapítható meg.

A StGB. 89b. § (3) bekezdése a külföldön elkövetett cselekmények vonatkozásában tartalmaz *speciális joghatósági szabályokat*. A (4) bekezdés a *büntetőeljárás lefolytatásának*³⁸⁸ *feltételeit* rögzíti részletesen.

A StGB. 89b. § (5) bekezdése lehetővé teszi a *büntetés kiszabásának mellőzését*, amennyiben az elkövető bűnösségének foka csekély. Ezen rendelkezés alkalmazására például akkor kerülhet sor, amennyiben pl. az elkövető törekvése a kezdetektől fogva irreális volt.³⁸⁹

D) A terrorizmus finanszírozása [StGB. 89c. §]

A terrorizmus finanszírozása bűncselekménye beiktatásával a magányos elkövető cselekménye és a StGB. 129a. § vonatkozásában nem tényállásszerű szövetséget finanszírozó magatartás is büntetendővé vált a német büntetőjogban.³⁹⁰

³⁸⁵ Fischer, 2011: 798.

³⁸⁶ Fischer, 2011: 797.

³⁸⁷ Fischer, 2011: 798.

³⁸⁸ „Verfolgungsermächtigung”

³⁸⁹ Fischer, 2016: 849.

³⁹⁰ Sieber – Vogel, 2015: 76.

1. Jogi tárgy

A bűncselekmény jogi tárgya a Német Szövetségi Köztársaság állami rendje mellett a nemzetközi pénzügyi rendszer működésébe vetett bizalom, mivel a terrorizmus finanszírozása során a pénz és az anyagi javak a terrorista bűncselekmények elkövetése érdekében kerülnek hasznosításra.³⁹¹

2. A törvényi tényállás elemzése

a) A hatályos törvényi tényállás

„StGB. 89c. § - Terrorizmus finanszírozása

(1) Aki anyagi eszközöket gyűjt, átvesz vagy rendelkezésre bocsát annak tudatában vagy azzal a szándékkal, hogy ezek egy másik személy által

1. gyilkosság [emberölés minősített esete] (StGB. 211. §), emberölés (StGB. 212. §), népiirtás (Nemzetközi bűncselekmények törvénykönyve³⁹² 6. §), emberiesség elleni büntett (VStGB. 7. §), háborús büntett (VStGB. 8-12. §), veszélyes testi sértés a StGB. 224. §-a szerint [testi sértés büntettének minősített esete] vagy olyan testi sértés, amely más személynek súlyos testi, avagy lelki, különösen a 226 § szerinti sérüléseket [maradandó fogyatékoságot okozó testi sértés] okoz,

2. zsaroló emberrablás (StGB. 239a. §) vagy túszejtés (StGB. 239b. §),

3. 303b. § [számítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekmény], 305. § [építmények elpusztítása], 305a. § [fontos munkaeszközök elpusztítása] szerinti bűncselekményeket vagy a 306.-306c. § esetén közveszélyes bűncselekményeket [gyűjtogatás alap- és minősített esetei], vagy 307. § (1)-(3) bekezdései [robbanás előidézése atomenergia felhasználásával szándékos esetei], 308. § (1)-(4) bekezdései [robbanás előidézése robbanóanyag felhasználásával szándékos esetei], 309. § (1)-(5) bekezdései [visszaélés ionizáló sugárzással], 313. § [árvíz előidézése], 314. § [közveszélyű mérgezés] vagy 315. § (1),(3),(4) bekezdései [veszélyes beavatkozás a vasúti, légi, vízi közlekedés rendjébe szándékos esetei], 316b. § (1) vagy (3) bekezdései [közérdekű üzem működésének megzavarása] vagy 316c. § (1)-(3)

³⁹¹ Zöllner, 2012: 372.

³⁹² „Bundesrepublik Deutschland Völkerstrafgesetzbuch vom 26.06.2002 (BGBl. I S. 2254)” (A továbbiakban: VStGB.) A VStGB. emberiesség elleni és háborús büntetteket szabályoz önálló büntető törvénykönyvben.

bekezdései [támadás a légi és vízi közlekedés rendje ellen], vagy 317. § (1) bekezdése [távközlési és információs létesítmény működésének zavarása] szerinti bűncselekmények,

4. környezet elleni bűncselekmények a 330a. § (1)-(3) bekezdés [mérgek terjesztésével előidézett szándékos jelentős veszélyeztetés] eseteiben,

5. a háborús fegyverek ellenőrzéséről szóló törvény 19. § (1)-(3) bekezdése, 20. § (1)-(2) bekezdése, 20a. § (1)-(3) bekezdése, 19. § (2) bekezdés 2. pontja vagy (3) bekezdés 2. pontja, 20. § (1)-(2) bekezdése, vagy 20a. § (1)-(3) bekezdése szerinti bűncselekmény, mindig kapcsolatban a 21. §-sal, vagy 22a. § (1)-(3) bekezdéseivel, [visszaélés atom-, kémiai vagy biológiai fegyverekkel, valamint aknákkal],

6. a fegyverekről szóló törvény 51. § (1)-(3) bekezdései szerinti bűncselekmények [visszaélés a törvény mellékletében felsorolt lőfegyverekkel],

7. a 328. § (1)-(2) bekezdése szerinti [radioaktív anyagok vagy más veszélyes anyagok és dolgok engedély nélküli kezelése] vagy a 310. § (1)-(2) bekezdése szerinti [robbanás- vagy sugárzás büntett előkészülete] bűncselekmény,

8. a 89a. § (2a) bekezdése szerinti [az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény előkészülete] bűncselekmény

elkövetéséhez kerülnek felhasználásra, hat hónaptól tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az első mondat az 1-7. pontok esetében csak akkor alkalmazható, ha az ott meghatározott cselekmény arra irányul, hogy ezzel a lakosságot jelentősen megfélemlítsék, egy szervet vagy egy nemzetközi szervezetet jogellenesen erőszakkal vagy erőszakkal fenyegetve kényszerítsenek, vagy a politikai, alkotmányos, gazdasági vagy szociális berendezkedését egy államnak vagy nemzetközi szervezetnek megváltoztassa vagy jelentősen korlátozza; és az elkövetés módja vagy a kihatása alkalmas az állam vagy nemzetközi szervezet jelentős károsítására.

(2) Ugyanígy büntetendő, aki az (1) bekezdés 2. mondata szerinti feltétel mellett anyagi eszközöket gyűjt, átvesz vagy rendelkezésre bocsát azért, hogy saját maga kövesse el az (1) bekezdés 1. mondatában meghatározott valamely bűncselekményt.

(3) Az (1) és (2) bekezdés arra az esetre is vonatkozik, ha a cselekményt külföldön követik el. Ha a cselekményt az Európai Unió tagállamain kívül követik el, csak akkor érvényes, ha az elkövető német vagy olyan külföldi, akinek az életfeltételei belföldön találhatóak; avagy a finanszírozott bűncselekményt belföldön vagy egy német által avagy annak sérelmére fogják elkövetni.

(4) A (3) bekezdés 2. mondatának esetei az Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Szövetségi Minisztérium felhatalmazása alapján üldözendők. Amennyiben a cselekményt az Európai Unió másik tagállamában követik el, az Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Szövetségi Minisztérium engedélye akkor szükséges, ha a cselekményt nem egy német követi el, a finanszírozott bűncselekményt nem belföldön követik el, továbbá nem egy német fogja elkövetni, és nem egy német ellen fogják elkövetni.

(5) Ha az anyagi eszközök az (1) vagy (2) bekezdés szerinti cselekmény esetében csekély értékkel bírnak, a szabadságvesztést három hónaptól öt évig terjedő keretek között kell kiszabni.

(6) A bíróság a büntetést enyhíti [49. § (1) bekezdés] vagy a büntetés kiszabása mellőzhető, ha az elkövető bűnössége jelentéktelen.

(7) A bíróság a büntetést belátása szerint enyhítheti [49. § (2) bekezdés] vagy ezen rendelkezés alapján a büntetés kiszabását mellőzheti, ha az elkövető a cselekmény további előkészületétől önként eláll és az általa okozott és felismert azt a veszélyt, hogy más személyek a cselekményt továbbra is előkészítik vagy megvalósítják, elhárítja avagy jelentősen csökkenti; avagy az elkövető önként elhárítja a cselekmény befejezetten történő megvalósítását. Amennyiben a fenti veszélyt az elkövető közreműködése nélkül elhárítják vagy jelentősen csökkentik, elegendőnek kell tekinteni az ezen cél elérésére irányuló önkéntes és komoly igyekezetét.”³⁹³

b) Tényállási elemek

A bűncselekmény *elkövetési tárgya* az anyagi eszköz. Anyagi eszköz lehet minden mozdítható és nem mozdítható dolog, amely értékkel bír, továbbá jog és követelés is.³⁹⁴

A bűncselekmény *elkövetési magatartásai* a gyűjtés, átvétel, rendelkezésre bocsátás. A *gyűjtés* fogalma a német jogirodalomban uralkodó többségi álláspont alapján³⁹⁵ a célirányos begyűjtést jelenti³⁹⁶. A gyűjtés ugyanis az anyagi eszközök célirányos átvételére,³⁹⁷ az anyagi eszközök több alkalommal történő megszerzésére irányul³⁹⁸, így általában egy folyamatos magatartásban nyilvánul meg.³⁹⁹ A begyűjtés külső formában megjelenő magatartás, tehát

³⁹³ A szerző fordítása.

³⁹⁴ Lehner: 172.; Petzsche, 2013: 159.

³⁹⁵ Sieber, 2009: 353., 360.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 599.

³⁹⁶ „Einsammeln”

³⁹⁷ Petzsche, 2013: 160.

³⁹⁸ Sieber – Vogel, 2015: 77.

³⁹⁹ Lehner: 172.

harmadik személyek felé irányuló kérés formáját ölti anyagi eszközök szolgáltatására, majd ezt követi a megszerzés.⁴⁰⁰ Ezáltal az anyagi eszköz átvételét a gyűjtés szükségképpen magában foglalja.⁴⁰¹ Más álláspont szerint a gyűjtés fogalma alá tartozik az egyszerű felhalmozás⁴⁰² is, ezáltal pedig nem szükséges a célirányos magatartás.⁴⁰³ Ebben az esetben tényállásszerű pl. azon fiatalok elkövető cselekménye, aki havonta félreteszi a zsebpénzét azért, hogy egyszer terrorista lehessen,⁴⁰⁴ valamint a pénzösszeg átutalása a saját bankszámláról valaki más bankszámlájára vagy a korábban megszerzett készpénz fizikai formában történő félretétele is, amelyben nem ismerhető fel specifikus, külső formában megjelenő cselekmény,⁴⁰⁵ és kizárólag a szubjektív oldalhoz tartozó célzaton alapul a büntethetőség.⁴⁰⁶ A tényállás nyelvtani értelmezése ugyan lehetővé teszi ezt az értelmezést, de már a törvény indokolása alapján más eredményre juthatunk. Az indokolás szerint ugyanis „a hétköznapi pénzügyi tevékenységek, amelyek még nem állnak konkrét kapcsolatban a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetésével, a tényállás körén kívül esnek”.⁴⁰⁷

Az *átvétel* elkövetési magatartás lényege a pénzügyi tranzakciós megszorítások kikerülése érdekében igénybe vett készpénz-futárok és más közvetítő személyek tevékenységének büntetéssel fenyegetése még mielőtt a rájuk bízott anyagi eszközt továbbadnák.⁴⁰⁸ A gyűjtés az átvételt magában foglalja. Az átvétel mint önállóan nevesítésre került elkövetési magatartás az anyagi eszközök elfogadását jelenti harmadik személytől anélkül, hogy ezt megelőzően a szolgáltatásra felhívta volna a harmadik személyt az átvevő; és általában a továbbítás érdekében történik.⁴⁰⁹ Az átvevő saját vagy más érdekében birtokába veszi az anyagi eszközöket.⁴¹⁰

A *rendelkezésre bocsátás* elkövetési magatartás az anyagi eszköznek a finanszírozó által történő átengedését jelenti harmadik személy részére, amely történhet közvetítő személyeken keresztül közvetetten is.⁴¹¹ A rendelkezésre bocsátás befejezetten akkor valósul meg, ha az anyagi eszközök a támogató által feltételezett végső címzetthez ténylegesen

⁴⁰⁰ Az eredménytelen kérés a gyűjtés kísérletként értékelendő. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 599.

⁴⁰¹ Lehner: 174.

⁴⁰² „Ansameln”

⁴⁰³ Sieber-Vogel, 2015: 77.

⁴⁰⁴ Sieber, 2009: 353., 360.

⁴⁰⁵ Lehner: 174-175.

⁴⁰⁶ Sieber – Vogel, 2015: 77.

⁴⁰⁷ Sieber – Vogel, 2015: 77. és Petzsche, 2013: 160. idéz az indokolás 14-15. oldaláról.

⁴⁰⁸ Sieber – Vogel, 2015: 78.

⁴⁰⁹ Hasonlóképpen Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 599.; Az átvétel elkövetési magatartás vonatkozásában lesz tehát tényállásszerű az átutalt pénzösszeg bankszámlára megérkezése. Lehner: 175-176.

⁴¹⁰ Petzsche, 2013: 161.

⁴¹¹ Lehner: 176.; Sieber – Vogel, 2015: 79.

eljutnak,⁴¹² ténylegesen a rendelkezése alá, illetve birtokába kerülnek.⁴¹³ A rendelkezésre bocsátás tulajdonképpen a gyűjtés és az átvétel tükörképszerű magatartása,⁴¹⁴ a támogató cselekményének büntethetőségére szolgál.⁴¹⁵

Mindhárom elkövetési magatartásban közös, hogy az (1) bekezdés 1-8. pontjaiban meghatározott *katalógus-bűncselekmény elkövetéséhez* fejt ki az elkövető. Ezáltal tehát a tényállás alkalmazási körén kívül esnek azok az általános pénzügyi tevékenységek, amelyek nem állnak konkrét kapcsolatban a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekménnyel,⁴¹⁶ így a német bűncselekmény vonatkozásában a magányos terrorista pl. élelmiszerrel, hétköznapi tárgyakkal támogatása nem tényállásszerű.⁴¹⁷

Szubjektív oldalon a finanszírozáshoz elegendő, ha az elkövető *eshetőleges szándékkal* jár el mind a saját magatartását⁴¹⁸, mind az anyagi eszközök felhasználást illetően.⁴¹⁹ Az anyagi eszközök felhasználása, azaz a kapcsolat a katalógus-bűncselekménnyel ugyanis csak a szubjektív oldalon jelenik meg.⁴²⁰ Az (1) bekezdés 1-8. pontjában szereplő katalógus-bűncselekményeknek kell rendelkezniük a tényállásban meghatározott szubjektív irányultsággal és objektív alkalmassággal. A katalógus-bűncselekmény elkövetőjének kell a finanszírozó feltételezése szerint „államot veszélyeztető célzattal” [ugyanis szubjektíve erre irányítja a cselekményét] eljárnia.⁴²¹ A katalógus-bűncselekmény objektív alkalmasságának pedig nem kell elérnie a StGB. 129a. § megállapításához szükséges szintet. Azonban fontos kiemelni, hogy a finanszírozásnak szoros összefüggésben kell állnia a tervezett katalógus-bűncselekmény megvalósításával, konkrét kapcsolat nélkül az anyagi eszközzel finanszírozás – mivel csupán általános pénzügyi támogatást jelent - nem állapítható meg.⁴²² A finanszírozó

⁴¹² Ugyanis a tényállás nyelvtani értelmezése révén nem dönthető el az a kérdés, hogy a rendelkezésre bocsátás befejezettségéhez szükséges-e az, hogy az anyagi eszközök a végső címzett rendelkezése alá kerüljenek. Sieber – Vogel, 2015: 79.

⁴¹³ Lehner: 176.

⁴¹⁴ A rendelkezésre bocsátás fiktív példával: „A” rendelkezésre bocsát „B” számára –aki anyagi eszközöket gyűjt vagy átvesz – egy pénzügyösszeget. „B” a későbbiekben „X” számára bocsátja rendelkezésre a pénzt azért, hogy súlyos, államot veszélyeztető bűncselekményt [katalógus-bűncselekményt] valósítson meg belőle. Lehner: 176.

⁴¹⁵ Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 599.

⁴¹⁶ A német tényállás megvalósulásához tehát szükséges a konkrét kapcsolat valamely, az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekménnyel. Amennyiben azok közül valamelyiket elkövetik, a finanszírozási cselekményt kifejtő elkövető bűnsegédként vonandó felelősségre. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 599.

⁴¹⁷ Lehner: 173., 181.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 599.

⁴¹⁸ Kivéve a gyűjtés esetén, mivel a magatartás célirányos jellege folytán az elkövető egyenes szándékkal jár el. Sieber – Vogel, 2015: 80.

⁴¹⁹ Lehner: 181.; Sieber – Vogel, 2015: 80.; Petzsche, 2013: 161.

⁴²⁰ Lehner: 180.; Sieber – Vogel, 2015: 80.

⁴²¹ Sieber-Vogel, 2015: 81.

⁴²² Lehner: 173.; Sieber-Vogel, 2015: 82.

elkövető szándékának tehát ki kell terjednie a törvényi tényállásban taxatív meghatározott katalógus-bűncselekmény megvalósítására.⁴²³

c) Stádiumok és tettesség

A bűncselekmény absztrakt veszélyeztető, *immateriális* bűncselekmény, *befejezetten* történő megvalósulásához eredmény bekövetkezése nem szükséges.⁴²⁴ A *kísérlet* nem büntetendő.

Az *elkövető* bárki lehet.

d) Egyéb rendelkezések

A StGB. 89c. § (3) bekezdése a külföldön elkövetett cselekmények vonatkozásában tartalmaz *speciális joghatósági szabályokat*. A (4) bekezdés a *büntetőeljárás lefolytatásának*⁴²⁵ *feltételeit* rögzíti részletesen.

A StGB. 89c. § (5) bekezdése *privilegizált esetet* tartalmaz. Eszerint a terrorizmus finanszírozása enyhébben büntetendő, ha az anyagi eszközök csekély értékűek. Az anyagi eszköz csekély értékű pl. jelentéktelen összegű adományok esetén. A csekély érték felső határa a szakirodalom alapján belföldön 50 Euro.⁴²⁶

A StGB. 89c. § (6)-(7) bekezdései a *büntetés enyhítésének*, illetve a *büntetés kiszabásának mellőzésének* kötelező [(6) bekezdés], illetve mérlegelésen alapuló [(7) bekezdés] eseteit rögzíti.

E) Útmutatás nyújtása az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetéséhez [StGB 91. §]

A StGB 91. § szerinti „Útmutatás nyújtása az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetéséhez” bűncselekményét azért iktatta be a törvényhozó a német Btk-ba, hogy azon írás jelentette absztrakt veszéllyel szemben fellépjen, amely elsődlegesen a terjesztésének körülményei alapján alkalmas arra, hogy a StGB. 89a. §-ban

⁴²³ Lehner: 177.

⁴²⁴ Fischer, 2011: 797.

⁴²⁵ „Verfolgungsermächtigung”

⁴²⁶ Fischer, 2016: 851.

meghatározott katalógus-bűncselekmények elkövetésére mások hajlandóságát növelje vagy felkeltse.⁴²⁷

1. Jogi tárgy

A bűncselekmény *jogi tárgya* a Német Szövetségi Köztársaság állami rendje, amely mellett védelemben részesülnek a későbbiek során elkövetett erőszakos cselekmények által sértett jogi tárgyak is.⁴²⁸

2. A törvényi tényállás elemzése

a) A hatályos törvényi tényállás

„StGB 91. § - Útmutatás nyújtása az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetéséhez

(1) Három évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő, aki

1. olyan írást [11. § (3) bekezdés] amely a tartalma alapján alkalmas útmutatóként szolgálni az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény [89a. § (1) bekezdés] elkövetéséhez, felmagasztal, vagy más személy részére hozzáférhetővé tesz, ha a terjesztésének körülményei alkalmasak arra, hogy mások hajlandóságát az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetésére növelje vagy felkeltse.

2. az 1. pont szerinti írást annak érdekében szerzi meg, hogy az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekményt kövessen el.

(2) Az (1) bekezdés 1. pontja nem alkalmazandó, ha

1. a cselekmény az állampolgári felvilágosításra, alkotmányellenes törekvések elhárítására, a művészet és a tudomány céljaira, a kutatás és oktatás céljaira, az aktuális események vagy a történelemről szóló tájékoztatás céljaira vagy hasonló célokra szolgál, vagy

2. a cselekmény kizárólag a jogszerű szakmai vagy szolgálati kötelezettségek teljesítésére szolgál.

(3) Alacsony fokú bűnösség esetén a bíróság a büntetés kiszabását ezen rendelkezés alapján mellőzheti.”⁴²⁹

⁴²⁷ A GVVG előadói tervezetének indokolása, 17. Forrás: www.dip21.bundestag.de (Letöltés ideje 2016. február 6.)

⁴²⁸ Kühl, 2011: 610.

b) Tényállási elemek

A StGB. 91. § (1) bekezdése két bűncselekményi változatot tartalmaz, amelyekben az *elkövetési tárgy*, az írás a közös.⁴³⁰ Az írás a tartalma alapján kell, hogy alkalmas legyen útmutatóként szolgálni a StGB. 89a. § (1) bekezdése szerinti bűncselekményi kör vonatkozásában. Elkövetési tárgy lehet tehát egy semleges tartalmú írás is, azaz amelynek a tartalma nem irányul arra, hogy elősegítse, kezdeményezze vagy igazolja az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetését.⁴³¹

A StGB. 91. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott változat *elkövetési magatartása* a felmagasztalás, illetve a hozzáférhetővé tétel. A *felmagasztalás* meggyőző, a tartalmat különösen kiemelő nyilatkozat.⁴³² Lényegében azon esetekre vonatkozik, amikor az elkövető az írás létre rábeszélés során utal. Valójában a terjesztés előkészületét jelenti.⁴³³ A *hozzáférhetővé tétel* több, meghatározatlan számú személy részére történő terjesztést, valamint egy meghatározott személy részére történő elérhetővé tételt takar.⁴³⁴

A bűncselekmény megvalósulásához az szükséges, hogy az útmutató a terjesztésének körülményei alapján (például iszlámista vagy extrémista weblapon való közzétételéből eredően) *objektíve alkalmas* legyen mások hajlandóságának növelésére vagy kiváltására az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetéséhez.⁴³⁵ Az alkalmasság nem jelenti azt, hogy a tényállás megvalósulásához a hajlandóságnak ténylegesen ki kellene alakulnia,⁴³⁶ azonban annak pusztán célja még nem elegendő.⁴³⁷ Magából a tartalomból, annak útmutatásra alkalmasságából, valamint a terjesztés körülményeiből, mint külső tényezőkből kell levonhatónak lennie a következtetésnek a nyilvánvaló veszéllyel járó, az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetésének szándékára.⁴³⁸

⁴²⁹ A szerző fordítása.

⁴³⁰ Fischer, 2011: 807.

⁴³¹ Így elkövetési tárgy lehet egy technikai útmutató, használati útmutató, nyomozási eredmények bemutatása, tudományos szakvélemény is. Az sem feltétel, hogy a cselekmény az útmutatóban tematikusan bemutatásra kerüljön, mivel bármely olyan írás elkövetési tárgya lehet a bűncselekménynek, amely egy olyan tetszőleges témával foglalkozik, ami a későbbi lehetséges elkövetőnek a StGB. 89a. § (2) bekezdés 1. pontja szerinti tárgyakra vagy jártasságokra vonatkozóan ismereteket tartalmaz. Fischer, 2011: 807.

⁴³² Fischer, 2011: 807.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 602.

⁴³³ Fischer, 2011: 807.

⁴³⁴ Fischer, 2011: 807.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 602.

⁴³⁵ Gierhake, 2008: 403.

⁴³⁶ Kühl, 2011: 610.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 603.

⁴³⁷ Kühl, 2011: 610.

⁴³⁸ Fischer, 2011: 807-808.

A StGB. 91. § (1) bekezdés 2. pontjában meghatározott bűncselekményi változat *elkövetési magatartása* a megszerzés. A megszerzés feltétele, hogy az íráshoz hozzáférés ne csak pillanatszerűen és időlegesen történjen,⁴³⁹ illetve, hogy a megszerző szándéka a birtokba vételre irányuljon.⁴⁴⁰ Az írás fizikai birtokba vétele azonban nem szükséges,⁴⁴¹ elegendő, ha a hozzáférés bérelt avagy más külső tárhelyen történik.⁴⁴²

A StGB. 91. § (1) bekezdés 1. pontja szerinti bűncselekményi változat megvalósulásához *szubjektív oldalon* elegendő, ha az elkövető *esetőlegesen szándékkal* jár el,⁴⁴³ amelynek során a szándéknak a cselekmény állambiztonságot veszélyeztető jellegét át kell fognia.⁴⁴⁴ Míg a StGB. 91. § (1) bekezdés 2. pontja szerinti bűncselekményi változat esetén a tényállás *célzatot* fogalmaz meg: a megszerzés célja az írás, illetve az írás útmutatóként szolgáló tartalma felhasználásával a StGB. 89a. §-a szerinti bűncselekmény elkövetése.⁴⁴⁵

c) Stádiumok és tettesség

A bűncselekmény absztrakt veszélyeztető, *immateriális* deliktum, a *befejezetten* történő megvalósulásához eredmény bekövetkezése nem szükséges.⁴⁴⁶ A *kísérlet* nem büntetendő.

Az *elkövető* bárki lehet.

d) Egyéb rendelkezések

A StGB. 91. § (2) bekezdése *jogellenességet kizáró okot* szabályoz: eszerint az oktatási, kutatási, felderítési stb. célú; valamint a jogszerű szakmai vagy szolgálati kötelezettségek teljesítését célzó magatartások esetén az (1) bekezdés szerinti bűncselekmény elkövetése nem állapítható meg.

A StGB. 91. § (3) bekezdése lehetővé teszi a *büntetés kiszabásának mellőzését*, amennyiben az elkövető bűnösségének foka csekély. Ezen rendelkezés alkalmazására pl.

⁴³⁹ Kindhäuser, 2010: 499. Ezáltal például egy fájl megnézése az interneten önmagában még nem tényállásszerű. Kühl, 2011: 610.; Fischer, 2011: 807.

⁴⁴⁰ Kindhäuser, 2010: 499.; Fischer, 2011: 809.

⁴⁴¹ Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 603.

⁴⁴² Kühl, 2011: 610.; Kindhäuser, 2010: 499.

⁴⁴³ Kühl, 2011: 610.; Kindhäuser, 2010: 499.; Fischer, 2011: 808.

⁴⁴⁴ Kindhäuser, 2010: 499.

⁴⁴⁵ Fischer, 2011: 809.

⁴⁴⁶ Fischer, 2011: 794.

akkor kerülhet sor, ha az elkövető csak egy személy részére teszi hozzáférhetővé az írást, vagy pl. ha miután letöltötte az internetről a robbanószerkezet összeszereléséről szóló útmutatót, a cselekmény elkövetésétől mégis önként eláll.

F) Terrorista szövetség alakítása [StGB. 129a. §]

A terrorista szövetség alakítását a német Btk. VII. fejezetében, „*A közrend elleni bűncselekmények*” körében, a StGB. 129a. §-ban találjuk. A StGB. 129. § szerinti „Bűnszövetség alakítása”-hoz⁴⁴⁷ képest a „Terrorista szövetség alakítása” minősített tényállás, specialitása a terrorista szövetség céljának és tevékenységének taxatív meghatározott bűncselekményekre irányultságában rejlik anélkül, hogy további politikai vagy ideológiai célok fennforgását kellene vizsgálni.⁴⁴⁸

A StGB 129a. §-a ún. szervezkedési bűncselekmény⁴⁴⁹, azaz az egyes bűncselekményi változatokban az a közös, hogy mindig a szövetségre irányulnak.⁴⁵⁰ Büntettként büntetéssel fenyegeti a terrorista szövetség alapítását és a terrorista szövetségben való részvételt.⁴⁵¹ Ezen absztrakt veszélyeztetési bűncselekmény⁴⁵² három alapesete a terrorista szövetség jellegében⁴⁵³ tér el egymástól:

- Különösen súlyos bűncselekmények elkövetésére⁴⁵⁴ terrorista szövetség alakítása [StGB 129a. § (1) bekezdés],
- Cselekmények túli célokkal rendelkező terrorista szövetség alakítása⁴⁵⁵ [StGB 129a. § (2) bekezdés], valamint
- Fenyegetési célú terrorista szövetség alakítása⁴⁵⁶ [StGB 129a. § (3) bekezdés].

A (4) bekezdés az első három alapeset minősített eseteként súlyosabban rendeli büntetni azt az elkövetőt, aki a szervezők vagy értelmi szerzők közé tartozik. E két elkövető

⁴⁴⁷ „Bildung krimineller Vereinigungen”

⁴⁴⁸ Sternberg-Lieben, 2014: 1514.

⁴⁴⁹ „Organisationsdelikt”

⁴⁵⁰ Bützler, 2011: 382.

⁴⁵¹ Fischer, 2008: 947.

⁴⁵² Az absztrakt veszélyeztetési deliktum „büntetést érdemlősége a tényállásszerű elkövetési magatartás következtében meghatározott védett jogi tárgy általános veszélyeztetésén alapul. A veszély bekövetkezte ebben az esetben nem tartozik hozzá a törvényi tényálláshoz, a vonatkozó elkövetési magatartás azonban tipikusan konkrét veszély vagy sérelem előidézésére alkalmas”. Nagy, 2010: 111–112.

⁴⁵³ Fischer, 2008: 948–950.

⁴⁵⁴ „Schwerstkriminelle Vereinigungen”

⁴⁵⁵ „Vereinigungen mit tatübergreifenden Zwecken”

⁴⁵⁶ „Vereinigungen zum Zweck der Drohung”

de facto irányadó, meghatározó szereppel bír – akár szellemileg, akár gazdaságilag – a szövetséget illetően.⁴⁵⁷

Az (5) bekezdés a terrorista szövetség támogatását, illetve a terrorista szövetség érdekében végzett tagok vagy támogatók toborzását, mint vétséget fenyegeti enyhébb büntetéssel. A két elkövetési magatartásban közös, hogy tettesek csak a szövetségen kívülálló, tagként részt nem vevő személyek lehetnek.⁴⁵⁸

A (6)-(9) bekezdések a büntetés kiszabása kapcsán tartalmazzák speciális szabályokat, míg a StGB. 129b. §-a szerinti „Bűnszövetségek és terrorista szövetségek külföldön; szélesebb körű vagyonekhozás és elkobzás”⁴⁵⁹ speciális joghatósági szabályokat tartalmaz a külföldi bűnszövetségekkel és terrorista szövetségekkel kapcsolatban kifejtett cselekmények esetén; valamint kötelezővé teszi a szélesebb körben alkalmazható vagyonekhozás és elkobzás intézkedések alkalmazását mind a belföldi, mind a külföldi szövetségekkel kapcsolatban elkövetett bűncselekmények esetén.⁴⁶⁰

1. Jogi tárgy

A bűncselekmény *jogi tárgya* a közbékét, a Német Szövetségi Köztársaság belbiztonságát magában foglaló közbiztonsághoz és közrendhez fűződő társadalmi érdek.⁴⁶¹

2. A törvényi tényállás elemzése bűncselekményi változatonként

a) Terrorista szövetség alakítása különösen súlyos bűncselekmények elkövetésére [StGB 129a. § (1) bekezdés]

i. A hatályos törvényi tényállás

„StGB. 129a. §

(1) Aki olyan szövetséget hoz létre, amelynek a célja vagy a tevékenysége arra irányul, hogy

⁴⁵⁷ Fischer, 2008: 790.; Sternberg-Lieben, 2014: 1325-1326.

⁴⁵⁸ Fischer, 2008: 840.

⁴⁵⁹ „Kriminelle und terroristische Vereinigungen im Ausland; Erweiterter Verfall und Einziehung”

⁴⁶⁰ Lásd. III/F/2/f. részt.

⁴⁶¹ Fischer, 2008: 954.

1. gyilkosságot [az emberölés minősített esete] (StGB. 211. §), vagy emberölést (StGB. 212. §), vagy népirtást (VStGB. 6. §), vagy emberiség elleni bűntettet (VStGB. 7. §), vagy háborús bűntettet (VStGB. 8. §, 9. §, 10. §, 11. § vagy 12. §), vagy

2. a 239a. § [zsaroló emberrablás] vagy 239b. § [túszejtés] esetén személyi szabadság elleni bűncselekményt
kövessen el, vagy aki egy ilyen szövetségben tagként vesz részt, egy évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

ii. Tényállási elemek

Az (1) bekezdés szerinti bűncselekményi változat kétféle *elkövetési magatartással* valósítható meg: a meghatározott célú szövetség alapításával vagy pedig a már létező terrorista szövetségben tagként részvétellel. Az *alapítás* vezető és iránymutató közreműködés a szövetség létrejöttében a kezdetektől,⁴⁶² de egy már fennálló, eddig más célokat követő szövetség megváltoztatása, átalakítása is alapításnak tekinthető,⁴⁶³ ha az 1. és 2. pontokban foglalt bűncselekmények elkövetésére szerveződik újjá. Nem feltétel az alapító tagsága,⁴⁶⁴ de nem elegendő az egyszerű részvétel az alapítástádiumban, vezető közreműködés nélkül.⁴⁶⁵ Ugyanis az alapításhoz nyújtott hozzájárulások eltérő súlyúak lehetnek.⁴⁶⁶ Míg egy egyszerű együttműködés vagy csupán egy nyilatkozat a részvételi hajlandóságról (amennyiben egy létező tervre vonatkozik) tagkénti részvételt valósít meg.⁴⁶⁷ Önmagában az olyan részvétel az alapítás fázisában, amely nem értékelhető vezető közreműködésként, az alapítás jelentős elősegítéseként értelmezhető.⁴⁶⁸

A szövetségben *tagként vesz részt* az a személy, aki a szervezetbe beilleszkedve az akaratát annak alárendeli és aktív tevékenységet fejt ki a szövetség törvényben meghatározott céljainak elősegítéséért, felépítésének, fennállásának érdekében.⁴⁶⁹ Többet jelent a pusztán belépésnél:⁴⁷⁰ szükséges hozzá egy huzamos, de legalább hosszabb időre tervezett, még ha időleges vagy végeredményben csak egyszeri közreműködés a szövetség céljában. A formális tagságú, passzív magatartást tanúsító személy nem vonható felelősségre ezen változat alapján,

⁴⁶² Kindhäuser, 2010: 563.

⁴⁶³ Sternberg-Lieben, 2014: 1505.

⁴⁶⁴ Kindhäuser, 2010: 563.; Sternberg-Lieben, 2014: 1505.

⁴⁶⁵ Sternberg-Lieben, 2014: 1505.

⁴⁶⁶ BGH v. 10. 01. 2006. – 3 StR 263/05 („Freikorps-Fall”)

⁴⁶⁷ Tröndle – Fischer, 2006: 840.

⁴⁶⁸ BGH v. 10. 01. 2006. – 3 StR 263/05 („Freikorps-Fall”)

⁴⁶⁹ Kindhäuser, 2010: 563.; Sternberg-Lieben, 2014: 1506.

⁴⁷⁰ Sternberg-Lieben, 2014: 1506.

még akkor sem, ha a lehetséges későbbi részvételi alkalomra vár („alvó tag”).⁴⁷¹ Ugyanakkor a tagság – egy vagy kifejezett vagy hallgatólagos - kétoldalú akarategységet feltételez a cselekvő tag és a szövetség között, ha pedig ez a szövetség „életében” tartós részvételre vonatkozó egyező akarat a szövetség oldaláról hiányzik, az esetleg támogatásnak minősülhet.⁴⁷² Viszont nem szükséges a tényleges részvétel az egyes bűncselekményekben,⁴⁷³ elegendő például a szervezet vezetőinek tudósítása a tervezett elkövetés és kivitelezés alakulásáról.⁴⁷⁴ Ugyanakkor a részvétel az egyes bűncselekményekben még nem jelent tagként részvételt, hiszen az (1) bekezdés szerinti bűncselekmény tettesének szándéka ki kell terjedjen (legalább eshetőlegesen) azokra a körülményekre, amelyek a terrorista szövetséget jellemzik, valamint a tervezett bűncselekmények büntetendőségére is.

Az (1) bekezdés szerinti szövetség célja vagy tevékenysége az 1. vagy 2. pontjában megnevezett bűncselekmények elkövetésére irányul, e súlyos megítélésű bűncselekmények révén kapja a „terrorista” jelzöt.⁴⁷⁵ Erre tekintettel megállapítható, hogy a német szabályozás olyan cselekményeket is terrorista cselekményekké nyilvánít, amelyeknél éppen a jellegzetes terrorista jegyek hiányoznak, tehát az (1) bekezdést ki kellene bővíteni a (2) bekezdésben meghatározott szubjektív elemmel.⁴⁷⁶

iii. Stádiumok és tettesség

Befejezett az alapítás (és ezzel az (1) bekezdés szerinti bűncselekmény), ha eredményeként egy működőképes szervezeti struktúra jön létre.⁴⁷⁷ A tagként részvétel már bármely aktív magatartás kifejtésével *befejezett*.⁴⁷⁸ A hosszabb szünetek az egyes részvételi cselekmények között önmagukban nem vezetnek a terrorista bűncselekmény *bevégezettségéhez*, amíg a tevékenység folytatása a tettes és szövetség tervei között szerepel;⁴⁷⁹ a cselekmény akkor lesz bevégeztet, ha a tettes ilyen szándékkal teljesen visszavonul.⁴⁸⁰ A *kísérlet* büntetendő, mivel a bűncselekmény büntettként került szabályozásra. Az alapítással

⁴⁷¹ Tröndle – Fischer, 2006: 840.

⁴⁷² BGH v. 29. 07. 1992. – 3 StR 132/92

⁴⁷³ Weisser, 2008: 390.

⁴⁷⁴ Tröndle – Fischer, 2006: 840.

⁴⁷⁵ Wörner, L. – Wörner, M., 2006: 81.

⁴⁷⁶ Wörner, L. – Wörner, M., 2006: 82.

⁴⁷⁷ Sternberg-Lieben, 2014b: 1509.; Tröndle – Fischer, 2006: 840.

⁴⁷⁸ Tröndle – Fischer, 2006: 843.

⁴⁷⁹ Kindhäuser, 2010: 563-564.

⁴⁸⁰ Tröndle – Fischer, 2006: 841.

megvalósuló változat kísérlete megállapítható, amennyiben a tettes más személyt azzal a konkrét ajánlattal szólít meg, hogy megnyerje az alapítandó szövetség tagjának.⁴⁸¹

A bűncselekmény *elkövetője* bárki lehet. A *társtettesi* elkövetés valósul meg, ha a szervezet létrehozása közös megállapodással vagy tervezéssel, szándékegységben történik.

b) Cselekményen túli célokkal rendelkező terrorista szövetség alakítása [StGB. 129a. § (2) bekezdés]

i. A hatályos törvényi tényállás

„StGB. 129a. §

(2) *Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki egy olyan szövetséget hoz létre, amelynek a célja vagy a tevékenysége arra irányul, hogy*

1. *másnak súlyos testi vagy lelki károsodást, különösen a 226. §-ban meghatározott jellegűt [maradandó fogyatékossgot okozó testi sértés] okozzon,*
2. *303b. § [számítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekmény], 305. § [építmények elpusztítása], 305a. § [fontos munkaeszközök elpusztítása] szerinti bűncselekményeket vagy a 306.-306c. § esetén közveszélyes bűncselekményeket [gyújtogatás alap- és minősített esetei], vagy 307. § (1)-(3) bekezdései [robbanás előidézése atomenergia felhasználásával szándékos esetei], 308. § (1)-(4) bekezdései [robbanás előidézése robbanóanyag felhasználásával szándékos esetei], 309. § (1)-(5) bekezdései [visszaélés ionizáló sugárzással], 313. § [árvíz előidézése], 314. § [közveszélyű mérgezés] vagy 315. § (1),(3),(4) bekezdései [veszélyes beavatkozás a vasúti, légi, vízi közlekedés rendjébe szándékos esetei], 316b. § (1) vagy (3) bekezdései [közérdekű üzem működésének megzavarása] vagy 316c. § (1)-(3) bekezdései [támadás a légi és vízi közlekedés rendje ellen], vagy 317. § (1) bekezdése [távközlési és információs létesítmény működésének zavarása] szerinti bűncselekményeket*
3. *környezet elleni bűncselekményeket a 330a. § (1)-(3) bekezdés [mérgek terjesztésével előidézett szándékos jelentős veszélyeztetés] eseteiben*
4. *bűncselekményt a 19. § (1)-(3) bekezdés, 20. § (1)-(2) bekezdés, 20a. § (1)-(3) bekezdés, 19. § (2) bekezdés 2. pontja vagy (3) bekezdés 2. pontja, 20. § (1)-(2) bekezdés, vagy 20a. § (1)-(3) bekezdés, mindig kapcsolatban a 21. §-szal, vagy 22a. §*

⁴⁸¹ BGH v. 21. 10. 2003. – AK 17/03

(1)-(3) bekezdéseivel a háborús fegyverek ellenőrzéséről szóló törvény esetében [visszaélés atom-, kémiai vagy biológiai fegyverekkel, valamint aknákkal]

5. a fegyverekről szóló törvény 51. § (1)-(3) bekezdései szerinti bűncselekményeket [visszaélés a törvény mellékletében felsorolt lőfegyverekkel]

*kövessen el, vagy aki egy ilyen szövetségben tagként részt vesz, ha az 1-5. pontokban felsorolt cselekmények arra irányulnak, hogy ezzel a lakosságot jelentősen megfélemlítsék, egy szervezet vagy egy nemzetközi szervezetet jogellenesen erőszakkal vagy erőszakkal fenyegetve kényszerítsenek, vagy a politikai, alkotmányos, gazdasági vagy szociális berendezkedését egy államnak vagy nemzetközi szervezetnek megváltoztassa vagy jelentősen korlátozza; és az elkövetés módja vagy a kihatása alkalmas egy állam vagy nemzetközi szervezet jelentős károsítására.*⁴⁸²

ii. Tényállási elemek

Megállapítható, hogy az *elkövetési magatartások* megegyeznek az (1) bekezdés szerinti elkövetési magatartásokkal, az első két büntetési változat a bűncselekménykatalógusban és a terrorista célzat meglétében, illetve hiányában tér el.

A (2) bekezdés szerinti *terrorista célzat* lehet a *lakosság jelentős megfélemlítése*, ami nem kell, hogy kiterjedjen az egész lakosságra (hiszen akkor vonatkoznia kellene a szövetség tagjaira és szimpatizánsaira is),⁴⁸³ de legalább a lakosság egy említésre méltó részére értendő.⁴⁸⁴ Jellemzője még, hogy az egyszerű nyugtalanságon túl sokkal inkább a szövetség további céljai elleni ellenállás leküzdésére vagy megakadályozására irányul.⁴⁸⁵ A lakosság megfélemlítése olyan intenzitású, hogy a lakosság bizalmát a jogbiztonságban és a békés társadalmi együttélésben az általános félelem légkörének kiváltásával jelentősen akadályozza.⁴⁸⁶ A *szerv kényszerítésének* megállapításához elegendő a szerv munkatársának tevése vagy nemtevése kényszerítése a munkakörébe tartozó feladatokkal kapcsolatban,⁴⁸⁷ de a kényszerítés intenzitásának hasonló mértékűnek kell lennie a lakosság jelentős megfélemlítéséhez és az állam vagy nemzetközi szervezet alapvető felépítésének

⁴⁸² A szerző fordítása.

⁴⁸³ BGH v. 10. 01. 2006. – 3 StR 263/05 („Freikorps-Fall”)

⁴⁸⁴ Kindhäuser, 2010: 574.; Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

⁴⁸⁵ Fischer, 2008: 949. Ezzel ellentétes álláspont szerint nem szükséges, hogy a cselekmény a terrorista szövetség további céljai elleni ellenállást, illetve az azokat akadályozó tényezők elhárítása érdekében történjen a lakosság megfélemlítése, mivel ehelyütt nem kényszerítésről van szó. Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

⁴⁸⁶ Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

⁴⁸⁷ Fischer, 2008: 949.; Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

korlátozásához.⁴⁸⁸ *Egy állam vagy nemzetközi szervezet alapvető felépítésének korlátozása* alatt egy állam vagy nemzetközi szervezet integritása elleni – például a központi infrastruktúra és ellátórendszerek, a kormányzás helyszíne vagy pénzügyi központok,⁴⁸⁹ lakosság élete és egészsége elleni támadás értendő, amely a ténylegesen okozott károkon és káros következményeken kívül a politikai, alkotmányjogi vagy szociális alapintézményekre jelent fenyegetést.⁴⁹⁰

A fentiekén kívül a cselekménynek *alkalmasnak* kell lennie az állam vagy nemzetközi szervezet jelentős károsítására. A lehetséges károsodásnak pedig az elkövetés módjából vagy kihatásából kell adódnia.⁴⁹¹ Megállapításához elegendő a (tervezett) cselekmény esetén a károkozás reális lehetősége,⁴⁹² tényleges károkozás azonban nem szükséges.⁴⁹³ Ugyanakkor anyagi károkozás esetén még annak nagyobb értéke sem elegendő a jelentős károsítás megállapításához, ugyanis legalább az állam működésének részleges zavarát kell, hogy okozza, amely miatt az állam a feladatait – így például a közbiztonság fenntartását vagy a kommunikációs lehetőségek biztosítását – nem tudja teljesíteni.⁴⁹⁴

Fontos kiemelni, hogy a német büntetőjogi szabályozás a terrorista szövetség fogalmát olyan bűncselekményekhez kapcsolja, amiket majd terrorista céllal fognak elkövetni. Így a StGB. 129a. §-a nem a felsorolt bűncselekmények elkövetésének célja alapján írja elő az elkövetési magatartás büntetendőségét, hanem a hangsúlyt a szövetség céljára helyezi, ami pedig az 1-5. pontban felsorolt cselekmények elkövetése lesz, majd ezen cselekmények valamelyike fog rendelkezni a meghatározott irányultsággal és alkalmassággal.⁴⁹⁵ Az tehát nem szükséges, hogy a szövetség csak abból a célból jöjjön létre, hogy a megnevezett bűncselekményeket kövesse el. Fontos feltétel viszont, hogy egy bűncselekmény tervezése vagy elkövetése - legyen az akármilyen súlyú - még nem elegendő a StGB. 129a. § szerinti felelősségre vonáshoz;⁴⁹⁶ de az már elegendő, ha a tervezett cselekmények közül egy a további tervezett cselekményekkel összefüggésben rendelkezik a szükséges irányultsággal és alkalmassággal.⁴⁹⁷ Erre tekintettel a StGB. 129a. § (2) bekezdésének megállapításához a tervezett katalógus-bűncselekmény objektív alkalmasságát kell először megvizsgálni, amelyet

⁴⁸⁸ Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

⁴⁸⁹ Kindhäuser, 2010: 574-575.

⁴⁹⁰ Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

⁴⁹¹ Sternberg-Lieben, 2014b: 1516., Fischer, 2008: 950.

⁴⁹² Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

⁴⁹³ Kindhäuser, 2010: 575.; Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

⁴⁹⁴ Sternberg-Lieben, 2014b: 1516-1517.; Kindhäuser, 2010: 575.

⁴⁹⁵ Fischer, 2008: 949.

⁴⁹⁶ Helm, 2006: 720.

⁴⁹⁷ Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

csak a terrorista szövetség tagjainak a jövőbeli elkövetésről alkotott elképzelése alapján lehet felderíteni.⁴⁹⁸

iii. Stádiumok és tettesség

Befejezett az alapítás (és ezzel az (2) bekezdés szerinti bűncselekmény), ha eredményeként egy működőképes szervezeti struktúra jön létre.⁴⁹⁹ A tagként részvétel már bármely aktív magatartás kifejtésével *befejezett*.⁵⁰⁰ A hosszabb szünetek az egyes részvételi cselekmények között önmagukban nem vezetnek a terrorista bűncselekmény *bevégeztségéhez*, amíg a tevékenység folytatása a tettes és szövetség tervei között szerepel;⁵⁰¹ a cselekmény akkor lesz bevégezett, ha a tettes ilyen szándékkal teljesen visszavonul.⁵⁰² A *kísérlet* büntetendő, mivel a bűncselekmény büntettként került szabályozásra. Az alapítással megvalósuló változat kísérlete megállapítható, amennyiben a tettes más személyt azzal a konkrét ajánlattal szólít meg, hogy megnyerje az alapítandó szövetség tagjának.⁵⁰³

A bűncselekmény *elkövetője* bárki lehet. Társtettesi elkövetés valósul meg, ha a szervezet létrehozása közös megállapodással vagy tervezéssel, szándékegységben történik.

c) Fenyegatési célú terrorista szövetség [StGB. 129a. § (3) bekezdés]

i. A hatályos törvényi tényállás

„StGB. 129a. §

(3) *Ha a szövetség céljai vagy tevékenysége az (1) és (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményekkel való fenyegetésre irányul, a szabadságvesztést hat hónaptól öt évig terjedően kell meghatározni.*”⁵⁰⁴

ii. Tényállási elemek

A StGB. 129a. § (3) bekezdése szerinti bűncselekmény *elkövetési magatartásai* megegyeznek az (1) és (2) bekezdés szerinti bűncselekmények elkövetési magatartásaival. A

⁴⁹⁸ Kindhäuser, 2010: 575.

⁴⁹⁹ Sternberg-Lieben, 2014b: 1509.; Tröndle – Fischer, 2006: 840.

⁵⁰⁰ Tröndle – Fischer, 2006: 843.

⁵⁰¹ Kindhäuser, 2010: 563-564.

⁵⁰² Tröndle – Fischer, 2006: 841.

⁵⁰³ BGH v. 21. 10. 2003. – AK 17/03

⁵⁰⁴ A szerző fordítása.

fenyegetési célú terrorista szövetség alapítása, illetve az abban való részvétel bűncselekményének tényállásszerű megvalósulásához még ténylegesen kinyilvánított terrorcselekménnyel fenyegetésre nincs szükség,⁵⁰⁵ a büntetőjogi felelősségre vonáshoz elegendő, ha az elkövetők a terrorista szövetség irányultságával tisztában vannak. A StGB. 129a. § (3) bekezdése szerinti terrorista szövetség célja vagy tevékenysége többszörösen közvetett: az (1) és (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményeknek nem az elkövetésére irányul, hanem az azokkal való fenyegetésre.⁵⁰⁶ Amennyiben azonban a (2) bekezdés szerinti bűncselekmények valamelyikére vonatkozik, a fenyegetési célú terrorista szövetség megállapításához szükséges az irányultság és alkalmasság megléte is. Elegendő, ha a tettes egy olyan szövetségben vesz részt, amely az elképzelése szerint a törvényben meghatározott bűncselekmények elkövetésével fog fenyegetni, amelyek - amennyiben ténylegesen elkövetik a bűncselekményt - rendelkeznének a (2) bekezdésben meghatározott irányultsággal és alkalmassággal.⁵⁰⁷

A *fenyegetés* - a német büntetőjogi felfogás szerint - erőszakos cselekmények kifejezett vagy konkludens kilátásba helyezése úgy, hogy a fenyegető az erőszakos cselekmények megvalósítását saját akaratától függőként állítja be. Ezért fenyegetésként értékelendő az is, ha a kilátásba helyezett cselekményt egy harmadik személy hajtaná végre, amennyiben a tettes úgy tesz, mintha erre befolyása, ráhatása volna.⁵⁰⁸ A fenyegetés megállapítása nem mellőzhető amiatt, hogy az elkövetés időpontja és helye közlésre került, ezáltal az elkövetés megakadályozása még lehetséges. Közömbös, hogy a kilátásba helyezett cselekményt tényleg meg akarják-e valósítani, ha a fenyegetés már önmagában megfelelő aggodalmat tesz indokolttá. Amennyiben a kilátásba helyezett bűncselekmény kizárólag a távoli jövőben válik esedékessé, úgy a köznyugalom megzavarására alkalmasság gyakran hiányozhat. A fenyegetésnek azonban mindenképpen egy jövőbeli eseményre kell vonatkoznia.⁵⁰⁹ A fenyegetés tartalma és módja vonatkozásában elegendő, ha ez ésszerűen – azaz nem csak a túlságosan aggodalmas személyek esetén – olyan nyugtalanságot kelt, hogy a kilátásba helyezett bűncselekmény elkövetésére sor kerülhet. Komolytalan, és ezért azonnal átlátható megtévesztések, vagy egyéb, kezdetektől fogva komolyan nem vehető kijelentések

⁵⁰⁵ A ténylegesen kinyilvánított fenyegetéssel ugyanis, amennyiben az a köznyugalom megzavarására alkalmas, már a StGB. 126. §-a szerinti „Közbéke megzavarása bűncselekménnyel fenyegetéssel” bűncselekménye valósulna meg a német büntetőjogban. Fischer, 2012: 940.

⁵⁰⁶ Fischer, 2012: 939.

⁵⁰⁷ Sternberg-Lieben, 2014b: 1517.

⁵⁰⁸ Ellenkező esetben egy közönséges figyelmeztetésről van csupán szó, ami esetleg a látszat keltésére törekvés vonatkozásában lehet tényállásszerű. BGH 34 329.

⁵⁰⁹ Schönke – Schröder, 2006: 1270.

nem tényállásszerűek, még hozzá akkor sem, ha a tettes abból indult ki, hogy a kijelentései igenis komolyan vehetőek.⁵¹⁰

Az *elkövető szándékának* pedig legalább eshetőlegesen át kell fognia ezen körülményeket, az irányultságra nézve pedig - közvetett módon - egyenes szándék követelendő meg.⁵¹¹

iii. Stádiumok és tettesség

A bűncselekmény *immateriális* jellegű, *befejezetten* történő megvalósulásához eredmény bekövetkezése nem szükséges. E szövetségtípus alapításának vagy tagként való részvételének *kísérlete* nem büntetendő, mivel a tényállás vétségként szabályozza a (3) bekezdés esetét.

Az *elkövető* bárki lehet.

d) Minősített eset: a háttérből irányító személyek büntetőjogi felelőssége [StGB. 129a. § (4) bekezdés]

„StGB. 129a. §

(4) Ha a tettes a szervezők vagy értelmi szerzők közé tartozik, az (1) és (2) bekezdés eseteiben a szabadságvesztés nem lehet három év alatti, a (3) bekezdés esetében a szabadságvesztést egy évtől tíz évig terjedően kell megállapítani.”⁵¹²

Szervező lehet olyan személy is, aki utasításokat kap, de különösen a szervezet azon tagjai tartoznak ide, akiknek meghatározó befolyásuk van a vezetésre, a szövetség szervezetének kialakítására, tervezésre, nyereségelosztásra stb. nézve.⁵¹³ A törvényhozó itt a háttérből irányító személyeket rendeli büntetni, ténylegesen kifejtett tevékenységük formája nem releváns a bűncselekmény megvalósulása szempontjából. Ezért meghatározott tervek finanszírozása, avagy a gazdasági vagy technikai feladatok felügyelete esetén is megállapítható.⁵¹⁴

⁵¹⁰ Schönke – Schröder, 2006: 1271.; Fischer, 2012: 915.

⁵¹¹ A (2) bekezdés esetén, és így (3) bekezdés egyes eseteiben a tettes legalább beletörődik abba, hogy a szövetség katalógusba tartozó bűncselekményeket akar elkövetni vagy azokkal fenyegetni (eshetőleges szándék), de ha ez megtörténik, biztosan a meghatározott irányultságot is hordozni fogják (egyenes szándék). Fischer, 2008: 951.

⁵¹² A szerző fordítása.

⁵¹³ Helm, 2006: 723.

⁵¹⁴ Sternberg-Lieben, 2014a: 1325-1326.

Értelmi szerző az a személy, aki nem tagja a szövetségnek, de a szervezet felépítésére, a szövetség céljának meghatározására vagy a konkrét tervezésre meghatározó befolyással bír. Ugyanakkor ez a személy is a háttérben marad,⁵¹⁵ a szövetség tulajdonképpeni „munkájában” nem vesz részt. Mindig előfeltétele legalább az (1) bekezdés szerinti tényállás megvalósítása. E két elkövető de facto irányadó, meghatározó szereppel bír - akár szellemileg, akár gazdaságilag - a szövetséget illetően.⁵¹⁶ A büntetési tétel aszerint differenciál, hogy a szervező, vagy az értelmi szerző mely szövetségtípushoz kapcsolódóan fejt ki tevékenységét.

Fontos kiemelni, hogy a minősített eset a (3) bekezdés szerinti vétséget megvalósító elkövető tevékenységét büntettként fenyegeti büntetéssel, erre tekintettel a kísérlete is büntetendő.

e) A terrorista szövetség tevékenységét elősegítő kívülálló elkövetők [StGB. 129a. § (5) bekezdés]

„StGB. 129a. §

(5) Aki az (1), (2) vagy a (3) bekezdésben meghatározott szövetséget támogat, az (1) és (2) bekezdés esetében hat hónaptól tíz évig terjedő szabadságvesztéssel, a (3) bekezdés esetén öt évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő. Aki az (1) vagy (2) bekezdésben meghatározott szövetségnek tagokért vagy támogatókért toboroz, hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”⁵¹⁷

A terrorista szövetséghez kapcsolódó, annak tevékenységét elősegítő két *elkövetési magatartásban* közös, hogy tettesek csak a szövetségen kívülálló, tagként részt nem vevő személyek lehetnek.

A *támogató magatartás* a terrorista szövetség mindhárom típusához kapcsolódhat, mint „tettességre önállósodott bűnsegély”⁵¹⁸ (sui generis tettesség). Tényállásszerűvé az a cselekmény válik, ami hatásosan elősegíti, erősíti vagy biztosítja a terrorista szövetségben rejlő speciális veszélyességi potenciált és ami a szervezetnek egyben előnyös is;⁵¹⁹ az már lényegtelen, hogy ez az előny ténylegesen használ-e (objektív elősegítési alkalmasság)⁵²⁰. Ezért tényállásszerű lehet pl. a tanácsadás, információk, anyagok és eszközök szállítása,

⁵¹⁵ Helm, 2006: 723.

⁵¹⁶ Tröndle – Fischer, 2006. 704.

⁵¹⁷ A szerző fordítása.

⁵¹⁸ „zur Täterschaft verselbständigte Beihilfe” Tröndle – Fischer, 2006: 842.

⁵¹⁹ Tröndle – Fischer, 2006: 842.

⁵²⁰ Kindhäuser, 2010. 576.

amelyek a szövetségnek előnyösek, de az már közömbös, hogy ezek a későbbiek során ténylegesen fel lesznek-e használva. Nem állapítható meg azonban a támogatás, ha a cselekmény a szövetségnek kezdettől fogva haszontalan volt és lenne.⁵²¹ A támogatásnak szervezet elősegítésére, mint olyanra kell irányulnia, nem feltétlen a szervezet struktúráját erősíti. Nem elegendő a közrehatás olyan bűncselekményekben, amelyeknek nincs jelentősége a szervezet fennállásával kapcsolatban, sem pedig az egyes tagok támogatása, ami a szervezettel, a szervezet céljával semmilyen specifikus kapcsolatban nem áll; így ítélandó meg az eljárásjogilag megengedett védői tevékenység is.⁵²²

A *toborzás* tervszerű eljárás az átlagcímzett által felismerhető azon céllal, hogy másokat a szövetségnek megnyerjen,⁵²³ kifejezett és ráutaló nyilatkozat, amely formától független, és tagként részvételre vagy támogató cselekményre irányuló felhívást tartalmaz⁵²⁴ („toborzó cél”, tehát egyenes szándékkal követhető el). A toborzás a szövetség veszélyeztetési potenciálját erősíti vagy a szövetség fennmaradását segíti elő.⁵²⁵ A toborzó a szervezetfenntartást vagy -erősítést új tagok belépésével vagy támogató cselekményekkel kívánja elérni az egyes személyekre irányuló vagy nyilvános propagandatevékenységgel.⁵²⁶ Nem feltétel a toborzás eredményessége.⁵²⁷ Azonban megállapításához szükséges az objektív alkalmasság, azaz az adott esetben a toborzó szöveggel megszólított címzettek a terrorista szövetséghez való toborzást megértsék, számukra egyértelműen felismerhető legyen; míg a tettes oldaláról a *szubjektív oldalon* az egyenes szándék követelendő meg.⁵²⁸ Egy tag vagy támogató eredményes toborzása minden esetben egyben tagként való részvételre, illetve támogatásra felbujtásként értékelendő (kivéve, ha a toborzás címzettje nem egyedileg meghatározható személyek köre, hanem a nyilvánosság).⁵²⁹ Tehát a toborzásnak akkor van büntethetőséget kizárólagosan megalapozó jelentése, ha eredménytelen marad. Feltétele egy ténylegesen már vagy még fennálló szövetség, és az, hogy a toborzás egy egyértelműen beazonosítható, létező szövetségre vonatkozzon.⁵³⁰ Az alapításhoz toborzás ezért alapításként, vagy felbujtás, illetve bűnsegély szerint büntethető lehet, ha eredményes. Az eredménytelen alapítótoborzás pedig nem toborzás, hanem az alapításra felbujtás kísérlete.⁵³¹

⁵²¹ Sternberg-Lieben, 2014b: 1508.

⁵²² Weisser, 2008: 390.

⁵²³ Sternberg-Lieben, 2014b: 1507.

⁵²⁴ Kindhäuser, 2010: 576.

⁵²⁵ Sternberg-Lieben, 2014b: 1507.

⁵²⁶ Tröndle – Fischer, 2006: 840.

⁵²⁷ Kindhäuser, 2010: 576.

⁵²⁸ BGH v. 29. 01. 1992. – StB 30/91

⁵²⁹ Sternberg-Lieben, 2014b: 1506-1507.

⁵³⁰ Tröndle – Fischer, 2006: 841.

⁵³¹ Tröndle – Fischer, 2006: 841.

Az (5) bekezdésbeli elkövetők tevékenysége vétséget valósít meg, így ezen bűncselekmény kísérlete kizárt.

f) Egyéb rendelkezések [StGB. 129a. § (7)-(9) bekezdés; 129b. §]

„StGB. 129a. §

(6) A bíróság azon elkövetők esetén, akik bűnösségének foka alacsonyabb és közreműködésük jelentéktelen, az (1), (2), (3) és (5) bekezdések esetén a büntetést belátása szerint enyhítheti. [49. § (2) bekezdés].

(7) A 129. § (6) bekezdése megfelelően alkalmazandó.

(8) Legalább 6 hónapig terjedő szabadságvesztés büntetés kiszabása mellett a bíróság megfoszthatja az elkövetőt a köztisztviselők viselésétől, és attól a jogától, hogy választható legyen. [45. § (2) bekezdés].

(9) Az (1), (2) és (4) bekezdés esetében a bíróság pártfogó felügyeletet rendelhet el [68. § (1) bekezdés].

StGB. 129b. § Bűnszövetségek és terrorista szövetségek külföldön; szélesebb körű vagyonekobbzás és elkobbzás

(1) A 129. és 129a. §§-ok külföldi szövetségekre is irányadóak. Amennyiben a cselekmény az Európai Unió tagállamain kívüli szövetséggel kapcsolatos, úgy ez csak abban az esetben érvényes, ha e törvény területi hatálya alá tartozó tevékenységgel valósul meg; avagy a tettes vagy a sértett német vagy belföldön található. A második mondat esetei az Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Szövetségi Minisztérium felhatalmazása alapján üldözendők. A felhatalmazás vonatkozhat az adott ügyre; avagy adható általánosan jövőbeli cselekmények üldözésére is, amelyek egy meghatározott szövetséggel kapcsolatosak. A felhatalmazásról döntés során a Minisztérium figyelembe veszi, hogy a szövetség céljai egy olyan állami rendje ellen irányulnak-e, amely az emberi méltóságot tiszteletben tartja; avagy a nemzetek békés együttélése ellen irányul-e; és minden körülményt mérlegelve elítélendőnek tekintendőek-e.

(2) A 129. és 129a. §§-ok esetén, az (1) bekezdéssel kapcsolatban is minden esetben, a 73d. [szélesebb körű vagyonekobbzás] és 74a. [az elkobbzás eseteit bővítő feltételek] §§-ok rendelkezéseit alkalmazni kell.”⁵³²

⁵³² A szerző fordítása.

A StGB. 129a. § (6) bekezdése alapján *enyhítési lehetőség* merül fel azon elkövetők javára, akik bűnössége enyhébb és közrehatása jelentéktelen („csatlósok klauzulája”).⁵³³ A törvény szövege az elkövető kifejezést használja, így bármely elkövetési magatartás szerinti közreműködés a bűncselekmény elkövetésében szóba jöhet, kivéve a minősített esetet képező szervezők és értelmi szerzők tevékenységét, valamint azon elkövetőket, akik tevékenysége fogalmilag nem minősülhet jelentéktelennek.

A német büntetőjogi szabályozásban is lehetőséget kap az elkövető a *tevékeny megbánásra*.⁵³⁴ A StGB. 129a. § (7) bekezdése utaló diszpozíciót tartalmaz, az azt kitöltő büntetőjogszabály szerint⁵³⁵ a bíróság mérlegelésétől függő mellőzés vagy enyhítés mellett, meghatározott feltétel teljesülése esetén kötelező eltekinteni a büntetéstől. Büntetlen akkor marad az elkövető, ha a szövetség további fennállását törekvésének megfelelően sikerül megakadályoznia, vagy ez az önkéntes és komoly igyekezetétől függetlenül következik be (például a nyomozó hatóság közbeavatkozása folytán). A mérlegeléstől függő esetnek két variációját nevezi meg a törvény: az első esetben az elkövető sikertelenül, de önkéntesen és komoly elhatározással törekszik a szövetség fennállásának, vagy a szövetség céljainak megfelelő valamely bűncselekmény befejezetten történő elkövetésének megakadályozására. A második esetben a törvény az elkövetőtől azt kívánja meg, hogy minden ismeretét a szövetségről szabad elhatározásából bármelyik állami hatóság tudomására hozza, és ennek alapján az összes olyan bűncselekményt sikerüljön megghiúsítani, amelyek tervezéséről tudott. Tehát eredményes elhárítást kíván meg a törvényhozó, akár a kötelező mellőzés feltételeként.⁵³⁶

A StGB. 129a. § (8) bekezdése szerint lehetőség nyílik az ún. *mellékkövetkezmények*⁵³⁷ közül a köztiszttség viseléstől és a választhatóság jogától megfosztás alkalmazására. A StGB.

⁵³³ „Mitläuferklausel”

⁵³⁴ „tätige Reue”, Tröndle – Fischer, 2006: 854.

⁵³⁵ A StGB. 129a. § (7) bekezdése a 129. § (6) bekezdésének szabályaira utal vissza.

StGB. 129. § (6) bekezdése alapján „a bíróság a büntetést a belátása szerint enyhítheti [49. § (2) bekezdés] vagy a büntetés kiszabását ezen rendelkezés alapján mellőzheti, ha a tettes

1. önkéntesen és komolyan arra törekszik, hogy a szövetség fennállását vagy a céljainak megfelelő bűncselekmény elkövetését megakadályozza, vagy
2. önként, olyan időpontban hozza a hatóság tudomására az ismereteit, amikor még azon bűncselekmények elkövetése, amelyek tervezéséről tudomással bír, még megakadályozhatóak;

amennyiben a tettes eléri azt a célját, hogy a szövetség további fennállása megakadályozásra kerül, vagy ez a törekvése ellenére bekövetkezik, úgy nem büntethető.”

⁵³⁶ Tröndle – Fischer, 2006: 845-846.

⁵³⁷ „Nebenfolgen”. A német büntetőjog egy mellékbüntetést, a járművezetéstől eltiltást ismer (StGB. 44. §). A német Btk. 45-45b. §-ai szabályozzák az ún. mellékkövetkezményeket, köztük a közügyektől eltiltást is (StGB. 45. §)

129a. § (9) bekezdése alapján intézkedésként pártfogó felügyelet rendelhető el – a támogató és a támogatókért toborzók kivételével - az elkövetővel szemben.

A StGB. 129a. §-a által védett jogi tárgyat a StGB. 129b. § szerinti „Bűnszövetségek és terrorista szövetségek külföldön; szélesebb körű vagyonekbobzás és elkobzás”⁵³⁸ tényállással a német jogalkotó kiterjesztette tulajdonképpen „az egész világra”⁵³⁹. A StGB. 129b. § *a külföldi terrorista szövetségeket* aszerint különbözteti meg, hogy legalább egy részszerkezete az Európai Unión belül megtalálható-e. Amennyiben igen, szükséges a németországi vonatkozás: ekkor a külföldi terrorista szövetség céljának vagy tevékenységének legalább egy, a bűncselekmény-katalógusban meghatározott olyan bűncselekményre kell, hogy irányuljon, amely vonatkozásában a Szövetségi Köztársaság jogosult eljárni.⁵⁴⁰ Az Európai Unión kívüli terrorista szövetségek esetén a német Btk. akkor alkalmazható, ha a terrorista szövetség a tevékenységét belföldön fejt ki, avagy ha a tettes vagy a sértett német állampolgár, illetve bármelyikük németországi tartózkodása esetén. Ezt követően a 129b. § (1) bekezdése részletesen rögzíti *a büntetőeljárás lefolytatásának feltételeit*, míg a (2) bekezdéssel a jogalkotó kötelezően alkalmazandóvá teszi mind a belföldi, mind a külföldi terrorista szövetségek vonatkozásában *a szélesebb körű vagyonekbobzás és elkobzás* rendelkezéseit.

3. A terrorista szövetség fogalma

A StGB. 129a. §-a vonatkozásában terroristává csak olyan személy válhat, aki egy terrorista szövetséggel a törvényben meghatározott kapcsolatban áll, ezért fontos tisztázni mit is takar ez a fogalom.

A német Btk. nem tartalmazza sem a terrorista szövetség, sem a bűnszövetség definícióját, a megállapításához szükséges ismérveket az állandó joggyakorlat valamint a jogirodalom alakította ki.

A StGB. 129. § és 129a. § vonatkozásában *szövetség*: egy meghatározott időtartamra létesített, szervezett, legalább három személy olyan összefogása, amelyben az egyesek akaratát a közösség akaratának alárendelve közös célokat követnek, és egymáshoz való viszonyukat egy egységes kötelék fűzi össze.⁵⁴¹ Tehát a német joggyakorlat lényegi ismérvként jelöli meg azt, hogy a terrorista szövetség tagjai az akaratukat alárendelik a közös

⁵³⁸ „Kriminelle und terroristische Vereinigungen im Ausland; Erweiterter Verfall und Einziehung”

⁵³⁹ Sternberg-Lieben, 2014b: 1519.

⁵⁴⁰ Fischer, 2008: 955.

⁵⁴¹ BGH v. 12. 10. 2001. – AK 14/01

akarataknak (a szövetség terrorista céljának), és így a tagok között egyfajta kötelék alakul ki.⁵⁴² Azaz ha egy fő parancsokra és engedelmességre alapuló rendszerrel vezeti a csoportot, semmiképp sem lesz terrorista csoportnak tekintendő.⁵⁴³

G) A tervezett bűncselekmények feljelentésének elmulasztása [StGB. 138. § (2) bekezdés] és a tervezett bűncselekmények feljelentésének elmulasztása büntetlensége [StGB. 139. § (1), (3), (4) bekezdése]

„StGB. 138. § A tervezett bűncselekmények feljelentésének elmulasztása

(2) Ugyanígy büntetendő,⁵⁴⁴ aki

1. a 89a. § szerinti bűncselekmény megvalósításáról, vagy

2. a 129a. § szerinti bűncselekmény elkövetésének tervezéséről vagy megvalósításáról, akár

a 129b. § (1) bekezdés 1. és 2. mondata szerinti bűncselekménnyel összefüggésben

olyan időpontban, amikor a bűncselekmény megvalósítása még megakadályozható, hitelt érdemlő tudomást szerez és elmulasztja haladéktalanul feljelenteni a hatóságnál. A 129b. § (1) bekezdés 3-5. mondatai a 2. pont szerinti esetről megfelelően alkalmazandóak.”⁵⁴⁵

„StGB. 139. § A tervezett bűncselekmények feljelentésének elmulasztása büntetlensége

(1) A 138. § esetén, amennyiben a cselekmény nem jutott el a kísérlet stádiumába, a büntetés kiszabása mellőzhető. [...]

(3) Aki olyan feljelentés tételét mulasztja el, amely a hozzátartozójával szemben terheli, nem büntetendő, ha komolyan arra törekedett, hogy őt a cselekmény elkövetésétől visszatartsa vagy az eredményt elhárítsa, kivéve, ha [...]

zsaroló emberrablás [239a § (1) bekezdés], túszejtés [239b. § (1) bekezdés] vagy a légi-

3. és vízi közlekedés elleni támadás [316c. § (1) bekezdés] terrorista szövetség általi [129a.

§, akár a 129b. § (1) bekezdésével összefüggésben]

elkövetéséről van szó. [...]

(4) Nem büntetendő, aki a bűncselekmény megvalósítását vagy az eredmény bekövetkezését feljelentés tétele nélkül más módon megakadályozza. Amennyiben a bűncselekmény

⁵⁴² Fischer, 2008: 947.

⁵⁴³ Weisser, 2008: 389.

⁵⁴⁴ A StGB. 138. § (1) bekezdése öt évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

⁵⁴⁵ A szerző fordítása.

*megvalósítása vagy az eredmény bekövetkezése a feljelentésre kötelezett közreműködése nélkül elmarad, a büntetlenség feltételeként elegendő az eredmény elhárítására irányuló komoly igyekezete.”*⁵⁴⁶

A StGB. 138. §-a szerinti „Tervezett bűncselekmények feljelentésének elmulasztása”⁵⁴⁷ tiszta mulasztásos bűncselekmény, amely mindenki kötelességévé teszi, hogy a tudomására jutott előkészülő – a tényállásban taxatívén meghatározott – bűncselekmények elkövetésének megakadályozására törekedjen.

A bűncselekmény *jogi tárgya* a német jogirodalomban vitatott, nem csak önmagában az állami igazságszolgáltatást védi.⁵⁴⁸ Így az uralkodó álláspont szerint a bűncselekmény a tényállásban taxatívén meghatározott bűncselekmények jogi tárgyait részesíti védelemben egyrészt a büntetőjogi felelősség előrehozatalával, másrészt a beszámítás kiterjesztésével.⁵⁴⁹

A bűncselekmény *elkövetési magatartása* a mulasztás, amely a StGB. 138. § (2) bekezdése esetén azt jelenti, hogy az elkövető nem tesz feljelentést haladéktalanul a hatóságnál. A haladéktalanság „bűnös késlekedés nélküliség”-et jelent, azaz a hatóság azonnali értesítését. A feljelentés történhet egy megbízható harmadik személyen keresztül is, a feljelentő személyének feltárása nem feltétlenül szükséges, a lényeg, hogy a feljelentés a fenyegető veszély elhárítására alkalmas legyen.⁵⁵⁰ Hatóság alatt minden esetben rendőrségi szolgálati helyet kell érteni, mivel a feljelentésnek a bűncselekmények megakadályozását kell lehetővé tennie.⁵⁵¹ Az elkövetőnek hitelt érdemlő tudomással kell bírnia a tervezett bűncselekményről, tehát az egyszerű szóbeszéd alapján tudomásszerzés – ha annak nem hisz vagy nem számol azzal, hogy megvalósítják a tervet – nem elegendő. A tudomásszerzésnek pedig olyan időpontban kell történnie, amikor még a bűncselekmény véghezvitele vagy az eredmény elhárítása lehetséges. A terrorista szövetség alapítása esetén ez az időpont nem csak az alapítás időpontja, hanem amikor a már létrehozott terrorista szövetség által tervezett bűncselekmények megvalósítása még megakadályozható.⁵⁵²

⁵⁴⁶ A szerző fordítása.

⁵⁴⁷ „Nichtanzeige geplanter Straftaten”

⁵⁴⁸ Mivel a törvényi tényállás nem a bűnüldözés támogatását, hanem az elkövetés (eredmény bekövetkezésének) megakadályozását követeli meg.

⁵⁴⁹ Fischer, 2008: 1006.

⁵⁵⁰ Fischer, 2008: 1012.

⁵⁵¹ Fischer, 2008: 1010.

⁵⁵² Fischer, 2008: 1008.

A StGB. 139. §-a⁵⁵³ *büntethetőséget megszüntető okot* szabályoz a tervezett bűncselekmény feljelentésének elmulasztásával kapcsolatban. A komoly igyekezet/törekvés megállapítható akkor, ha a cselekvés célirányosan a bűncselekmény elkövetésének megakadályozására vagy az eredmény elhárítására irányult⁵⁵⁴, az eredményesség nem feltétel, továbbá a kezdettől fogva kilátástalannak ítélt cselekvést nem követeli meg a törvény.⁵⁵⁵

H) A terrorista bűncselekmények kapcsán a német elméleti szakirodalomban megjelenő koncepciókról

1. Az ún. ellenség-büntetőjogról⁵⁵⁶

Az ún. ellenség-büntetőjog elméleti alapjait Günther Jakobs dolgozta ki 1985-ben.⁵⁵⁷ Először is elhatárolta a polgári büntetőjogtól⁵⁵⁸, ami a jogállami keretek között maradó büntetőjogot jelenti, azaz a jogkövető állampolgárok személystátusza továbbra sem lenne kétségbe vonható, és velük szemben a garanciális elvek érvényesülése is kötelező maradna. Ugyanakkor, aki viselkedésével tartósan jogon kívül helyezi magát, személyi státuszát elveszti és veszélyforrássá alakul, ami ellen küzdeni kell. *Az ellenség-büntetőjog tipikus jellemzői (büntető anyagi jogi szempontból):*⁵⁵⁹

- absztrakt veszélyeztetési deliktumként való szankcionálás terjedése,
- a büntetőjog alkalmazási hatókörének előrehozatala és kiszélesítése,
- szigorú megítélés, súlyos büntetéssel fenyegetés, amely nem arányos a büntethetőség/büntetendőség kiterjesztésével.

2. Az ún. szimbolikus büntetőjogról⁵⁶⁰

Az ellenség-büntetőjog problematikája mellett megjelenő, ahhoz szorosan kapcsolódó további új tendencia az ún. szimbolikus büntetőjog térnyerése.⁵⁶¹ Winfried Hassemer 1989-es

⁵⁵³ „Straflosigkeit der Nichtanzeige geplanter Straftaten”

⁵⁵⁴ Fischer, 2008: 230.

⁵⁵⁵ Fischer, 2008: 1016.

⁵⁵⁶ „Feindstrafrecht” Bővebben lásd. Sinn, 2006: 107-117.; Aponte, 2006: 297-303.

⁵⁵⁷ Jakobs, 1985: 751-785.

⁵⁵⁸ „Bürgerstrafrecht”

⁵⁵⁹ Nagy, 2006a: 12-13.; Nagy, 2010: 35.

⁵⁶⁰ „symbolisches Strafrecht”

⁵⁶¹ Nagy, 2013: 128.

tanulmányában⁵⁶² rendszerezte a szimbolikus (büntető)jogalkotás megjelenési területeit, és meghatározta a szimbolikus büntetőjog fő jellemzőit. Eszerint a *szimbolikus (büntető)jogalkotás* azon törvények esetén figyelhető meg⁵⁶³:

- amelyekben a törvényhozó értékek melletti elköteleződését deklarálja (például a magzatelhajtás mikénti szabályozása esetén),
- a morális intelem-jelleggel bíró törvények esetén (amelyre példa a környezetvédelmi büntetőjogi normák azon célja, hogy az embereket környezettudatosságra nevelje),
- a törvényhozó „pótreakciójaként” születő ún. alibi-törvények vagy krízis-törvények esetén (például a terrorizmus elleni küzdelem jegyében meghozott törvények, amelyek célja a félelem és rémület légkörének lecsillapítása),
- a kompromisszumként születő törvények (amelyek generálklauzulákat iktatnak a büntetőjogba).

A *szimbolikus büntetőjog fő jellemzője*,⁵⁶⁴ hogy a büntetőjogi norma tényleges funkciójáról – a jogtárgyvédelemről – a hangsúly a látens funkció irányába tolódik el: azaz a norma ténylegesen a deklarált szabályozási céljától eltérő, más célt – a félelem légkörének lecsillapítását,⁵⁶⁵ hatáskiváltást a politikában⁵⁶⁶ - tölt be. A szimbolikus büntetőjog esetén így mind a jogalkotás, mind a büntetés „speciális kommunikatív jelentőséget” nyer: a törvényhozó a gondos és cselekvésre képes jogalkotást kívánja demonstrálni, míg a büntetés a más, a különleges tettetstípusra hívja fel a figyelmet, erőtéljes szigor mellett;⁵⁶⁷ a norma joggyakorlatban történő tényleges alkalmazásának igénye nélkül.⁵⁶⁸

⁵⁶² Hassemer, 1989: 553-592.

⁵⁶³ Hassemer, 1989: 554.

⁵⁶⁴ Hassemer, 1989: 556.

⁵⁶⁵ Zöller, 2010: 619.

⁵⁶⁶ Hassemer, 1989: 556.

⁵⁶⁷ Nagy, 2013: 128-129.

⁵⁶⁸ Zöller, 2010: 619.

IV. NEMZETKÖZI ELVÁRÁSOK A TERRORIZMUS ELLENI FELLÉPÉST SZOLGÁLÓ TÉNYÁLLÁSOKKAL KAPCSOLATBAN

A terrorizmus, illetve a nemzetközi terrorizmus jelenségének definícióját illetően továbbra sem létezik nemzetközi szinten egy általánosan elfogadott fogalom-meghatározás,⁵⁶⁹ azonban napjainkig számos terrorizmus elleni egységes fellépést sürgető konvenció született. Ezek az egyezmények a terroristák által elkövetett cselekményeket, módszereiket bűncselekménynek tekintik,⁵⁷⁰ és a terrorizmus egyes megjelenési formáinak nemzeti jogban büntetendővé nyilvánítása révén kívánják fellépni a nemkívánatos jelenség ellen.

A régi Btk. 1979. július 1-jei hatályba lépése óta büntetni rendelte 261. §-ával a terrorcselekmény bűncselekményét. A törvényhely azóta számtalan módosítást élt meg, és a jelenleg hatályos Btk. kodifikálása során ismét felmerült a terrorizmus elleni büntető anyagi jogi eszköztár megváltoztatása, a tényállás újragondolása. Az új Btk. az átláthatóság érdekében három önálló, eltérő című tényállásra bontotta szét a terrorcselekmény korábban egységes tényállását,⁵⁷¹ valamint a közbiztonság elleni bűncselekményekhez fűzött indokolásban⁵⁷² felsorolásszerűen megjelölte azon nemzetközi dokumentumokat, amelyekre a jogalkotó figyelemmel volt a terrorcselekmény és az ahhoz kapcsolódó bűncselekmények tényállásának megalkotásakor. Megállapítható, hogy a Btk. miniszteri indokolása ehelyütt valóban csak a legfontosabb terrorcselekménnyel kapcsolatos nemzetközi dokumentumokat sorolta fel,⁵⁷³ azonban a jogalkotónak figyelemmel kellett lennie az Egyesült Nemzetek Szervezete⁵⁷⁴, az Európa Tanács⁵⁷⁵, valamint az Európai Unió⁵⁷⁶ valamennyi, a terrorizmus

⁵⁶⁹ A nemzetközi terrorizmus fogalmának meghatározási kísérleteiről, és a nehézségekről lásd. Póczik, 2005: 1269-1278.

⁵⁷⁰ Lásd. 40/61. számú ENSZ határozat, amelynek a megállapításai rendszeresen visszacsengenek az ENSZ terrorizmus elleni egyezményeinek preambulumban. Tóth, 2007: 5-6.; Zöller, 2009: 131.; Griesbaum, 2010: 365. Korinek László megfogalmazásában: a terrorcselekmény nem politikai tett, hanem minden esetben köztörvényes bűncselekménynek tekintendő: egyrészt azért, mert a terrorista elkövető „a céljait olyan eszközökkel kívánja elérni, amelyek egyetemes elutasításban részesülnek, másfelől pedig azért, mert legveszélyesebb formái ellen csak a nemzetközi büntetőjog intézményei lehetnek hatékonyak.” Korinek, 2005: 198.

⁵⁷¹ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása. Részletes indokolás a 314-319. §-hoz.

⁵⁷² A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása. Részletes indokolás a XXX. fejezethez.

⁵⁷³ Gál, 2013a: 6.

⁵⁷⁴ A továbbiakban: ENSZ.

⁵⁷⁵ A továbbiakban: ET.

⁵⁷⁶ A továbbiakban: EU.

elleni büntetőjogi fellépést meghatározó, Magyarország által aláírt és kihirdetett, illetve az EU kerethatározatai esetén közvetlenül hatályos és alkalmazandó jogi dokumentumra.

A továbbiakban a terrorizmus elleni fellépést szolgáló bűncselekmények büntetendővé nyilvánítását előíró nemzetközi dokumentumok rendelkezéseinek áttekintésére kerül sor. Ennek során a Btk. kodifikálásakor legfontosabbnak ítélt ENSZ, ET, illetve EU-s jogi aktusokon – tehát a Btk. miniszteri indokolásában feltüntetetteken – kívül feldolgozásra kerül a terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést érintő valamennyi nemzetközi dokumentum (egyezmények, főbb határozatok, illetve kerethatározatok). A könnyebb áttekinthetőség érdekében és a dolgozat céljának, a magyar büntetőjogi szabályozás nemzetközi elvárásoknak megfelelésének vizsgálata érdekében a nemzetközi dokumentumok releváns szabályainak bemutatására akként kerül sor, hogy a magyar terrorizmus elleni fellépést szolgáló tényállások szerint, azon belül a bűncselekményi változatokat elkülönítve rendszerezem a vonatkozó ENSZ, ET és Európai Unió rendelkezéseket.

A) A Btk. 314. § (1) bekezdése, és a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti terrorcselekmény büntetere vonatkozó nemzetközi elvárások

1. Az ENSZ elvárásai

Az ENSZ égisze alatt a második világháborút követően számos regionális és nemzetközi egyezmény született meg *a terrorizmus egyes megnyilvánulási formáinak* büntetendőségével kapcsolatban.⁵⁷⁷ Így elsőként a nemzetközi légi közlekedést veszélyeztető terrorcselekmények visszaszorítása érdekében (1) született meg több ENSZ egyezmény, ezt követte a nemzetközileg védett személyek fokozott terrorfenyegetettségének felismerése (2), illetve a terrorista törekvések érdekében bármely más élő személy túszként történő felhasználásával elkövetett terrorcselekmények elleni fellépés (3). Az 1980-as években már a nemzetközi vízi közlekedés biztonságát veszélyeztető terrorcselekményektől (4), valamint az egyes különösen veszélyes anyagok – nukleáris anyagok, robbanóanyagok stb. – felhasználásával, azokkal kapcsolatban elkövetett terrortámadásokról (5) kellett tartani, így a nemzetközi közösség jogalkotása ezekre reagált.

⁵⁷⁷ Az ENSZ terrorizmus elleni egyezményi rendszeréről, az egyes elfogadott nemzetközi egyezmények terrorizmussal kapcsolatos vonatkozásairól összefoglalóan lásd. Bartkó, 2011: 34-46.

Az 1990-es évek végétől kezdődően – felismerve a terrorcselekmények anyagi bázisa elvonásának fontosságát - a terrorizmus finanszírozásának visszaszorítására (6), majd a megelőzésre (7) fektetettek az ENSZ tagállamok nagyobb hangsúlyt a terrorizmus elleni küzdelem hatékony megvalósítására hivatott nemzetközi egyezményi rendszerben.

a) A nemzetközi légi közlekedést veszélyeztető terrorcselekmények visszaszorítása érdekében elfogadott ENSZ egyezmények

1) Az első olyan ENSZ egyezmény, amely a terrorizmus aktuális megjelenési formája elleni hatékony fellépés érdekében kriminalizálást tart szükségesnek, a légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének leküzdéséről Hágában, az 1970. december 16-án aláírt egyezmény.⁵⁷⁸

Az 1970-es egyezmény 1. cikk a) pontja szerint:

„Aki a repülésben levő légi jármű fedélzetén

a) erőszak, erőszakkal fenyegetés vagy bármilyen más megfélemlítés útján e légi járművet jogellenesen hatalmába keríti vagy e légi jármű fölött ilyen módon ellenőrzést gyakorol vagy e cselekmények bármelyikét megkísérli”

Az 1970-es egyezmény 1. cikk b) pontja pedig a részesség és a kísérlet büntetendővé nyilvánításának szükségességéről rendelkezik.

2) A polgári repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények leküzdéséről Montrealban, az 1971. szeptember 23. napján aláírt egyezmény⁵⁷⁹ 1. cikk 1. pontja az alábbi cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását írja elő:

„1. Bűncselekményt követ el az a személy, aki jogellenesen és szándékosan

a) repülésben levő légi jármű fedélzetén tartózkodó személy ellen erőszakos cselekményt követ el, ha e cselekmény veszélyeztetheti a légi jármű biztonságát; vagy

b) a szolgálatban levő légi járművet megsemmisíti vagy e légi járműben olyan kárt okoz, amely azt a repülésre alkalmatlanná teszi vagy veszélyeztetheti biztonságát repülés közben; vagy

⁵⁷⁸ Magyarország az egyezményt az 1972. évi 8. törvényerejű rendelettel hirdette ki. A továbbiakban: 1970-es egyezmény.

⁵⁷⁹ Magyarország az egyezményt az 1973. évi 17. törvényerejű rendelettel hirdette ki. A továbbiakban: 1971-es egyezmény.

c) a szolgálatban levő légi járművön bármely módon olyan szerkezetet vagy anyagot helyez vagy helyeztet el, amely a légi járművet megsemmisítheti vagy abban olyan kárt okozhat, amely azt a repülésre alkalmatlanná teszi, vagy olyan kárt okozhat, amely veszélyeztetheti a biztonságát repülés közben; vagy

d) léginnavigációs berendezéseket megsemmisít, azokban kárt okoz vagy működésüket megzavarja, ha e cselekmény a repülésben levő légi jármű biztonságát veszélyezteti; vagy

e) olyan tájékoztatást közöl, amelyről tudja, hogy hamis és ily módon veszélyezteti a repülésben levő légi jármű biztonságát.”

Az 1971-es egyezmény 1. cikk 2. pontja alapján a részesség és a kísérlet kriminalizálása is szükséges. Az 1971-es egyezményt kiegészítő, a nemzetközi polgári repülést szolgáló repülőterek elleni jogellenes és erőszakos cselekmények visszaszorításáról szóló, 1988. február 24-én Montrealban aláírt jegyzőkönyv⁵⁸⁰ II. cikke pedig újabb bűncselekményi változatot fogalmaz meg.

„1. Az Egyezmény 1. cikke a következő új 1 bis bekezdéssel egészül ki:

1 bis. Bűncselekményt követ el az a személy, aki jogellenesen és szándékosan bármely szerkezet, anyag vagy fegyver felhasználásával:

a) a nemzetközi polgári repülést kiszolgáló repülőtéren bármely személy ellen olyan erőszakos cselekményt követ el, amely annak testi épségét károsítja vagy károsíthatja, illetve halált okoz vagy okozhat; vagy

b) a repülőtér berendezését vagy a repülőtéren tartózkodó üzemen kívüli légi járművet megsemmisíti vagy jelentősen megrongálja, illetve a repülőtér működését megzavarja, amennyiben az ilyen cselekmény a biztonságot ezen a repülőtéren veszélyezteti vagy veszélyeztetheti.”

b) A nemzetközileg védett személyek ellen elkövetett terrorcselekmények visszaszorítása érdekében elfogadott ENSZ egyezmény

A nemzetközileg védett személyek, köztük a diplomáciai képviselők ellen elkövetett bűncselekmények megelőzéséről és megbüntetéséről szóló New Yorkban, 1973. december 14.

⁵⁸⁰ Magyarország a kiegészítő jegyzőkönyvet a 2004. évi XXXVII. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: 1988-as kiegészítő jegyzőkönyv.

napján elfogadott egyezmény⁵⁸¹ 2. cikk 1. pont a)-c) alpontjai szerinti – terrorizmus megjelenési formáját jelentő – bűncselekmény:

„1. Szándékos elkövetés esetén:

a) az emberölés, az emberrablás, vagy a nemzetközileg védett személy személye, vagy szabadsága ellen irányuló egyéb támadás;

b) a nemzetközileg védett személy hivatalos helyisége, magánlakása, vagy szállítási eszköze elleni erőszakos támadás, amely személyét és szabadságát veszélyeztetheti;

c) az ilyen támadás elkövetésére irányuló fenyegetés”

Az 1973-as egyezmény 2. cikk 1. pont a)-c) alpontjai alapján a részesség és a kísérlet büntetendővé nyilvánítása is szükséges.

c) A más élő személy túszként történő felhasználásával elkövetett terrorcselekmények visszaszorítása érdekében elfogadott ENSZ egyezmény

A New Yorkban, az 1979. december 18. napján aláírásra megnyitott túszszedés elleni nemzetközi egyezmény⁵⁸² 1. cikk 1. pontja meghatározza a túszszedés bűncselekményét, mint a nemzetközi terrorizmus megnyilvánulását.

„1. Bárki, aki más személyt (a továbbiakban: tús) szabadságától megfoszt vagy hatalmába kerít és halállal vagy sérüléssel vagy további hatalomban tartással fenyeget abból a célból, hogy egy harmadik Felet, nevezetesen valamely államot, nemzetközi kormányközi szervezetet, természetes vagy jogi személyt, illetve személyek egy csoportját arra kényszerítsen, hogy az a tús elengedésének kifejezett vagy hallgatóságos feltételeként valamely cselekményt megtegyen vagy ennek megtételétől tartózkodjon, az a jelen Egyezmény alkalmazásában a túszszedés bűncselekményét követi el.”

Az 1979-es egyezmény 1. cikk 2. pontja szintén rendelkezik a részesség és a kísérlet kriminalizálásának szükségességéről.

⁵⁸¹ Magyarország az egyezményt az 1977. évi 22. törvényerejű rendelettel hirdette ki. A továbbiakban: 1973-as egyezmény.

⁵⁸² Magyarország az egyezményt az 1987. évi 24. törvényerejű rendelettel hirdette ki. A továbbiakban: 1979-es egyezmény.

d) A nemzetközi vízi közlekedés biztonságát veszélyeztető terrorcselekmények visszaszorítása érdekében elfogadott ENSZ egyezmények

A tengerhajózás biztonsága elleni jogellenes cselekmények visszaszorításáról szóló, 1988. március 10. napján Rómában elfogadott egyezmény 3. cikk 1. pontja, valamint a kontinentális talapzaton rögzített mesterséges szigetek biztonsága elleni jogellenes cselekmények visszaszorításáról szóló jegyzőkönyv⁵⁸³ 2. cikk 1. pontja újabb bűncselekményi változatokat fogalmaz meg a terrorizmus világméretű terjedése miatt.

„1988-as egyezmény 3. cikk

1. Bármely személy bűncselekményt követ el, ha ez a személy jogellenesen és szándékosan

a) hajót erőszakkal, fenyegetéssel vagy a megfélemlítés bármilyen más formájával hatalmába kerít, vagy ellenőrzését magához ragadja; vagy

b) a hajón tartózkodó személy ellen erőszakos cselekményt hajt végre, ha ez a cselekmény a hajó biztonságos hajózását valószínűsíthetően veszélyezteti; vagy

c) úgy rongál meg hajót vagy annak rakományát, illetve tesz kárt azokban, hogy az a hajó biztonságos hajózását valószínűsíthetően veszélyezteti; vagy

d) hajón, bármilyen módon olyan készüléket vagy anyagot helyez vagy helyezett el, amely valószínűsíthetően a hajót elpusztítja, vagy olyan kárt okoz a hajóban vagy annak rakományában, amely a hajó biztonságos hajózását veszélyezteti vagy valószínűsíthetően veszélyezteti; vagy

e) tengeri hajózási létesítményeket lerombol vagy súlyosan megrongál, illetőleg azok működését súlyosan zavarja, amennyiben az ilyen cselekmény a hajó biztonságos hajózását valószínűsíthetően veszélyezteti; vagy

f) a hajó biztonságos hajózását veszélyeztetve olyan információt közöl, amelyről tudja, hogy téves; vagy

g) a fenti a)-f) pontokban megnevezett bűncselekmény elkövetésével vagy kísérletével összefüggésben bárki testi épségét sérti, vagy bárkit megöl.”

„1988-as kiegészítő jegyzőkönyv 2. cikk

1. Bármely személy bűncselekményt követ el, ha ez a személy jogellenesen és szándékosan

⁵⁸³ Magyarország az egyezményt és a kiegészítő jegyzőkönyvet a 2003. évi LXVIII. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: 1988-as egyezmény, illetve 1988-as kiegészítő jegyzőkönyv.

- a) mesterséges szigetet erőszakkal vagy fenyegetéssel vagy a megfélemlítés bármilyen más formájával hatalmába kerít, vagy ellenőrzését magához ragadja; vagy
- b) mesterséges szigeten tartózkodó személy ellen erőszakos cselekményt hajt végre, ha ez a cselekmény annak biztonságát valószínűsíthetően veszélyezteti; vagy
- c) úgy rongál meg mesterséges szigetet, illetve tesz kárt abban, hogy annak biztonságát valószínűsíthetően veszélyezteti; vagy
- d) mesterséges szigeten bármilyen módon olyan készüléket vagy anyagot helyez vagy helyezett el, amely valószínűsíthetően azt lerombolja, vagy abban olyan kárt okoz, amely annak biztonságát valószínűsíthetően veszélyezteti; vagy
- e) a fenti a)-d) pontban megnevezett bűncselekmény elkövetésével vagy kísérletével összefüggésben bárki testi épségét sérti, vagy bárkit megöl.”

Az 1988-as egyezmény 3. cikk 2. pontja és az 1988-as kiegészítő jegyzőkönyv 2. cikk 2. pontja előírja – a korábbi egyezményekhez hasonlóan - a részesség és a kísérlet büntetendővé nyilvánítását.

e) A egyes különösen veszélyes anyagok felhasználásával elkövetett terrorcselekmények visszaszorítása érdekében elfogadott ENSZ egyezmények

1) A nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló 1980. március 3. napján kelt egyezmény⁵⁸⁴ 7. cikk 1. pont a-d) alpontjai az alábbi cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását írja elő.

„1. Az alábbi cselekmények szándékos elkövetése minden szerződő állam saját belső jogrendszerében büntetendő:

- a) nukleáris anyagok jogtalan átvétele, birtoklása, használata, továbbítása, átalakítása, a tőle való megszabadulás vagy az ilyen anyagok szétszórása, ha a cselekmény halált, súlyos testi sérülést vagy jelentős anyagi kárt okoz, vagy ezek okozására alkalmas;
- b) nukleáris anyagok lopása vagy rablása;
- c) nukleáris anyagok elsikkasztása vagy csalás útján történő megszerzése;
- d) nukleáris anyagok követelése fenyegetéssel, erőszakkal vagy bármely más módon történő megfélemlítéssel; [...]

⁵⁸⁴ Magyarország az egyezményt az 1987. évi 8. törvényerejű rendelettel hirdette ki. A továbbiakban: 1980-as egyezmény.

Ezt követően az 1980-as egyezmény 7. cikk 1. pont f-g) alpontjai a kísérlet és részesség kriminalizálásának szükségességét hangsúlyozza.

2) A robbantásos terrorizmus visszaszorításáról szóló, New Yorkban 1997. december 15. napján elfogadott egyezmény⁵⁸⁵ a robbanószerekkel vagy más, halált okozó eszközökkel végrehajtott terrorista támadások elleni hatékony fellépés érdekében 2. cikk (1) bekezdésében előírta az alábbi cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását.

„(1) A jelen Egyezmény értelmében bűncselekményt követ el az a személy, aki jogellenesen és szándékosan robbanó vagy más halált okozó eszközt visz be vagy helyez el közhasználatú helyen, állami vagy kormánylétesítményben, közforgalmú tömegközlekedési üzemben vagy közérdekű üzemben, illetve az azok elleni támadás során vagy azokban ilyen eszközt elsüt vagy felrobbant:

a) azzal a szándékkal, hogy halált vagy súlyos testi sértést okozzon; vagy

b) azzal a szándékkal, hogy az adott helyet, létesítményt vagy üzemet súlyosan megrongálja, amennyiben a rongálás jelentős anyagi kárt okoz vagy okozhat.”

Az 1997-es egyezmény 2. cikk (2)-(3) bekezdései rendelkeznek a kísérlet és részesség kriminalizálásának szükségességéről, majd – az ENSZ egyezményi rendszerében először – az 1997-es egyezmény 5. cikkével meghatározta a terrorista célzat egy változatát is.

„Minden Részes Állam megteszi a szükséges intézkedéseket, beleértve, szükség esetén megfelelő jogszabályok meghozatalát is, annak biztosítása érdekében, hogy a jelen Egyezmény hatálya alá tartozó bűncselekmények - különösen ha azoknak az a céljuk vagy szándékolt hatásuk, hogy a nyilvánosságban, egyes személyekben, személyek csoportjában rémületet keltsenek - semmilyen körülmények között ne legyenek politikai, filozófiai, ideológiai, faji, etnikai, vallási vagy más hasonló jellegű megfontolásokkal igazolhatóak, és súlyuknak megfelelő büntetési tételekkel fenyegetessék azokat.”

3) A nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló, New Yorkban 2005. szeptember 14. napján elfogadott egyezmény⁵⁸⁶ 2. cikk 1. pontja az alábbiképpen rendelkezik.

⁵⁸⁵ Magyarország az egyezményt a 2002. évi XXV. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: 1997-es egyezmény.

⁵⁸⁶ Magyarország az egyezményt a 2007. évi XX. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: 2005-ös ENSZ egyezmény.

„1. Jelen Egyezményben meghatározott cselekményt valósítja meg, aki jogellenes módon és szándékosan

a) radioaktív anyagot tart, illetőleg ilyen eszközt állít elő vagy tart

(i) azzal a szándékkal, hogy halált, vagy súlyos testi sértést okozzon; vagy

(ii) azzal a szándékkal, hogy súlyos vagyoni vagy környezeti kárt okozzon;

b) bármilyen módszer segítségével radioaktív anyag vagy eszköz felhasználásával, illetőleg nukleáris létesítmény felhasználásával vagy megkárosításával radioaktív anyag kibocsátását, vagy annak veszélyét idézi elő

(i) azzal a szándékkal, hogy halált, vagy súlyos testi sértést okozzon; vagy

(ii) azzal a szándékkal, hogy súlyos vagyoni vagy környezeti kárt okozzon; vagy

(iii) azzal a szándékkal, hogy egy természetes vagy jogi személyt, valamely nemzetközi szervezetet vagy Államot arra kényszerítsen, hogy valamely cselekményt tegyen, vagy attól tartózkodjon.”

Ezt követően a 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk 3-4. pontjai a kísérlet és részesség büntetendővé nyilvánítását hangsúlyozzák, majd a 6. cikkben – hasonlóan az 1997-es egyezményhez – tartalmazza a speciális terrorista célzatot.

„Minden Részes Állam megteszi a szükséges intézkedéseket, beleértve, ahol szükséges, a belföldi jogalkotást, annak biztosítására, hogy a jelen Egyezmény hatálya alá eső bűncselekmények, különös tekintettel azokra, amelyek szándékosan vagy célzottan terror érzetét keltik a közvéleményben, személyek valamely csoportjában vagy meghatározott személyekben, semmilyen körülmények között se lehessenek valamely politikai, filozófiai, ideológiai, faji, etnikai, vallási, vagy más hasonló megfontolások által igazolhatóak, valamint, hogy azokat súlyuknak megfelelő büntetéssel fenyegezzék.”

f) A terrorizmus finanszírozásának visszaszorítása érdekében elfogadott ENSZ egyezmény

A terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról szóló, New Yorkban, 1999. december 9. napján elfogadott egyezmény⁵⁸⁷ már a terrorcselekményeket megelőző finanszírozási

⁵⁸⁷ Magyarország az egyezményt a 2002. évi LIX. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: 1999-es ENSZ egyezmény.

magatartások bűncselekménnyé nyilvánítását írja elő akként, hogy a 2. cikk 1. pontja a korábbi ENSZ egyezményekben meghatározott, terrorizmus tipikus megjelenési formájának tekintett bűncselekménnyé nyilvánított cselekményekre utal vissza /a) pont/; továbbá egyéb – halál vagy súlyos testi sértés okozására irányuló - cselekmények esetén a speciális terrorista célzat meglététől függően valósul meg a terrorizmus finanszírozása /b) pont/.

„1. Az Egyezmény értelmében bűncselekményt követ el az, aki bármely eszközzel, közvetlenül vagy közvetve, jogellenesen és szándékosan, forrást biztosít vagy gyűjt azzal a szándékkal vagy annak tudatában, hogy azt részben vagy egészben a következő cselekmény elkövetésére használják fel:

a) olyan cselekmény, amely a mellékletben szereplő valamely szerződés hatálya alá tartozó és az abban meghatározott bűncselekményt valósít meg; vagy

b) bármely egyéb olyan cselekmény, amely polgári személy vagy fegyveres konfliktus esetén az ellenségeskedésben tevőlegesen részt nem vevő más személy halálának vagy súlyos testi sérülésének okozására irányul, ha a cselekmény célja, annak természetéből vagy összefüggéseiből következően az, hogy a lakosságot megfélemlítse, vagy egy Kormányt vagy nemzetközi szervezetet valamely cselekmény megtételére vagy ennek megtételétől történő tartózkodásra kényszerítsen.”

g) Összegzés az ENSZ elvárásairól

Összegzésképpen megállapítható, hogy az ENSZ egyezmények az elfogadásukat megelőzően különösen veszélyesnek felismert és a terrorizmus tipikus megjelenési formájának tekintett egyes cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását írta elő. Ezen bűncselekmények tulajdonképpen a *terrorista eszköz jellegű bűncselekmények*. E körben a Moneyval 2016. szeptember 29. napján Magyarországról készült jelentésének 53. pontja rámutatott, hogy a magyar büntetőjogi szabályozásban a kontinentális talapzaton rögzített mesterséges szigetekkel kapcsolatos bűncselekmények⁵⁸⁸ - az ENSZ elvárása ellenére - nem szerepelnek eszköz jellegű bűncselekményként a Btk. 314. § (4) bekezdésében.⁵⁸⁹

A *terrorista célzat* meghatározása először az 1997-es egyezményben jelenik meg. Az 1997-es egyezmény 2. cikke rendelkezik a bűncselekménnyé nyilvánítandó szándékos

⁵⁸⁸ 1988-as kiegészítő jegyzőkönyv 2. cikk 1. pontját lásd. IV.A.1.d. részben.

⁵⁸⁹ A Moneyval 2016. szeptember 29. napján Magyarországról készült jelentésének megállapításairól lásd. IV E.4.a. részt.

cselekményekről. Ezt követően az 5. cikk rendelkezik arról, hogy az 1997-es egyezmény hatálya alá tartozó bűncselekményeket akkor is súlyuknak megfelelő büntetéssel kell fenyegetni, ha azoknak az a célja, hogy „*a nyilvánosságban, egyes személyekben, személyek csoportjában rémületet keltsenek*”. Tehát ezen egyezmény már nem kizárólag a terrorista eszköz jellegű bűncselekmény meghatározását, hanem a terrorista célzat egy változatát is megfogalmazza. A 2005-ös ENSZ egyezmény hasonló jogtechnikai megoldást alkalmaz: a 2. cikk előírja, hogy mely cselekmények nyilvánítandóak bűncselekményekké (eszköz jellegű bűncselekmények), majd a 6. cikk meghatározza a speciális terrorista célzatot („*terror érzetét keltik a közvéleményben, személyek valamely csoportjában vagy meghatározott személyekben*”). Az 1999-es ENSZ egyezmény a terrorizmus finanszírozásának bűncselekménnyé nyilvánítását írja elő. A speciális terrorista célzat meghatározása azonban nem az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk 1. pont a) alpontja szerinti, az ENSZ egyezményekben nevesített, a terrorizmus tipikus megjelenési formájának tartott bűncselekményekhez kapcsolódóan jelenik meg (ekként ezek finanszírozása önmagában, a speciális célzat nélkül nyilvánítandó büntetendővé). Az egyéb, emberölésre, illetve a súlyos testi sértésre irányuló bűncselekmények finanszírozása akkor valósítja meg a terrorizmus finanszírozását a 2. cikk 1. pont b) alpontja alapján, ha a speciális terrorista célból („*a lakosságot megfélemlítse, vagy egy Kormányt vagy nemzetközi szervezetet valamely cselekmény megtételére vagy ennek megtételétől történő tartózkodásra kényszerítsen*”) követik el.⁵⁹⁰ Megállapítható tehát, hogy az 1999-es ENSZ egyezmény már a terrorista célzat két változatát is nevesíti, hiszen amíg az 1997-es egyezmény és a 2005-ös ENSZ egyezmény kizárólag a lakosság megfélemlítésének céljáról tett említést, addig az 1999-es ENSZ egyezmény már a kormány vagy nemzetközi szervezet kényszerítésének célját is tartalmazza. Egységes meghatározás azonban az ENSZ elvárásai között nem fedezhető fel.

2. Az Európa Tanács elvárásai

A hatékonyabb büntetőjogi védelem érdekében az Európa Tanács országai is nemzetközi összefogást láttak szükségesnek a terrorizmus elleni eredményes küzdelem érdekében.⁵⁹¹ A nemzetközi terrorizmus megjelenésének következtében, és erőteljes

⁵⁹⁰ A terrorizmus finanszírozására vonatkozó nemzetközi elvárásokról, illetve a Moneyval 2016. szeptember 29. napján Magyarországról készült jelentésének e körben tett megállapításairól lásd. IV E.4.a. részt

⁵⁹¹ Finszter, 2002: 159-160.

térnyerését tapasztalva azért, hogy a terrorcselekmények elkövetői ne kerülhessék el a büntetőjogi felelősségre vonást és a büntetést, az Európa Tanács tagállamai elfogadták 1977. január 27-én Strasbourgban a terrorizmus visszaszorításáról szóló egyezményt,⁵⁹² így a politikai bűncselekmények közül a terrorizmusra jellemző magatartásformákat és elkövetési módokat nem zárták már ki mereven a kiadatási és bűnügyi jogsegélyforgalomból.⁵⁹³ Évtizedekkel később, a nemzetközi terrorizmus újabb megjelenési formáinak megjelenése elleni fellépés érdekében elfogadásra került a terrorizmus megelőzéséről szóló Varsóban, 2005. május 16-án kelt egyezmény,⁵⁹⁴ amelynek célja a terrorizmus megelőzése és a terrorizmus elleni küzdelem területén eddig létrejött nemzetközi szerződések és nemzetközi dokumentumok hatékonyságának erősítése.⁵⁹⁵ A Btk. 314. § (1) bekezdése, valamint a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti terrorcselekmény büntetettére vonatkozó elvárásokat ezen két Európa Tanács keretében elfogadott egyezmény tartalmaz.

a) Az Európa Tanács terrorizmus visszaszorításáról szóló, Strasbourgban, 1977. január 27-én kelt egyezménye

Az 1977-es ET egyezmény 1. cikk a-e) pontjai határozzák meg azon bűncselekményeket, amelyeket terrorizmusra jellemző magatartásformákként nem tekintenek az Európa Tanács tagállamai politikai bűncselekménynek.

„1. cikk.

A Szerződő Államok közötti kiadatás tekintetében az alábbi bűncselekmények egyike sem tekinthető politikai bűncselekménynek, politikai bűncselekménnyel összefüggő vagy politikai indítékú bűncselekménynek:

a) a légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének leküzdéséről Hágában, 1970. december 16-án aláírt Egyezmény hatálya alá tartozó bűncselekmény;

b) a polgári repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények leküzdéséről Montreálban, 1971. szeptember 23-án aláírt Egyezmény hatálya alá tartozó bűncselekmény;

⁵⁹² Magyarország az egyezményt az 1997. évi XCIII. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: 1977-es ET egyezmény.

⁵⁹³ A terrorizmus visszaszorításáról szóló, Strasbourgban, 1977. január 27-én kelt egyezmény kihirdetéséről szóló 1997. évi XCIII. törvény indokolása.

⁵⁹⁴ Magyarország az egyezményt a 2011. évi II. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény.

⁵⁹⁵ A terrorizmus megelőzéséről szóló Varsóban, 2005. május 16-án kelt egyezmény kihirdetéséről szóló 2011. évi II. törvény indokolása.

c) a nemzetközi védelem alatt álló személyek - beleértve a diplomáciai testületek tagjait - élete, testi épsége vagy szabadsága elleni támadással járó súlyos bűncselekmény;

d) emberrablással, túszejtéssel vagy súlyos, jogellenes fogva tartással járó bűncselekmény;

e) bomba, gránát, rakéta, automata tűzfegyver vagy levélbomba, illetve csomagba rejtett bomba használatával járó bűncselekmény, amennyiben ezek használata embereket veszélyeztet”

Az 1977-es ET egyezmény 1. cikk f) pontja rendelkezik a kísérlet és a részesség büntetendővé nyilvánításának szükségességéről.

b) Az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló, Varsóban, 2005. május 16-án kelt egyezménye

A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 1. cikke értelmező rendelkezést tartalmaz, amellyel meghatározza, hogy mely bűncselekmények tekintendők alkalmazása során terrorcselekménynek.

„1. cikk – Értelmező rendelkezések

A jelen egyezmény alkalmazásában „terrorcselekmény” alatt bármely, a függelékben szereplő nemzetközi szerződés hatálya alá tartozó és ott meghatározott bűncselekményt kell érteni.”

A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény függeléke tizenegy terrorizmus elleni ENSZ egyezményt sorol fel, tehát az Európa Tanács tagállamai az ENSZ egyezményekben meghatározott bűncselekményekre építenek.

A terrorizmus egyes megnyilvánulási formáiként az ENSZ egyezmények keretein belül nevesített bűncselekmények alapul vételén kívül a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény a terrorcselekmények speciális célzata megfogalmazását is átveszi az ENSZ egyezményekből, azonban nem teszi a bűncselekmények tényállási elemévé.

„Preambulum

[...] szem előtt tartva, hogy a terrorcselekmények célja természetükből vagy összefüggéseikből következően a lakosság komoly megfélemlítése, illetve az, hogy egy kormányt vagy nemzetközi szervezetet valamely cselekmény megtételére vagy attól való tartózkodásra jogellenesen rábírjanak vagy súlyosan destabilizálják, illetve lerombolják egy

ország vagy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy szociális rendjét, [...]”

c) Összegzés az Európa Tanács elvárásairól

Megállapítható, hogy az Európa Tanács keretében elfogadott egyezmények terrorcselekmény alatt a terrorizmusra jellemző, bűncselekményt megvalósító magatartásformákat értenek és az ENSZ egyezményekben meghatározott egyes bűncselekményekre utalnak vissza. A terrorcselekmény speciális célja tényállási elemként nem jelenik meg az ET egyezményekben. Azonban a terrorista cél deklarálásra kerül a 2005-ös ET egyezmény preambulumban akként, hogy három változatot tartalmaz („a lakosság komoly megfélemlítése, illetve az, hogy egy kormányt vagy nemzetközi szervezetet valamely cselekmény megtételére vagy attól való tartózkodásra jogellenesen rábírjanak vagy súlyosan destabilizálják, illetve lerombolják egy ország vagy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy szociális rendjét”).

3. Az Európai Unió elvárásai

A magyar büntetőjogban a terrorcselekmény Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti változata büntetendővé nyilvánításakor, azaz a régi Btk. 2003. évi II. törvénnyel módosításakor a jogalkotó – elsősorban, de nem kizárólagosan - az Európai Unió Tanácsának 2002. június 13-án elfogadott, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározat⁵⁹⁶ 1. cikkével meghatározottak szerint⁵⁹⁷ kívánt eleget tenni a jogharmonizációs kötelezettségének.

a) Az Európai Unió Tanácsának 2002. június 13-án elfogadott, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározata

A hatékony terrorizmus elleni küzdelmet célul tűző 2002-es kerethatározattal⁵⁹⁸ az Európai Unió Tanácsa közelíteni kívánta a tagállamok terrorizmussal kapcsolatos büntetőjogi

⁵⁹⁶ A továbbiakban: 2002-es kerethatározat.

⁵⁹⁷ A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi II. törvény indokolása. Általános indokolás. 6. pont és Részletes indokolás a 15. §-hoz. 4. pont.

⁵⁹⁸ A 2002-es kerethatározatról bővebben lásd. Karsai – Nagy, 2003: 3-28.

fogalmait.⁵⁹⁹ A legfontosabb büntető anyagi jogi vonatkozású rendelkezései közé tartozik, hogy a jogharmonizáció megkönnyítése érdekében taxatívén előírta, hogy mely szándékos cselekmények nyilvánítandóak *terrorista bűncselekményekké*. Ezeket objektív oldalon a lehetséges *terrorista eszköz jellegű bűncselekmények* [1. cikk (1) bekezdés a)-h) pont] felsorolásával, szubjektív oldalon pedig a *terrorista célszerek* [1. cikk (1) bekezdés] rögzítésével határozta meg.

„1. cikk - Terrorista bűncselekmények és az alapvető jogok és jogelvek

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket az alábbi a)–i) pontban felsorolt, a nemzeti jogban bűncselekményként meghatározott azon szándékos cselekmények terrorista bűncselekményekké nyilvánítására, amelyek az elkövetés módja vagy összefüggéseik folytán egy államot vagy nemzetközi szervezetet komolyan károsíthatnak, ha azokat azzal a céllal követik el, hogy:

- a lakosságot komolyan megfélemlítsék, vagy

- állami szervet vagy nemzetközi szervezetet jogellenesen arra kényszerítsenek, hogy valamely intézkedést tegyen vagy ne tegyen meg, vagy

- egy állam vagy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy társadalmi rendjét súlyosan megzavarják vagy lerombolják:

a) személy élete elleni támadás, amely halált okozhat;

b) személy testi épsége elleni, a testi épséget súlyosan veszélyeztető támadás;

c) emberrablás vagy túszejtés;

d) kormányzati létesítmény vagy közintézmény, közlekedési rendszer, infrastrukturális létesítmény – beleértve az informatikai rendszert is –, a kontinentális talapzaton rögzített építmény, illetve közterület vagy magántulajdon olyan súlyos megrongálása, amely alkalmas az emberi élet veszélyeztetésére vagy jelentős gazdasági veszteség előidézésére;

e) légi jármű, vízi jármű vagy más tömegközlekedési, illetve áruszállító eszköz hatalomba kerítése;

f) lőfegyver, robbanóanyag, illetve nukleáris, biológiai vagy vegyi fegyver előállítása, birtoklása, megszerzése, szállítása, rendelkezésre bocsátása vagy felhasználása, valamint biológiai és vegyi fegyverekkel kapcsolatos kutatás és fejlesztés;

⁵⁹⁹ 2002-es kerethatározat (6) preambulumbekzdése.

g) veszélyes anyag kiengedése, vagy tűzvész, árvíz vagy robbanás előidézése, amely emberi életet veszélyeztet;

h) a víz- vagy áramellátásnak, illetve más létfontosságú természeti erőforrás ellátásának a megzavarása vagy megszakítása, amely az emberi életet veszélyezteti; [...].”

A 2002-es kerethatározat 4. cikke rendelkezik a terrorista bűncselekményhez járuló felbujtás és bűnségély, valamint a bűncselekmény kísérletének büntetendővé nyilvánításáról, míg az 5. cikk a terrorista bűncselekményekre irányadó szankciókat („hatásos, arányos, visszatartó erejű”, amelyek súlyosabb szabadságvesztéssel legyenek büntetendők, mint a speciális terrorista célzat nélkül megvalósított eszköz jellegű bűncselekmények) határozza meg. Továbbá a 2002-es kerethatározat 6. cikke tartalmazza azokat a különleges körülményeket, amelyek esetén a tagállami büntető anyagi jogi szabályozásban a büntetés enyhítésére sor kerülhet.

b) Az Európai Unió Tanácsának 2008. november 28-án elfogadott, 2008/919/IB kerethatározata a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározat módosításáról

A globális veszélyt jelentő terrorizmussal a 2002-es kerethatározat megszületését követően továbbra is számolnia kellett a nemzetközi közösségnek, így az Európai Unió tagállamainak is.⁶⁰⁰ Ezért az Európai Unió Bizottságának javaslatára, az egész Európai Unió biztonságának növelése érdekében⁶⁰¹ 2008. november 28. napján megszületett a Tanács 2008/919/IB kerethatározata a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározat módosításáról⁶⁰².

A növekvő és gyorsan változó terrorfenyegetettségre reagálva⁶⁰³ az Európai Unió a terrorizmus újonnan felismert megjelenési formáinak - *a terrorista tevékenységekkel összefüggő bűncselekményeknek*, így a terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános

⁶⁰⁰ Gondoljunk csak a 2004. márciusában történt madridi, vagy a 2005. júliusában történt londoni merényletekre.

⁶⁰¹ A Bizottság 2007. november 6. napján született javaslatára a Tanács terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározatának módosításáról, indokolás, 1. pont: a javaslat háttere. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu> (Letöltés ideje: 2014.február 2.)

⁶⁰² A továbbiakban: 2008-as kerethatározat.

⁶⁰³ 2008-as kerethatározat (3) preambulumbekzdése.

izgatásnak, a terroristák toborzásának és a terroristák kiképzésének – büntetendővé nyilvánítását írja elő és határozza meg a tényállásokat a jogharmonizáció érdekében.⁶⁰⁴

Azonban a 2002-es kerethatározat 1. cikk (1) bekezdése szerinti terrorista bűncselekményeket, illetve az ezzel összefüggő rendelkezéseket nem látta szükségesnek módosítani az Európai Unió, így azok továbbra is irányadónak tekintendők.

c) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/541 irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, a 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, valamint a 2005/671/IB tanácsi határozat módosításáról

Az Európai Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslatával új alapokra kívánta helyezni a 2002-es kerethatározattal harmonizált terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést. Ennek *két fő oka* volt. Egyrészt a terrorizmus új formájából, a külföldi terrorista harcosok cselekményeiből fakadó átalakult, és egyben megnövekedett a terrorista veszéllyel⁶⁰⁵ szembeni fellépés a terrorcselekmények elkövetésének megelőzése érdekében, másrészt pedig az idő közben született újabb, az Európai Unió által vállalt nemzetközi kötelezettségek végrehajtása, azokkal az összhang megteremtése.⁶⁰⁶

2017. március 15. napján elfogadásra került az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/541 irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, a 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, valamint a 2005/671/IB tanácsi határozat módosításáról⁶⁰⁷, amely – az Európai Unió Hivatalos Lapjában való kihirdetésére⁶⁰⁸ és a 30. cikk hatálybalépéssel kapcsolatos rendelkezésére⁶⁰⁹ figyelemmel – 2017. április 20. napjától lesz hatályos. A 2017-es irányelv 28. cikk (1) bekezdése alapján a tagállamoknak 2018. szeptember 8. napjáig kell megtenniük a szükséges intézkedéseket az irányelv rendelkezéseivel való összhang megteremtése érdekében.

⁶⁰⁴ 2008-as kerethatározat 1. cikk (1) bekezdése.

⁶⁰⁵ Különösen a 2014. és 2015. évek folyamán Európa területén elkövetett merényletek kapcsán került előtérbe az a jelenség, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján több terrortámadásban vagy azok előkészítésében külföldi terrorista harcosok vettek részt, akik vagy maguk megjárták a konfliktusövezetet (így Jement, Szíriát), vagy más, külföldön tartózkodó személyek ösztönözték vagy utasították őket terrorcselekmények elkövetésére. A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata az Európai Parlament és a Tanács irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, valamint a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. Indokolás. 1. pont. 3. A továbbiakban a Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu> (Letöltés ideje: 2016. február 17.)

⁶⁰⁶ A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata. Indokolás. 1. pont. 4-7.

⁶⁰⁷ A továbbiakban 2017-es irányelv. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu> (Letöltés ideje: 2017. április 3.)

⁶⁰⁸ A 2017-es irányelvet 2017. március 31. napján hirdették ki az Európai Unió Hivatalos Lapjában.

⁶⁰⁹ A 2017-es irányelv a kihirdetését követő huszadik napon lép hatályba. 2017-es irányelv 30. cikk.

A 2017-es irányelv alapvetően átveszi a 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározat rendelkezéseit, azonban azokat kiegészíti újabb terrorista tevékenységekhez kapcsolódó bűncselekményekkel⁶¹⁰, így a terrorista kiképzésben való részvétellel (8. cikk), a terrorizmus céljából való utazással (9. cikk), terrorizmus céljából való utazás szervezésével vagy egyéb módon történő elősegítésével (10. cikk), valamint a terrorizmus finanszírozásával (11. cikk).

A 2017-es irányelv a *terrorista bűncselekményekről* a 3. cikkben rendelkezik akként, hogy meghatározza a 3. cikk (1) bekezdésében az eszköz jellegű bűncselekményeket és a 3. cikk (2) bekezdésében a terrorista célzat változatait. Az eszköz jellegű bűncselekmények köre a 2002-es kerethatározathoz képest kiegészül az informatikai bűncselekményekkel /3. cikk (1) bekezdés i) pont/, míg a terrorista célzat változatok köre – a hivatalos magyar nyelvű szöveget alapul véve – szűkül. A 2017-es irányelv 3. cikk (2) bekezdés b) pontja szerinti célzat ugyanis „egy kormány vagy egy nemzetközi szervezet jogellenes kényszerítése arra, hogy az valamilyen intézkedést tegyen vagy ne tegyen meg”, amely a 2002-es kerethatározat 1. cikk (1) bekezdése szerinti *állami szerv* vagy nemzetközi szervezet kényszerítésének céljához képest lényegi változást jelent a kényszerítés címzettjeit illetően. Azonban a magyar nyelvű hivatalos fordítást összevetve más nyelvű hivatalos szövegekkel⁶¹¹ az állapítható meg, hogy a német nyelvű „*öffentliche Stellen*”, a francia nyelvű „*pouvoirs publics*”, illetve a spanyol nyelvű „*poderes públicos*” változatok alapján az állami szervek tekinthetők továbbra is a kényszerítés címzettjének; míg az angol nyelvű változat szerinti „*government*” kifejezés inkább a kormányt takarja. A fordítási inkoherencia már megjelent a Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslatában is⁶¹², azonban a javaslat egyes rendelkezéseire fűzött részletes magyarázat alapján a terrorista célzatok címzetti körének szűkítése nem merült fel, sőt a megváltoztatás szükségtelenségére utal a szöveg.⁶¹³ Emellett a címzetti kör szűkítése ellentmond a 2017-es irányelv (6) preambulum-bekezdésében megfogalmazott átfogó

⁶¹⁰ A 2017-es irányelv – hasonlóan a 2002-es kerethatározathoz – különbséget tesz a *terrorista bűncselekmények* (amelyek továbbra is a taxatív meghatározott szándékos eszköz jellegű bűncselekmények terrorista célból történő elkövetését takarja), *terrorista csoporthoz kapcsolódó bűncselekmények* (terrorista csoport irányítása és részvétel a terrorista csoport tevékenységében, beleértve a terrorista csoport finanszírozását), valamint a *terrorista tevékenységhez kapcsolódó bűncselekmények* (a sui generis előkészületi jellegű bűncselekmények) között.

⁶¹¹ A 2017-es irányelv a különböző hivatalos nyelveken elérhető: Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU-ES-DE/TXT/?uri=CELEX:32017L0541&from=HU> (Letöltés ideje: 2017. április 03.)

⁶¹² A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata a különböző hivatalos nyelveken elérhető: Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-DE-HU/TXT/?uri=CELEX:52015PC0625&from=EN> (Letöltés ideje: 2017. április 03.)

⁶¹³ A terrorista bűncselekményekre vonatkozó „rendelkezést már tartalmazta a 2002/475/IB kerethatározat 1. cikke, és a rendelkezés azóta nem változott.” A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata. A javaslat egyes rendelkezéseire fűzött magyarázat. 3. cikk.

kriminalizációs célkitűzésnek is. Megállapítható tehát, hogy a 2017-es irányelv 3. cikk (2) bekezdés b) pontja szerinti terrorista célzat alatt – több hivatalos nyelven megjelent szöveget összevetve, valamint a teleologikus értelmezés alapján – továbbra is egy állami szerv jogellenes kényszerítésének célját kell érteni, a magyar nyelvű hivatalos szöveg szűkítő értelmű fordítása nem pontos.

A 2017-es irányelv a terrorista bűncselekményekkel kapcsolatos általános rendelkezései a 2002-es kerethatározathoz képest nem változtak, azaz a 14. cikk (1)-(3) bekezdései alapján a terrorista bűncselekményekhez járuló részesi magatartásokat, valamint a kísérletet büntetendővé kell nyilvánítani a tagállamoknak, a 15. cikk meghatározza a szankciókat („hatékony, arányos és visszatartó erejű”, amelyek súlyosabb szabadságvesztéssel legyenek büntetendők, mint a speciális terrorista célzat nélkül megvalósított eszköz jellegű bűncselekmények). Továbbá a 16. cikk rendelkezik az enyhítő körülményekről is.

d) Összegzés az Európai Unió elvárásairól

Az Európai Unió Tanácsának 2002-es kerethatározata (1) cikkével taxatívén előírta, hogy mely szándékos cselekmények nyilvánítandóak *terrorista bűncselekményekké*. Ezeket objektív oldalon a lehetséges terrorista eszköz jellegű bűncselekmények [1. cikk (1) bekezdés a)-i) pont] felsorolásával, szubjektív oldalon pedig a terrorista célzatok [1. cikk (1) bekezdés] rögzítésével határozta meg. Az Európai Unió tagállamainak, így Magyarországnak és Németországnak is ezen kerethatározat rendelkezéseivel összhangba kellett hoznia a nemzeti jogát.

2017. április 20. napján hatályba lép a 2017-es irányelv, amely felváltja a 2002-es kerethatározatot. Ezen új irányelv a terrorista bűncselekmények meghatározását illetően a 2002-es kerethatározatot veszi alapul, azt azonban kiegészíti a terrorista eszköz jellegű bűncselekmények körét illetően az informatikai bűncselekményekkel /3. cikk (1) bekezdés i) pont/, míg a terrorista célzat változatok – a fordítási inkoherencia ellenére – azonosak maradnak a korábbi szabályozással.

B) A terrorcselekmény szervezett elkövetésére [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont, Btk. 315. § (2) bekezdés, Btk. 318. § (2) bekezdés, Btk. 319. §] vonatkozó nemzetközi elvárások

1. Az ENSZ elvárásai

Az Egyesült Nemzetek Szervezete az egyetlen olyan nemzetközi szervezet, amely globális szinten is képes harcolni a nemzetközi terrorizmus ellen. Ennek megfelelően - felismerve azt, hogy a nemzetközivé váló terrorizmus komoly fenyegetést jelent, sőt az egyik legsúlyosabb fenyegetést jelenti a nemzetközi közösség és az államok számára, az emberi életre, szabadságra és méltóságra, a demokratikus társadalmakra éppúgy, mint a társadalmi békére és a közrendre - a nemzetközi terrorizmus elleni harc jegyében számos regionális és nemzetközi konvenció született meg. Ugyanakkor a különböző diplomáciai, kulturális, geo-ökonómiai és geopolitikai érdekekkel rendelkező ENSZ államok között megteremteni az egyetértést egy egységes és kizárólagos meghatározással kapcsolatban nem egyszerű feladat; így az ENSZ nem volt még képes kidolgozni a terrorizmus világos és egyértelmű definícióját, amely minden kétséget kizáróan lehetővé tenné a különféle terrorista cselekmények beazonosítását és a „terroristának”, „antiterroristának” minősíthető cselekedetek világos megkülönböztetését.⁶¹⁴

Annak ellenére tehát, hogy az ENSZ égisze alatt a második világháborút követően számos regionális és nemzetközi egyezmény született meg a terrorizmus egyes megnyilvánulási formáinak büntetendőségével kapcsolatban, a terrorcselekmények szervezett elkövetése elleni globálisan szükséges fellépésre, és a szervezett elkövetés büntetendővé nyilvánításának szükségességét először csak az 1990-es évek végén ismerték fel.

a) A robbantásos terrorizmus visszaszorításáról szóló ENSZ egyezmény

Az első ENSZ egyezmény, amely rendelkezéseket tartalmaz a terrorcselekmények szervezett elkövetésével összefüggésben az 1997-es egyezmény.

Az 1997-es egyezmény 2. cikk (3) bekezdése alapján *„bűncselekményt követ el az a személy is, aki [...]*

b) a jelen cikk (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott valamely bűncselekmény elkövetésére másokat beszervez vagy utasít; illetve

c) bármilyen más módon szándékosan segítséget nyújt egy vagy több, az (1) vagy a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekménynek valamely közös cél érdekében együttműködő csoport által történő elkövetéséhez; vagy azzal a céllal, hogy elősegítse

⁶¹⁴ Lásd. Csizmadia, 2007: 130-144.

a csoport általános bűnös tevékenységét, illetve célját, vagy annak tudatában, hogy a csoportnak szándékában állt az adott bűncselekmény vagy bűncselekmények elkövetése”.

Látható tehát, hogy az 1997-es egyezmény már bűncselekménynek nyilvánítandóként kezeli a terrorizmus robbantásos megjelenési formáihoz kapcsolódó, azokat megszervező elkövetési magatartásokat is. A 2. cikk (3) bekezdés b) pontja tulajdonképpen *felbujtásszerű cselekményeket* pönalizál azzal, hogy szükségképpen több személy beszerzése, utasítása szükséges a megállapításához, azaz a beszerző személy két vagy több személyt bír rá, hív fel eredményesen bűncselekmény elkövetésére.

A beszerzés és az *utasítás* közötti különbség véleményem szerint a más személyre történő ráhatás nyomatékában keresendő: a beszerzés tipikusan rábeszéléssel, meggyőzéssel, tehát érveléssel történhet; míg az utasítás ennél sokkal erőteljesebb ráhatást jelent, mintegy feltételezi, hogy az utasított személynek parancsként kellett azt végrehajtania, ellenvetést, más véleményt nem tudott azzal szemben kifejtteni.⁶¹⁵

A 2. cikk (3) bekezdés c) pontja a *bűnsegédi magatartásnak* egy speciális formáját emeli ki: egy már létező – terrorista cél megvalósítására szerveződött – csoportot feltételez, és büntetni rendeli az elkövető szándékos, segítségnyújtást megvalósító cselekményét, amennyiben tudata átfogta vagy azt, hogy a csoport bűncselekmények – különösen terrorista bűncselekmények⁶¹⁶ – elkövetésére jött létre, vagy azt, hogy a csoport tevékenysége azon bűncselekmény avagy bűncselekmények elkövetésére irányult, amelyhez a segítségnyújtó magatartást kifejtette.

b) A terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról szóló ENSZ egyezmény

Az ENSZ terrorizmus elleni fellépést sürgető egyezményeinek sorában az 1997-es egyezményét követően került elfogadásra az 1999-es ENSZ egyezmény. A terrorizmust finanszírozással támogató magatartásformák bűncselekménnyé nyilvánítása mellett ezen egyezményben is megjelenik a szervezett elkövetés büntetendővé nyilvánításának szükségessége, hasonlóan az 1997-es egyezményhez.

⁶¹⁵ Kérdésként merülhet fel azonban ebben az esetben annak a személynek a büntethetősége, aki mintegy ellentmondást nem tűrő ráhatás, utasítás következtében cselekszik.

⁶¹⁶ Lásd. 1997-es egyezmény 5. cikke.

Az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (5) bekezdése alapján „*bűncselekményt követ el az a személy is, aki [...]*

b) az e cikk 1. vagy 4. bekezdésében meghatározott bűncselekmény mások általi elkövetését szervezi vagy irányítja;

c) hozzájárul az e cikk 1. vagy 4. bekezdésében meghatározott egy vagy több bűncselekménynek közös cél által vezérelt személyek csoportja általi elkövetéséhez. Ez a hozzájárulás szándékos, és vagy

(i) a csoport bűnös tevékenysége vagy bűnös célja előmozdítása érdekében valósul meg, ahol a bűnös tevékenység vagy a bűnös cél az e cikk 1. bekezdésében meghatározott valamely bűncselekmény elkövetésével kapcsolatos; vagy

(ii) annak ismeretében valósul meg, hogy a csoport az e cikk 1. bekezdésében meghatározott valamely bűncselekményt szándékozik elkövetni.”

Megállapítható, hogy az 1999-es ENSZ egyezmény szövegezése nagyon hasonlít az 1997-es egyezményhez, azonban a 2. cikk (5) bekezdés b) pontjában lényegi eltérést fedezhetünk fel ahhoz képest. Míg az 1997-es egyezmény 2. cikk (3) bekezdés b) pontja felbujtásszerű cselekményeket rendelt büntetni a robbantásos terrorizmus kapcsán, addig az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (5) bekezdés b) pontja már mások – tehát több elkövető – cselekményének szervezését és irányítását fenyegeti büntetéssel. A szervezés és az irányítás közötti különbség abban fedezhető fel, hogy az egy bűncselekmény mások általi elkövetésének megszervezése, mint elkövetési magatartás valójában a bűncselekmény elkövetését megelőző, azt előkészítő cselekmény; a szervezéssel az elkövető mind a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges, vagy azt könnyítő feltételeket biztosítja, továbbá az elkövetés sikeres lebonyolítása érdekében további személyt, avagy személyeket is beszervezhet. Tehát a szervező előkészületi jellegű magatartást fejt ki, amely azonban tágabb értelemmel bír, mint az 1997-es egyezmény szövegezésében szereplő „másokat beszervező” kategória, hiszen az kifejezetten csak más személyek beszervezésére utal, és nem *a mások általi elkövetés – teljes körű - megszervezésére* vonatkozik.

Az *irányítás* ezzel szemben azonban álláspontom szerint feltételez egy már létrejött csoportot, amelynek a tagjait - azaz a „mások” itt már a csoportban részt vevő személyeket jelöli - a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos bűncselekmény elkövetése során koordinálja. Tehát ezzel az elkövetési magatartással – mintegy a csoport hatékonyságát, sikerességét kívülről elősegítendő – tulajdonképpen magának a csoportnak a vezetését rendeli büntetni.

Az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (5) bekezdés c) pontja tartalmilag egy vonatkozásban mutat eltérést az 1997-es egyezmény 2. cikk (3) bekezdés c) pontjához képest: a terrorizmus finanszírozásának csoportban történő elkövetéséhez hozzájárulás válik az elkövetési magatartássá a segítségnyújtás helyett. A hozzájárulás azonban egy büntetőjogon kívüli kategória, a magyar büntetőjogban nem alkalmazott fogalom. A nyelvtani értelmezés alapján a *hozzájárulás valójában nem más*, mint egy elősegítő, előmozdító magatartás, ami átfoghatja mind a pszichikai és fizikai segítségnyújtást (a bűnsegély formáit), mind pedig az anyagi, pénzbeli támogatást, azaz a finanszírozást is. Ez összhangban áll az egyezmény teleologikus értelmezésével is, hiszen éppen a terrorizmus finanszírozásának egyes megnyilvánulási formái ellen kíván fellépni az egyezmény elfogadása révén a nemzetközi közösség. Ennek megfelelően véleményem szerint megállapítható, hogy a nemzetközi közösség egy bűnsegélyszerű, azt magában foglaló, de annál egyúttal tágabb értelmű elkövetési magatartásformát kívánt a hozzájárulás fogalmának rögzítésével meghatározni, és a terrorizmus finanszírozásának csoportban történő elkövetése kapcsán büntetendővé nyilvánítani.

c) A nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló ENSZ egyezmény

A kronologikus sorrendben továbbhaladva a következő ENSZ egyezmény, amely a terrorcselekmények szervezett elkövetésével összefüggésben is tartalmaz rendelkezéseket, a 2005-ös ENSZ egyezmény.

A 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (4) bekezdése alapján *„az is e cselekményt valósítja meg, aki [...]*

b) másokat a jelen cikk 1., 2., illetve 3. bekezdésében meghatározott cselekmények elkövetésére szervez, vagy annak során irányít, illetve

c) bármely más módon közreműködik a jelen cikk 1., 2. vagy 3. bekezdésében meghatározott egy vagy több cselekmény csoportos, közös céllal való elkövetésében; feltéve, hogy e közreműködés szándékos, és vagy arra irányul, hogy a csoport bűnelkövetői tevékenységét, céljainak elérését általában segítse, vagy e közreműködés a csoport azon szándéka ismeretében valósul meg, hogy azok a meghatározott cselekményt vagy cselekményeket elkövetik.”

A 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (4) bekezdés b) pontjának szövegezése ismét eltérést mutat, így a nyelvtani értelmezés segítségül hívásával ismét elemzésre szorul, hogy ugyanazt takarja-e a „*másokat bűncselekmények elkövetésére szervezés vagy annak során irányítás*” kategóriája, mint az 1997-es egyezmény 2. cikk (3) bekezdés b) pontjában szereplő „*bűncselekmény elkövetésére másokat beszervez vagy utasít*”, illetve az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (5) bekezdés b) pontjában meghatározott „*bűncselekmény mások általi elkövetését szervezi vagy irányítja*” elkövetési magatartások tartalma. Másokat bűncselekmények elkövetésére szervezni véleményem szerint nem jelenthet egyet mások beszerzésével, ugyanis az utóbbi a nyelvtani értelmezés alapján eredményes szervezést jelent. Így a 2005-ös ENSZ egyezmény szövegezése sokkal inkább a nukleáris terrorcselekmények kapcsán az előkészületi jellegű cselekmény büntetendőségére utal, azaz *másokat bűncselekmények elkövetésére szervezni* a magyar büntetőjogban használt fogalmak közül a bűncselekmény elkövetésére felhívással szinonim - így sui generis előkészületi magatartás -, és nem részesi (felbujtásszerű) magatartást jelöl.

Ugyanakkor *mások bűncselekmények elkövetése során irányítása* – tehát a 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (4) bekezdés b) pontjának II. fordulata – azonos tartalommal bír, mint a bűncselekmény mások általi elkövetésének irányítása – azaz az 1999-es egyezmény 2. cikk (5) bekezdés b) pontjának II. fordulata -, így ennek ismételt kifejtésétől ehelyütt eltekinthetünk.

A 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (4) bekezdés c) pontja tartalmilag ismét egy vonatkozásban, az elkövetési magatartásban mutat eltérést az 1997-es és az 1999-es ENSZ egyezményhez képest: a nukleáris terrorcselekmények csoportban történő elkövetésében *közreműködés* válik az elkövetési magatartássá a segítségnyújtás, illetve a hozzájárulás helyett. A közreműködés tulajdonképpen egy olyan tevőleges magatartást jelöl, amellyel az elkövető a bűncselekmény terrorista csoportban történő elkövetését előmozdítja, így a legkülönbözőbb magatartásformákat is átfogja.

d) Összegzés az ENSZ elvárásairól

Összegzésképpen indokolt kiemelni, az ENSZ tagállamok a mai napig nem dolgozták ki a terrorista csoport fogalmát. Megállapítható továbbá az ENSZ terrorizmus elleni fellépésével kapcsolatban az is, hogy az ENSZ a terrorcselekmények szervezett elkövetésére kezdetben egyáltalán nem reagált, még a konvenciók preambulumban sem deklarálja ezek kiemelkedő veszélyességét; az ENSZ tagállamai a szervezett elkövetés büntetendővé nyilvánításának

szükségességét először csak az 1990-es évek végén ismerték fel. Az 1997-es egyezmény 2. cikk (3) bekezdés b) pontja szerinti *mások beszerzése* bűncselekmények elkövetésére rábeszélést, eredményes verbuválást; míg az *utasítás* nyomatékos ráhatást jelent más személyekre a bűncselekmények elkövetése érdekében; ezeken kívül az 1997-es egyezmény (3) bekezdés c) pontja szerinti *segítségnyújtás* a már létrejött terrorista csoporthoz kapcsolódó cselekmény büntetendővé nyilvánítását írja elő. Az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (5) bekezdés c) pontja alapján a *bűncselekmény mások általi elkövetésének szervezése* a bűncselekmény elkövetésének teljes körű megszervezését jelöli, a bűncselekmény elkövetését megelőző, azt előkészítő cselekményt jelöl; az *irányítás* során pedig az elkövető a csoport egészét koordinálja, kijelöli a feladatokat; a 2.cikk (5) bekezdés c) pontja szerinti *hozzájárulással* egy elősegítő, előmozdító cselekmény kriminalizálendő, ami átfogja mind a bűnszerű magatartásformákat, mind pedig a finanszírozás formáit. A 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (4) bekezdés b) pontja a *másokat a bűncselekmények elkövetésére szervezéssel* sui generis előkészületi jellegű, felhívás jellegű cselekményeket, a *másokat a bűncselekmények elkövetése során irányítással* pedig több személy együttes bűnelkövetésének koordinálását; a 2. cikk. (4) bekezdés c) pontja szerinti *közreműködéssel* a bűncselekmény (terrorista) csoportban történő elkövetésének bármilyen formában történő előmozdítását kell a tagállamokban büntetendővé nyilvánítani. Megállapítható tehát, hogy az ENSZ elvárásai között megjelennek ugyan mind a bűncselekmény elkövetését megelőző szervezési cselekményekre, mind a csoportban történő elkövetéshez kapcsolódó cselekményekre vonatkozó büntetendővé nyilvánítás igénye, azonban egységes koncepció a szervezeten történő bűnelkövetésre vonatkozóan nem fedezhető fel.

2. Az Európa Tanács elvárásai

A terrorcselekmény szervezett elkövetéséhez kapcsolódóan az Európa Tanács égisze alatt elfogadott egyezmények közül a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény tartalmazott elsőként rendelkezést. A Miniszteri Bizottság által 2015. május 19. napján elfogadott, a terrorizmus megelőzéséről szóló ET Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve⁶¹⁷ pedig e rendelkezéseket is érinti.

a) A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény

⁶¹⁷ A továbbiakban: Kiegészítő Jegyzőkönyv.

A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 5-7. cikkeivel a terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás, a terroristák toborzása és kiképzése tényállásait határozta meg, és előírta, hogy a részes államok nyilvánítsák büntetendővé e cselekményeket. A terroristák toborzása tényállása tartalmaz a terrorcselekmény szervezett elkövetéséhez kapcsolódó rendelkezést: a terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívást is büntetendővé kell nyilvánítani a részes államoknak.

„6. cikk - Terroristák toborzása

(1) A jelen Egyezmény alkalmazásában „terroristák toborzása” alatt kell érteni más személyeknek terrorcselekmény elkövetésére vagy abban való részvételre, illetve ilyen jellegű társasághoz vagy csoporthoz való csatlakozásra való felhívását azzal a szándékkal, hogy a társaság vagy csoport által elkövetett egy vagy több terrorcselekmény elkövetéséhez hozzájáruljon.”

A 8. cikk a terrorcselekmény tényleges elkövetésének szükségtelenségéről rendelkezik, amellyel a cselekmények előkészületi jellegét erősíti meg, míg a 9. cikk a járulékos bűncselekményekről rendelkezik. Ezek körében előírja, hogy a terroristák toborzásához járuló részesi magatartások, valamint a kísérlet is büntetendő kell, hogy legyen.

b) A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 2015. január 21. napján létrehozta a külföldi terrorista harcosokkal és kapcsolódó ügyekkel foglalkozó bizottságot, amelynek a feladata az volt, hogy a terrorizmussal foglalkozó szakértői bizottság felügyelete alatt készítse el a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyvét. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 2015. május 19. napján elfogadta az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló Kiegészítő Jegyzőkönyvét, amelyet 2015. október 22. napján Rigában tizenhét állam, valamint az Európai Unió aláírt.⁶¹⁸ Magyarország részéről a kézirat lezárásáig a Kiegészítő Jegyzőkönyv aláírására nem került sor.

⁶¹⁸ Az első tizenhét aláíró állam: Belgium, Bosznia és Hercegovina, Észtország, Franciaország, Németország, Írország, Olaszország, Lettország, Luxemburg, Norvégia, Lengyelország, Szlovénia, Spanyolország, Svédország, Svájc, Törökország és az Egyesült Királyság. Ezt követően a Kiegészítő Jegyzőkönyvet aláírta még: Albánia, Görögország, Bulgária és Ukrajna. Forrás: <https://wcd.coe.int/> (Letöltés ideje: 2016. február 17.)

A Kiegészítő Jegyzőkönyv célja a külföldi terrorista harcosokról szóló 2178 (2014) ENSZ BT határozat koordinált és gyors végrehajtása,⁶¹⁹ ennek érdekében új, a terrorcselekményeket megelőző cselekmények büntetendővé nyilvánítását írja elő. Az előkészületi jellegű cselekmények közül a társaságban vagy csoportban való részvétel terrorizmus céljából (2. cikk) tartalmaz a terrorcselekmény szervezeten történő megvalósításával kapcsolatos rendelkezést. A Kiegészítő Jegyzőkönyv 2. cikke alapján a terrorista csoport tevékenységében részvételt is büntetendővé kell nyilvánítaniuk a részes államoknak, ha az abból a célból történik, hogy a társaság vagy a csoport elkövessen vagy hozzájáruljon egy vagy több terrorcselekmény elkövetéséhez.

„2. cikk – Társaságban vagy csoportban való részvétel terrorizmus céljából

(1) *A Kiegészítő Jegyzőkönyv céljának elérése érdekében, a „társaságban vagy csoportban való részvétel terrorizmus céljából” társaság vagy csoport tevékenységében részvételt jelent abból a célból, hogy a társaság vagy a csoport elkövessen vagy hozzájáruljon egy vagy több terrorcselekmény elkövetéséhez.”*

c) Összegzés az Európa Tanács elvárásairól

A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény a terrorcselekmények megelőzése érdekében három új bűncselekmény nemzeti büntetőjogba iktatását tartja szükségesnek. Ezek közül a *terroristák toborzása* tényállása a *terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívást* is magában foglalja és ekként ezen magatartást is büntetendővé kell nyilvánítani a részes államoknak. Megállapíthatóságához nem szükséges az, hogy a terrorcselekményt ténylegesen elkövessék, valamint hozzá kapcsolódó részesi magatartásokat, illetve a toborzás kísérletét is büntetéssel kell fenyegetni a nemzeti büntetőjogban.

A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve a terrorizmus újabb, napjainkban megjelenő veszélyes formája elleni hatékony és gyors fellépés érdekében új, előkészületi jellegű bűncselekmények nemzeti büntetőjogba iktatásával kíván hozzájárulni a terrorizmus megelőzéséhez. A Kiegészítő Jegyzőkönyv 2. cikke alapján a *terrorista csoport tevékenységében részvételt* is büntetendővé kell nyilvánítaniuk a részes

⁶¹⁹ Thorbjørn Jagland, az Európa Tanács főtárgya kiemelte, hogy a Kiegészítő Jegyzőkönyv a terrorcselekmény távoli előkészületi cselekményeit nyilvánítja büntetendővé és kidolgozza, hogyan lehet fellépni közösen a külföldi terrorista harcosok ellen a jogállamiság és az emberi jogok tiszteletben tartásával, és felhívta az államokat a gyors aláírásra és ratifikálásra. Forrás: <https://wcd.coe.int/> (Letöltés ideje: 2016. február 17.)

államoknak, ha az abból a célból történik, hogy a társaság vagy a csoport elkövessen vagy hozzájáruljon egy vagy több terrorcselekmény elkövetéséhez.

3. Az Európai Unió elvárásai

a) A Tanács terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározata

Mivel az Európai Unió keretében felismerésre került, hogy a terroristatámadások tipikusan szervezett jellegűek, a terrorista csoport fogalmát is definiálta a 2002-es kerethatározat,⁶²⁰ továbbá ehhez kapcsolódóan a terrorista csoport irányítását és a csoport tevékenységében való részvételt is indokoltnak tartotta büntetni rendelni a tagállamok nemzeti jogában.⁶²¹

i) A terrorista csoport fogalma

A 2002-es kerethatározat 2. cikk (1) bekezdése alapján *„e kerethatározat alkalmazásában a „terrorista csoport” kettőnél több személyből álló, hosszabb idő alatt létrehozott, szervezett csoportot jelent, amely terrorista bűncselekmények elkövetése végett összehangoltan működik. A „szervezett csoport” olyan csoportot jelent, amelyet nem egy bűncselekmény azonnali elkövetésére hoztak létre alkalomszerű jelleggel, és amelyben a tagoknak nincs szükségképpen formálisan meghatározott szerepe, illetve nem szükséges a tagság folyamatosága vagy a fejlett struktúra.”*

Azonban ha alaposan megvizsgáljuk a 2002-es kerethatározat Európai Unió hivatalos lapjában megjelent különböző nyelvű fordításait,⁶²² a terrorcselekmény szervezett elkövetésével szembeni fellépés kapcsán *büntetőjogilag releváns fordítási hibára* figyelhetünk fel. A német nyelvű hivatalos szöveg szó szerinti magyar fordításában „terrorista szervezet” egy *hosszabb időre létrehozott („auf längere Dauer angelegten”)*, szervezett csoportot takar, míg a magyar nyelvű hivatalos szöveg szerint a terrorista csoport *hosszabb idő alatt létrehozott* szervezett csoportot jelent. Az angol („*established over a period of time*”), a spanyol („*establecida durante cierto periodo de tiempo*”), és a francia nyelvű verzió

⁶²⁰ 2002-es kerethatározat, 2. cikk (1) bekezdés.

⁶²¹ 2002-es kerethatározat, 2. cikk (2) bekezdés.

⁶²² A hivatalos fordítások elérhetőek: Forrás:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002F0475:HU:NOT> (Letöltés ideje: 2011. május 28.)

(„*établie dans le temps*“) is a magyar nyelvű változatnak megfelelően határozza meg a terrorista csoport fogalmát. Tehát míg egyrészlől a német fordításban annak az időtartamnak kell a definíció szerint hosszabbnak lennie, amelyre a terrorista szervezetet létrehozzák, azaz annak a *fennállása kell, hogy tartósabb legyen*; addig a többi vizsgált - szintén hivatalos - nyelv alapján a 2002-es kerethatározat *magának a létrehozatali folyamatnak a tartósságát* követeli meg. Mégis ez utóbbi fordítási változat tűnik ellentmondásosnak. A 2002-es kerethatározat 2. cikkének (2) bekezdés 2. mondata ugyanis meghatározza a „szervezett csoport” fogalmi ismérveit is. Ez pedig a vizsgált nyelveken egységesen egy olyan csoportot takar, amelyet – többek között - nem egy bűncselekmény azonnali elkövetésére hoztak létre alkalmoszerű jelleggel. Amennyiben a szervezett csoport megállapításához megköveteli a 2002-es kerethatározat, hogy az ne véletlenül, azaz ne alkalom adtán, ne csak egy terrorista bűncselekmény elkövetésére adandó alkalom kihasználásaképpen jöjjön létre, nincs értelme annak, hogy a terrorista csoport fogalmában a hosszabb idő alatti létrejövétel, mint fogalmi összetevő szerepeljen, mivel ez éppen ellentétes lenne a szervezett csoport lényegével. Ezen kívül a terrorista csoport fogalma minden fordítás alapján a szervezett csoport fogalmára épül, így *mindenképpen logikusabb a kisebbségben lévő „hosszabb időre létrehozott” hivatalos német nyelvű fordítás.*⁶²³

ii) A terrorista csoporthoz kapcsolódó bűncselekmények

A 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdése alapján *„minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az alábbi szándékos cselekmények büntethetőségét biztosítsa:*

a) terrorista csoport irányítása;

b) részvétel terrorista csoport tevékenységében, beleértve információk vagy anyagi források szolgáltatását vagy a tevékenység bármilyen módon történő finanszírozását is, annak tudatában, hogy ez a részvétel hozzájárul a terrorista csoport büntetendő cselekményeihez.”

⁶²³ Ráadásul a magyar szakirodalomban található egy harmadik féle fordítási változata is a terrorista csoport ezen ismérvének. Az ún. Kapcsos-kommentár megfogalmazásában *„egy ideje működő szervezett csoport”*-ot (lásd. Belegi, 2010: 720.) tekinthetünk terrorista csoportnak, ami ismét kérdéseket vet fel. A *„hosszabb időre szervezettség”* ugyanis nem feltétlen jelenti azt, hogy a szervezett csoport *„már egy ideje működik”* is, hiszen míg az előbbinél elegendő lehet, ha a csoport tagjai az együttműködésüket csupán tartósnak szánták, az utóbbi megfogalmazás viszont már egy létező, időben elhúzódó tényleges együttműködésre utal. Egy esetleges büntető eljárás során egyáltalán nem mindegy, hogy a terrorista csoport fennállásának megállapításához milyen fogalmi elemek bizonyítására van szükség. A terrorista csoport egyes fogalmi elemeinek kibontásáról részletesen lásd. II/E. részt.

Megállapítható, hogy az Európai Unió 2002-es kerethatározatával *a már létrejött terrorista csoportokhoz kapcsolódó* egyes tevékenységeket tartja szükségesnek büntetendővé nyilvánítani.

A 2. cikk (2) bekezdés a) pontja szerinti *irányítás* tulajdonképpen nem más, mint a terrorista csoport vezetése, azaz a fennálló terrorista csoport tevékenységének, a csoporton belüli személyek (tagok) feladatának meghatározása, a csoport működésének elvi és a gyakorlati koordinálása.

Ezzel szemben a 2. cikk (2) bekezdés b) pontja a terrorista csoportban tagként résztvevő személy tevékenységét határozza meg. A terrorizmus különböző megnyilvánulási formáival szembeni fellépést az Európai Unió akként kívánja tehát biztosítani, hogy büntetendővé kívánja nyilvánítani a bármilyen jellegű *részvételi* tevékenységet, majd külön kiemeli annak egyes formáit: így az információk és anyagi források szolgáltatását, vagy magának a terrorista csoport tevékenységének, működésének finanszírozását.

b) A Tanács 2008/919/IB kerethatározata a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározat módosításáról

A 2008-as kerethatározat preambulumban hangsúlyozza a terrorcselekmények szervezett elkövetésének térhódítását és kiemelkedő veszélyességét. Felhívja a tagállamok jogalkotóinak figyelmét arra, hogy a korábbi „szervezett, hierarchikus csoportok helyébe egymáshoz lazán kötődő, részben önálló sejtek léptek. Ezek a sejtek nemzetközi hálózatokká kapcsolódnak össze”.⁶²⁴ Azonban megállapítható, hogy a terrorista csoport fogalmát, illetve a terrorista csoportokhoz kapcsolódó bűncselekményeket nem látta szükségesnek módosítani az Európai Unió, ekként ezek a rendelkezések a lazább szervezettségű, sejtyszerű felépítésű terrorista csoportokra is megfelelően alkalmazhatóak és alkalmazandóak.

c) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/541 irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, a 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, valamint a 2005/671/IB tanácsi határozat módosításáról

i) A terrorista csoport fogalma

⁶²⁴ 2008-as kerethatározat, preambulumban, (3) bekezdés.

A 2017-es irányelv 2. cikk 3. pontja meghatározza a terrorista csoport fogalmát akként, hogy a korábbi fordítási inkoherenciát kiküszöböli. Eszerint terrorista csoport: „kettőnél több személyből álló, hosszabb időre, szervezett terrorista bűncselekmények elkövetése végett összehangoltan működő csoport”. Ezen kívül rögzítésre kerül – a 2002-es kerethatározat 2. cikk (1) bekezdését alapul véve – a szervezett csoport fogalma is.

ii) A terrorista csoporthoz kapcsolódó bűncselekmények

A 2017-es irányelv 4. cikke – a 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdésével egyezően – rendelkezik a terrorista csoporthoz kapcsolódó bűncselekményekről, azaz a terrorista csoport irányításáról és a terrorista csoport tevékenységében részvételről.

d) Összegzés az Európai Unió elvárásairól

Az Európai Unió a 2002-es kerethatározatban *meghatározta a terrorista csoport fogalmát*, valamint ehhez kapcsolódóan *a terrorista csoport irányítását és a terrorista csoport tevékenységében való részvételt* is indokoltnak tartja büntetni rendelni. Ezzel a 2002-es kerethatározat megteremtette az Európai Unió tagállamai számára a terrorizmus szervezeten megvalósuló formái elleni közös fellépés során nélkülözhetetlen kritériumokat.

Az új, 2017-es irányelvnek a terrorcselekmény szervezett elkövetésére vonatkozó rendelkezéseit áttekintve megállapítható, hogy azok a 2002-es kerethatározat rendelkezésein alapulnak. A terrorista csoporthoz kapcsolódó bűncselekmények köre azonos marad, azonban a terrorista csoport fogalmi elemei kapcsán felfedezhető „bábeli zűrzavar” kiküszöbölésre kerül: a terrorista csoport – immáron egyértelműen – hosszabb időre szervezett csoportot takar.

C) A terrorcselekmény sui generis előkészületére, a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazásra, valamint a terrorizmus támogatására uszításra [Btk. 315. §, Btk. 316. § b) pont, Btk. 331. § (2) bekezdés] vonatkozó nemzetközi elvárások

A továbbiakban azon nemzetközi elvárások feltérképezésére kerül sor, amelyek a terrorcselekmény tényleges elkövetését - befejezett megvalósulását, illetve kísérletét - megelőző, illetve azon kívüli cselekmények kriminalizálásának szükségességére hívják fel a figyelmet. Ezen magatartások a terrorcselekmény előkészületi jellegű cselekményei, amelyek az elkövető speciális célja alapján jelentenek kiemelkedő veszélyt napjainkban.

1. Az ENSZ elvárásai

a) Az ENSZ egyezmények rendelkezései

Az ENSZ egyezmények a terrorizmus tipikus megjelenési formájának tekintett eszköz jellegű bűncselekmények megelőzése érdekében gyakorlati intézkedések megtételét írják elő, továbbá együttműködési, tájékoztatási kötelezettséget teremtnek a megelőzés érdekében. A terrorcselekmény előkészületének büntetendő nyilvánításának szükségességét nem tartalmazzák.

b) Az ENSZ Biztonsági Tanácsának kötelező határozata: a 2178 (2014) BT határozat rendelkezései

Az ENSZ Biztonsági Tanácsa a nemzetközi béke és biztonság fenntartása érdekében minden ENSZ tagállamra nézve kötelező erejű határozatokat fogadhat el. Ennek során kifejezetten terrorizmus ellenes határozatokat is megalkot. Ezen határozatok egy része konkrét nemzetközi politikai eseményekhez kapcsolódik, néhányuk viszont általánosságban, elvi értelemben is megfogalmazza a nemzetközi közösség terrorizmusra vonatkozó álláspontját.⁶²⁵

A 2178 (2014) BT határozatot 2014. szeptember 24. napján fogadta el az ENSZ Biztonsági Tanácsa, amely új megítélés alá vonta a napjainkban egyre növekvő biztonsági kockázatként jelentkező külföldi terrorista harcosok⁶²⁶ jelenségét. A Biztonsági Tanács ezzel a határozattal a Szíriában és Irakban elkövetett terrorista cselekményekben külföldiek által történő növekvő számú részvételre reagált, és már az ezen övezetbe utazást kívánja büntetőjogi eszközökkel megakadályozni. A 2178 (2014) BT határozat 6. pont a) és c) alpontja előírja az államok számára a terrorizmus által motivált határokon átnyúló utazások, valamint ezen utazások finanszírozásának büntetendővé nyilvánítását.

⁶²⁵ Stauber, 2014: 1-2.

⁶²⁶ „foreign terrorist fighters”

„A Biztonsági Tanács az ENSZ Alapokmányának VII. fejezete alapján

6. pont [...] akként határozott, hogy minden államnak biztosítania kell, hogy a belső jogának törvényei és más jogszabályai a súlyos bűncselekményeket megfelelő mértékben körülírják, ezáltal a következő személyek és cselekmények az elkövetett bűncselekmény súlyával arányban álló mértékű büntetőjogi fenyegetettség alá essenek és büntethetőek/büntetendőek legyenek:

- a) azon saját állampolgárai, akik olyan államba utaznak vagy kísérletnek meg utazni, amelyik nem a lakóhelyük vagy az állampolgárságuk szerinti állam, valamint más olyan személyek, akik az államuk területéről egy olyan államban utaznak vagy kísérletnek meg utazni, amelyik nem a lakóhelyük vagy az állampolgárságuk szerinti állam, azért, hogy terrorcselekményt kövessenek el, tervezzenek, készítsenek elő, vagy abban részt vegyenek, vagy terroristákat képezzenek ki, vagy terrorista kiképzésben vegyenek részt, és*
- b) [...]*
- c) olyan személyek utazásának szándékos szervezése vagy az utazás más módon történő megkönnyítése, beleértve a toborzást is, akik olyan államba utaznak, amelyik nem a lakóhelyük vagy az állampolgárságuk szerinti állam, azért hogy terrorcselekményt kövessenek el, tervezzenek, készítsenek elő, vagy abban részt vegyenek, vagy terroristákat képezzenek ki, vagy terrorista kiképzésben vegyenek részt az állam saját állampolgára által vagy az állam területén.”⁶²⁷*

A rendelkezések célja a terrorista csoportok tagjainak és fegyveres támogatóiknak, különösen az ISIS által mozgósított személyek utazásának korlátozása, valamint a toborzás, beszerzés, utazás és felszerelés, majd a saját hazájukba visszatérés megakadályozása azon személyek esetén, akik a nemzetközi terrorizmus terjesztésének céljával előkészíthetnek vagy végrehajthatnak terrorista támadásokat.⁶²⁸ A harcosok jelenléte és az anyagi források ugyanis együtt biztosítják a lehetséges terrorista támadások végrehajtását.⁶²⁹ A 2178 (2014) BT határozat 6. pontjának lényege, hogy a magányos elkövetők által nyújtott támogatást meg kell hiúsítani már a terrorista célzat megvalósítása előtti igencsak korai stádiumban, mivel a

⁶²⁷ A szerző fordítása.

⁶²⁸ Zsebe, 2015: 23.

⁶²⁹ Zsebe, 2015: 29.

kiutazás időpontjában az ilyen személyek által nyújtott támogatás még nem értékelhető a terrorista csoport támogatásaként.⁶³⁰

c) Összegzés az ENSZ elvárásairól

Az ENSZ egyezmények esetén a terrorizmus adott megnyilvánulási formájának *előkészülete büntetlen* marad, az elkövetés előkészítéséről való tudomásszerzés esetén egyéb, jellemzően gyakorlati intézkedések megtételét, együttműködési, tájékoztatási kötelezettség előírását tartják szükségesnek.

A 2178 (2014) BT határozat alapján büntetőjogi fellépés szükséges a külföldi terrorista harcosok által jelentett újfajta fenyegetés ellen. Ez a határozat *a későbbi terrorcselekmény elkövetése, tervezése, előkészítése, abban való részvétel, az oktatás nyújtása és oktatásban részvétel céljából utazás vagy az utazás kísérletének; valamint az ilyen célú utazás szervezése vagy más módon elősegítése* büntetendővé nyilvánítását írja elő, tovább tágítva a büntetőjogi felelősségre vonás lehetséges körét. Ezek a magatartások előkészületi jellegű cselekmények, a későbbi terrorcselekményt megelőző magatartások, amelyek az elkövető speciális, terrorizmushoz köthető célja alapján jelentenek kiemelkedő veszélyt napjainkban.

2. Az Európa Tanács elvárásai

A hatékonyabb büntetőjogi fellépés érdekében az Európa Tanács országai is nemzetközi összefogást láttak szükségesnek a terrorizmus elleni eredményes küzdelem érdekében.⁶³¹ Az első ilyen egyezmény, az 1977-es ET egyezmény még nem tartalmazott olyan rendelkezéseket, amelyek célja kifejezetten a terrorizmus megelőzése. Több évtizeddel később Varsóban, 2005. május 16. napján azonban két újabb egyezmény született a terrorizmus elleni küzdelem jegyében: a pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló egyezmény⁶³² és a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény. Napjainkban a külföldi terrorista harcosok növekvő biztonsági kockázatot

⁶³⁰ Sieber – Vogel, 2015: 29.

⁶³¹ Finszter, 2002: 159-160.

⁶³² Az egyezményt Magyarország a 2008. évi LXIII. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: 2005-ös ET egyezmény.

jelentek, ezért az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 2015. május 19. napján elfogadta a terrorizmus megelőzéséről szóló ET Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyvét.

a) A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény

A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 5-7. cikkeivel a terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás, a terroristák toborzása és kiképzése tényállásait határozza meg, és előírta, hogy a részes államok nyilvánítsák büntetendővé e cselekményeket. A terrorcselekmény bűncselekményét illetően a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 1. cikke a függelékben szereplő nemzetközi szerződés hatálya alá tartozó és ott meghatározott bűncselekményekre utal. A függelékben az ENSZ keretében elfogadott nemzetközi egyezmények szerepelnek.

„5. cikk - Terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás

(1) A jelen Egyezmény tekintetében „terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás” alatt kell érteni valamely üzenet terjesztését, vagy egyéb módon a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételét, azzal a szándékkal, hogy terrorcselekmény elkövetésére uszítson, ha ez a magatartás - akár a terrorcselekmény közvetlen támogatásával, akár anélkül - annak veszélyével jár, hogy egy vagy több ilyen bűncselekményt követhetnek el.”

„6. cikk - Terroristák toborzása

(1) A jelen Egyezmény alkalmazásában „terroristák toborzása” alatt kell érteni más személyeknek terrorcselekmény elkövetésére vagy abban való részvételre, illetve ilyen jellegű társasághoz vagy csoporthoz való csatlakozásra való felhívását azzal a szándékkal, hogy a társaság vagy csoport által elkövetett egy vagy több terrorcselekmény elkövetéséhez hozzájáruljon.”

„7. cikk - Terroristák kiképzése

(1) A jelen Egyezmény tekintetében „terroristák kiképzése” alatt kell érteni robbanóanyagok, lőfegyverek vagy más fegyverek, mérgező vagy veszélyes anyagok készítésére vagy használatára, vagy más különleges módszerek vagy technikák alkalmazására vonatkozó oktatás nyújtását terrorcselekmény elkövetése vagy abban való részvétel céljából, tudatában annak, hogy az átadott szakismeretet e célokra kívánják felhasználni.”

Magyarország a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény az 5. cikk (1) bekezdése szerinti terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás vonatkozásában olyan nyilatkozatot tett, hogy a tényállásban szereplő veszély fogalma alatt „nyilvánvaló és közvetlen veszélyt” ért.⁶³³ Ennek oka az volt, hogy a terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás megfogalmazása magában foglalja a terrorcselekmények elkövetésére irányuló, indirekt felhívást is, amely a szabad véleménynyilvánítás jogával nem egyeztethető össze. Az Alkotmánybíróság a közösség elleni izgatás bűncselekményével kapcsolatban akként határozott, hogy a büntetőjog ultima ratio jellege alapján a köznyugalom nyilvánvaló és közvetlen veszélyeztetése az a mérce, amely felett már alkotmányosan igazolt a szabad véleménynyilvánításhoz való jog korlátozása. A két cselekmény hasonlóságára figyelemmel alkotmányos követelménynek tekinthető, hogy az izgatás következményeként a terrorcselekmény elkövetésének veszélye is nyilvánvaló és közvetlen legyen.⁶³⁴

A 8. cikk a terrorcselekmény tényleges elkövetésének szükségtelenségéről rendelkezik, amellyel a három cselekmény előkészületi jellegét erősíti meg, míg a 9. cikk a járulékos bűncselekményekről rendelkezik. Ezek körében előírja, hogy a terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás, a terroristák toborzása és kiképzése bűncselekményekhez járuló részesi magatartásokat is büntetéssel kell fenyegetni, valamint, hogy a terroristák toborzása és kiképzése bűncselekményeinek kísérlete is büntetendő kell, hogy legyen.

b) A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve

A Kiegészítő Jegyzőkönyv célja a külföldi terrorista harcosokról szóló 2178 (2014) ENSZ BT határozat koordinált és gyors végrehajtása, ennek érdekében új, a terrorcselekményeket megelőző cselekmények büntetendővé nyilvánítását írja elő. Ezen előkészületi jellegű cselekmények közül a terrorista kiképzésben való részvétel (3. cikk), terrorizmus céljából külföldre utazás vagy ennek megkísérlése (4. cikk), és az ilyen utazások szervezése és elősegítése (6. cikk) tartalmaz releváns rendelkezéseket a terrorcselekmény sui generis előkészületi magatartásaival kapcsolatban.

„3. cikk – Terrorista kiképzésben való részvétel

⁶³³ 2011. évi II. törvény 4. §-a.

⁶³⁴ 2011. évi II. törvény indokolása. Részletes indokolás a 4. §-hoz.

(1) A Kiegészítő Jegyzőkönyv céljának elérése érdekében, a „terrorista kiképzésben való részvétel” oktatásban résztvevőt jelent, ideértve a tudás megszerzését vagy a gyakorlati ismereteket más személytől, amely a robbanóanyagok, lőfegyverek vagy más fegyverek vagy káros vagy veszélyes anyagok készítéséről vagy használatáról, vagy más különös módszerekről vagy technikákról, abból a célból, hogy terrorcselekményt kövessen el vagy az elkövetéshez hozzájáruljon.”

„4. cikk – Terrorizmus céljából külföldre utazás vagy ennek megkísérlése

(1) A Kiegészítő Jegyzőkönyv céljának elérése érdekében, a „terrorizmus céljából külföldre utazás vagy ennek megkísérlése” olyan államba utazást jelent, amely eltér az utazó állampolgársága vagy lakóhelye szerinti államtól, abból a célból, hogy terrorcselekményt kövessen el, részt vegyen az elkövetésében, vagy terrorista kiképzést nyújtson vagy terrorista kiképzésben vegyen részt

(2) Minden részes államnak el kell fogadnia azon intézkedéseket, amelyek szükségesek a „terrorizmus céljából külföldre utazás vagy ennek megkísérlése” (1) bekezdés szerinti bűncselekménnyé nyilvánításához a nemzeti jogban, ha azt jogellenesen és szándékosan követik el. Ennek során minden részes államnak olyan feltételeket kell teremtenie, amelyek megfelelnek az alkotmányos alapelvekkel.

(3) Minden részes államnak olyan intézkedéseket kell elfogadnia, amelyek alapján ezen cikk szerinti bűncselekmény kísérlete is büntethetővé válik a nemzeti jogban.”

„6. cikk – Terrorizmus céljából külföldre utazások szervezése és elősegítése

(1) A Kiegészítő Jegyzőkönyv céljának elérése érdekében, a „terrorizmus céljából külföldre utazások szervezése és elősegítése” minden olyan szervezési vagy elősegítési cselekményt jelent, amely valamely személy Kiegészítő Jegyzőkönyv 4. cikk (1) bekezdése szerinti terrorizmus céljából történő külföldre utazását elősegíti, annak tudatában, hogy a segítség, amit nyújtott, a terrorizmus céljához hozzájárul.”⁶³⁵

A Kiegészítő Jegyzőkönyv tehát további olyan sui generis előkészületi cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását írja elő, amelyek a külföldi terrorista harcosokhoz kapcsolódó tipikus cselekmények és potenciálisan terrorcselekmények elkövetéséhez vezethetnek.

⁶³⁵ A szerző fordítása.

c) Összegzés az Európa Tanács elvárásairól

A vonatkozó egyezmény, a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény a nemzetközi terrorizmus újabb hulláma miatt a terrorcselekmények megelőzése érdekében három új bűncselekmény nemzeti büntetőjogba iktatását tartja szükségesnek. A *terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás, a terroristák toborzása és a terroristák kiképzése* tényállásainak megvalósulásához nem szükséges az, hogy a terrorcselekményt ténylegesen elkövessék, a részesi magatartásokat is büntetéssel kell fenyegetni, valamint a terroristák toborzása és a terroristák kiképzése esetén a kísérletet is szankcionálni kell. Magyarország a terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás kapcsán tett nyilatkozattal az alkotmányos követelményekkel való összhang megteremtése érdekében ezen új bűncselekmény elkövetése esetén az izgatás következményeként a terrorcselekmény elkövetésének veszélye nyilvánvaló és közvetlen kell, hogy legyen.

A 2178 (2014) ENSZ BT határozat végrehajtásának regionális szinten történő megkönnyítése érdekében elfogadott Kiegészítő Jegyzőkönyv a terrorizmus újabb, napjainkban megjelenő veszélyes formája elleni hatékony és gyors fellépés érdekében új, előkészületi jellegű bűncselekmények nemzeti büntetőjogba iktatásával kíván hozzájárulni a terrorizmus megelőzéséhez. Ezek az előkészületi jellegű cselekmények *a terrorista kiképzésben való részvétel, terrorizmus céljából külföldre utazás vagy ennek megkísérlése, valamint az ilyen utazások szervezése és elősegítése*. Ezen cselekmények a büntetőjogi felelősségre vonás körét tovább bővítik, és alapvetően a terrorizmus céljából történő külföldre utazáshoz kapcsolódnak.

3. Az Európai Unió elvárásai

a) Az Európai Unió Tanácsának 2002. június 13-án elfogadott, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározata

A hatékony terrorizmus elleni küzdelmet célul tűző 2002-es kerethatározat a terrorista bűncselekmények előkészületével kapcsolatos rendelkezést eredetileg nem tartalmazott.

b) Az Európai Unió Tanácsának 2008. november 28-án elfogadott, 2008/919/IB kerethatározata a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározat módosításáról

A 2008-as kerethatározat (8) és (9) preambulumbekzdése utal az ENSZ és az Európa Tanács égisze alatt a 2002-es kerethatározat óta elfogadott újabb nemzetközi dokumentumokra, amelyek a terrorizmus megelőzése érdekében újabb cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását írják elő. A növekvő és gyorsan változó terrorfenyegetettségre reagálva⁶³⁶ az Európai Unió a terrorizmus ezen újonnan felismert megjelenési formáinak - a *terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményeknek*, így a terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatásnak, a terroristák toborzásának és a terroristák kiképzésének – büntetendővé nyilvánítását írja elő akként, hogy a 2008-as kerethatározat 1. cikk (1) bekezdésével módosította a 2002-es kerethatározat 3. cikkét.

„3. cikk - Terrorista tevékenységekkel összefüggő bűncselekmények

(1) E kerethatározat alkalmazásában:

a) "terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás": valamely üzenet terjesztése, vagy egyéb módon a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétele azzal a szándékkal, hogy az 1. cikk (1) bekezdésének a)–h) pontjában felsorolt bűncselekmények egyikének elkövetésére uszítson, ha ez a magatartás – akár a terrorista bűncselekmény közvetlen támogatásával, akár anélkül – annak veszélyével jár, hogy elkövethetnek egy vagy több ilyen bűncselekményt;

b) "terroristák toborzása": más személyeknek az 1. cikk (1) bekezdésének a)–h) pontjában vagy a 2. cikk (2) bekezdésében felsorolt bűncselekmények egyikének elkövetésére való felhívása;

c) "terroristák kiképzése": robbanóanyagok, lőfegyverek vagy más fegyverek, vagy mérgező vagy veszélyes anyagok készítésére vagy használatára, vagy más különleges módszerek vagy technikák alkalmazására vonatkozó oktatás nyújtása az 1. cikk (1) bekezdésének a)–h) pontjában felsorolt bűncselekmények egyikének elkövetése céljából, annak tudatában, hogy az átadott szakismeretet e célokra kívánják felhasználni.”

A 2002-es kerethatározat módosított 3. cikke kiegészült egy új (3) bekezdéssel is, amely a három új, terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmény előkészületi jellegét

⁶³⁶ 2008-as kerethatározat (3) preambulumbekzdése.

erősíti meg, mivel kimondja, hogy a terrorista bűncselekmény tényleges elkövetése nem szükséges az új bűncselekmények megállapításához.

A 2008-as kerethatározat 1. cikk (2) bekezdése módosította a 2002-es kerethatározat 4. cikkét is, amely a terrorista bűncselekmények, a terrorista csoporthoz kapcsolódó bűncselekmények, valamint a terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmények esetén a felbujtás, bűnsegély és a kísérlet szabályaira vonatkozó elvárásokat tartalmazza. A módosítással az Európai Unió elvárásává vált, hogy a terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatáshoz, a terroristák toborzásához és a terroristák kiképzéséhez nyújtott bűnsegély büntetendő legyen; azonban ugyanezen bűncselekmények vonatkozásában a felbujtás büntetendővé nyilvánítását nem írja elő, míg a kísérlet büntetendővé nyilvánítását a tagállamok mérlegelhetik a terroristák toborzása és a terroristák kiképzése kapcsán.

c) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/541 irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, a 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, valamint a 2005/671/IB tanácsi határozat módosításáról

Az Európai Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslatával az átalakult, és egyben megnövekedett a terrorista veszélyre⁶³⁷ hívta fel a figyelmet, amely a terrorizmus céljából külföldi konfliktusövezetbe - így Szíriába és Irakba - utazásból fakad; emellett azzal a veszéllyel is számolni kell, amit e személyek visszatérése jelent a biztonságra.⁶³⁸ Továbbá a 2002-es kerethatározat felülvizsgálata szükséges volt az újabb nemzetközi elvárások teljesítése érdekében is. A 2002-es kerethatározat rendelkezései nem voltak összhangban az ENSZ BT 2178 (2014) számú határozatával, a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyvével, valamint a FATF 2012-es ajánlásával, mivel nem

⁶³⁷ A rendelkezésre álló adatok alapján több terrortámadásban vagy azok előkészítésében külföldi terrorista harcosok vettek részt. Így az Egyesült Királyságban 2013 októberében letartóztattak egy Szíriából visszatért férfit, aki utcai lövöldözést készített elő. Koszovóban 2013 novemberében hat, terrorcselekményre készülő férfit tartóztattak le, akiket hónapokig megfigyeltek és lehallgattak, kettő közülük korábban Szíriában harcolt. Franciaországban 2014. márciusában leplezték le egy Szíriából hazatérő férfit, aki a tengerparton készült terrorcselekményre és bombát találtak nála. Hollandiában 2014. májusában tartóztattak le egy bankrablásra készülő Szíriai harcost, aki így próbálta meg támogatni a terrorszervezetet. Koszovóban 2014. júniusában három férfit tartóztattak le, akik öngyilkos merényletet készítettek elő és az ISIS-hez voltak köthetőek. Norvégiában 2014. júliusában tartóztattak le négy szír férfit, akik terrorcselekményre készültek és kapcsolatban álltak az ISIS-szel. Zsebe, 2015: 2-27. A 2015. novemberében Franciaországban elkövetett terrorcselekményekben szintén részt vett Szíriát megjárt személy.

⁶³⁸ Az Europol 2015.évi TE-SAT jelentésére hivatkozva a Bizottság kiemeli, hogy bár a visszatérő harcosok kis része elkötelezett terrorcselekmények végrehajtásában, mégis fokozott veszélyt jelentenek valamennyi uniós tagállam számára. A „külföldi terrorista harcosok” rendelkeznek kapcsolatokkal terrorista csoporttal, harci és operatív tapasztalatot is szerezhettek, és valószínűleg példaképként szolgálnak. Így még ha konkrét terrorcselekmény megszervezésében, végrehajtásában nem is vesznek részt, esetleg mások radikalizálásával, toborzásával és adományszervezéssel foglalkozhatnak. A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata. Indokolás. 1. pont. 2.

írta elő a harmadik országba terrorista szándékkal utazás, a terrorizmus céljából kiképzésben való részvétel, toborzás és kiképzés kísérlete, valamint a terrorista tevékenységek támogatásának büntetni rendelését.⁶³⁹

Fentiekre figyelemmel a 2017-es irányelv III. címében, a terrorista tevékenységhez kapcsolódó bűncselekmények között előírja a terrorista kiképzésben való részvétel (8. cikk), a terrorizmus céljából való utazás (9. cikk), terrorizmus céljából való utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése (10. cikk), valamint a terrorizmus finanszírozása (11. cikk)⁶⁴⁰ büntetendővé nyilvánítását.

„8. cikk - Terrorista kiképzésben való részvétel

A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy szándékos elkövetés esetén bűncselekményként büntetendő legyen a robbanóanyagok, tűzfegyverek vagy más fegyverek, mérgező vagy veszélyes anyagok készítésére vagy használatára, vagy más különleges módszerek vagy technikák alkalmazására vonatkozó útmutatás igénybevétele a 3. cikk (1) bekezdésének a)–i) pontjában felsorolt bűncselekmények valamelyikének elkövetése vagy abban való közreműködés céljából.

9. cikk - Terrorizmus céljából való utazás

(1) Minden tagállam meghozza a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy szándékos elkövetés esetén bűncselekményként büntetendő legyen az adott tagállamtól eltérő országba az alábbi célokból történő utazás: a 3. cikkben említett valamely terrorista bűncselekmény elkövetése vagy abban való közreműködés; terrorista csoport tevékenységében való, a 4. cikkben említett részvétel, annak tudatában, hogy ez a részvétel hozzá fog járulni az adott csoport büntetendő tevékenységeihez; a 7. cikk szerinti terrorista kiképzésben részesítés vagy a 8. cikk szerinti terrorista kiképzésben való részvétel.

(2) Minden tagállam meghozza a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy szándékos elkövetés esetén bűncselekményként büntetendő legyen az alábbi magatartások valamelyike:

a) az adott tagállamba az alábbi célokból történő utazás: a 3. cikkben említett valamely terrorista bűncselekmény elkövetése vagy abban való közreműködés; terrorista csoport tevékenységében való, a 4. cikkben említett részvétel, annak

⁶³⁹ A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata. Indokolás. 1. pont. 4-7.

⁶⁴⁰ A terrorizmus finanszírozására vonatkozó európai uniós elvárásokról lásd. IV.E.3. részt.

tudatában, hogy ez a részvétel hozzá fog járulni az adott csoport büntetendő tevékenységeihez; a 7. cikk szerinti terrorista kiképzésben részesítés vagy a 8. cikk szerinti terrorista kiképzésben való részvétel; vagy

b) az adott tagállamba a 3. cikkben említett valamely terrorista bűncselekmény elkövetésének vagy az abban való közreműködésnek a szándékával beutazó személy által végzett előkészületi cselekmények.

10. cikk - Terrorizmus céljából való utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése

A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy szándékos elkövetés esetén bűncselekményként büntetendő legyen minden olyan cselekmény, amely segítséget nyújt valamely személynek a 9. cikk (1) bekezdésében és a 9. cikk (2) bekezdésének a) pontjában említett terrorizmus céljából való utazásához azáltal, hogy az említett utazást szervezi vagy azt elősegíti, és amelyre annak tudatában kerül sor, hogy a segítség az említett célt szolgálja.”

Az új előkészületi jellegű cselekmények a nemzetközi elvárásoknak megfelelően tovább bővítik a büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségét a külföldi terrorista harcosokhoz kapcsolódó terrorista bűncselekmények megelőzése és azokra vonatkozóan büntetőeljárás megindítása, a határokon átnyúló jelenség kapcsán a gyakorlati intézkedések fokozása érdekében.⁶⁴¹

A 2017-es irányelv 13. cikke a terrorcselekmény tényleges elkövetésének szükségtelenségén túl már azt is tartalmazza, hogy az irányelvben meghatározott valamely más konkrét bűncselekménnyel fennálló kapcsolat megállapítása sem szükséges a büntetőjogi felelősségre vonáshoz.

A büntetőjogi felelősség előrehozatalának és a konkrét terrorcselekménnyel való kapcsolat hiányában történő megállapíthatóság indoka a terrorista tevékenységhez kapcsolódó bűncselekmények rendkívül súlyos jellege. Ezek a cselekmények ugyanis potenciálisan terrorista bűncselekmények elkövetéséhez vezethetnek és lehetővé teszik a terroristák és terrorista csoportok számára, hogy folytassák és előrehaladottabb fázisba juttassák a büntetendő cselekményeiket. A Bizottság 2015. december 2. napján elfogadott javaslatának indokolásában kiemeli, hogy az új bűncselekmények tartalmaznak objektív –

⁶⁴¹ A Bizottság 2015. december 2. napján kelt jelentése. Indokolás. 1. pont. 4.

elkövetési magatartást, és egyéb szituációs elemeket – és szubjektív tényállási elemet is, azaz az elkövető vagy a potenciális elkövető szándékát vagy tudatát arra nézve, hogy magatartása terrorista bűncselekmény elkövetéséhez vagy hozzájáruláshoz vezethet. Ezen tényállási elemeket kell bizonyítani a büntetőeljárásban a független bíróság előtt úgy, hogy annak során az eljárási garanciák érvényesüljenek.⁶⁴² Ez az elvárás a 2017-es irányelv (17) preambulum-bekezdésében meg is jelenik.

A 2017-es irányelv 14. cikk (1) bekezdése előírja, hogy a sui generis előkészületi jellegű cselekményekhez kapcsolódó bűnsegély is legyen büntetendő (kivéve terrorizmus céljából való utazás, illetve terrorizmus céljából való utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítéséhez járuló bűnsegélyt, hiszen a terrorizmus céljából való utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése valójában a terrorizmus céljából való utazás sui generis bűnsegédi magatartását rendeli önálló tettesi magatartásként büntetni úgy, hogy az utazás más módon történő elősegítése a szervezés elősegítését is magában foglalja). A 2017-es irányelv 14. cikk (2) bekezdése alapján valamennyi sui generis előkészületi jellegű cselekmények esetén büntetendővé kell nyilvánítani a felbujtást. Továbbá a 2017-es irányelv 14. cikk (3) bekezdése szerint a terroristák toborzása, a terrorista kiképzésben részesítés, terrorizmus céljából való utazás kísérletét (kivéve a terrorizmus céljából beutazás esetén az előkészületi magatartások kísérletét) is büntetéssel kell fenyegetniük a tagállamoknak.

d) Összegzés az Európai Unió elvárásairól

Jelenleg az Európai Unió terrorizmus elleni politikájának alapja a 2002-es kerethatározat,⁶⁴³ amelynek lényege a terrorista bűncselekmények, beleértve a terrorista csoporttal kapcsolatos bűncselekmények fogalmának közelítése a tagállamokban. Azonban eredetileg a 2002-es kerethatározat *nem tartalmazott az előkészületre vonatkozó rendelkezést.*

A 2002-es kerethatározatot módosító 2008-as kerethatározat rendelkezései viszont *három új terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményt* határoztak meg. Mindhárom bűncselekmény előkészületi jellegű és a terrorista bűncselekmény tényleges elkövetése nélkül kell, hogy megalapozza az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását. A

⁶⁴² A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata. Indokolás. 5. pont. 17-18.

⁶⁴³ 2008-as kerethatározat (2) preambulumbekezdése.

bűncselekménnyé nyilvánítást a 2008-as kerethatározat annak érdekében írja elő, hogy az egyes személyeket terrorista támadások elkövetésére ösztönző anyagok terjesztésének korlátozása révén hozzájáruljon a terrorizmus megelőzéséhez.⁶⁴⁴ Az eltelt évek során megváltozott módon megjelent terrorfenyegetettségre tehát akként reagált az Európai Unió, hogy a terrorista bűncselekmények elkövetését megelőző cselekményeket is terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményként kell a tagállamokban büntetéssel fenyegetni, ha azok egy később elkövetendő terrorista bűncselekményhez kapcsolódnak.

A 2017-es irányelv új alapokra helyezi a terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést, felváltja a 2002-es kerethatározatot. A 2017-es irányelv a 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározat rendelkezéseit *átveszi, és azokat kiegészíti újabb terrorista tevékenységekhez kapcsolódó bűncselekményekkel*: a terrorista kiképzésben való részvétellel, a terrorizmus céljából való utazással, terrorizmus céljából való utazás szervezésével vagy egyéb módon történő elősegítésével, valamint a terrorizmus finanszírozásával. Ennek oka a külföldi terrorista harcosok által napjainkban jelentett fokozott veszély, a cél pedig a terrorcselekmények minél korábbi stádiumban történő megelőzése, a büntetőeljárás minél hamarabbi megindítása. Ehhez a jogalkalmazói munka vélhető megkönnyítése érdekében Európai Unió 2017-es irányelve alapján már sem a terrorcselekmény tényleges elkövetése, sem egy meghatározott terrorcselekményhez fűződő kapcsolat megállapítására nincs szükség. Az alapvetően teljesen hétköznapi cselekmények tehát egy konkrét terrorcselekményhez kapcsolódás hiányában is bűncselekménnyé nyilvánítandóak, pusztán az elkövető speciális szándéka, célja alapján; amennyiben a cselekmény szándékos jellegére az objektív ténybeli körülményekből következtetni lehet és az elkövető szándéka a bűncselekmény valamennyi tényállási elemére kiterjed.

D) A terrorcselekménnyel fenyegetésre [Btk. 316. § a) pont] vonatkozó nemzetközi elvárások

1. Az ENSZ elvárásai

Az ENSZ égisze alatt a második világháborút követően több egyezmény született *a terrorizmus egyes megnyilvánulási formáinak* büntetendővé nyilvánításának szükségességéről.

⁶⁴⁴ 2008-as kerethatározat (7) preambulumbekzdése

Ezek közül az alábbi ENSZ egyezmények tartalmazzak rendelkezéseket a terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatban.

a) A nemzetközi légi közlekedést veszélyeztető terrorcselekmények visszaszorítása érdekében elfogadott ENSZ egyezmények

Rögtön az első terrorizmus elleni ENSZ egyezményekben – amelyek a nemzetközi légi közlekedést veszélyeztető terrorcselekmények visszaszorítása érdekében születtek – megjelenik a fenyegetéssel elkövetett terrorcselekmények bűncselekménnyé nyilvánításának igénye.

A légi járművek fedélzetén elkövetett bűncselekményekről és egyéb cselekményekről szóló Tokióban, az 1963. évi szeptember hó 14. napján kelt Egyezmény⁶⁴⁵ IV. fejezet 11. cikkének (1) bekezdése határozza meg a légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének bűncselekményét.

„Ha valaki a légi jármű fedélzetén erőszakkal vagy azzal való fenyegetéssel olyan jogellenes cselekményt követ el, amellyel a repülésben levő légi jármű működésébe beavatkozik, azt hatalmába keríti vagy más módon jogtalan ellenőrzést gyakorol felette, vagy ha ilyen cselekményt készülnek elkövetni [...]”

Hasonlóképpen definiálja a légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének bűncselekményét az 1970-es egyezmény 1. cikk a) pontja is, amely szerint:

„Aki a repülésben levő légi jármű fedélzetén

a) erőszak, erőszakkal fenyegetés vagy bármilyen más megfélemlítés útján e légi járművet jogellenesen hatalmába keríti vagy e légi jármű fölött ilyen módon ellenőrzést gyakorol vagy e cselekmények bármelyikét megkísérli [...] bűncselekményt követ el.”

Megállapítható, hogy az 1963-as és az 1970-es egyezmények a fenyegetést a terrorcselekmények ekkori megjelenési formája kapcsán *elkövetési módként* határozzák meg, amely az erőszak alkalmazása mellett kerül kifejezetten nevesítésre. Az 1970-es egyezmény „bármilyen más megfélemlítés útján” fordulata kiegészítő jellegű, tulajdonképpen olyan

⁶⁴⁵ Magyarország ezen Egyezményt a 1971. évi 24. törvényerejű rendelettel hirdette ki. A továbbiakban: 1963-as egyezmény.

pszichikai ráhatást takar, amellyel az elkövető nem helyezi kilátásba erőszak alkalmazását sem.

b) A nemzetközileg védett személyek fokozott terrorfenyegetettsége miatt elfogadott ENSZ egyezmény

Az 1973-as egyezmény 2. cikk (1) bekezdés c) pontja írja elő a részes államoknak a nemzetközileg védett személy elleni erőszakkal fenyegetés büntetendővé nyilvánítását.

„1. Szándékos elkövetés esetén: [...]

c) az ilyen támadás elkövetésére irányuló fenyegetést [...] az Egyezményben részes valamennyi állam belső jogszabályai szerint büntetni rendeli.”

A Magyarország által aláírt és kihirdetett, 1977. február 20. napjától hatályos 1973-as egyezmény kapcsán tehát terrorizmusra jellemző magatartásformaként határozta meg a nemzetközileg védett személy elleni erőszak bűncselekményét, amely harmadik változatának *elkövetési magatartása* a nemzetközileg védett személy elleni támadás elkövetésére irányuló fenyegetés. Ilyen bűncselekményt azonban a régi Btk. egészen a 2003. évi II. törvénnyel történt módosításáig nem tartalmazott, ekkor került ugyanis a régi Btk. 232. §-ában szabályozásra a nemzetközileg védett személy elleni erőszak bűncselekménye. A magyar jogalkotó a nemzetközi elvárásnak teljes megfelelés érdekében szó szerint vette át az 1973-as egyezmény meghatározását, és a 232. § (2) bekezdésével – privilegizált esetként – büntetni rendelte az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetésével fenyegetést is.

c) A túszszedés elleni ENSZ egyezmény

Az 1979-es egyezmény 1. cikk (1) bekezdése a túszszedést, mint a nemzetközi terrorizmus megnyilvánulási formáját az alábbiaképpen definiálja.

„Bárki, aki más személyt (a továbbiakban: túsz) szabadságától megfoszt vagy hatalmába kerít és halállal vagy sérüléssel vagy további hatalomban tartással fenyeget abból a célból, hogy egy harmadik Felet, nevezetesen valamely államot, nemzetközi kormányközi szervezetet, természetes vagy jogi személyt, illetve személyek egy csoportját arra

kényszerítsen, hogy az a tús elengedésének kifejezett vagy hallgatóságos feltételeként valamely cselekményt megtegyen vagy ennek megtételétől tartózkodjon, az a jelen Egyezmény alkalmazásában a túszedés bűncselekményét követi el.”

Az 1979-es egyezmény tehát egy *összetett bűncselekményt* határoz meg, amelynek az eszközcselekménye a személyi szabadságtól megfosztás vagy hatalomba kerítés, a *célcselekménye* pedig a kényszerítési célból halállal, sérüléssel vagy további hatalomban tartással való *fenyegetés*. A tényállás tartalmazza továbbá a terrorista célzat kezdetleges meghatározását, ám az 1979-es egyezmény vonatkozásában ez még bármely természetes vagy jogi személynek, illetve személyek egy csoportjának kényszerítése, és nem a mai fogalmaink szerinti állami szerv, más állam, nemzetközi szervezet kényszerítésének terrorista céljával azonos.

d) A nemzetközi vízi közlekedés biztonságát veszélyeztető terrorcselekmények visszaszorításáról szóló ENSZ egyezmény

A terrorizmus nemzetközi vízi közlekedés biztonságát veszélyeztető formáját a nemzetközi közösség az 1988-as egyezmény előírásaival kívánta a részes államokban büntetendővé nyilvánítani. Az 1988-as egyezmény 3. cikk (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdés c) pontja, illetve az 1988-as kiegészítő jegyzőkönyv 2. cikk (1) bekezdés a) pontja és a (2) bekezdés c) pontja bár eltérő elkövetési tárgyak vonatkozásában, de egyébként azonos szövegezéssel rendelkezik a terrorizmusra jellemző ezen magatartásforma kapcsán a fenyegetésről.

„(1) Bármely személy bűncselekményt követ el, ha ez a személy jogellenesen és szándékosan
a) hajót erőszakkal, fenyegetéssel vagy a megfélemlítés bármilyen más formájával hatalmába kerít, vagy ellenőrzését magához ragadja; vagy [...].

(2) Ugyancsak bűncselekményt követ el az a személy, aki [...]

c) természetes vagy jogi személyt - feltétellel vagy anélkül, nemzeti joga rendelkezéseitől függően - arra kényszerít, hogy az (1) bekezdés b), c) és e) pontjában megnevezett valamelyik bűncselekmény elkövetése érdekében valamit tegyen, vagy ne tegyen, ha a fenyegetés alkalmas a hajó biztonságos hajózásának veszélyeztetésére.”

Látható, hogy a nemzetközi közösség a terrorizmus nemzetközi vízi közlekedés biztonságát veszélyeztető formája esetén egyrésztől hasonlóan a terrorizmus nemzetközi légi közlekedést veszélyeztető magatartásformáját szankcionálni rendelő 1963-as és 1970-es egyezmények rendelkezéseihez *a fenyegetés mint elkövetési mód* jelenik meg; másrésztől ez a rendelkezés kiegészül *a fenyegetés formájában történő kényszerítéssel mint elkövetési magatartással*.

e) A különösen veszélyes anyagokkal kapcsolatban elkövetett terrortámadások visszaszorítása érdekében született ENSZ egyezmény

A terrorizmus ezen megnyilvánulási formájára reagáló ENSZ egyezmények közül egyrésztől az 1980-as egyezmény 7. cikk (1) bekezdés f) és g) pontja tartalmaz a terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatos rendelkezést.

„Az alábbi cselekmények szándékos elkövetését: [...]

f) nukleáris anyagok követelése fenyegetéssel, erőszakkal vagy bármely más módon történő megfélemlítéssel;

g) fenyegetés a következő cselekményekkel:

(i) nukleáris anyag felhasználása halál, súlyos személyi sérülés, vagy jelentős anyagi, illetve környezeti kár okozására, vagy az e) alpontban leírt büntetendő cselekmény elkövetésére, vagy

(ii) a b) és e) alpontban megjelölt büntetendő cselekmények bármelyikének elkövetése abból a célból, hogy ezzel természetes vagy jogi személyt, nemzetközi szervezetet vagy államot valaminek a megtételére vagy attól való tartózkodásra kényszerítsenek; [...]
büntetendővé kell tenni minden egyes szerződő állam saját belső jogrendszerében.”

A különösen veszélyes anyagokkal kapcsolatban elkövetett terrortámadások visszaszorítása érdekében született ENSZ egyezmények közül másrésztől a 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (2) bekezdés a) és b) pontja szintén tartalmaz a terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatos hasonló rendelkezést.

„Az is e cselekményt valósítja meg, aki

a) hitelt érdemlő módon azzal fenyeget, hogy a jelen cikk (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott cselekményt elköveti; vagy

b) jogellenes módon és szándékosan radioaktív anyagot, eszközt vagy nukleáris létesítményt követel hitelt érdemlő fenyegetéssel, vagy erőszak felhasználásával.”

Tehát az 1980-as egyezmény 7. cikk (1) bekezdés f) pontja, illetve a 2005-ös egyezmény 2. cikk (2) bekezdés b) pontja szerinti önálló bűncselekményi változatban – összefoglaló megjelöléssel – a különösen veszélyes anyagok követelése kapcsán a *fenyegetés mint elkövetési mód* jelenik meg, amelyet a 2005-ös ENSZ egyezmény további konkretizál és megköveteli a fenyegetés hitelt érdemlőségét is. A fenyegetés hitelt érdemlő, ha azt az általános élettapasztalatok szerint komolyan kell venni. Ezzel szemben az 1980-as egyezmény 7. cikk (1) bekezdés g) pontja, valamint a 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (2) bekezdés a) pontja szerinti bűncselekmény esetén a *fenyegetés már elkövetési magatartás*, amelynek a 2005-ös ENSZ egyezmény szerint szintén kritérium a hitelt érdemlőség.

f) Összegzés az ENSZ elvárásairól

Az ismertetett ENSZ egyezmények rendelkezéseit összevetve megállapítható, hogy a terrorizmus egyes megnyilvánulási formái kapcsán eltérő szabályozást írnak elő a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változata vonatkozásában. Ezzel egyidejűleg az ENSZ terrorizmus elleni egyezményi rendszerében tendenciaszerűen megfigyelhető, hogy míg kezdetben, az 1963-as és 1970-es egyezményekben *a fenyegetés kizárólag mint elkövetési mód* jelent meg a bűncselekménnyé nyilvánítandó magatartásformák kapcsán, addig az 1973-as egyezményben már *a fenyegetést* a terrorizmus önálló megnyilvánulási formájának *egyik elkövetési magatartásának* tekintették. Ezt követően az 1979-es egyezményben *a kényszerítési célból történő kvalifikált fenyegetés mint célcselekmény* került szabályozásra. Végül pedig, a legfrissebb vonatkozó ENSZ egyezményekben – vélhetően a terrorizmussal szembeni minél hatékonyabb és átfogóbb büntetőjogi fellépés érdekében – *a fenyegetés* mint a megfélemlítés egyik formájaként nevesített *elkövetési mód is*, és a terrorizmus önálló megnyilvánulási formájával fenyegetés vagy a fenyegetés formájában történő kényszerítés *mint elkövetési magatartás is* megjelenik.

Összegzésképpen azonban az állapítható meg, hogy a terrorizmus elleni ENSZ egyezményekben nem fedezhető fel egységes koncepció a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatának büntetendőségére vonatkozóan.

2. Az Európa Tanács elvárásai

Az Európa Tanács terrorizmus elleni küzdelem jegyében született egyezményei nem tartalmazzak rendelkezéseket a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatban.

3. Az Európai Unió elvárásai

A magyar büntetőjogban a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetendővé nyilvánításának alapját kifejezetten a nemzetközi elvárásoknak megfelelés képezi. A régi Btk. 2003. évi II. törvénnyel módosításakor a jogalkotó – elsősorban, de nem kizárólagosan – a 2002-es kerethatározat 1. cikk (1) bekezdés i) pontjában meghatározottak szerint⁶⁴⁶ kívánt eleget tenni a jogharmonizációs kötelezettségének.

a) Az Európai Unió Tanácsának 2002. június 13-án elfogadott, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározata

A 2002-es kerethatározat legfontosabb büntető anyagi jogi vonatkozású rendelkezései közé tartozik, hogy a jogharmonizáció megkönnyítése érdekében taxatívén előírta, hogy mely szándékos cselekmények nyilvánítandóak *terrorista bűncselekményekké*. Ilyen terrorista bűncselekményként szankcionálandó terrorista eszköz jellegű bűncselekménynek tekinti a 2002-es kerethatározat 1. cikk (1) bekezdés i) pontja a fenyegetést is.

„1. cikk - Terrorista bűncselekmények és az alapvető jogok és jogelvek

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket az alábbi a)–i) pontban felsorolt, a nemzeti jogban bűncselekményként meghatározott azon szándékos cselekmények terrorista bűncselekményekké nyilvánítására, amelyek az elkövetés módja vagy összefüggéseik folytán egy államot vagy nemzetközi szervezetet komolyan károsíthatnak, ha azokat azzal a céllal követik el, hogy:

- a lakosságot komolyan megfélemlítsék, vagy

- állami szervet vagy nemzetközi szervezetet jogellenesen arra kényszerítsenek, hogy valamely intézkedést tegyen vagy ne tegyen meg, vagy

⁶⁴⁶ A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi II. törvény indokolása. Részletes indokolás a 15. §-hoz. 8. pont.

- egy állam vagy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy társadalmi rendjét súlyosan megzavarják vagy lerombolják: [...]

i) az a)–h) pontban felsorolt cselekmények elkövetésével való fenyegetés.”

A 2002-es kerethatározat tehát kifejezetten rendelkezett a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatának terrorista bűncselekménnyé nyilvánításáról. Az 1. cikk (1) bekezdésének i) pontja alapján az Európai Unió tagállamainak terrorista bűncselekménnyé kellett nyilvánítaniuk a terrorista célból történő terrorista eszköz jellegű bűncselekmények elkövetésével való fenyegetést. A fenyegetés ehelyütt mint elkövetési magatartás jelenik meg, amellyel az elkövető a taxatíve rögzített valamely másik terrorista eszköz jellegű bűncselekmény elkövetését helyezi kilátásba, emellett terrorista célzat vezérli.

A terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatos rendelkezés található a 2002-es kerethatározat szankciókról szóló 5. cikkének (3) bekezdés 2. mondatában is.

„ [...] Amennyiben a 2. cikk (2) bekezdésének a) pontjában említett bűncselekmény csak az 1. cikk (1) bekezdésének i) pontja szerinti cselekményre vonatkozik, a büntetés felső határa legalább nyolc év legyen.”

A 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdésének a) pontja a terrorista csoport irányításának büntetendővé nyilvánításáról rendelkezik. A tagállamok szankciókra vonatkozó szabályainak harmonizálása körében arra utaló rendelkezést találhatunk, amely alapján a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatát szankcionálni kell a tagállamoknak akkor is, ha az a terrorcselekmények szervezett elkövetésével kapcsolatos. Az 5. cikk (3) bekezdés 2. mondata alapján ugyanis az olyan terrorista csoport irányítója is büntetőjogi felelősséggel tartozik, amely szervezet kizárólag a terrorcselekménnyel fenyegetés elkövetésére jött létre.

b) Az Európai Unió Tanácsának 2008. november 28-án elfogadott, 2008/919/IB kerethatározata a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározat módosításáról

Megállapítható, hogy a 2002-es kerethatározat 1. cikk (1) bekezdés i) pontját, illetve az 5. cikk (3) bekezdés második mondatát nem látta szükségesnek módosítani az Európai

Unió, azaz a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatra vonatkozó rendelkezések érintetlenek maradtak, azok továbbra is irányadóak.

c) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/541 irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, a 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, valamint a 2005/671/IB tanácsi határozat módosításáról

A 2017-es irányelv a 2002-es kerethatározat rendelkezéseit veszi át a terrorcselekménnyel fenyegetés vonatkozásában. A 2017-es irányelv 3. cikk (1) bekezdés j) pontja írja elő a terrorista eszköz jellegű bűncselekmények elkövetésével fenyegetés terrorista bűncselekménnyé nyilvánítását, amennyiben a terrorista célból követik el.

„(1) A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy terrorista bűncselekményként határozzák meg a nemzeti jogban bűncselekményként meghatározott következő olyan szándékos cselekményeket, amelyek jellegük vagy összefüggéseik folytán komoly kárt okozhatnak egy államnak vagy egy nemzetközi szervezetnek, amennyiben azokat a (2) bekezdésben felsorolt célok egyike véghezvitelének érdekében követik el:[...]

j) az a)–i) pontban felsorolt cselekmények elkövetésével való fenyegetés.”

A 2017-es irányelv szankciókra vonatkozó 15. cikk (3) bekezdés 2. mondatában szintén a 2002-es kerethatározat rendelkezését vette át, amikor előírta, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés esetén, ha az elkövető a terrorista csoport irányítója a kiszabható büntetés felső határa legalább nyolc év kell, hogy legyen.

d) Összegzés az Európai Unió elvárásairól

Az Európai Unió 2002-es kerethatározatával előírta, hogy a tagállamoknak büntetendővé kell nyilvánítaniuk *a terrorista céllal végrehajtott terrorista eszköz jellegű bűncselekmények elkövetésével való fenyegetést*, továbbá *a terrorcselekménnyel fenyegetés elkövetése végett létrejött terrorista csoport*⁶⁴⁷ szankcionálását is garantálniuk kell a

⁶⁴⁷ A 2002-es kerethatározat 2. cikk (1) bekezdésével meghatározott terrorista csoport definíció alapján ugyanis a terrorista csoport „terrorista bűncselekmények elkövetése végett” működik, az 1. cikk (1) bekezdés i) pontjára figyelemmel pedig a terrorcselekménnyel fenyegetést terrorista bűncselekménnyé kell nyilvánítaniuk a tagállamoknak. Ebből következik, hogy a terrorista csoport kizárólag terrorcselekménnyel fenyegetés

tagállamoknak. Emellett *a fenyegetési célú terrorista csoport irányítóját* súlyosabb büntetéssel kell fenyegetni a megelőzés érdekében.

A 2017-es irányelv terrorcselekménnyel fenyegetésre vonatkozó rendelkezései megegyeznek a 2002-es kerethatározat rendelkezéseivel, e téren tehát nem látta szükségesnek a korábbi szabályok módosítását az Európai Unió.

E) A terrorizmus finanszírozására [Btk. 318. §] vonatkozó nemzetközi elvárások

1. Az ENSZ elvárásai

Az ENSZ égisze alatt elfogadott egyezmények közül kizárólag az 1999-es ENSZ egyezmény tartalmaz rendelkezést a terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánításával kapcsolatban.

a) A terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 54. ülészakán, 1999. december 9-én elfogadott nemzetközi egyezmény

Az 1999-es ENSZ egyezmény kifejezetten a terrorizmus finanszírozásának megakadályozásához szükséges intézkedésekről rendelkezik, mivel megállapításra került, hogy a nemzetközi terrorcselekmények száma és súlyossága függ a terroristák által megszerezhető finanszírozástól, de a meglévő többoldalú nemzetközi jogi okmányok nem foglalkoztak kifejezetten a finanszírozással.⁶⁴⁸ A 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk 1. pontja előírja a részes államok részére a terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánítását.

„1. Az Egyezmény értelmében bűncselekményt követ el az, aki bármely eszközzel, közvetlenül vagy közvetve, jogellenesen és szándékosan, forrást biztosít vagy gyűjt azzal a szándékkal vagy annak tudatában, hogy azt részben vagy egészben a következő cselekmény elkövetésére használják fel:

elkövetésére is létrejöhet, a terrorista csoportban elkövetésnek ekkor is megállapíthatónak kell lennie a tagállamok nemzeti jogában.

⁶⁴⁸ Lásd. 1999-es ENSZ egyezmény preambuluma.

a) olyan cselekmény, amely a mellékletben szereplő valamely szerződés hatálya alá tartozó és az abban meghatározott bűncselekményt valósít meg; vagy

b) bármely egyéb olyan cselekmény, amely polgári személy vagy fegyveres konfliktus esetén az ellenségeskedésben tevőlegesen részt nem vevő más személy halálának vagy súlyos testi sérülésének okozására irányul, ha a cselekmény célja, annak természetéből vagy összefüggéseiből következően az, hogy a lakosságot megfélemlítse, vagy egy Kormányt vagy nemzetközi szervezetet valamely cselekmény megtételére vagy ennek megtételétől történő tartózkodásra kényszerítsen.”

A terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye tehát nem mint a terrorizmus egyik megnyilvánulási formája jelenik meg az 1999-es ENSZ egyezményben, hanem egyrészt – a 2. cikk 1. pont a) alpontjában - azokhoz kapcsolódóan kerül meghatározásra. Ezen első változat esetén a terrorizmus finanszírozása önmagában a terrorista eszköz jellegű bűncselekményekhez forrás biztosításával vagy gyűjtésével megvalósul. Ugyanakkor az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk 1. pont b) alpontja alapján bármely egyéb, halál avagy súlyos testi sértés okozására irányuló cselekmény elkövetéséhez forrás biztosítása avagy gyűjtése esetén akkor valósul meg a terrorizmus finanszírozása, amennyiben az speciális terrorista céllal történik. Azaz a második változat esetén feltétel a terrorista célzat megléte is.

Fentiekén kívül az 1999-es ENSZ egyezmény igen széleskörűen írja elő a terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánítását, ugyanis a (3) bekezdése szerint nem szükséges a forrás későbbi tényleges felhasználása sem, a (4) bekezdés alapján a kísérlet is büntetendő, az (5) bekezdés pedig a bűnsegédi, a szervezői/irányítói magatartásnak, valamint a terrorizmus finanszírozása terrorista csoportban elkövetésének szankcionálását is előírja a részes államok számára.

b) Az ENSZ Biztonsági Tanácsának kötelező határozatai

Az ENSZ Biztonsági Tanácsa a nemzetközi béke és biztonság fenntartása érdekében minden ENSZ tagállamra nézve kötelező erejű határozatokat fogadhat el. Ennek során kifejezetten terrorizmus ellenes határozatokat is megalkot.⁶⁴⁹ A terrorizmus elleni küzdelem jegyében született ENSZ BT határozatok tárgyukat tekintve négy fő csoportra oszthatóak⁶⁵⁰:
1) 1373 (2001) BT határozat a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemről és a nemzetközi

⁶⁴⁹ Stauber, 2014: 1.

⁶⁵⁰ Lehner: 48.

együttműködés javítása a terrorizmus elleni küzdelemben, 2) 1267 (1999) és az ahhoz kapcsoló BT határozatok az Al-Kaida és a Talibán nevű szervezetek elleni küzdelemben, 3) 1540 (2004) BT határozat a tömegpusztító fegyverek elterjedésének megakadályozása érdekében, 4) 1624 (2005) BT határozat a terrorizmusra felbujtás tilalmáról. Ezen határozatok egy része konkrét nemzetközi politikai eseményekhez kapcsolódik, néhányuk viszont általánosságban, elvi értelemben is megfogalmazza a nemzetközi közösség terrorizmusra vonatkozó álláspontját.⁶⁵¹

A terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánításával kapcsolatban a 1373 (2001) BT határozat tartalmaz rendelkezést úgy, hogy nem csupán egy meghatározott tettesi körre, hanem általánosságban alkalmazandó.⁶⁵²

i) A 1373 (2001) BT határozat rendelkezései a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatban

A 1373 (2001) BT határozatot 2001. szeptember 28. napján fogadta el az ENSZ Biztonsági Tanácsa, kifejezett indokálással pedig a 2001. szeptember 11. napján New Yorkban, Washingtonban és Pennsylvániában történt terrortámadások szolgálták.⁶⁵³ Megállapítható azonban, hogy ezen BT határozat tartalmilag nagyfokú átfedést mutat az 1999-es ENSZ egyezmény rendelkezéseivel, mivel a 2001. szeptember 11. napján történt terrorcselekményeket követően az ENSZ Biztonsági Tanácsa szükségét érezte annak, hogy közvetlenül cselekedjen az 1999-es ENSZ egyezmény – ekkor még - hiányzó ratifikációja miatt.⁶⁵⁴ Ezért az 1999-es ENSZ egyezmény tartalmát az 1373 (2001) BT határozat átvette.⁶⁵⁵ A terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánításával kapcsolatban az 1373 (2001) BT határozat 1. pont b) alpontja az alábbiaképpen rendelkezik:

*„Az ENSZ Biztonsági Tanácsa [...] 1. határozatot hozott arról, hogy minden állam:
b) büntetendővé fogja nyilvánítani az anyagi eszközök szándékos rendelkezésre bocsátását és gyűjtését, bármilyen eszközzel, akár közvetve, akár közvetlenül történik, a saját állampolgára által vagy a saját területén azzal a szándékkal vagy annak tudatában, hogy ezeket az anyagi eszközöket terrorista cselekmények megvalósítására fogják felhasználni.”⁶⁵⁶*

⁶⁵¹ Stauber, 2014: 2.

⁶⁵² Lehner: 62.

⁶⁵³ 1373 (2001) BT határozat preambuluma.

⁶⁵⁴ Lehner: 64.

⁶⁵⁵ Sieber – Vogel, 2015: 21.

⁶⁵⁶ A szerző fordítása.

Ez a rendelkezés csaknem szó szerint megegyezik az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (1) bekezdésének rendelkezésével.⁶⁵⁷

ii) A 2178 (2014) BT határozat rendelkezései a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatban

A 2178 (2014) BT határozatot 2014. szeptember 24. napján fogadta el az ENSZ Biztonsági Tanácsa és előírta az államok számára a terrorizmus által motivált határokon átnyúló utazások, valamint ezen utazások finanszírozásának büntetendővé nyilvánítását, mivel a kiutazás időpontjában az ilyen személyek által nyújtott támogatás még nem értékelhető a terrorista csoport támogatásaként.⁶⁵⁸ Erre tekintettel a 2178 (2014) BT határozat 6. pontjának b) alpontja az alábbiaképpen rendelkezik:

„A Biztonsági Tanács az ENSZ Alapokmányának VII. fejezete alapján

6. pont [...] akként határozott, hogy minden államnak biztosítania kell, hogy a belső jogának törvényei és más jogszabályai a súlyos bűncselekményeket megfelelő mértékben körülírják, ezáltal a következő személyek és cselekmények az elkövetett bűncselekmény súlyával arányban álló mértékű büntetőjogi fenyegetettség alá essenek és büntethetők legyenek: [...]

b) anyagi eszközök szándékos rendelkezésre bocsátása vagy gyűjtése, bármely eszközzel és akár közvetve, akár közvetlenül, a saját állampolgára által avagy a saját területén, azzal a szándékkal vagy annak tudatában, hogy ezen anyagi eszközök olyan személyek utazásának finanszírozására kerülnek felhasználásra, akik egy olyan államba utaznak, amely nem a lakóhelyük vagy állampolgárságuk szerinti állam, azért, hogy terrorista cselekményeket kövessenek el, tervezzenek, készítsenek elő, avagy abban vegyenek részt, vagy terroristákat képezzenek ki, vagy ők képezzék ki terroristának.”⁶⁵⁹

c) Összegzés az ENSZ elvárásairól

Az ENSZ egyezmények rendelkezéseit összegezve megállapítható, hogy a terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánítását az 1999-es ENSZ egyezmény írta

⁶⁵⁷ Sieber – Vogel, 2015: 21.

⁶⁵⁸ Sieber – Vogel, 2015: 29.

⁶⁵⁹ A szerző fordítása.

elő, részletesen meghatározta a forrás fogalmát, valamint a büntetőjogi felelősségre vonást igen széles körben kívánta lehetővé tenni. *A terrorizmus finanszírozásának bűncselekményének két változatát határozta meg az 1999-es ENSZ egyezmény: egyrészt a 2. cikk 1. pont a) alpontja szerint a terrorista eszköz jellegű bűncselekmények finanszírozását, másrészt a 2. cikk 1. pont b) alpontja szerint az egyéb, halál avagy súlyos testi sérülés okozására irányuló, terrorista célzattal elkövetett bűncselekmények finanszírozását.* Az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (3) bekezdése szerint nem szükséges a forrás későbbi tényleges felhasználása, a (4) bekezdés alapján a kísérlet is büntetendő kell, hogy legyen, az (5) bekezdése pedig a bűnsegédi, szervezői/irányítói magatartásnak, valamint a terrorizmus finanszírozása terrorista csoportban elkövetésének szankcionálását is előírja.

A terrorizmus finanszírozása vonatkozásában a 1373 (2001) BT határozat 1. pont b) alpontja az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (1) bekezdésével összhangban rendelkezett a terrorcselekmények megvalósításához anyagi eszközök rendelkezésre bocsátása vagy gyűjtése büntetendővé nyilvánításával kapcsolatban. Ezt követően, a terrorizmus megelőzése érdekében a 2178 (2014) BT határozat 6. pontjának b) alpontja *az anyagi eszközök rendelkezésre bocsátását vagy gyűjtését már személyek utazásának finanszírozása kapcsán is szükségesnek látja kriminalizálni, ha az utazás célja a későbbi terrorcselekmények elkövetése, tervezése, előkészítése, avagy abban részvétel, terrorista kiképzés nyújtása, illetve kiképzésben részesülés és erre a finanszírozó személy szándéka kiterjed.*

2. Az Európa Tanács elvárásai

Felismerve, hogy a növekvő nemzetközi problémává váló súlyos bűncselekmények elleni harc nemzetközi szinten modern és hatásos módszerek alkalmazását igényli, amelyek egyike a bűnözők megfosztása a bűnözésből származó jövedelemtől és eszközöktől, az Európa Tanács a terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról szóló 1999-es ENSZ egyezmény ratifikálása és teljes végrehajtása céljából elfogadta a 2005-ös ET egyezményt, továbbá a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezményt.

Napjainkban a külföldi terrorista harcosok jelentenek növekvő biztonsági kockázatot, ezért az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 2015. május 19. napján elfogadta a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyvét.

a) A pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló, Varsóban, 2005. május 16. napján kelt egyezmény

A 2005-ös ET egyezmény I. fejezet 1. cikkének értelmező rendelkezései között definiálja a terrorizmus finanszírozását, mégpedig akként, hogy az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikkében meghatározott cselekményre utal vissza.

Ezt követően a II. fejezet 2. cikkével az egyezmény kimondja, hogy a további rendelkezéseket⁶⁶⁰ mind a pénzmosással, mind a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatban alkalmazni kell. Ennek oka az a felismerés volt, hogy a pénz- és bankrendszerrel történő visszaélések napjainkban már nem kizárólag pénzmosási célzatúak lehetnek: a terrorizmus finanszírozása ugyanis nem csak illegális forrásokból (pl. bankrablásból, fegyverkereskedelemből stb. származó forrásokból) valósul meg, hanem a szükséges anyagi forrásokat egyre inkább legális úton szerzik be és a „tisztá” pénzt használják fel.⁶⁶¹ Ezért az Európa Tanács szükségesnek látta egy olyan új egyezmény létrehozását, amely a pénzmosás, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatása, lefoglalása, elkobzása mellett a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatban is tartalmaz rendelkezéseket. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása között felismert hasonlóságra tekintettel ugyanis a pénzmosás megelőzésében és megakadályozásában hatásosnak bizonyult eszközök hatásosak lehetnek a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben is, ráadásul a pénzügyi információs egységek közötti együttműködés már a 2005-ös ET egyezmény létrehozatalakor is lefedett számos terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos kérdést⁶⁶² is, az ezek között cserélődő információk felhasználhatók a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben is.⁶⁶³

b) A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve

A Kiegészítő Jegyzőkönyv célja a külföldi terrorista harcosokról szóló 2178 (2014) ENSZ BT határozat koordinált és gyors végrehajtása, ennek érdekében új, a terrorcselekményeket megelőző cselekmények büntetendővé nyilvánítását írja elő. A

⁶⁶⁰ A 2005-ös ET egyezmény a nemzetközi együttműködés alapelveit, a nyomozati segítségnyújtást, az elkobzást, a kézbesítést, harmadik személyek jogainak védelmét, eljárási és egyéb általános szabályokat, valamint a pénzügyi információs egységek közötti együttműködést szabályozza, a terrorizmus finanszírozására vonatkozó, büntető anyagi jogi relevanciával bíró rendelkezéseket a további fejezeteiben nem tartalmaz.

⁶⁶¹ 2008. évi LXIII. törvény általános indokolás 1. pont.

⁶⁶² A PIE feladata olyan pénzügyi információk fogadása, kérése, elemzése, továbbítása, amelyek a pénzmosással vagy a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatosak.

⁶⁶³ 2008. évi LXIII. törvény általános indokolás 2. pont.

terrorizmus finanszírozása büntetendővé nyilvánításával kapcsolatban a Kiegészítő Jegyzőkönyv 5. cikke bír relevanciával, amely előírja a terrorizmus céljából külföldre utazáshoz kapcsolódóan is az anyagi eszközök szolgáltatásának vagy gyűjtésének büntetendővé nyilvánítását.

„5. cikk – Terrorizmus céljából külföldre utazáshoz anyagi eszközök szolgáltatása vagy gyűjtése

(1) A Kiegészítő Jegyzőkönyv céljának elérése érdekében, a “terrorizmus céljából külföldre utazáshoz anyagi eszközök szolgáltatása vagy gyűjtése” bármely anyagi eszköz szolgáltatását vagy gyűjtését jelenti, közvetlenül vagy közvetve, részben vagy egészben, bármely személy részére lehetővé téve a Kiegészítő Jegyzőkönyv 4. cikk (1) bekezdése szerinti terrorizmus céljából történő külföldre utazást, annak tudatában, hogy az anyagi eszközöket részben vagy egészben ebből a célból szándékozik felhasználni.”⁶⁶⁴

c) Összegzés az Európa Tanács elvárásairól

Az Európa Tanács vonatkozó egyezménye, a 2005-ös ET egyezmény *visszaütal az 1999-es ENSZ egyezményre*, átveszi a terrorizmus finanszírozása bűncselekménykénti meghatározását és a pénzmosás megelőzésének és megakadályozásának bevált módszereire – a két jelenség hasonlóságára figyelemmel – kívánja ráépíteni a terrorizmus finanszírozása elleni hatásos fellépést.

A 2178 (2014) BT határozat végrehajtásának regionális szinten történő megkönnyítése érdekében az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 2015. május 19. napján aláírta a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyvét, amely a terrorizmus újabb, napjainkban megjelenő veszélyes formája elleni hatékony és gyors fellépés érdekében új, előkészületi jellegű bűncselekmények nemzeti büntetőjogba iktatásával kíván hozzájárulni a terrorizmus megelőzéséhez. Ezek közül *a terrorizmus céljából külföldre utazáshoz anyagi eszközök szolgáltatása vagy gyűjtése* tartalmaz releváns rendelkezést a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatban. A meghatározott célú utazás önmagában előkészületi jellegű – konkrét terrorcselekmény elkövetését vagy kísérletét megelőző cselekmény -; ehhez az előkészületi jellegű cselekményhez járuló, bűnsegédi jellegű magatartások – a finanszírozás formái – szintén önálló tettesi magatartásokként kerülnek

⁶⁶⁴ A szerző fordítása.

megfogalmazásra. A Kiegészítő Jegyzőkönyv rendelkezései tehát a büntetőjogi felelősségre vonás körét tovább bővítik a terrorizmus céljából történő külföldre utazás finanszírozásának büntetendővé nyilvánításának előírásával.

3. Az Európai Unió elvárásai

a) Az Európai Unió Tanácsának 2002. június 13-án elfogadott, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározata

A 2002-es kerethatározat *terrorista bűncselekményekre* vonatkozó szabályai között nem található rendelkezés a terrorizmus finanszírozásával összefüggésben.

A *terrorista csoporthoz kapcsolódó bűncselekményeket* – a terrorista csoport és a szervezett csoport fogalmának 2. cikk (1) bekezdésében található definícióját követően - a 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdése rögzítette az alábbiaképpen:

„2. cikk (2) bekezdés

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az alábbi szándékos cselekmények büntethetőségét biztosítsa: [...]

b) részvétel terrorista csoport tevékenységében, beleértve információk vagy anyagi források szolgáltatását vagy a tevékenység bármilyen módon történő finanszírozását is, annak tudatában, hogy ez a részvétel hozzájárul a terrorista csoport büntetendő cselekményeihez.”

A terrorizmus finanszírozása tehát mint terrorista csoporthoz kapcsolódó bűncselekmény jelent meg a 2002-es kerethatározat rendelkezései között. A 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdés b) pontja előírta a tagállamok számára a terrorista csoport finanszírozásának büntetendővé nyilvánítását.

A 2002-es kerethatározat 3. cikke *a terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményeket* tartalmazza. Ezek közül a 3. cikk c) pontja tartalmaz a terrorizmus finanszírozásával összefüggő rendelkezést, amely alapján a terrorista csoport finanszírozása elkövetése céljából elkövetett közokirat-hamisítást terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekménynek kell tekinteni.

„3. cikk c) pont

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az alábbi cselekmények terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményeknek minősüljenek: [...] hivatalos okmányok hamisítása [...] a 2. cikk (2) bekezdésének b) pontjában felsorolt cselekmények egyikének elkövetése céljából.”

A 2002-es kerethatározat 4. cikk (1) bekezdése alapján büntetendővé kell nyilvánítani a terrorista csoport finanszírozására felbujtást, valamint az ahhoz nyújtott bűnsegélyt is.

Az 5. cikk (1) bekezdése általánosságban előírja a hatáson, arányos és visszatartó erővel rendelkező büntetőjogi szankciók alkalmazását a 2. cikkben meghatározott bűncselekmény esetén is, míg a (3) bekezdés 1. mondata kifejezetten a terrorista csoport finanszírozása vonatkozásában azt követeli meg a tagállamoktól, hogy a bűncselekmény büntetési tételének felső határa legalább nyolc év legyen.

b) Az Európai Unió Tanácsának 2008. november 28-án elfogadott, 2008/919/IB kerethatározata a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározat módosításáról

A terrorizmus finanszírozásával kapcsolatban a 2008-as kerethatározat egy rendelkezést tartalmaz. A három új *terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmény* közül a terroristák toborzása ugyanis magában foglalja a terrorista csoport finanszírozásának elkövetésére felhívás büntetendővé nyilvánítását is.

„1. cikk (1) bekezdés

A 3. cikk helyébe a következő szöveg lép:

3. cikk Terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmények

(1) E kerethatározat alkalmazásában: [...]

b) „terroristák toborzása”: más személyeknek az 1. cikk (1) bekezdésének a)-h) pontjában vagy a 2. cikk (2) bekezdésében felsorolt bűncselekmények egyikének elkövetésére való felhívása; [...]”

A 2008-as kerethatározat kiemeli azt is, hogy a terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmények a terrorista bűncselekmény tényleges elkövetése nélkül megalapozzák az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását.⁶⁶⁵

c) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/541 irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, a 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, valamint a 2005/671/IB tanácsi határozat módosításáról

Az új, 2017-es irányelv egyrészről átveszi a 2002-es kerethatározat rendelkezéseit a terrorista csoport finanszírozása vonatkozásában. Így a terrorista csoporthoz kapcsolódó bűncselekmények között a 4. cikk b) pontja alapján a terrorista csoport tevékenységében részvétel a terrorista csoport tevékenységének bármilyen módon történő finanszírozása; a terrorista tevékenységekhez kapcsolódó egyéb bűncselekmények közül a 12. cikk c) pontja szerint a terrorista csoport finanszírozása céljából elkövetett közokirat-hamisítást is büntetendővé kell nyilvánítani; a III. cím szerinti terrorista tevékenységekhez kapcsolódó bűncselekmények közül a 6. cikk alapján a terroristák toborzása a terrorista csoport finanszírozására felhívást is átfogja. A 14. cikk (1) és (2) bekezdése szerint a terrorista csoport finanszírozásához járuló felbujtás és bűnsegély is büntetendő kell legyen, ugyanakkor a (3) bekezdés alapján a kísérlet büntetendővé nyilvánítása nem szükséges. A szankciókról rendelkező 15. cikk (3) bekezdés 1. mondata szerint a büntetési tétel felső határa legalább nyolc év kell legyen terrorista csoport finanszírozása esetén.

Fentiekén kívül a 2017-es irányelv új rendelkezéseket is tartalmaz a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatban. Ezek a terrorizmus céljából való utazás (9. cikk), a terrorizmus céljából való utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése (10. cikk), valamint a terrorizmusfinanszírozás (11. cikk).

„9. cikk - Terrorizmus céljából való utazás

(1) Minden tagállam meghozza a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy szándékos elkövetés esetén bűncselekményként büntetendő legyen az adott tagállamtól eltérő országba az alábbi célokból történő utazás: a 3. cikkben említett valamely terrorista bűncselekmény elkövetése vagy abban való közreműködés; terrorista csoport tevékenységében való, a 4. cikkben említett részvétel, annak tudatában, hogy

⁶⁶⁵ 2008-as kerethatározat 1. cikk (1) bekezdésével a 2002-es kerethatározat 3. cikkébe újonnan beiktatott (3) bekezdéssel.

ez a részvétel hozzá fog járulni az adott csoport büntetendő tevékenységeihez; a 7. cikk szerinti terrorista kiképzésben részesítés vagy a 8. cikk szerinti terrorista kiképzésben való részvétel.

(2) Minden tagállam meghozza a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy szándékos elkövetés esetén bűncselekményként büntetendő legyen az alábbi magatartások valamelyike:

a) az adott tagállamba az alábbi célokból történő utazás: a 3. cikkben említett valamely terrorista bűncselekmény elkövetése vagy abban való közreműködés; terrorista csoport tevékenységében való, a 4. cikkben említett részvétel, annak tudatában, hogy ez a részvétel hozzá fog járulni az adott csoport büntetendő tevékenységeihez; a 7. cikk szerinti terrorista kiképzésben részesítés vagy a 8. cikk szerinti terrorista kiképzésben való részvétel; vagy

b) az adott tagállamba a 3. cikkben említett valamely terrorista bűncselekmény elkövetésének vagy az abban való közreműködésnek a szándékával beutazó személy által végzett előkészületi cselekmények

10. cikk - Terrorizmus céljából való utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése

A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy szándékos elkövetés esetén bűncselekményként büntetendő legyen minden olyan cselekmény, amely segítséget nyújt valamely személynek a 9. cikk (1) bekezdésében és a 9. cikk (2) bekezdésének a) pontjában említett terrorizmus céljából való utazásához azáltal, hogy az említett utazást szervezi vagy azt elősegíti, és amelyre annak tudatában kerül sor, hogy a segítség az említett célt szolgálja.

11. cikk - A terrorizmus finanszírozása

(1) A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy szándékos elkövetés esetén bűncselekményként büntetendő legyen pénzeszközök bármely módon, közvetve vagy közvetlenül, azzal a szándékkal, illetve annak tudatában történő rendelkezésre bocsátása vagy gyűjtése, hogy e pénzeszközöket részben vagy egészben a 3–10. cikkben említett bűncselekmények bármelyikének elkövetésére vagy az abban való közreműködésre használják fel.

(2) Amennyiben az e cikk (1) bekezdésében említett terrorizmusfinanszírozás a 3., 4. és 9. cikkben foglalt bűncselekmények valamelyikét érinti, nem szükséges, hogy a

pénzeszközöket akár részben, akár egészben e bűncselekmények bármelyikének elkövetésére vagy az azokban való közreműködésre ténylegesen felhasználják, valamint az sem szükséges, hogy az elkövetőnek tudomása legyen arról, hogy a pénzeszközöket konkrétan mely bűncselekményre vagy bűncselekményekre fogják fordítani.”

Az új terrorista tevékenységhez kapcsolódó bűncselekmény, *a terrorizmus céljából való utazás* (9. cikk) tulajdonképpen egy teljesen hétköznapi cselekmény, az egyik tagállamból egy másik államba kiutazás, illetve az adott tagállamba beutazás büntetendővé nyilvánítását írja elő, amennyiben ahhoz valamely speciális, terrorizmushoz köthető cél kapcsolódik. Az utazás egyik lehetséges célja a terrorista csoportban részvétel, illetve a terrorista csoport finanszírozása, amelyet más államba utazás esetén kötelezően büntetendővé kell nyilvánítani a nemzeti büntetőjogban, míg az adott tagállamba utazás esetén a tagállamok mérlegelésére van bízva a kriminalizálás. A 2017-es irányelv 14. cikk (2) bekezdése alapján a terrorizmus céljából utazásra felbujtást, míg a 14. cikk (3) bekezdése alapján a terrorizmus céljából való beutazás és kiutazás kísérletét is büntetendővé kell nyilvánítani.

Szintén új terrorista tevékenységhez kapcsolódó bűncselekmény a *terrorizmus céljából való utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése* (10. cikk), amely a terrorizmus céljából való utazáshoz járuló bűnsegédi magatartás büntetendővé nyilvánítását irányozza elő sui generis bűncselekményként. Ez önmagában a szándékos elkövetés esetén kriminalizálandó, azzal a megszorítással, hogy a segítséget nyújtónak az utazás terrorizmushoz köthető céljáról tudnia kell. A 2017-es irányelv 14. cikk (2) bekezdése alapján a terrorizmus céljából való utazás szervezésére vagy egyéb módon történő elősegítésére felbujtást is büntetendővé kell nyilvánítani.

A 2017-es irányelv *a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének* (11. cikk) tényállását is meghatározza, a nemzetközi elvárásokkal összhangban. A terrorizmus finanszírozása eszerint pénzeszközök rendelkezésre bocsátásával vagy gyűjtésével valósul meg, amely történhet a terrorista bűncselekmények, avagy a terrorista tevékenységhez kapcsolódó bármely bűncselekményhez közvetve avagy közvetlenül is. A 11. cikk (2) bekezdése szerint a pénzeszközök tényleges felhasználása, vagy az arról való tudomás, hogy a pénzeszközöket mely bűncselekményre kívánják fordítani, nem szükséges a terrorista bűncselekmények, a terrorista csoportban részvétel, valamint a terrorizmus céljából való

utazás finanszírozása esetén. A 14. cikk (1)-(3) bekezdései alapján a terrorizmus finanszírozásához nyújtott bűnsegély, a felbujtás, valamint a kísérlet is szankcionálandó.

A 2017-es irányelv 13. cikke a terrorista bűncselekmény tényleges elkövetésének szükségtelenségén túl már azt is tartalmazza, hogy az irányelvben meghatározott valamely más konkrét bűncselekménnyel fennálló kapcsolat megállapítása – a terrorizmus finanszírozását kivéve - nem szükséges a büntetőjogi felelősségre vonáshoz.

d) Összegzés az Európai Unió elvárásairól

Az Európai Unió terrorizmus elleni politikájának alapját képező 2002-es kerethatározatával előírta, hogy a tagállamoknak büntetendővé kell nyilvánítaniuk *a terrorista csoport finanszírozását*. A terrorista csoport finanszírozása az Európai Unió elvárása szerint a terrorista csoport tevékenységében való részvételt jelent információk vagy anyagi források szolgáltatásával, illetve a terrorista csoport tevékenységének bármilyen módon történő finanszírozásával. A cselekmény kizárólag szándékosan valósítható meg, az elkövető tudatának pedig át kell fognia azt is, hogy tevékenységével a terrorista csoport büntetendő cselekményeihez járul hozzá. A bűncselekményre irányadó szankciók körében a tagállamok kötelessége, hogy e cselekményre vonatkozó büntetési tétel felső határa legalább nyolc év szabadságvesztés legyen. Ezen túlmenően a 2002-es kerethatározat 3. cikk c) pontja tartalmaz a terrorizmus finanszírozásával összefüggő rendelkezést, amely alapján *a terrorista csoport finanszírozása elkövetése céljából elkövetett közokirat-hamisítást* terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekménynek kell nyilvánítania a tagállamoknak.

A 2002-es kerethatározatot módosító 2008-as kerethatározat három új terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményt határozott meg. Ezek közül a terroristák toborzásának büntetendővé nyilvánítása előírásával a tagállamoknak szankcionálniuk kell a *terrorista csoport finanszírozására felhívást* is. E cselekmény a terrorista bűncselekmény tényleges elkövetése nélkül büntetendő.

Az új, 2017-es irányelv egyrészt átveszi a 2002-es kerethatározat fenti rendelkezéseit a terrorista csoport finanszírozása vonatkozásában. Másrészt a 2017-es irányelv új rendelkezéseket is tartalmaz a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatban. Ezek *a terrorizmus céljából való utazás* (9. cikk), *a terrorizmus céljából való utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése* (10. cikk), valamint *a terrorizmus finanszírozása* (11. cikk). Ennek oka a külföldi terrorista harcosok által napjainkban jelentett fokozott veszély, a cél pedig a terrorcselekmények minél korábbi stádiumban történő megelőzése, a büntetőeljárás

minél hamarabbi megindítása. Ehhez a jogalkalmazói munka vélhető megkönnyítése érdekében Európai Unió 2017-es irányelve alapján már sem a terrorista bűncselekmény tényleges elkövetése, sem az irányelvben meghatározott valamely más konkrét bűncselekménnyel fennálló kapcsolat megállapítására – a terrorizmus finanszírozását kivéve - nem lenne szükség. Az alapvetően teljesen hétköznapi cselekmények tehát egy konkrét terrorcselekményhez kapcsolódás hiányában is bűncselekménnyé nyilvánítandóak, pusztán az elkövető speciális szándéka, célja alapján; amennyiben a cselekmény szándékos jellegére az objektív ténybeli körülményekből következtetni lehet és a szándék a bűncselekmény valamennyi tényállási elemére kiterjed.

4. A FATF ajánlásai

a) A FATF 2012-es ajánlása

A FATF⁶⁶⁶ létrehozására 1989-ben, Párizsban került sor.⁶⁶⁷ A FATF egy nemzetközi szervezet, amelyet eredetileg a pénzmosás elleni küzdelem céljára alapítottak. A 2001. szeptember 11. napján történt terrortámadásokat követően azonban a FATF mandátumát a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre is kiterjesztették.⁶⁶⁸ Így az ekkor már meglévő 40 ajánlást még 9 speciális, a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos ajánlással egészítették ki.⁶⁶⁹ A FATF-on belüli nemzetközi együttműködés politikai megbeszéléseken és egyeztetéseken alapul. A FATF mandátumát a tagállamai határozzák meg, nincs formális nemzetközi jogi alapja. Ezáltal a tagállamok számára a FATF nem állapít meg nemzetközi jogi alapon jogokat és köteleességeket. Ugyanakkor a tagállamok illetékes miniszterei nyilatkozatot tettek arról, hogy a FATF rendelkezéseit magukra nézve politikailag kötelezőnek ismerik el, a rendelkezéseket a saját államukban végrehajtják és alávetik magukat a kölcsönös elemzéseknek.⁶⁷⁰ Ezen kívül az Európai Bizottság is tagja a FATF-nak, ami ahhoz vezet, hogy a FATF ajánlásai rendszeresen befolyásolják az EU jogi eszközeit.⁶⁷¹ Az

⁶⁶⁶ Financial Action Task Force on Money Laundering (Nemzetközi Pénzügyi Akciócsoport). A továbbiakban: FATF.

⁶⁶⁷ A FATF-ról részletesen lásd. <http://www.fatf-gafi.org/about/> (letöltés ideje: 2016. január 23.) és Gál, 2012a: 317-321.

⁶⁶⁸ Lehner: 67.

⁶⁶⁹ A 40 ajánlást és a 9 speciális ajánlást részletesen lásd. Gál, 2012a: 322-344.

⁶⁷⁰ Sieber – Vogel, 2015: 39.

⁶⁷¹ Lehner, 68.

ENSZ Biztonsági Tanácsa is elismeri a FATF ajánlások fontosságát, és felhívta az ENSZ tagállamokat az ajánlások nemzeti jogba történő átültetésére.⁶⁷²

Magyarország a FATF regionális szervezete, a Moneyval⁶⁷³ tagja, tehát köteles az ajánlásoknak megfelelni. A Moneyval 2010. január 18. és 23. napja között folytatta le Magyarország ún. negyedik körös ország-értékelését annak vizsgálata érdekében, hogy hazánk mennyiben felel meg a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni nemzetközi követelményeknek. A Moneyval 2010-es jelentése⁶⁷⁴ hiányosságként állapította meg, hogy a magyar Btk.-ban nincs definiálva az anyagi eszközök („funds”) fogalma, továbbá, hogy a magyar Btk. nem rendeli büntetni azon anyagi eszközök szolgáltatását és gyűjtését, amelyeket olyan jogellenes szándékkal tesznek, hogy azzal, illetve abból az önálló terroristát bármely módon támogassák. Szintén hiányosságként mutatott rá a Moneyval 2010-es jelentése arra, hogy a terrorista csoport napi tevékenysége finanszírozásának büntetendősége nem egyértelmű, a terrorista csoport napi tevékenységéhez szükséges anyagi eszközök rendelkezésre bocsátása és gyűjtése nem büntetendő.⁶⁷⁵

A FATF ajánlásainak átdolgozására 2012-ben került sor⁶⁷⁶, amikor is a terrorizmus finanszírozására vonatkozó 9 speciális ajánlást teljes körűen beintegrálták a korábbi, pénzmosással kapcsolatos ajánlások közé.

A FATF 2012-es ajánlásának 5. pontja tartalmaz a terrorizmus finanszírozásának bűncselekménnyé nyilvánításával kapcsolatban rendelkezést.

„5. pont – Terrorizmus finanszírozása

Az államoknak bűncselekménnyé kell nyilvánítania a terrorizmus finanszírozását a Terrorizmus Finanszírozása Elleni Egyezmény alapján, és nem csak a terrorcselekmények finanszírozását kell bűncselekménnyé nyilvánítaniuk, hanem a terrorista csoportok finanszírozását és a magányos terroristák finanszírozását éppen egy konkrét terrorcselekményhez vagy terrorcselekményekhez fűződő kapcsolat hiányában is.”⁶⁷⁷

⁶⁷² 1617 (2005) BT határozat és 2161 (2014) BT határozat. Lehner: 68.; Sieber Vogel, 2015: 40.

⁶⁷³ A Moneyval az Európa Tanács szakértőkből álló bizottsága, amely a pénzmosás elleni és a terrorizmus finanszírozása elleni intézkedéseket vizsgálja. /Moneyval - Council of Europe's Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism/ http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/default_en.asp (Letöltés ideje: 2016. január 23.)

⁶⁷⁴ A Moneyval 2010. szeptember 30. napján Magyarországról készült jelentésének forrása: <http://www.coe.int> (Letöltés ideje 2016. január 28.) A továbbiakban: Moneyval 2010-es jelentése.

⁶⁷⁵ Moneyval 2010-es jelentése 8. pont.

⁶⁷⁶ A FATF 2012-es ajánlásának forrása: <http://www.fatf-gafi.org> (Letöltés ideje: 2016. január 23.)

⁶⁷⁷ FATF 2012-es ajánlása, 5. pont, 13. A szerző fordítása.

Az ajánlás 5. pontja tehát nem határozza meg a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének tényállási elemeit, hanem az 1999-es ENSZ egyezményre utal vissza. Ugyanakkor a kriminalizálás szükségességét kiterjeszti, és előírja a terrorista csoportok finanszírozása, valamint a magányos terroristák finanszírozása bűncselekményé nyilvánítását is, mégpedig konkrét terrorcselekményhez vagy terrorcselekményekhez fűződő kapcsolat nélkül.

A FATF 2012-es ajánlása az 5. ponthoz kapcsolódóan tartalmaz értelmező megjegyzéseket, amelynek a B. pontja alatt a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének jellemzőit határozza meg.

„2. A terrorizmus finanszírozása bűncselekményének ki kell terjednie mindenképpen minden olyan személyre, aki szándékosan anyagi eszközöket bocsát rendelkezésre vagy gyűjt, közvetlenül vagy közvetve, azzal a jogellenes szándékkal, hogy ezeket felhasználják, vagy annak tudatában, hogy ezeket felhasználták, egészben vagy részben: (a) a terrorcselekmény megvalósítására, (b) terrorista csoport által, vagy (c) magányos terrorista által.

3. A terrorizmus finanszírozása magában foglalja azon személyek utazását, akik olyan államba utaznak, amely eltér a lakóhelyük vagy állampolgárságuk szerinti államtól, abból a célból, hogy elkövessenek, tervezzenek, előkészítsenek, vagy részt vegyenek terrorcselekményekben, vagy terrorista kiképzést nyújtson, avagy őt részesítsék terrorista kiképzésben.

4. A terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánítása önmagában a felbujtás és bűnsegély, a kísérlet, avagy a szervezkedés alapján nem elegendő ezen ajánlásnak való megfeleléshez.

5. A terrorizmus finanszírozásának ki kell terjednie minden anyagi eszközre, akár legális, akár illegális forrásból származik.

6. A terrorizmus finanszírozása bűncselekménye megvalósulásához nem szükséges, hogy az anyagi eszközök: (a) felhasználásra kerültek a terrorcselekmény(ek) végrehajtásához vagy kísérletéhez; vagy (b) konkrét terrorcselekmény(ek)hez kapcsolódjanak.

7. Az államoknak biztosítaniuk kell, hogy a szándék vagy a tudat fennforgását a terrorizmus finanszírozása bizonyítása esetén objektív ténybeli körülményekből lehessen kikövetkeztetni.

8. *Hatásos, arányos, visszatartó erejű büntetőjogi szankciókat kell alkalmazni azon természetes személyekkel szemben, akiket terrorizmus finanszírozása miatt ítélték el.*

9. *Büntetőjogi felelősségre vonást és szankciókat, és, ahol ez nem lehetséges (a nemzeti jog alapelveire tekintettel) polgári jogi vagy közigazgatási jogi felelősségre vonást és szankciókat kell alkalmazni a jogi személyekkel szemben. [...]*

10. *Bűncselekménnyé kell nyilvánítani a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének kísérletét is.*

11. *Bűncselekménnyé kell nyilvánítani a terrorizmus finanszírozása bűncselekményében részvételt is a következő magatartásformák esetén:*

(a) *bűnrészesként részvétel egy bűncselekményben, ezen értelmező megjegyzések 2. vagy 9. bekezdésében kifejtettek szerint;*

(b) *mások szervezése vagy irányítása egy bűncselekmény elkövetése érdekében, ezen értelmező megjegyzések 2. vagy 9. bekezdésében kifejtettek szerint;*

(c) *egy vagy több bűncselekmény elkövetéséhez hozzájárulás, ezen értelmező megjegyzések 2. vagy 9. bekezdésében kifejtettek szerint, közös cél által vezérelt személyek csoportja által. Ezen hozzájárulásnak szándékosnak kell lennie, avagy: (i) azzal a szándékkal kell történnie, hogy a csoport bűnös tevékenységét vagy bűnös célját elősegítse, ahol a tevékenység vagy a cél magában foglalja a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének elkövetését; vagy (ii) annak tudatában kell történnie, hogy a csoport célja terrorizmus finanszírozása bűncselekményének elkövetése.”⁶⁷⁸*

A Moneyval 2016. március 7. és 18. napja között folytatta le Magyarország ún. ötödik körös ország-értékelését, amely alapján készült jelentést a Moneyval Bizottsága 2016. szeptember 29. napján fogadta el.⁶⁷⁹ A Moneyval 2016-os jelentése további, a terrorizmus finanszírozásának büntette kapcsán megállapítható hiányosságokra mutatott rá.⁶⁸⁰ Az 52. pont szerint a magyar büntetőjogi szabályozás összemosza az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk 1. pont a) alpontja szerinti speciális, az ENSZ egyezményekben nevesített egyes terrorista cselekmények finanszírozását az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk 1. pont b) alpontja szerinti általános jellegű terrorizmus finanszírozása bűncselekményével. A terrorizmus finanszírozásának ezen formáját ugyanis elkülönítve kellene kriminalizálni úgy, hogy az egyezmények szerinti terrorista eszköz jellegű bűncselekmények finanszírozása, illetve az

⁶⁷⁸ FATF 2012-es ajánlása. Értelmező megjegyzések az ajánlás 5. pontjához. 37-38. A szerző fordítása.

⁶⁷⁹ A Moneyval 2016. szeptember 29. napján Magyarországról készült jelentésének forrása: <http://www.coe.int> (Letöltés ideje 2016. március 28.) A továbbiakban: Moneyval 2016-os jelentése.

⁶⁸⁰ Moneyval 2016-os jelentése 52-53. pontok.

általános jellegű és célzathoz kötött terrorizmus finanszírozásának büntette között különbséget lehessen tenni. Az 53. pont a terrorizmus finanszírozása büntette kapcsán kiemeli, hogy a Btk. 318. § (1) bekezdése szerinti bűncselekménnyel megvalósult – a korábbi, 2010-es jelentésben hiányosságként említett – magányos terrorista hétköznapi tevékenységének finanszírozása, amelyet a „támogat” elkövetési magatartás lefed, azonban ez az elkövetési magatartás nem fogja át az anyagi eszközök e célból történő gyűjtését. Ugyanez a megállapítás érvényes a Btk. 318. § (2) bekezdése szerinti bűncselekmény esetén a terrorista csoport finanszírozása kapcsán, mivel a „tevékenység támogatása” szintén nem fogja át az anyagi eszközök gyűjtését. További hiányosságként jelentkezik, hogy a Btk. 318. § (1) bekezdése vonatkozásában nem tényállásszerű azon személyek utazásának finanszírozása, akik más államba utaznak azért, hogy elkövessenek, megtervezzenek, vagy részt vegyenek terrorcselekmények elkövetésében, avagy terrorista kiképzést nyújtsanak vagy abban részesüljenek.

b) Összegzés a FATF 2012-es ajánlásáról

A FATF 2012-es ajánlásának 5. pontja és az ahhoz fűzött értelmező rendelkezés a büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségét tovább bővítené: a terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye kapcsán ugyan visszautal az 1999-es ENSZ egyezményre, azonban kifejezetten kiemeli, hogy a terrorizmus finanszírozása konkrét terrorcselekményhez vagy konkrét terrorcselekményhez fűződő kapcsolat hiányában is büntetendő kell, hogy legyen. Ezen kívül kimondja, hogy *a terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye magában foglalja azon személyek más államba utazását, akik utazásának célja a terrorcselekmény későbbi elkövetése, megtervezése, előkészítése, vagy terrorcselekményben részvétel, illetve terrorista kiképzés nyújtása, avagy terrorista kiképzésben részesülés.*

A Moneyval 2016-os jelentése további, a terrorizmus finanszírozásának büntette kapcsán megállapítható hiányosságokra mutatott rá. Az 52. pont szerint *a terrorizmus finanszírozásának két formáját – a speciális, eszköz jellegű terrorista bűncselekmények finanszírozását és az általános jellegű, terrorista célzathoz kötött terrorizmus finanszírozása bűncselekményét – külön-külön kellene kriminalizálni.* Az 53. pont alapján egyrészt nem felel meg a Btk. 318. §-a bűncselekmény „támogat” elkövetési magatartása a nemzetközi elvárásoknak, mivel az *nem fogja át az anyagi eszközök gyűjtését.* Másrészt hiányosságként jelentkezik *a külföldi terrorista harcosok cselekményének finanszírozása, azaz nem büntetendő azon személyek utazásának finanszírozása, akik más államba utaznak azért, hogy*

elkövessenek, megtervezzenek, vagy részt vegyenek terrorcselekmények elkövetésében, avagy terrorista kiképzést nyújtsanak vagy abban részesüljenek.

V. KÖVETKEZTETÉSEK

A) A Btk. 314. § (1) bekezdése, és a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti terrorcselekmény büntette

1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata

a) A terrorcselekmény első alapesete: súlyos bűncselekmények elkövetése terrorista célból [Btk. 314. § (1) bekezdés]

A terrorcselekmény Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti első alapesete *az ún. súlyos, eszköz jellegű* [a (4) bekezdés szerinti erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos] *bűncselekmények elkövetése terrorista célból* [az (1) bekezdés a), b) vagy c) pontja szerinti valamely célzattal]. Ezen bűncselekményi változatra vonatkozó nemzetközi elvárásokat összegezve megállapítható, hogy *az ENSZ egyezmények* többsége kizárólag a különösen veszélyesnek felismert és a terrorizmus tipikus megjelenési formájának tekintett egyes cselekmények, azaz az eszköz jellegű bűncselekmények meghatározását tartalmazza. A Btk. 314. § (4) bekezdése szerinti értelmező rendelkezésben a jogalkotó rögzítette az eszköz jellegű bűncselekményeket. E körben a Moneyval 2016. szeptember 29. napján Magyarországról készült jelentésének 53. pontja rámutatott, hogy a magyar büntetőjogi szabályozásban a kontinentális talapzaton rögzített mesterséges szigetekkel kapcsolatos bűncselekmények⁶⁸¹ - az ENSZ elvárása ellenére - nem szerepelnek eszköz jellegű bűncselekményként a Btk. 314. § (4) bekezdésében. A terrorista célzat, mint a bűncselekmény tényállási eleme három ENSZ egyezményben jelenik meg. Az 1997-es egyezmény 5. cikke és a 2005-ös ENSZ egyezmény 6. cikke szerinti terrorista célzatot a Btk. 314. § (1) bekezdés b) pontja; míg az 1999-es ENSZ egyezmény 1. cikk b) pontjában meghatározott két terrorista célzat változatot a Btk. 314. § (1) bekezdés a) és b) pontjai tartalmazzák. Ekként a terrorcselekmény Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti első alapesete a terrorista célzatok vonatkozásában az ENSZ elvárásainak maradéktalanul eleget tesz, sőt a Btk. 314. § (1) bekezdés c) pontjával túlteljesíti azokat.

⁶⁸¹ 1988-as kiegészítő jegyzőkönyv 2. cikk 1. pontját lásd. IV.A.1.d. részben.

Az Európa Tanács keretében elfogadott egyezmények a terrorcselekmény bűncselekménnyé nyilvánítandó változatait akként határozzák meg, hogy az ENSZ egyezményekben meghatározott egyes bűncselekményekre - azaz az eszköz jellegű bűncselekményekre - utalnak vissza. A terrorcselekmény speciális célja tényállási elemként nem jelenik meg az ET egyezményekben. A 2005-ös ET egyezmény preambulumban deklarálásra kerülő terrorista cél azonban már három változatot tartalmaz, a Btk. 314. § (1) bekezdés a)-c) pontjai szerinti terrorista célzat változatok ezeknek megfelelnek.

*Az Európai Unió a 2002-es kerethatározat 1. cikkével taxatív előírta, hogy mely szándékos cselekmények nyilvánítandóak *terrorista bűncselekményekké*. Ezeket objektív oldalon a lehetséges terrorista eszköz jellegű bűncselekmények [1. cikk (1) bekezdés a)-h) pont] felsorolásával, szubjektív oldalon pedig a terrorista célzatok [1. cikk (1) bekezdés] rögzítésével határozta meg. A 2017-es irányelv 3. cikkében átveszi ezt a szabályozási megoldást akként, hogy az eszköz jellegű bűncselekmények köre a 2002-es kerethatározathoz képest kiegészül az informatikai bűncselekményekkel /3. cikk (1) bekezdés i) pont/. A terrorista célzat változatok körét illetően fordítási inkoherencia figyelhető meg, és a hivatalos magyar nyelvű szöveget alapul véve az állami szerv stb. kényszerítésének célja a kormány stb. kényszerítésének céljára szűkül /3. cikk (2) bekezdés b) pont/. Több hivatalos nyelven megjelent szöveget összevetve, valamint a teleologikus értelmezés alapján arra a következtetésre jutottam,⁶⁸² hogy a 2017-es irányelv 3. cikk (2) bekezdés b) pontja szerinti terrorista célzat alatt továbbra is egy állami szerv jogellenes kényszerítésének célját kell érteni, a magyar nyelvű hivatalos szöveg szűkítő értelmű fordítása nem pontos. Erre tekintettel álláspontom szerint is⁶⁸³ megállapítható, hogy a Btk. 314. §-a szerinti terrorcselekmény bűncselekményének tényállása eleget tesz a 2002-es kerethatározat rendelkezéseinek.⁶⁸⁴*

b) Tradicionális államzsarolás terrorista célból [Btk. 314. § (2) bekezdés a) pont]

A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény 62. §-ának megfelelően 2016. július 17. napjától a Btk. 314. § (2) bekezdése két alternatív bűncselekményi változatot tartalmaz: az a) pont továbbra is *a*

⁶⁸² A 2017-es irányelvről és a fordítási inkoherenciáról bővebben lásd. IV.A.3.c. részt.

⁶⁸³ Bartkó, 2015: 41.

⁶⁸⁴ A 2017-es irányelv a kézirat lezárásakor még nem lépett hatályba.

terrorista célből elkövetett tradicionális államzsarolást szabályozza, míg a b) pontba beiktatásra került a terrorista csoport szervezése⁶⁸⁵.

A Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti bűncselekmény a terrorcselekmény büntetvény az a változata, amely *eredetileg szerepelt terrorcselekmény elnevezéssel a régi Btk.-ben*. A tényállás bevezetését az indokolta, hogy „a hivatásos és szervezett bűnözés [...] a kényszerítésnek és a zsarolásnak az eddig ismerteknél félelmetesebb, minőségileg új formáit hozta létre. Közös vonásuk, hogy az elkövető (személy vagy csoport) előzetes biztosíték szerzésével igyekszik kizárni a kudarc lehetőségét.”⁶⁸⁶ A 2003. évi II. törvény a terrorcselekmény régi Btk. 261. §-a szerinti tényállását teljesen újjá alakította elsődlegesen a 2002-es kerethatározat rendelkezéseinek figyelembe vételével. Ezzel a módosítással nyerte el a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti változat is a jelenleg is hatályos formáját. Megállapítható tehát, hogy *a terrorista célből elkövetett tradicionális államzsarolás* az ún. hagyományos magyar terrorcselekmény tényállás, amelynek a szabályozására nem az ismertetett nemzetközi elvárásoknak megfelelés érdekében került sor, azonban azt a magyar jogalkotó a terrorcselekmény bűncselekményének módosításaikor is végig szükségesnek tartotta kriminalizálni.

2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással

Alapvető különbségként jelentkezik, hogy a StGB.-ban nem található olyan bűncselekményi tényállás, amely a terrorcselekmény elnevezést viselné, azaz a büntető anyagi jogi szabályozásban önálló bűncselekményként a terrorcselekmény nem jelenik meg. A német büntetőjogban a „központi” terrorista bűncselekmény a StGB. 129a. §-a szerinti terrorista szövetség alakítása. A terrorista szövetség alapítása ún. szervezkedési bűncselekmény, azaz az egyes bűncselekményi változatokban az a közös, hogy mindig a szövetségre irányulnak.⁶⁸⁷ A terrorista bűncselekményt (katalógus-bűncselekményt) a meghatározott célokkal rendelkező szövetség követheti el; az elkövető magatartása ehhez az önálló célokkal, tevékenységgel rendelkező szövetséghez való viszonyában büntetendő. Így esetében elegendő az eshetőleges szándék is, tudatának csak azt kell átfognia, hogy a szövetség a terrorista katalógus-

⁶⁸⁵ A terrorista csoport szervezése büntetvényre vonatkozó nemzetközi elvárások vizsgálatára a terrorcselekmény szervezett elkövetésére vonatkozó nemzetközi elvárások értékelése körében kerül sor.

⁶⁸⁶ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény indokolása. In: Magyar Közlöny, 1978. évi 92. szám, 1219.

⁶⁸⁷ Bützler, 2011: 382.

bűncselekmények elkövetésére jön/jött létre⁶⁸⁸ (illetve a StGB. 129a. § (2) bekezdése szerinti terrorista szövetségnél a meghatározott irányultságot és alkalmasságot is ismernie kell, de itt is elegendő a belenyugvás; valamint a szövetség létrehozójánál, vezetőjénél nehezen képzelhető el, hogy célzat nélkül fejt ki az elkövetési magatartást, az ő esetükben az egyenes szándék a jellemző).

A magyar büntető anyagi jogi szabályozás teljesen más koncepciót követ. A terrorista célzat valamely változatával nem a terrorista szövetség, a csoport rendelkezhet, hanem közvetlenül maga az elkövető. A törvény egyenes szándékot követel meg ennél a súlyos deliktumnál. A terrorista csoporthoz kapcsolódó elkövetés a sui generis előkészületi változat, valamint a terrorizmus finanszírozása minősítő körülményeként jelenik meg [Btk. 315. § (2) bekezdés, Btk. 318. § (2) bekezdés] a törvényi tényállásban. Hiszen amennyiben a terrorcselekmény Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti változata esetén az eszköz jellegű bűncselekmények valamelyikének elkövetése, illetve a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti változata esetén az eszközcselekmény terrorista célzattal legalább a kísérlet szakába lép úgy, hogy emellett a terrorista csoport tagjai további, szintén a terrorista eszköz jellegű bűncselekmények közé tartozó bűncselekmény elkövetését is tervezik, az elkövetők már a terrorcselekmény büntette miatt vonandók felelősségre. Míg a németeknél, amennyiben az absztrakt veszélyeztetési deliktummal kapcsolatban a konkrét veszély vagy sérelem be is következik (azaz a katalógus-bűncselekmények valamelyikének elkövetésében a taggá váló alapító, valamint a tagként résztvevő személy közreműködik) a halmazat csak látszólagos lesz, és valójában csupán egy bűncselekmény állapítandó meg.⁶⁸⁹ Figyelemmel kell lenni viszont arra, hogy a StGB. 52. § (2) bekezdésének első mondata alapján ez az egy megállapítandó bűncselekmény az lesz, amelyik súlyosabb büntetéssel fenyegeti az elkövető két büntetőjogi diszpozícióba is beleillő cselekményét. Tehát az egyébként is súlyos megítélésű katalógus-bűncselekmények esetén nem kerül semmiképp sem kedvezőbb helyzetbe az elkövető azzal, hogy a központi terrorista bűncselekmény tényállásában expressis verbis a büntetési tételkeret felső határaként tíz év szabadságvesztés szerepel.

Megállapítható tehát, hogy a Btk. 314. § (1) bekezdése, valamint a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti terrorcselekmény büntettének megfelelő tényállást a StGB. nem tartalmaz.

⁶⁸⁸ Tröndle-Fischer, 2006: 853.

⁶⁸⁹ Tröndle-Fischer, 2006: 846. és Schönke-Schröder, 2006: 1288.

3. A dogmatikai probléma feloldása

A terrorcselekmény első alapesetének, a súlyos bűncselekmények elkövetése terrorista célból [Btk. 314. § (1) bekezdés] *stádiumait* illetően többféle álláspont található a jogirodalomban.

Az első álláspont alapján a Btk. 314. § (4) bekezdésében taxatív felsorolt bűncselekmények legalább egyikének kísérleti szakban meg kell valósulnia a terrorcselekmény első alapesetének megállapításához. Amennyiben a (4) bekezdés szerinti bűncselekmény csak kísérlet, a terrorcselekmény is csak kísérlet, feltéve, hogy az elkövetői terrorista célzat megállapítható.⁶⁹⁰ Ezt alátámasztja az is, hogy a Btk. „a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el” megfogalmazást használja, nem pedig úgy fogalmaz a törvény, hogy „követ el vagy megkísérel”.⁶⁹¹ Befejezetten akkor valósul meg a terrorcselekmény első alapesete, ha a terrorista célok valamelyikének elérése érdekében a (4) bekezdés szerinti bűncselekmények valamelyike befejezetten megvalósul.⁶⁹²

A második álláspont szerint a bűncselekmény befejezetten megvalósul a Btk. 314. § (1) bekezdésében meghatározott elkövetési magatartás esetén a Btk. 314. § (4) bekezdésében felsorolt bűncselekmény kísérletével is, mivel a bűncselekmény terrorista célzatának megvalósulása nem tényállási elem. Erre tekintettel a terrorcselekmény első alapesetének kísérlete nincs.⁶⁹³ Ennek oka a sajátos jogtechnikai megoldásban rejlik.⁶⁹⁴ Mivel a (4) bekezdés taxatív meghatározza az eszköz jellegű bűncselekményeket, az elkövetési magatartás azonban célcselekményt nem tartalmaz, a terrorcselekmény az eszköz jellegű bűncselekmény elkövetésével – pusztán az elkövető terrorista célzata alapján, követelés vagy fenyegetés nélkül is – megvalósul.⁶⁹⁵ Ezen álláspont alátámasztására szolgáló érv, hogy a terrorcselekmény megvalósulása szempontjából a terrorista célzatnak van döntő jelentősége, ezért az a törvényi megfogalmazás, hogy „személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el” akként értelmezhető, hogy a kísérletként való elkövetésük is – a célzatra tekintettel – befejezett bűncselekményt eredményez.⁶⁹⁶

⁶⁹⁰ Belegi, 2015: 1194.; Gál, 2013b: 14.; Gál, 2014a: 333.

⁶⁹¹ Gál, 2013a: 9.; Gál, 2013b: 14.; Gál, 2014a: 333.

⁶⁹² Belegi, 2015: 1195.; Sántha, 2013: 427.

⁶⁹³ Mezőlaki, 2013a: 652.; Belovics, 2014: 513.; Vida, 2013: 80-81.

⁶⁹⁴ Gál, 2013b: 13.-on hivatkozik Belovics Ervin – Molnár Gábor Miklós – Sinku Pál (2012): *Büntetőjog II. a 2012. évi C. törvény alapján*. HVG-ORAC, Budapest. 2012. 473.-on kifejtett álláspontjára.

⁶⁹⁵ Vida, 2013: 79.

⁶⁹⁶ Vida, 2013: 81.

A *szándékos bűncselekmények megvalósulásának stádiumait* illetően a Btk. Általános Része három szakaszt különböztet meg, mindhárom stádiumban közös, hogy azokban az elkövető adott bűncselekmény elkövetésére irányuló szándéka már a külvilágban megnyilvánul; az egyes szakaszok *a törvényi tényálláshoz viszonyukban különböznek* egymástól. Az előkészület a törvényi tényállás keretei közé még nem lép, a kísérlettel a törvényi tényállás objektív elemei részlegesen, míg a befejezett bűncselekmény esetén pedig teljeskörűen megvalósulnak.⁶⁹⁷ A kísérlet fogalmának három eleme tehát a szándékosság (illetve ha a célzat vagy a motívum is tényállási elem, azok is szükségesek a kísérlethez), a tényállásszerű elkövetési magatartás kifejtésének megkezdése és a be nem fejezés.⁶⁹⁸ Azonban mind az előkészületet, mind a kísérletet, mind a befejezett bűncselekményt *a szubjektív tényállási elemek teljessége* jellemzi.

Mindezek alapján véleményem szerint dogmatikailag az első álláspontot képviselő szerzők álláspontja a helyes. A Btk. 314. § (1) bekezdésének nyelvtani értelmezése alapján („a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el”) az eszköz jellegű bűncselekmények törvényi tényállásának teljeskörű megvalósulása szükséges a terrorcselekmény büntettének befejezettségéhez, mivel az eszköz jellegű bűncselekmény akkor tekinthető elkövetettnek, azaz befejezettnek, ha a törvényi tényállása teljesen megvalósult. Ezen nem változtat, hogy a terrorcselekmény büntettének befejezett megvalósulásához a terrorista célzat megvalósulására, tényleges elérésére nincs szükség, hiszen az a bűncselekmény bevégeztségét jelentené már. Azonban a terrorcselekmény büntettének (akár befejezettként, akár kísérletként) megállapításához valóban szükséges, hogy az eszköz jellegű bűncselekmény elkövetésekor az elkövető szándéka ne pusztán a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény elkövetésére irányuljon, hanem emellett az (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott valamely terrorista célzattal járjon el. Ugyanis a terrorista célzat megléte vagy hiánya határolja el személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt (mind a befejezett, mind a kísérleti szakaszában) a terrorcselekmény büntettétől.

⁶⁹⁷ Nagy, 2008a: 192.

⁶⁹⁸ Nagy, 2008a: 195.

A Btk. 314. § (1) bekezdésének ekkénti értelmezését a közösségi jognak megfelelő értelmezés is megerősíti.⁶⁹⁹ Az Európai Unió 2002-es kerethatározatának 4. cikk (2) bekezdése ugyanis a terrorista bűncselekmény kísérletének nemzeti büntetőjogban büntetendővé nyilvánításának szükségességéről rendelkezik („Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az 1. cikk (1) bekezdésében [...] említett bűncselekmények elkövetésének kísérlete, az 1. cikk (1) bekezdésének f) pontjában előírt birtoklás [...] kivétel, büntetendő legyen.”).

A Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti terrorcselekmény büntettének stádiumait érintő dogmatikai probléma tehát akként oldandó fel, hogy – az Általános Részi szabályoknak megfelelően – a kísérlete büntetendő, amennyiben a Btk. 314. § (4) bekezdésében taxatív felsorolt bűncselekmények legalább egyikének kísérleti szakba lép úgy, hogy az elkövető szándéka terrorcselekmény elkövetésére irányul és a Btk. 314. § (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott terrorista célzat is megállapítható. Befejezetten akkor valósul meg a terrorcselekmény első alapesete, ha a terrorista célok valamelyikének elérése érdekében a (4) bekezdés szerinti bűncselekmények valamelyike befejezetten megvalósul, ehhez követelés vagy fenyegetés kinyilvánítására, illetve a terrorista célzat realizálására nincs szükség.

B) A terrorcselekmény szervezett elkövetésére [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont, Btk. 315. § (2) bekezdés, Btk. 318. § (2) bekezdés, Btk. 319. §] vonatkozó büntetőjogi rendelkezések

1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata

a) Terrorista csoport szervezése terrorista célból [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont]

A terrorista csoport szervezésének büntettét a Btk. a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény 62. §-a szerinti módosítása óta rendeli büntetni. A terrorista csoport szervezése minden olyan tevékenységet átfog, amellyel a szervező a terrorista csoport létrejöttét koordinálja, másokat az abban való részvételre rábír vagy rábírti törekszik, függetlenül attól, hogy az adott személy a terrorista csoportban részt vesz-e. A terrorista csoport tehát akkor jön létre, ha megteremtődnek a

⁶⁹⁹ Hiszen „amennyiben többféle jogértelmezési eredményre is juthatunk, azt kell választani, ami a közösségi normában megfogalmazott célkitűzéseknek a leginkább megfelel”. Nagy, 2008a: 74.

feltételei annak, hogy a terrorista csoport a saját belső szabályai szerint képes a célja érdekében önállóan cselekedni. A Btk. 314. § (2) bekezdése meghatározza a szervező terrorista csoport létrehozatala közben meglévő terrorista célját is, ez a Btk. 314. § (1) bekezdés a) pontja szerinti állami szerv, más állam vagy nemzetközi szervezet valaminek a tevése, nem tevése vagy eltűrésére kényszerítése.

Az *ENSZ tagállamai* a terrorcselekmény szervezett elkövetésének kiemelkedő veszélyességét, és ezzel együtt a büntetendővé nyilvánításának szükségességét először csak az 1990-es évek végén ismerték fel. Bár az 1997-es, az 1999-es, valamint a 2005-ös ENSZ egyezmények már tartalmazznak rendelkezéseket a terrorcselekmény szervezett elkövetésével kapcsolatban, ezek azonban a terrorista csoport szervezésének büntetendővé nyilvánítását⁷⁰⁰ nem írják elő.

Az *Európa Tanács* égisze alatt elfogadott egyezmények közül a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 6. cikk (1) bekezdése szerinti *terroristák toborzása a terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívást is magában foglalja*, ekként ezen magatartást is büntetendővé kell nyilvánítani a részes államoknak. Megállapíthatóságához nem szükséges az, hogy a terrorcselekményt ténylegesen elkövessék. *A terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívás megvalósulhat mind a terrorista csoport szervezésének fázisában, mind pedig egy már létrejött terrorista csoporthoz történő új tag szervezésével.* Figyelemmel arra, hogy a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös egyezmény a terroristák toborzásának elkövetési magatartásaként a felhívást határozza meg, ezzel az eredményes beszerzés nem szükséges. A terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívás előkészületi jellegű magatartás, amelyet a nemzeti büntetőjogban befejezett bűncselekményként – sui generis előkészületként – kell szabályoznia a tagállamoknak, mivel a bűncselekmény kísérletét is büntetendővé kell nyilvánítani, illetve a részesek büntethetőségét is biztosítani kell. Megállapítható, hogy a Btk. 314. § (2) bekezdés b) pontja szerinti *terrorista csoport szervezésének büntette valósul meg, ha a terroristák toborzását a terrorista csoport szervezésének fázisában követik el*, így ezen elvárásnak a Btk. eleget tesz.

Az *Európai Unió* a 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdésével a terrorista csoporthoz kapcsolódó elkövetési magatartások közül a terrorista csoport irányítása [a) pont] és a terrorista csoport tevékenységében részvétel [b) pont] büntetendővé nyilvánítását⁷⁰¹ írta elő. A rendelkezéseket a 2017-es irányelv 4. cikk a)-b) pontjai módosítás nélkül átveszi. Ezek azonban már létrejött terrorista csoporthoz kapcsolódó cselekmények, ezért megállapítható,

⁷⁰⁰ Ezen egyezmények rendelkezéseinek értelmezéséről lásd. IV/B/1/c. részt.

⁷⁰¹ A 2002-es kerethatározat vonatkozó rendelkezéseinek értelmezéséről lásd. IV/B/3/a/ii. részt.

hogy az EU olyan elvárást nem fogalmazott meg, hogy a terrorista csoport szervezését büntetendővé kell nyilvánítani a tagállamoknak.

b) A terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatának minősített esete [Btk. 315. § (2) bekezdés]

A terrorcselekmény előkészületi cselekményeit – a bűncselekmény kiemelkedő veszélyessége miatt - a Btk. 315. §-ában *sui generis előkészületként*,⁷⁰² azaz önálló, befejezett bűncselekményként szabályozza. Az előkészületi jellegű elkövetési magatartások a konkrét terrorcselekményt megelőző, illetve azon kívüli cselekmények. A terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű magatartását megvalósító elkövető a terrorcselekmény első és második változatának [Btk. 314. § (1) és (2) bekezdésének] *elkövetése érdekében, illetve az elkövetés elősegítése céljából* fejt ki a tevékenységét. Az elkövető tehát a terrorcselekmény elkövetésére/elősegítésére irányuló céllal jár el.

A sui generis előkészület súlyosabban minősül, ha azt a Btk. 314. §-a szerinti terrorcselekménynek *terrorista csoportban történő elkövetése érdekében* fejtik ki.⁷⁰³ Ekkor az előkészületi jellegű *elkövetési magatartások azonosak* az (1) bekezdés elkövetési magatartásaival, azonban másra irányulnak. A terrorcselekmény előkészületének súlyosabban minősülő esete megvalósításakor az elkövető *kettős céllal* jár el: a Btk. 315. § (1) bekezdésében meghatározott célzatos cselekményeket terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése érdekében valósítja meg.

A terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatának minősített esetét először *el kell határolni a terrorista csoport szervezésének büntetettétől*. Ez a bűncselekmény objektív tényállási elemeit tekintve az elkövetési magatartások különbözősége alapján történhet. A terrorista csoport szervezése büntetettének elkövetési magatartása a szervezés, amely vezető közreműködést jelent a terrorista csoport létrehozatalában, annak mind a személyi, mind a tárgyi, strukturális feltételeinek megteremtésére törekszik – tipikusan ismétlődő jelleggel kifejtve a cselekményét - az elkövető. Szubjektív oldalon a terrorista csoport szervezője kettős céllal jár el: egyrészt a terrorista csoport megalakítása más állam, állami szerv, nemzetközi szervez kényszerítése céljából történik, másrészt egyúttal a terrorista csoport céljának elérésére (terrorcselekmény elkövetésére) is törekszik. A terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatának minősített esetének elkövetési

⁷⁰² Belegi, 2015: 1198.

⁷⁰³ Belegi, 2015: 1198.

magatartásai a felhívás, ajánlkozás, vállalkozás, közös elkövetésben megállapodás, illetve a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása. Ezek közül a felhívást, a közös elkövetésben megállapodást, illetve a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítását a szervező is kifejtheti, hiszen ezek a magatartások a terrorista csoport létrehozásához (a személyi és tárgyi feltételek biztosításához) is szükségesek. A cselekmény akkor minősülhet a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatának minősített eseteként, ha az előkészületi jellegű magatartások nem jelentenek vezető közreműködést, illetve ha azok kifejtésére egyszeri alkalommal, nem a terrorista csoport megszervezése érdekében kerül sor; továbbá, ha az elkövető az előkészületi jellegű cselekményével addig kívülállóként egy már működő, létrejött terrorista csoporthoz csatlakozik, annak további fennállásához járul hozzá, de még terrorcselekmény elkövetésére, vagy az elkövetés megkezdésére nem került sor. Szubjektív oldalon a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatának minősített esetét megvalósító elkövető is kettős céllal jár el: egyrészt a terrorcselekmény elkövetése/elkövetés elősegítése a célja, másrészt szervezett keretek között, terrorista csoportban elkövetése érdekében járnak el. Megállapítható, hogy a szubjektív tényállási elemeket tekintve részleges átfedés tapasztalható: a terrorista csoport szervezőjének ugyanis célja a terrorista csoport céljának megvalósítása is, azaz a terrorcselekmény elkövetése ugyanúgy, mint a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változata minősített esetének elkövetői esetén is. A terrorista csoport szervezője esetén azonban azon túl, hogy a terrorcselekményt szervezett keretek között, terrorista csoportban kívánja megvalósítani, megállapíthatónak kell lennie a más állam, állami szerv, nemzetközi szervezet kényszerítése céljának is.

Az *ENSZ egyezmények* rendelkezései a terrorcselekmény szervezett elkövetésével kapcsolatban a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változata minősített esetére vonatkozóan nem tartalmaznak elvárást.⁷⁰⁴

Az *Európa Tanács* égisze alatt elfogadott egyezmények közül a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 6. cikk (1) bekezdése szerinti *terroristák toborzása a terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívást is magában foglalja* és ekként ezen magatartást is büntetendővé kell nyilvánítani a részes államoknak. *A terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívás megvalósulhat mind a terrorista csoport szervezésének fázisában, mind*

⁷⁰⁴ Ugyanis az 1997-es egyezmény 2. cikk (3) bekezdés c) pontja, az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (5) bekezdés c) pontja, valamint a 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (4) bekezdés c) pontja a terrorcselekmény terrorista csoportban történő tényleges elkövetése, illetve kísérlete esetén bűnsegédi magatartásként értékelendő cselekmények megfogalmazását tartalmazza. Ezen elkövetési magatartások értelmezéséről lásd. IV/B/1/c. részben.

pedig egy már létrejött terrorista csoporthoz történő új tag szervezésével. A terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívás előkészületi jellegű magatartás, amelyet a nemzeti büntetőjogban befejezett bűncselekményként – sui generis előkészületként – kell szabályoznia a tagállamoknak, mivel a bűncselekmény kísérletét is büntetendővé kell nyilvánítani, illetve a részesek büntethetőségét is biztosítani kell. Megállapítható, hogy a Btk. 315. § (2) bekezdése szerinti sui generis előkészületi jellegű változata minősített esete valósul meg, ha a terroristák toborzása egy már létező terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívással történik, erre tekintettel a nemzetközi elvárásnak a Btk. eleget tesz.

Az *Európai Unió* a 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdésével a terrorista csoporthoz kapcsolódó elkövetési magatartások közül a terrorista csoport irányítása [a) pont] és a terrorista csoport tevékenységében részvétel [b) pont] büntetendővé nyilvánítását⁷⁰⁵ írta elő, amelyek már létrejött terrorista csoporthoz kapcsolódó cselekmények. A rendelkezéseket a 2017-es irányelv 4. cikk a)-b) pontjai módosítás nélkül átveszi.

A terrorista csoport irányítása nem más, mint a fennálló terrorista csoport vezetése, a tevékenységnek, a csoporton belüli tagok feladatának meghatározása, a csoport működésének koordinálása. Ezen magatartás a Btk. 315. § (2) bekezdése szerinti terrorcselekmény elkövetése céljából felhívást avagy a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése céljából szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítását terrorista csoportban elkövetése érdekében valósítja meg. Ugyanakkor – egyetértve a jogirodalmi álláspontokkal – a magyar büntető anyagi jogi szabályozás „az irányítást a maga tejjességében nem, annak csak bizonyos tartalmi síkját rendeli”⁷⁰⁶ büntetni, pusztán a terrorista csoportban betöltött vezetői státusz büntetlen marad⁷⁰⁷.

A terrorista csoport tevékenységében részvétel – amennyiben még nem került sor a terrorcselekmény terrorista csoportban elkövetésére vagy az elkövetés megkezdésére – szintén a Btk. 315. § (2) bekezdése szerinti bűncselekményt valósítja meg. Ekként a Btk. az EU vonatkozó elvárásának eleget tesz.

c) A terrorizmus finanszírozásának minősített esete [Btk. 318. § (2) bekezdés]

A terrorizmus finanszírozásának büntettét a Btk. önálló bűncselekményként, a 318. §-ban szabályozza. A bűncselekmény alapesetét a Btk. 318. § (1) bekezdése, míg a minősített

⁷⁰⁵ Ezen elkövetési magatartások értelmezéséről lásd. IV/B/3/a/ii. részt.

⁷⁰⁶ Bartkó, 2011: 232.; Bartkó, 2015: 46-47.

⁷⁰⁷ Ligeti, 2012: 201.; Bartkó, 2015: 45-47.

esetét a Btk. 318. § (2) bekezdése rendeli büntetni, a Btk. 318. § (3) bekezdése értelmező rendelkezést tartalmaz.

A terrorizmus finanszírozása minősített esetének két fordulata van: (1) a terrorizmus finanszírozásának a terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése vagy terrorista csoport tagja érdekében elkövetése, és (2) a terrorista csoport tevékenységének egyéb módon támogatása. Az első fordulat esetén az elkövetési magatartások azonosak a Btk. 318. § (1) bekezdés elkövetési magatartásaival (anyagi eszközök szolgáltatása vagy gyűjtése, illetve anyagi eszközzel támogatás), azonban másra irányulnak. Kifejthetőek akkor, amikor még nem jött létre a terrorista csoport, de a tevékenység erre irányul; továbbá akkor is, ha már fennálló terrorista csoport működéséhez járul hozzá, illetve annak tagja érdekében fejt ki tevékenységét. A második fordulat esetén az egyéb módon támogatás már fennálló terrorista csoportot feltételez, mivel az elkövetési magatartás a terrorista csoport fenntartásához-működéséhez kapcsolódik. Elkövető csak a terrorista csoporton kívül álló személy lehet.⁷⁰⁸

Az *ENSZ egyezmények* és az *Európa Tanács egyezmények* nem tartalmazzak rendelkezést a terrorizmus finanszírozásának minősített esetére vonatkozóan.

Az *Európai Unió* a 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdés b) pontja – illetve azzal egyezően a 2017-es irányelv 4. cikk b) pontja - a terrorista csoporthoz kapcsolódó elkövetési magatartások között a terrorista csoport tevékenységében részvétel büntetendővé nyilvánítását⁷⁰⁹ is előírta, amelybe beleértendő információk vagy anyagi források szolgáltatása vagy a tevékenység bármely módon történő finanszírozása is. A Btk. 318. § (2) bekezdése szerinti bűncselekmény ezen magatartásokat átfogja: amennyiben az anyagi eszközök szolgáltatása a terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése érdekében történik, a Btk. 318. § (2) bekezdés I. fordulata, míg a terrorista csoport tevékenységének egy módon történő támogatása esetén a Btk. 318. § (2) bekezdés II. fordulata valósul meg.

Ezen túlmenően a 2002-es kerethatározat 3. cikk c) pontja – illetve azzal egyezően a 2017-es irányelv 12. cikk c) pontja - tartalmaz a terrorizmus finanszírozásával összefüggő rendelkezést, amely alapján a terrorista csoport finanszírozása elkövetése céljából elkövetett közokirat-hamisítást terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekménynek kell nyilvánítani a tagállamoknak. A 2002-es kerethatározatot módosító 2008-as kerethatározat három új terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményt határozott meg. Ezek közül a 2008-as kerethatározat 1. cikk (1) bekezdése alapján 2002-es kerethatározat 3. cikk (1) bekezdés b) pontjának helyébe lépő rendelkezésben – amelyet szintén átvesz a 2017-es

⁷⁰⁸ Mezőlaki, 2013a: 656.; Vida, 2013: 87.

⁷⁰⁹ Ezen elkövetési magatartások értelmezéséről lásd. IV/B/3/a/ii. részt.

irányelv 6. cikke - a terroristák toborzásának büntetendővé nyilvánításának előírásával a tagállamoknak szankcionálniuk kell a terrorista csoport finanszírozására felhívást is. Ezen cselekmények esetén a 2002-es kerethatározat 3. cikk (3) bekezdése alapján nem szükséges a terrorista bűncselekmény tényleges elkövetése, valamint a 2017-es irányelv 12. cikke alapján már valamely, az irányelvben meghatározott más bűncselekménnyel fennálló kapcsolat sem. A magyar büntetőjogi szabályozásban a terrorista csoport finanszírozására felhívás – mint előkészületi cselekmény – nem büntetendő,⁷¹⁰ a terrorista csoport finanszírozásának elkövetése céljából elkövetett közokirat-hamisítás pedig nem minősül terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekménynek. Ekként ezen cselekmények kriminalizálása hiányosságként jelentkezik a magyar büntetőjogban.

d) A terrorista csoport fogalma [Btk. 319. §]

A terrorista csoport fogalmát sem az *ENSZ egyezmények*, sem az *Európa Tanács egyezmények* nem tartalmazzák.

Az *Európai Unió* 2002-es kerethatározatában – felismerve, hogy a terrorista támadások tipikusan szervezett jellegűek - meghatározta a terrorista csoport fogalmát. Megállapítható, hogy a 2002-es kerethatározat 2. cikk (1) bekezdés 1. mondata szerinti terrorista csoport definíció kapcsán büntetőjogilag releváns fordítási hiba⁷¹¹ fedezhető fel a különböző nyelvű hivatalos fordításokban, amely a jogharmonizációt nehezíti. Ennek ellenére a terrorista csoport Btk. 319. §-a szerinti fogalmában a 2002-es kerethatározat 2. cikkének mind nyelvtani, mind teleologikus értelmezésének megfelelő - ám mégis a német nyelvű hivatalos fordítással egyező - „hosszabb időre szervezett” fogalmi elem szerepel, ekként e vonatkozásban de lege ferenda javaslat megfogalmazása szükségtelen. A 2017-es irányelv 2. cikk 3. pontja szerinti terrorista csoport definíció magyar nyelvű hivatalos szövegében is már a „hosszabb időre szervezett” fogalmi elem szerepel, így a Btk.-beli meghatározás módosítása az irányelv hatályba lépését követően sem lesz szükséges.

2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással

⁷¹⁰ Eltérő álláspontot képvisel Bartkó, aki szerint a terroristák toborzása e vonatkozásban a finanszírozás érdekében kifejtett felbujtással – azaz részesi magatartással – azonos, így a Btk. 318. §-át valósítja meg. Figyelemmel arra, hogy a terroristák toborzásának elkövetési magatartása a felhívás – azaz a sikertelen rábírás, tehát nem felbujtói cselekmény – álláspontja véleményem szerint nem helytálló. Lásd. Bartkó, 2015: 49.

⁷¹¹ A terrorista csoport 2002-es kerethatározat szerinti fogalma kapcsán felmerülő fordítási inkoherenciáról lásd. IV.B.3.a.i. részt.

a) Terrorista csoport szervezése terrorista célból [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont]

A terrorista csoport szervezésének büntetettét a StGB 129a. §-a szerinti terrorista szövetség alakításával érdemes összevetni. A StGB. 129a. § (1)-(3) bekezdése szerinti változatainak – amelyek a terrorista szövetség jellegében térnek el egymástól - egyik lehetséges elkövetési magatartása az alapítás. Az alapító vezető, iránymutató szerepet vállal a terrorista szövetség szervezésében, ami megnyilvánulhat mások részvételre való rábeszélésében, beszerzésében, azaz a későbbi tagok eredményes toborzásában; illetve a szövetség szervezetének megalkotásában, régi, akár széthullott szervezet újjáélesztésében. Tehát a tevékenysége irányulhat a terrorista szövetségben elkövetés mind alanyi, mind tárgyi feltételeinek biztosítására is. A felhívás, azaz sikertelen rábírás esetén az alapító Németországban büntetendő, hiszen az alapításnak, mint büntetnek a kísérlete is szankcionált. Ráadásul ezen kívül a büntetőjogi felelősség további kiterjesztéseként a StGB. 30. § (1) bekezdése alapján aki eredménytelenül bűjt fel valakit alapításra, illetve aki a (2) bekezdés szerinti egyéb előkészületi cselekményeket („késznek nyilatkozás”, „ajánkozás elfogadása”, „megállapodás” büntett elkövetésére vagy arra való felbujtásra) követi el az alapítás érdekében, az is a tényállásszerű elkövetési magatartást fejt ki.⁷¹²

A Btk. 314. § (2) bekezdés b) pontja vonatkozásában a terrorista csoport szervezése minden olyan tevékenységet átfog, amellyel a szervező a terrorista csoport létrejöttét koordinálja, másokat az abban való részvételre rábír vagy rábírti törekszik; valamint megteremt a terrorista csoport önállóan működni képes struktúráját. Erre tekintettel a magyar büntető anyagi jogban is büntetendő a terrorista csoport tagjainak mind az eredményes toborzása, mind a tagkénti részvételre eredménytelen rábírás, azaz a felhívás is. A terrorista csoport szervezése büntetnéhez is kapcsolódhat részesség az Általános Részi szabályok szerint; továbbá – figyelemmel a terrorcselekmény sui generis előkészületi változata törvényi szövegére⁷¹³ – a terrorista csoport szervezésére felhívás, ajánkozás, vállalkozás, közös elkövetésben megállapodás, illetve az elősegítése érdekében a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása szintén büntetendő [Btk. 315. § (1) bekezdés]. Sőt, a Btk. 315. § (2) bekezdésének nyelvtani értelmezése alapján aki az előkészületi jellegű cselekmények valamelyikét a terrorista csoport szervezése büntetnének terrorista csoportban történő

⁷¹² Schönke-Schröder, 2006: 1293.

⁷¹³ Btk. 315. § (1) bekezdése alapján büntethető, aki „a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntett”, azaz a Btk. 314. § (2) bekezdés b) pontja szerinti terrorista csoport szervezése büntetnének elkövetése, illetve az elkövetés elősegítése érdekében fejt ki az előkészületi jellegű elkövetési magatartások valamelyikét.

elkövetése érdekében fejt ki⁷¹⁴ a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatának minősített esete [Btk. 315. § (2) bekezdés] miatt vonandó felelősségre. A büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségét ilyen tág körben már nem teszi lehetővé a StGB.: a terrorista szövetség alapítására szerveződő terrorista szövetség alapítását ugyanis nem rendeli büntetni.

b) A terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatának minősített esete [Btk. 315. § (2) bekezdés]

A Btk. 315. § (2) bekezdése a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatának minősített esetét szabályozza, amely a terrorista csoportban történő elkövetés érdekében kifejtett tevékenységet pönalizálja. Azaz ebben a változatban a Btk. 315. § (1) bekezdése elkövetési magatartásait a Btk. 314. § (1) vagy (2) bekezdése szerinti terrorcselekmény terrorista csoportban elkövetése érdekében fejt(k) ki az elkövető(k). Azonban az elkövető(k) cselekménye nem valósíthat meg a terrorista csoport szervezése során vezető közreműködést avagy ahhoz segítségnyújtást (szervezéshez járuló bűnsegélyt), arra rábírást (szervezéshez járuló felbujtást), illetve arra irányuló előkészületet (hiszen a terrorista csoport szervezésének büntetvére felhívás, ajánlkozás stb. is büntetendő a Btk. 315. § (1) bekezdése alapján). Azaz a terrorista csoport tagjai által kifejtett tevékenységeket rendeli ehelyütt büntetni a Btk.

A StGB. 129a. § (1)-(3) bekezdéseinek egyik lehetséges elkövetési magatartása a tagként részvétel. A terrorista szövetségben tagként az a személy vesz részt, aki annak szervezetébe beilleszkedik, és aktív tevékenységet fejt ki a terrorista szövetség céljainak elősegítése, illetve a terrorista szövetség felépítésének, fennállásának érdekében.⁷¹⁵ A terrorista szövetségben tagként részvétel a német büntetőjogi szabályozásban (is) büntettet valósít meg, és mint ilyen a kísérlete is büntetendő, valamint kapcsolódhatnak hozzá a StGB. 30 §-ának előkészületi cselekményei. A tagkénti részvétel megállapításának korábban is említett fontos feltétele, hogy a tag aktív tevékenységet fejtson ki a szövetség céljainak elősegítése érdekében, amely bármilyen jellegű lehet. Megnyilvánulhat többek között a terrorista katalógus-bűncselekmény előkészítésében, a terrorista csoport megszervezése során

⁷¹⁴ Hiszen a Btk. 315. § (2) bekezdése alapján büntethető, aki „az (1) bekezdésben meghatározott cselekményeket a Btk. 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntettnak terrorista csoportban történő elkövetése érdekében valósítja meg”, a terrorista csoport szervezésének büntetvét pedig a Btk. 314. § (2) bekezdés b) pontjában szabályozta a jogalkotó. Ugyanakkor a terrorista csoport szervezése érdekében szerveződő terrorista csoport a gyakorlatban nehezen elképzelhető, bizonyítása pedig igencsak kétséges.

⁷¹⁵ Kindhäuser, 2010: 563.; Sternberg-Lieben, 2014b: 1506.

az ajánlkozásban, elkövetéshez szükséges, vagy azt könnyítő feltételek biztosításában, avagy a már létező csoport fennállásának támogatásában is.

c) A terrorizmus finanszírozásának minősített esete [Btk. 318. § (2) bekezdés]

A terrorizmus finanszírozásának büntette minősített esetének [Btk. 318. § (2) bekezdés] két fordulata van: (1) a terrorizmus finanszírozásának a terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése vagy terrorista csoport tagja érdekében elkövetése, és (2) a terrorista csoport tevékenységének egyéb módon támogatása.

A StGB. 129a. § (5) bekezdése szerinti terrorista szövetség támogatása bűncselekményét az követi el, aki a StGB. 129a. § (1), (2) vagy (3) bekezdésében meghatározott terrorista szövetséget támogat. A támogatás a terrorista szövetség fennállását, a terrorista szövetség által tervezett bűncselekmények realizálását, avagy bármilyen más olyan támogatást jelent, ami a terrorista szövetség cselekvési lehetőségeit és célkitűzéseit előmozdítja.⁷¹⁶ Tényállászerű lehet pl. a tanácsadás, információk, anyagok és eszközök szállítása stb., amelyek a szövetségnek előnyösek, de az már közömbös, hogy ezek a későbbiek során fel lesznek-e használva.⁷¹⁷ Támogató csak a szövetségen kívülálló, tagként részt nem vevő személy lehet.⁷¹⁸

A magyar szabályozásban a terrorista csoport tevékenységének támogatása a Btk. 318. § (2) bekezdés 2. fordulata révén büntetendő. A terrorizmus finanszírozása bűncselekményét e körben az követi el, aki a terrorista csoport tevékenységét egyéb módon támogatja. Az egyéb módon támogatás elkövetési magatartás gyakorlatilag a támogatás bármilyen formájával – így különösen logisztikai, távközlési segítségnyújtással⁷¹⁹ – megvalósulhat, és a terrorista csoport fenntartásához/működéséhez kapcsolódik. Elkövető csak a terrorista csoporton kívül álló személy lehet.⁷²⁰ Viszont míg a németeknél „a tettességre önállósodott részesség”-hez részesi magatartások nem kapcsolódhatnak és ezért a támogatásra felbujtás vagy a bűnsegély a támogatáshoz tettesi támogatásként értékelendő⁷²¹, addig itthon a támogatónak szándékosan segítséget nyújtó bűnsegédként, a támogatásra szándékosan rábíró pedig felbujtóként vonandó felelősségre. A támogatás vétséget valósít meg Németországban, így kísérlete nincs.

⁷¹⁶ BGH 14. 8. 2009., 3 StR 552/08.

⁷¹⁷ Schönke – Schröder, 2006: 1284.; Lehner: 191.

⁷¹⁸ Fischer, 2008: 840.; Zöllner, 2009: 532.; Lehner: 191.

⁷¹⁹ Gál – Dávid, 2015: 84.; Gál, 2013a: 53.; Gál, 2014a: 338.; Gál, 2013b: 20.

⁷²⁰ Vida, 2013: 87.; Mezölaki, 2013a: 656.

⁷²¹ Tröndle-Fischer, 2006: 844. p.

Magyarországon viszont a sui generis bűncselekménykénti szabályozásra tekintettel a támogatás kísérlete is büntetendő lesz.

d) A terrorista csoport fogalma [Btk. 319. §]

A Btk. 319. §-ának értelmező rendelkezése alapján a terrorista csoport a Btk. 315. § és a Btk. 318. § alkalmazásában három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja az (1)-(2) bekezdésben meghatározott bűncselekmények elkövetése.

A StGB. nem tartalmazza a terrorista szövetség törvényi fogalmát, így a megállapításához szükséges ismérveket az állandó joggyakorlat valamint a jogirodalom alakította ki. A StGB. 129a. § vonatkozásában *terrorista szövetség*: egy meghatározott időtartamra létesített, szervezett, legalább három személy olyan összefogása, amelyben az egyesek akaratát a közösség akaratának alárendelve közös célokat követnek, és egymáshoz való viszonyukat egy egységes kötelék fűzi össze.⁷²² Tehát a német joggyakorlat lényegi ismérvként jelöli meg azt is, hogy a terrorista szövetség tagjai az akaratukat alárendelik a közös akaratnak (a szövetség terrorista céljának), és így a tagok között egyfajta kötelék alakul ki.⁷²³ Azaz ha egy fő parancsokra és engedelmisségre alapuló rendszerrel vezeti a csoportot, semmiképp sem lesz terrorista csoportnak tekintendő.⁷²⁴ A BGH a terrorista bűncselekmények alkalmazásakor felmerült jogértelmezési tevékenysége során nyitva hagyta azt a kérdést, hogy a jogalkalmazóknak ragaszkodniuk kell-e ehhez a szigorúbb definícióhoz, vagy vizsgálják-e felül a 2002-es kerethatározatnak megfelelően, amely csak annyit követel meg, hogy a csoport tagjai ne alkalomadtán „verődjenek össze” a megjelölt bűncselekmények elkövetésére; mindenesetre a bíróság a közelítés szükségességét elismerte.⁷²⁵

e) Toborzó jellegű [StGB. 129a. § (5) bekezdés második mondat] elkövetési magatartás a Btk.-ben

A StGB. 129a. § (5) bekezdés második mondatának elkövetési magatartása a toborzás. Hasonlóan a terrorista szövetség támogatásához, a tagokért vagy támogatókért toborzásnak is előfeltétele a fennálló terrorista szövetség, amelynek azonban a toborzó sem tagja. A terrorista

⁷²² BGH v. 12. 10. 2001. – AK 14/01

⁷²³ Fischer 2008: 947.

⁷²⁴ Weisser, 2008: 389.

⁷²⁵ BGH v. 10. 01. 2006. – 3 StR 263/05 („Freikorps-Fall”)

szövetség támogatásához hasonlóan ennek az elkövetőnek a tevékenysége is a terrorista szövetség fennállásának, erősítésének elősegítésére irányul, de a toborzás csak eredménytelenség esetén állapítható meg. Tehát a német törvényhozó a támogatás vétségére felbujtás kísérletét - azaz a felhívást megvalósító eredménytelen felbujtást, ami a támogatás esetén büntetlen maradna - és a tagkénti részvétel büntettségére felbujtás kísérletét rendeli külön büntetni a toborzás elkövetési magatartás alatt. A toborzás önálló tettese szintén vétséget követ el, azaz kísérlete a StGB. Általános Részi szabályára figyelemmel nem lehetséges. Azonban a toborzáshoz járulhat felbujtás vagy bűnszegély.

A magyar szabályozás nem nevesíti külön a toborzást, hiszen a tagkénti részvételre irányuló sikertelen felbujtói tevékenységéért, mint a sui generis előkészületi változat minősített esetének önálló tettese vonandó felelősségre (felhívás) a Btk. 315. § (2) bekezdése alapján; míg támogatásra irányuló sikertelen felbujtói tevékenységéért, mint a terrorizmus finanszírozása büntette minősített esetének önálló tettese vonandó felelősségre (egyéb módon támogatás) a Btk. 318. § (2) bekezdése alapján.

f) A háttérből irányító személyek [StGB. 129a. § (4) bekezdés] büntetőjogi felelősségének hiánya a Btk.-ben

A StGB. 129a. § (4) bekezdése a már megalakult terrorista szövetség minősített eseteként büntetni rendeli a terrorista szövetség tevékenységét koordináló szervezőt, valamint a meghatározó befolyással rendelkező, szintén a háttérből irányító értelmi szerzőt. A konkrét terrorista katalógus-bűncselekmények kivitelezésében ezen elkövetők nem vesznek részt, de feltétel, hogy legalább egy ilyen bűncselekményt a kísérlet vagy a befejezettség szakába juttasson a terrorista szövetség⁷²⁶ (a terrorista szövetség jellegétől függően a további feltételek teljesülésével együttesen).

A magyar törvényhozó a terrorista csoportban terrorcselekmény elkövetésének megkezdését, illetve befejezetten történő megvalósítását a lehető legsúlyosabb büntetési tétellel fenyegeti, ezért nem lehetséges ezen közreműködők tevékenységének kiemelt szankcionálása (büntetéskiszabási kérdés marad).

3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslatok

⁷²⁶ Tröndle-Fischer, 2006: 844.

Az első, magyar büntető anyagi jogi szabályozással kapcsolatos probléma a terrorcselekmény szervezett elkövetése kapcsán, hogy a Btk. a terrorista csoport irányítását nem nyilvánítja büntetendővé az Európai Unió 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdés a) pontjának megfelelően. A terrorista csoport irányítását a 2002-es kerethatározatot felváltó 2017-es irányelv 4. cikk a) pontja szerint is bűncselekménnyé kell nyilvánítania a tagállamoknak.

A terrorista csoport irányítása nem más, mint a fennálló terrorista csoport vezetése, a tevékenységnek, a csoporton belüli tagok feladatának meghatározása, a csoport működésének koordinálása. Ezen magatartás a Btk. 315. § (2) bekezdése szerinti terrorcselekmény elkövetése céljából felhívást avagy a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése céljából szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítását terrorista csoportban elkövetése érdekében valósítja meg. Ugyanakkor – egyetértve a jogirodalmi álláspontokkal – a magyar büntető anyagi jogi szabályozás „az irányítást a maga tejjességében nem, annak csak bizonyos tartalmi síkját rendeli”⁷²⁷ büntetni, pusztán a terrorista csoportban betöltött vezetői státusz büntetlen marad.⁷²⁸

Álláspontom szerint is⁷²⁹ szükség lenne – az Európai Unió elvárásoknak teljes megfelelés érdekében - a terrorista csoport irányításának/vezetésének explicite nevesített elkövetési magatartásként büntetni rendelkezésére, mégpedig akként, hogy az ezen elkövetők által kifejtett magasabb társadalmi veszélyességű cselekményeket magasabb büntetési tételű büntetéssel kellene fenyegetni, mint a sui generis előkészületi változat minősített esetét. Ezzel együtt lenne indokolt a terrorista csoport irányítására felhívás büntetendővé nyilvánítása is.⁷³⁰

Továbbá a hatályos büntető anyagi jogi szabályozás jogalkotó által kiküszöbölendő hiányosságaként jelentkezik:

- a terrorista csoport finanszírozása céljából elkövetett közokirat-hamisítás terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekménykénti szabályozása /2002-es kerethatározat 3. cikk c) pont, amelynek szükségességét a 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározat 3. cikk f) pontjával, illetve a 2017-es irányelv 12. cikk c) pontjával fenntartja/,

⁷²⁷ Bartkó, 2011: 232.

⁷²⁸ Ligeti, 2012: 201.

⁷²⁹ Hasonlóképpen lásd. Bartkó, 2016: 538.

⁷³⁰ Bartkó, 2015: 49.

- a terrorista csoport finanszírozására felhívás büntetendővé nyilvánítása⁷³¹ /2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározat 3. cikk (1) bekezdés b) pontja, 2017-es irányelv 6. cikke/,
- a terrorizmus finanszírozása mások általi elkövetésének szervezése és irányítása büntetendővé nyilvánítása /1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (5) bekezdés b) pont, FATF 2012-es ajánlás, 5. pont, értelmező megjegyzések B/11. pont b) alpontja/.

C) A terrorcselekmény sui generis előkészületére, a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazásra, valamint a terrorizmus támogatására uszításra [Btk. 315. §, Btk. 316. § b) pont, Btk. 331. § (2) bekezdés] vonatkozó büntetőjogi rendelkezések

1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata

a) A terrorcselekmény sui generis előkészülete [Btk. 315. § (1) bekezdés]

A terrorcselekmény előkészületi cselekményeit – a bűncselekmény kiemelkedő veszélyessége miatt - a Btk. 315. §-ában *sui generis előkészületként*,⁷³² azaz önálló, befejezett bűncselekményként szabályozza. Az előkészületi jellegű elkövetési magatartások a konkrét terrorcselekményt megelőző, illetve azon kívüli cselekmények, az elkövető kizárólag a terrorcselekmény előkészítésében, személyi vagy tárgyi feltételeinek biztosításában vállal szerepet. Ugyanakkor a terrorcselekmény előkészülete mindig egy konkrét, tervbe vett terrorcselekmény véghezvitelére törekvést feltételez, és az elkövető ennek a megvalósítása, elkövetése, illetve elősegítése érdekében fejt ki a magatartást.

Az *ENSZ egyezmények*⁷³³ a terrorizmus tipikus megjelenési formájának tekintett eszköz jellegű bűncselekmények megelőzése érdekében az előkészületi cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását nem írják elő.

⁷³¹ Eltérő álláspontot képvisel *Bartkó*, aki szerint a terroristák toborzása e vonatkozásban a finanszírozás érdekében kifejtett felbujtással – azaz részesi magatartással – azonos, így a Btk. 318. §-át valósítja meg. Figyelemmel arra, hogy a terroristák toborzásának elkövetési magatartása a felhívás – azaz a sikertelen rábírás, tehát nem a felbujtói cselekmény – álláspontja véleményem szerint nem helytálló. *Bartkó*, 2015: 49.

⁷³² *Belegi*, 2015: 1198.

⁷³³ A vonatkozó ENSZ elvárásokról lásd. IV/C/1. részében.

Az Európai Unió 2008-as kerethatározata az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös egyezményére épül, az abban megfogalmazottakat veszi át.⁷³⁴ A 2008-as kerethatározat három speciális előkészületi cselekménnyel módosította a 2002-es kerethatározatot, és „előírja a *terrorista tevékenységhez kapcsolódó* cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását, annak érdekében, hogy az egyes személyeket terrorista támadások *elkövetésére ösztönző* anyagok terjesztésének korlátozása révén hozzájáruljon a terrorizmus megelőzésére vonatkozó általánosabb politikai cél eléréséhez”.⁷³⁵ Azaz az Európai Unió ezzel a dokumentummal nem csak a terrorcselekményeket szankcionálná, hanem az arra valószínűsíthetően ösztönző cselekményeket is. Ez a célkitűzés tehát a büntetőjogi felelősséget bővíti, hiszen egy lehetőség, feltételezés alapján kíván büntetni olyan cselekményeket, amelyek a terrorcselekmények előterében merülnek fel, azt „ösztönözik”, emellett a szubjektív oldal elemeire alapozza a büntetőjogi felelősséget, azaz alapvetően az elkövető szándékára épít, nem az elkövetendő cselekményből indul ki, ahogy az a jogállamok közösségében érvényesülő tettebüntetőjogi szemlélet szerint megkövetelt lenne. Az új terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmények a terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás,⁷³⁶ a terroristák toborzása, és a terroristák kiképzése voltak, amelyek a konkrét terrorcselekmény elkövetését megelőzően valósulhatnak meg. Speciális veszélyességük, és egyben büntetendőségük indoka abban rejlik, hogy a jövőben terrorcselekmények elkövetését motiválhatják.

A *terroristák toborzása*, azaz más személyek terrorcselekmények elkövetésére⁷³⁷ való felhívása a Btk. 315. § (1) bekezdése alapján büntetendő⁷³⁸, így ennek specialitása csupán elnevezésében rejlik. A *terroristák kiképzése* elkövetési magatartása a robbanóanyagok, lőfegyverek stb. alkalmazására vonatkozó oktatás nyújtása. Itt is bűncselekmény tényállásának szubjektív oldalára helyeződik a hangsúly: egyrészt az oktatást terrorista

⁷³⁴ Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 593.

⁷³⁵ 2008-as kerethatározat (7) preambulum-bekezdése.

⁷³⁶ A terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás elemzésére a terrorizmus támogatására uszítás büntette kapcsán kerül sor.

⁷³⁷ A 2002-es kerethatározat 3. cikk (1) bekezdés b) pontja szerinti toborzás más személyek terrorista bűncselekmények vagy a terrorista csoport irányítására és annak finanszírozására felhívás büntetendővé nyilvánítását is előírja. Az értekezés ezen részében a terrorcselekmények előkészületének elemzésére kerül sor.

⁷³⁸ Eltérő álláspontot képvisel *Bartkó*, aki szerint a terroristák toborzása e körben „az elkövető a Btk. 314. § (1)-(2) bekezdésében foglalt cselekményekhez kapcsoltan fejt ki felbujtói magatartást”. *Bartkó*, 2015: 49.

Álláspontom szerint azonban *Bartkó* álláspontja etekintetben nem helytálló. A 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározat 3. cikk (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az új terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmények esetén – így a terroristák toborzása esetén – nem szükséges a terrorista bűncselekmény tényleges elkövetése. Azaz a cselekmények előkészületi jellegűek, nem pedig részesi magatartások. Ekként a terroristák toborzása a felhívás sui generis előkészületi magatartást jelenti, és nem az eredményes rábírást, azaz a felbujtást takarja, amely a már legalább kísérleti szakba lépett Btk. 314. § (1)-(2) bekezdésében foglalt cselekményekhez kapcsolódhatna.

bűncselekmények elkövetése céljából kell nyújtani, másrésről annak tudatában, hogy a későbbi lehetséges elkövető ezt az átadott tudást ugyanezen célra valamikor fel is kívánja használni. A robbanóanyagok, lőfegyverek stb. alkalmazására vonatkozó oktatás nyújtása tulajdonképpen az elkövetéshez szükséges, vagy ezt könnyítő feltételek biztosításának, mint előkészületi magatartásnak felel meg, ami a Btk. 315. § (1) bekezdése vonatkozásában tényállásszerű. Ugyanakkor a terroristák kiképzése „nem feltétlenül egy konkrét terrorcselekmény megvalósításának előzménye, hiszen a dokumentum azt sugallja, hogy az elkövető hosszabb távon hasznosítható gyakorlati tudást biztosít a terrorcselekményt ténylegesen is végrehajtó csoport tagjainak. Ez tehát egy támogatási forma az elkövető részéről, melynek profitálója egyértelműen maga a terrorista sejt. [...]”⁷³⁹ Ebben az esetben a Btk. 318. § (2) bekezdés II. fordulata alapján büntetendő a terroristák kiképzése a magyar büntetőjogban.

Mindezekre figyelemmel megállapítható, hogy a specifikus terrorista bűncselekmények magyar büntetőjogba átültetésre valójában nem volt szükség, hiszen az egyébként is tág értelmezést engedő előkészületi jellegű elkövetési magatartások a három új, csupán elnevezésében specifikus elkövetési magatartást átfogták. Az esetlegesen szükségessé váló jogalkalmazás során pedig a közösség-hű értelmezést alapul véve, az előkészületi jellegű elkövetési magatartások tartalmának kibontásakor a 2008-as kerethatározattal megfogalmazott cselekményekre is alkalmazni kell a Btk. terrorizmus elleni fellépést biztosító törvényi tényállásait.

Ezen cselekmények büntetendővé nyilvánítását a 2017-es irányelv 5-7. cikkei is előírják,⁷⁴⁰ valamint új terrorista tevékenységhez kapcsolódó bűncselekményként a 8. cikk meghatározza a *terrorista kiképzésben való részvételt* is. A terrorista kiképzésben való részvétel a terrorista bűncselekmények valamelyikének elkövetése, illetve abban részvétel céljából történik, és a szabályozás indoka⁷⁴¹ azon leendő magányos elkövető cselekményének kriminalizálása, aki akár a terrorista kiképzésben részesítés nélkül, önálló felkészüléssel, azaz önmagában a célirányos „önképzése” folytán jelent kiemelkedő veszélyt. A robbanóanyagok, lőfegyverek stb. készítésére, használatára vonatkozó útmutatás igénybevétele az elkövetéshez szükséges, vagy ezt könnyítő feltételek biztosításának, mint előkészületi magatartásnak felel meg, amelyet a Btk. 315. § (1) bekezdése büntetéssel fenyeget. A sui generis előkészületként

⁷³⁹ Bartkó, 2013: 56.; Bartkó, 2015: 49.

⁷⁴⁰ Azzal az eltéréssel, hogy a terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás megnevezését a 2017-es irányelv terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános uszításra módosítja.

⁷⁴¹ A 2017-es irányelv (11) preambulum-bekezdése részletes útmutatást nyújt a terrorista kiképzésben részvétel bűncselekménnyé nyilvánításának szükségességéről, megállapíthatóságának mikéntjéről.

szabályozásra figyelemmel a magyar büntetőjog a 2017-es irányelv rendelkezéseit túl is teljesíti: a terrorista kiképzésben való részvétel kísérlete is büntetendő, amelyet a 2017-es irányelv 14. cikk (3) bekezdése nem tart szükségesnek.

b) A terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntette [Btk. 316. § b) pont]

A terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntette [Btk. 316. § b) pont] is a terrorcselekmény tényleges elkövetését - befejezett megvalósulását, illetve kísérletét - megelőző, illetve azon kívüli cselekmény, amely az elkövető speciális célja alapján jelent kiemelkedő veszélyt napjainkban.

A Btk. 316. §-ának jelenleg hatályos állapota két alternatív bűncselekményi változatot tartalmaz: az a) pont a terrorcselekménnyel fenyegetést szabályozza, míg a b) pontba beiktatásra került a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás. A terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntettét a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvénnyel kriminalizálta a jogalkotó, azonban ennek indokaival adós maradt.⁷⁴² A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló T/10307. számú törvényjavaslat általános vitája alapján a „közelmúltban elkövetett párizsi és brüsszeli terrorcselekmények” és a „tömeges bevándorlási hullám” közti összefüggések, azok veszélyei elleni hatékony fellépés érdekében látták szükségesnek a Btk.-t módosítani, és az újabb bűncselekményeket beiktatni,⁷⁴³ azaz a bűncselekmények kriminalizálásának szükségessége *a jogalkotó saját felismeréséből fakadt.*

Megállapítható azonban, hogy a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntettét érintik a nemzetközi elvárások is.

⁷⁴² A terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntettét a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény iktatta be a Btk.-be. A törvény indokolása igen szűkszavúan fogalmaz: mind az általános indokolás („A Büntető Törvénykönyv kiegészül a terrorizmushoz kapcsolódó néhány jogsértő magatartást szankcionáló tényállással, illetve egyéb módosítással.”), mind a részletes indokolás („A Btk. két tényállása módosításra kerül a terrorizmussal összefüggő elkövetési magatartásokkal kapcsolatban.”) a szankcionálás tényét emeli ki csupán. Lásd. A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény indokolása. Általános indokolás X. pont; részletes indokolás a 61-64. §-okhoz.

⁷⁴³ Lásd. a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló T/10307. számú törvényjavaslat általános vitája elérhető: http://www.parlament.hu/iromanyok-lekerdezese?p_auth=9WZBwYhX&p_p_id=pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8&p_p_lifecycle=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8_pairAction=%2Fintern-et%2Fcpsql%2Fogy_naplo.naplo_szoveg%3FP_CKL%3D40%26p_uln%3D146%26p_felsz%3D1%26p_szoveg%3D%26p_stilus%3D (letöltés ideje: 2016. december 30.)

A terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntetettét illetően a 2178 (2014) ENSZ BT határozat 6/a. és 6/c. pontjai, a Kiegészítő Jegyzőkönyv 4. cikk (1) bekezdése és a 6. cikk (1) bekezdése, valamint a 2017-es irányelv 9. és 10. cikkei tartalmazzak releváns rendelkezéseket. Ezek a lakóhelytől/állampolgárságtól eltérő államba utazást és kísérlétét, valamint az ilyen utazás szervezését, illetve más módon történő elősegítését szankcionálnák a nemzeti büntetőjogban. Az utazást, amely teljesen hétköznapi tevékenység, speciális célja alapján kívánják büntetendővé nyilvánítani. Azonban a nemzetközi elvárások éppen e téren nincsenek teljesen összhangban annak ellenére, hogy egymásra épülnek.⁷⁴⁴ A 2178 (2014) ENSZ BT határozat 6/a. pontja szerinti utazás célzata az, hogy terrorcselekményt kövessenek el, tervezzenek, készítsenek elő, vagy abban részt vegyenek, vagy terroristákat képezzenek ki, vagy terrorista kiképzésben vegyenek részt. A Kiegészítő Jegyzőkönyv 4. cikk (1) bekezdése szerinti utazás célzata ennél szűkebb körű: terrorcselekmény elkövetése, abban részvétel, terrorista kiképzés nyújtása, vagy terrorista kiképzésben részvétel, azaz a terrorcselekmény előkészítését, tervezését nem tartalmazza. A 2017-es irányelv 9. cikke szerinti utazás célzata a terrorista bűncselekmény elkövetése vagy ahhoz való hozzájárulás, a terrorista csoport tevékenységében való részvétel, terroristák kiképzése vagy terrorista kiképzésben való részvétel; amely ekként a terrorcselekmény előkészítését, tervezését szintén nem tartalmazza, de kibővül a terrorista csoport tevékenységében való részvétellel.

Ezen nemzetközi dokumentumok még nem kötelezik a magyar jogalkotót az összhang megteremtésére, mivel a kézirat lezárásáig a Kiegészítő Jegyzőkönyv aláírására és kihirdetésére nem került sor, illetve a 2017-es irányelv még nem lépett hatályba. Azonban a 2017-es irányelv 2017. április 20. napján történő hatályba lépését követően (a Kiegészítő Jegyzőkönyv aláírásától és kihirdetésétől függetlenül) meg kell teremtenie a magyar jogalkotónak az összhangot az egymásra épülő nemzetközi elvárásokkal. Ezért a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntetettének szabályozását módosítania kell a jogalkotónak, és ki kell egészítenie a tényállásban meghatározott célzatot az EU elvárásának megfelelő további célzat változatokkal.

c) A terrorizmus támogatására uszítás büntette [Btk. 331. § (2) bekezdés]

A terrorizmus támogatására uszítás büntette [Btk. 331. § (2) bekezdés] is a terrorcselekmény tényleges elkövetését - befejezett megvalósulását, illetve kísérlétét -

⁷⁴⁴ Lásd. IV/C. részben.

megelőző, illetve azon kívüli cselekmény, amely az elkövető speciális célja alapján jelent kiemelkedő veszélyt napjainkban.

A Btk. 331. §-a szerinti háborús uszítás büntette 2016. július 17. napjától kiegészült egy új alapesettel, a terrorizmus támogatására uszítással. A terrorizmus támogatására uszítás büntettét a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvénnyel kriminalizálta a jogalkotó, azonban ennek indokaival adós maradt.⁷⁴⁵ A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló T/10307. számú törvényjavaslat általános vitája alapján⁷⁴⁶ a bűncselekmény kriminalizálásának szükségessége *a jogalkotó saját felismeréséből fakadt.*

Megállapítható azonban, hogy a terrorizmus támogatására uszítás büntettét is érintik a nemzetközi elvárások.

A terrorizmus támogatására uszítás büntettét illetően *a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 5. cikke és a 2008-as kerethatározat 3. cikk (1) bekezdés a) pontja, valamint a 2017-es irányelv 5. cikke* tartalmaz releváns rendelkezéseket, amelyek a terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás⁷⁴⁷ bűncselekménnyé nyilvánítását írják elő. Magyarországot ezen nemzetközi elvárások már kötelezik az összhang megteremtésére.⁷⁴⁸ *A terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás* esetén nem szükséges, hogy az „ösztönzési szándék” hatására terrorista bűncselekményt kövessenek el, és a veszélyességet sem a terrorista bűncselekményhez kapcsolja a jogalkotó, hanem az azt megelőző magatartás jár a későbbi elkövetés „veszélyével”. Magából az üzenet terjesztéséből, annak egyéb módon (pl. internet útján) hozzáférhetővé tételéből, mint külső magatartásból kell levonni következtetést a veszéllyel járó „ösztönző szándékra”. A nyilvános izgatással az Európai Unió – a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény rendelkezéseire építve – a terrorizmus alapját képező ideológia térnyerését elősegítő, a terrortámadások legitimizálására alkalmas szellemiség terjedését szolgáló magatartásokat kívánja

⁷⁴⁵ Lásd. A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény indokolása. Általános indokolás X. pont; részletes indokolás a 61-64. §-okhoz.

⁷⁴⁶ Lásd. a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló T/10307. számú törvényjavaslat általános vitája elérhető: http://www.parlament.hu/iromanyok-lekerdezese?p_auth=9WZBwYhX&p_id=pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8&p_p_lifecycle=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8_pairAction=%2Fintern-et%2Fcpsql%2Fogy_naplo.naplo_szoveg%3FP_CKL%3D40%26p_uln%3D146%26p_felsz%3D1%26p_szoveg%3D%26p_stilus%3D (letöltés ideje: 2016. december 30.)

⁷⁴⁷ Illetve a 2017-es irányelv 5. cikke a terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános uszítás megnevezést használja.

⁷⁴⁸ Lásd. IV/C. részben.

kriminalizálni.⁷⁴⁹ Magyarország a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény aláírásakor a nyilvános izgatás vonatkozásában olyan nyilatkozatot tett, hogy a tényállásban szereplő veszély fogalma alatt „nyilvánvaló és közvetlen veszélyt” ért, amelynek indoka az volt, hogy a nyilvános izgatás nemzetközi elvárás szerinti fogalma magában foglalja a terrorcselekmények elkövetésére irányuló, azonban nem közvetlen, csupán indirekt felhívást is, ami a szabad véleménynyilvánításhoz való jogot korlátozza. Kétségtelen tehát, hogy a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény és a 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározat rendelkezései alapján a nyilvános izgatásnak adható olyan értelmezés, hogy az más személy terrorizmus irányába radikalizálódását előmozdító üzenet terjesztését a terrorcselekmény közvetlen elkövetésére irányuló felhívás nélkül is átfogja, amely még nem tekinthető a terrorcselekmény előkészületének.⁷⁵⁰ A magatartás ekként történő értelmezése – és így a büntetni rendelése - azonban a szabad véleménynyilvánításhoz való jogot korlátozná, amelyet a 2008-as kerethatározat (13) preambulumbekkezdésével kizár.⁷⁵¹ A terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás tehát a terrorcselekmény elkövetésére való felhívásként értelmezhető, amennyiben az a terrorcselekmény közvetlen elkövetésére irányul.⁷⁵² Ekként *sui generis* előkészületi magatartást, a felhívást valósítja meg.

Az izgatás specialitása azonban – mind a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény, mind a 2008-as kerethatározat, mind a 2017-es irányelv megfogalmazásának megfelelően - egyrészt a tényállásban megfogalmazott elkövetés körülményeiben (üzenet terjesztése vagy egyéb módon a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétele), másrészt az elkövető uszításra irányuló szándékában rejlik, amellyel a személyre gyakorolt érzelmi hatás révén ösztönöz, bűjt fel más a terrorizmus támogatására. Mindezekre figyelemmel a terrorizmus támogatására uszítás büntette is a terrorcselekmény *sui generis* előkészületi jellegű cselekményét szabályozza, amely – az elkövetési magatartás, valamint a szituációs elem révén - speciális a Btk. 315. §-a szerinti bűncselekményhez képest, és nem feltétlenül kapcsolódik konkrét terrorcselekményhez.

⁷⁴⁹ Bartkó, 2013: 54.; Bartkó, 2015: 48.

⁷⁵⁰ Bartkó, 2013: 54-55.; Bartkó, 2015: 49.

⁷⁵¹ „[...] Ennek a kerethatározatnak egyetlen rendelkezése sem értelmezhető úgy, mintha olyan alapvető jogok vagy szabadságok szűkítésére vagy korlátozására irányulna, mint a véleménynyilvánítás szabadsága [...]” 2008-as kerethatározat. (13) preambulumbekkezdés.

⁷⁵² Ezt az értelmezést támasztja alá a 2017-es irányelv 5. cikke szerinti megfogalmazás is, amely alapján az elkövető szándéka a terrorista bűncselekmények valamelyikének elkövetésére felbujtás, szorgalmazza a terrorista bűncselekmények elkövetését. A magatartás előkészületi jellegét a 2017-es irányelv 13. cikke is hangsúlyozza, hiszen továbbra sem feltétel a terrorista bűncselekmény tényleges elkövetése (illetve a kapcsolat más, az irányelvben meghatározott konkrét bűncselekménnyel).

2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással

A terrorizmus elleni hatékony, minél korábbi stádiumban fellépés érdekében a StGB. három olyan bűncselekményi tényállást – a StGB. 89a., 89b. és 91. §§-ait - tartalmaz, amelyek a terrorcselekményeket megelőző magatartásokat fenyegetnek büntetéssel.

Alapvető különbségként megfigyelhető azonban, hogy a StGB. 89a., 89b. és 91. §§-ait vétségként szabályozta a német jogalkotó, így a kísérletük nem büntetendő. A terrorcselekmény *sui generis* előkészületi változatának alapesete [Btk. 315. § (1) bekezdése] a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntette [Btk. 316. § b) pont], valamint a terrorizmus támogatására uszítás büntette [Btk. 331. § (2) bekezdés] kísérlete is büntetendő, e vonatkozásban tehát a magyar büntetőjogi szabályozás átfogóbb, a büntetőjogi felelősségre vonás határait tágabb körben teszi lehetővé.⁷⁵³

a) A terrorcselekmény sui generis előkészülete [Btk. 315. § (1) bekezdés]

A terrorcselekmény *sui generis* előkészületét a StGB. 89a. § (1) és (2) bekezdése szerinti az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény előkészülete vétségével, valamint a StGB. 89b. § szerinti kapcsolatfelvétel az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetése érdekében vétségével érdemes összevetni.

1. A StGB. 89a. §-a szerinti az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény előkészülete

A StGB. 89a. §-a szerinti bűncselekményt az követi el, aki egy állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekményt készít elő. A konkrét előkészületi cselekményeket, azaz az elkövetési magatartásokat a StGB. 89a. § (2) bekezdés 1-3. pontjai határozzák meg. A továbbiakban az elkövetési magatartásokat – mint szükségképpen tényállási elemeket – vetem össze a vonatkozó magyar bűncselekmények elkövetési magatartásaival.

⁷⁵³ Azonban a fogalmilag előkészületi cselekmények kísérlete nehezen elképzelhető. Hiszen például a terrorcselekmény elkövetésére felhívás esetén a kísérlet más személy terrorcselekmény elkövetésére felhívására rábírn törekvést jelent, azaz „a későbbi felhívó felhívását”. Amennyiben a felhívás eredménnyel jár, és a másik személy egy harmadik személyt törekszik terrorcselekmény elkövetésére rábírn, a *sui generis* bűncselekmény felbujtója lesz az elkövető, amennyiben nem jár sikerrel, cselekménye szintén előkészületi cselekményként, a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése céljából szükséges feltétel biztosításaként értékelhető.

- i. StGB. 89a. § (2) bekezdés 1. pont: oktatás nyújtása és oktatásban részvétel a Btk.-ben

A StGB. 89a. § (2) bekezdés 1. pontja két, vagylagos elkövetési magatartást határoz meg. Az első, az oktatás nyújtása a tényállásban meghatározott tipikus terrorista eszközök előállításához vagy kezeléséhez szükséges tudás átadását jelenti,⁷⁵⁴ amelyek a későbbi (tipikus terrorista) katalógus-bűncselekmények legalább egyikének végrehajtásához szükségesek, annak elkövetésére szolgálnak.

A Btk. 315. § (1) bekezdése öt, vagylagos elkövetési magatartás határoz meg. A terrorcselekmény elkövetésének elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása átfogó jellegű: amit ugyanis nem említ külön a törvény mint előkészületi cselekményt (pl. robbanóanyag beszerzését, a robbanószerkezet összeszerelését, elkövetésre alkalmassá tételét), az a feltételek biztosítása körében nyer értékelést.⁷⁵⁵ Tehát a német tényállás szerinti tipikus terrorista eszközök előállításához vagy kezeléséhez szükséges tudás átadását, azaz az oktatás nyújtását a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása átfogja, a magyar büntetőjogban e körben értékelhető.

Az oktatásban részvétel a később megvalósítandó állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetéséhez szükséges ismeretek megszerzésére irányul, ennek során aktívan együttműködik, kommunikál az oktatást nyújtó személlyel.⁷⁵⁶ Az oktatásban résztvevő személy tehát azon képességek, jártasságok elsajátítására törekszik, amelyek a később megvalósítandó állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetését lehetővé teszik, de még konkrét katalógus-bűncselekményt nem tervez.

Ez az elkövetési magatartás a Btk. 315. § (1) bekezdésében szabályozott elkövetési magatartások közül szintén a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása körébe vonható, ha az oktatás során megszerzett ismeretek, jártasságok elsajátításának a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése a célja.

- ii. StGB. 89a. § (2) bekezdés 2. pont: előállítás, megszerzés, tartás, átengedés jellegű elkövetési magatartások a Btk.-ben

⁷⁵⁴ Fischer, 2011: 792.

⁷⁵⁵ Nagy, 2010: 194.

⁷⁵⁶ Fischer, 2011: 792.

A StGB. 89a. § (2) bekezdés 2. pontja szintén vagylagos elkövetési magatartásokat tartalmaz, amelyek az 1. pont szerinti tipikus terrorista eszközökkel kapcsolatosak. Ezekkel kapcsolatban hasonló megállapítás tehető, mint az oktatásban részvételnél: a magyar szabályozásban az előkészületi cselekmények általános fogalma alá, a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása körébe vonhatóak, amennyiben az előállításnak, megszerzésnek, tartásnak vagy átengedésnek a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése a célja.

iii. StGB. 89a. § (2) bekezdés 3. pont: megszerzés, tartás jellegű elkövetési magatartások a Btk.-ben

A StGB. 89a. § (2) bekezdés 3. pontja szerinti bűncselekmény elkövetési magatartásai részben azonosak a StGB. 89a. § (2) bekezdés 2. pontja szerinti bűncselekmény elkövetési magatartásaival, a megszerzés vagy a tartás azonban a tipikus terrorista eszközök előállításához szükséges tárgyak vagy anyagok vonatkozásában valósíthatja meg ezt az előkészületi változatot. Tehát ez a változat a StGB. 89a. § (2) bekezdés 2. pontja szerinti változatot megelőzően valósulhat meg, ekként még távolabbi jogi tárgy veszélyeztetést jelent.

Összehasonlítva a magyar büntetőjogi szabályozással, szintén az a megállapítás tehető, hogy az előkészületi cselekmények általános fogalma alá, a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása körébe vonhatóak, amennyiben az előállításához szükséges anyagok vagy tárgyak megszerzése, illetve a tartása a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése céljából történik.

2. A StGB. 89b. §-a szerinti kapcsolatfelvétel az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetése érdekében

A StGB. 89b. § (1) bekezdése szerinti bűncselekmény két vagylagos elkövetési magatartással valósítható meg. A kapcsolat felvétel a kapcsolat, azaz a hosszabb időre létrehozott tényleges összeköttetés létesítésére irányul; míg a kapcsolat tartása a már meglévő kapcsolat fenntartását szolgálja⁷⁵⁷ valamely terrorista szövetséggel, abból a célból, hogy a tipikus terrorista eszközökre vonatkozó oktatásban vehessen részt az elkövető. Tehát mindkét elkövetési magatartás a később megvalósítandó állam biztonságát súlyosan veszélyeztető

⁷⁵⁷ Kindhäuser, 2010: 496.

erőszakos bűncselekmény elkövetéséhez szükséges ismeretek, képességek megszerzése – amely büntetendő előkészületi cselekmény mind a német, mind a magyar büntetőjogban – céljából, azt megelőzően valósulhat meg, ekként igen távoli jogi tárgy veszélyeztetést jelent.

Összehasonlítva a magyar büntetőjogi szabályozással, szintén az a megállapítás tehető, hogy az előkészületi cselekmények általános fogalma alá, a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása körébe vonhatóak, mivel a kapcsolat felvétele és a kapcsolat tartása a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése – azaz az ahhoz szükséges tudás megszerzése - céljából történik.

b) A terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntette [Btk. 316. § b) pont]

A terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntetést a StGB. 89a. § (2a) bekezdése szerinti állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény előkészülete vétségével érdemes összevetni.

A StGB. 89a. § (2a) bekezdésének elkövetési magatartása az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény előkészítése azáltal, hogy az elkövető a Német Szövetségi Köztársaság területéről *kiutazást elhatározza*. Ezzel a megfogalmazással a német jogalkotó célja a terrorcselekmény elkövetése érdekében a legalább megkísérelt kiutazás, valamint a terrorista kiképző táborokban részvétel érdekében a legalább megkísérelt kiutazás büntetni rendelése.⁷⁵⁸ Tehát amíg a StGB. 89a. § (2) bekezdés szerinti elkövetési magatartások a terrorista bűncselekményhez szükséges alapvető ismeretek megszerzését fogják át, a (2a) bekezdés alapján már az az elkövető is büntethető, aki elhatározza a kiutazást egy külföldi kiképző- vagy harci táborba, tehát még azelőtt büntetendő cselekményt követ el, mielőtt elhagyta volna a Német Szövetségi Köztársaság területét.⁷⁵⁹

A Btk. 316. § b) pontja szerinti bűncselekmény két, alternatív elkövetési magatartása a Magyarország területéről kiutazás vagy az azon átutazás.⁷⁶⁰ A kiutazás Magyarország

⁷⁵⁸ Zöller, 2016: 103.

⁷⁵⁹ Zöller, 2016: 104.

⁷⁶⁰ *Bartkó* álláspontja szerint a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntette törvényi tényállásának hiányossága, hogy a Magyarország területére *beutazást* nem rendelte büntetni, ekként ugyanis a jogalkotó nem számolt „azzal a lehetőséggel, hogy egy adott csoport hazánkban is szerveződhessen.” Ugyanakkor *Bartkó* indokolatlannak tartja a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntetni rendelését, mivel a csupán „a

területének elhagyását jelenti, míg az átutazás esetén az elkövető a Magyarország területére történő belépést követően rövid idővel – amely alapján az elkövető Magyarországon hozamosabb ideig nem kívánt tartózkodni – az ország területét elhagyja. Az elkövető célzata ugyanis a terrorista csoporthoz csatlakozás, azaz a terrorista csoportban tagkénti részvétel. Hasonlóan tehát a német bűncselekményhez, a Btk. 316. § b) pontja megvalósul még mielőtt az elkövető az ország területét elhagyta volna, hiszen a bűncselekmény kísérlete is büntetendő. A magyar szabályozás azonban tágabb körben teszi lehetővé a felelősségre vonást, hiszen az ország területén átutazást is büntetni rendeli, sőt annak kísérletét is.

Eltérés fedezhető fel a két bűncselekményi tényállás célzatának meghatározásában is. Míg a StGB. 89a. § (2a) bekezdése esetén az elkövető célzata az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetése vagy a terrorista oktatás nyújtása/oktatásban részvétel, addig a Btk. 316. § b) pontja szerinti bűncselekmény esetén az elkövető célzata a terrorista csoporthoz csatlakozás. Ekként bár az utazás elkövetési magatartásban hasonlóság fedezhető fel, a szubjektív oldalt tekintve jelentősen eltérő feltételeket fogalmazott meg a magyar és a német jogalkotó.

c) A terrorizmus támogatására uszítás büntette [Btk. 331. § (2) bekezdés]

A terrorizmus támogatására uszítás büntettét a StGB. 91. §-a szerinti útmutatás nyújtása az állam biztonságát súlyosan veszélyeztető erőszakos bűncselekmény elkövetéséhez vétségével érdemes összevetni. A StGB. 91. § (1) bekezdése két önálló bűncselekményi változatot tartalmaz, amelyekben az elkövetési tárgy, a tartalma alapján útmutatóként szolgáló írás a közös.⁷⁶¹

1. StGB. 91. § (1) bekezdés 1. pont: felmagasztalás és hozzáférhetővé tétel jellegű elkövetési magatartás a Btk.-ben

A StGB. 91. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott változat vagylagos elkövetési magatartásai közül az első a felmagasztalás, illetve a hozzáférhetővé tétel. A felmagasztalás

szándék, a megfogalmazott gondolat előzetes büntetendővé nyilvánítása”, amelyet az elkövető még a csoport tagjainak, vezetőjének sem hozott tudomására. Bartkó, 2016: 538.

⁷⁶¹ Fischer, 2011: 807.

meggyőző, az írás tartalmát különösen kiemelő nyilatkozat,⁷⁶² az elkövető az írás létrejöttéről rábeszélés során utal.⁷⁶³

A Btk. 331. § (2) bekezdésének vagylagos elkövetési magatartásai a terrorizmus támogatására uszítás és a terrorizmust támogató hírverés folytatása. A terrorizmus támogatására uszítás alatt az a tevékenység értendő, amellyel valaki a személyekre gyakorolt érzelmi hatás révén ösztönöz, bujtogat más a terrorizmus támogatására. Ez egy felbujtásszerű cselekmény, a terrorizmus támogatására való nyílt felhívást jelent.

A német tényállás felmagasztalás elkövetési magatartása a terrorizmus támogatására uszításnak feleltethető meg, hiszen az is egy kezdeményező magatartás, az elkövető más személyt terrorizmus támogatására érzelmi ráhatással törekszik rábírnival. Ez történhet úgy is, hogy a rábírnival törekvés során az elkövető a tartalmilag útmutatóként szolgáló írást dicsőíti, tünteti fel pozitívan a másik személynek.

A StGB. 91. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűncselekményi változat másik lehetséges elkövetési magatartása a hozzáférhetővé tétel, amely az útmutatásra alkalmas írás több, meghatározatlan számú személy részére történő terjesztését, valamint egy meghatározott személy részére történő elérhetővé tételét takarja.⁷⁶⁴

A hozzáférhetővé tétel a Btk. 331. § (2) bekezdésében szabályozott elkövetési magatartások közül az átfogó jellegű terrorizmust támogató hírverés folytatása körébe vonható - amely az uszításnál tágabb körű, átfog minden olyan egyéb propagáló magatartást, amely a terrorizmus támogatását pozitívan, kedvező színben tünteti fel -, mivel az útmutatásra alkalmas írás hozzáférhetővé tétele a terrorizmus támogatását szolgálja.

2. StGB. 91. § (1) bekezdés 2. pont: megszerzés jellegű elkövetési magatartás a Btk.-ben

A StGB. 91. § (1) bekezdés 2. pontjában meghatározott bűncselekményi változat elkövetési magatartása a megszerzés. A megszerzés esetén az elkövető szándéka az útmutatásra alkalmas írás birtokba vételére irányul,⁷⁶⁵ megállapításához szükséges, hogy az íráshoz hozzáférés ne csak pillanatszerűen és időlegesen történjen,⁷⁶⁶ az írás fizikai birtokba vétele azonban nem feltétel.⁷⁶⁷

⁷⁶² Fischer, 2011: 807.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 602.

⁷⁶³ Fischer, 2011: 807.

⁷⁶⁴ Fischer, 2011: 807.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 602.

⁷⁶⁵ Kindhäuser, 2010: 499.; Fischer, 2011: 809.

⁷⁶⁶ Kindhäuser, 2010: 499.; Kühl, 2011: 610.; Fischer, 2011: 807.

⁷⁶⁷ Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 603.

Összehasonlítva a magyar büntetőjogi szabályozással az a megállapítás tehető, hogy az útmutatásra alkalmas írás megszerzése a terrorcselekmény elkövetése céljából a Btk. 315. § (1) bekezdése szerinti terrorcselekmény sui generis előkészületi változata vonatkozásában tényállásszerű, mint az átfogó jellegű terrorcselekmény elkövetésének elősegítéséhez szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása.

3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslat

A sui generis előkészületi jellegű bűncselekményekkel kapcsolatban a német jogirodalom arra hívja fel a figyelmet, hogy igen tág keretet engednek a büntetőjogi felelősségre vonásnak azáltal, hogy az új bűncselekmények bármely jogi tárgy sértését jóval megelőző magatartásokat rendelnek büntetni.⁷⁶⁸ Ennek oka az, hogy a törvényhozó szeme előtt egyrészt a vallásától motivált öngyilkos merénylet, mint magányos elkövető képe lebegett a kriminalizáláskor: az öngyilkos merényletek elkövetésekor az előkészületet, a kísérletet és a befejezettség stádiumát igen rövid időköz választja csak el egymástól. Egy ilyen esetben pedig annak, hogy a nyomozó hatóság a cselekmény kísérleti szakba lépéséig csupán kivárjon, tétlen maradjon, igen súlyos következményei lehetnek.⁷⁶⁹ Ezért a büntetőjogi felelősség előrehozatalát a biztonság garantálása teszi szükségessé. Emellett a tényállásokkal a Német Szövetségi Köztársaság a nemzetközi elvárásoknak, így a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezménynek, valamint a 2008-as kerethatározatnak kívánt eleget tenni.⁷⁷⁰

Ami a tényállások gyakorlati jelentőségét illeti, a jogirodalmi álláspontok szerint valószínűleg nem az elkövetők üldözését és elítélését fogják lehetővé tenni ezen bűncselekmények, hanem valódi „hasznuk” a felderítést szolgáló büntető eljárásjogi eszköztár – mindenekelőtt a titkos információgyűjtés – alkalmazásában fog állni.⁷⁷¹ Ekként valószínűleg nem is a joggyakorlatban történő alkalmazás volt a jogalkotói célja a sui generis előkészületi cselekmények kriminalizálásának, ez inkább csak másodlagos jelentőségű. A terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést szolgáló sui generis előkészületi jellegű bűncselekmények szabályozása azt hivatott deklarálni, hogy az állampolgárok védelme érdekében a jogalkotó

⁷⁶⁸ Kindhäuser, 2010: 492.

⁷⁶⁹ Sternberg-Lieben, 2010: 1236.; Bader, 2009: 2853.

⁷⁷⁰ Fischer, 2011: 786.; Bader, 2009: 2856.

⁷⁷¹ Ezt alátámasztja a tényállásokat beiktató törvény elnevezése is, ami „az előkészület üldözését” és nem az – eddigi szóhasználatnak megfelelő – leküzdését hangsúlyozza. Ezáltal már a módosító törvény címében megjelenik a tényállások jogállami-repressziós jellege, amelynek az indoka - jellegével ellentétben - túlnyomórészt a prevenció. Fischer, 2011: 786.; Zöller, 2010: 620.; Zöller, 2012: 372.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 593.; Deckers – Heusel, 2008: 172.

mindent megtett, ami csak lehetséges volt.⁷⁷² Ezáltal szimbolikus büntetőjogi fellépésnek lehetünk tanúi: hiszen a büntetőjogi tényállások valójában nem alkalmazhatóak,⁷⁷³ de a terrorveszély miatti félelmet a beiktatásuk csillapította.⁷⁷⁴

A terrorizmus elleni fellépést biztosító magyar és német büntető anyagi jogi szabályozás összehasonlítása révén megállapíthatóvá vált, hogy a német büntetőjog sui előkészületi jellegű bűncselekményei [StGB. 89a. §, 89b. §, 91. §] az elkövetési magatartások értelmezése révén megfeleltethetőek a magyar büntetőjog sui generis előkészületi jellegű bűncselekményeinek [Btk. 315. §, 316. § b) pont, 331. § (2) bekezdés]. Ekként a fenti, német jogirodalomban kifejtett aggályok a magyar büntetőjogi szabályozással kapcsolatban is relevánsak.

A már meglévő problémákon kívül a közeljövőben hatályba lép az Európai Parlament és a Tanács 2017-es irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, valamint a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. A 2017-es irányelv a 2178 (2014) BT határozat, az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös egyezményének Kiegészítő Jegyzőkönyve, valamint a FATF 2012-es ajánlásának büntetőjogi rendelkezéseivel összhangban tovább bővíti a terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést. Az újabb tervezett terrorista tevékenységekhez kapcsolódó bűncselekmények ekörben a terrorista kiképzésben való részvétel és a terrorizmus céljából külföldre utazás lesznek. A terrorista kiképzésben részvételt a Btk. 315. § (1) bekezdése szerinti sui generis előkészületi jellegű változat – az elkövetéshez szükséges vagy azt könnyítő feltételek biztosítása - átfogja. A terrorizmus céljából külföldre utazás a 2017-es irányelv szerint háromféle célzattal lenne elkövethető. A terrorista bűncselekmény elkövetése vagy abban közreműködés célja esetén a Btk. 315. § (1) bekezdése szerinti terrorcselekmény elkövetése elősegítése céljából szükséges feltétel biztosításaként tényállásszerű; míg a terrorista csoport tevékenységében való részvétel céljából történő utazás a Btk. 316. § b) pontja alapján büntetendő, amennyiben a kiutazó elkövető célja a terrorcselekmény későbbi elkövetése már az utazásakor. Amennyiben az utazás a terroristák kiképzése vagy a terrorista kiképzésben részvétel céljából történik, a magatartás tulajdonképpen a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatát megelőzően valósulhat meg, annak előkészületét jelenti. A német jogirodalom már a terroristák kiképzése kapcsán rámutatott arra, hogy az a tényleges terrorista bűncselekmény

⁷⁷² Deckers – Heusel, 2008: 169.; Zöllner, 2010: 619.

⁷⁷³ Hiszen nehezen elképzelhető, hogy az az iszlamista elkövető, aki a számítógépére letöltötte a dzsihád egyik kiképzéshez szükséges könyvét, a tárgyaláson a szívére teszi a kezét és töredelmesen bevallja majd, hogy akkoriban ezt azért tette, mert meg szeretne volna tanulni, hogyan lehet hatékonyan erőszakos cselekményeket elkövetni. Zöllner, 2010: 619.

⁷⁷⁴ Zöllner, 2010: 619.

elkövetése előtt, több köztes döntéstől függően vezethet a terrorcselekmény megvalósításához. Ha ez a képzeletbeli történelmi láncolat valahol megszakad (azaz a terrorcselekmény elkövetésére valamilyen okból nem kerül sor), az összefüggés hiányában egy nem kívánatos, de önmagában nem büntetésre érdemes cselekmény valósul meg.⁷⁷⁵ Ekként a terroristák kiképzése vagy a terrorista kiképzésben részvétel céljából más országba utazás büntetendővé nyilvánítása a jogállamiság elve mellett elkötelezett büntetőjoggal ellentétes lenne, hiszen a büntetőjogi felelősség kiterjesztése a már befejezett, sui generis előkészületi jellegű magatartások „előkészületére” a tettesbüntetőjog irányába mutat. Azonban a 2017-es irányelv hatályba lépését követően meg kell teremtenie a magyar jogalkotónak az összhangot az egymásra épülő nemzetközi elvárásokkal, és a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntetése szabályozását módosítani kell. A 2017-es irányelv 9. cikke szerinti utazás célzat változatai közül a terrorista csoport tevékenységében részvétel célját a terrorista csoporthoz csatlakozás célja már átfogja. A terrorista bűncselekmény elkövetése vagy abban való közreműködés céljából más országba utazás tulajdonképpen speciális előkészületi jellegű elkövetési magatartás, hiszen a terrorcselekmény elkövetése/elkövetés elősegítése céljából szükséges feltételt – az elkövetési helyen jelenlétet – biztosítja (amennyiben a kiutazó elkövető célja a terrorcselekmény későbbi elkövetése már az utazásakor). Ha az utazás a terrorista kiképzésben részesítés vagy a terrorista kiképzésben való részvétel céljából történik, a magatartás tulajdonképpen a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatát megelőzően valósulhat meg, annak előkészületét jelenti. Ennek ellenére a nemzetközi elvárásoknak Magyarországnak is eleget kell tennie, ezért álláspontom szerint a Btk. 316. § b) pontja szerinti bűncselekmény tényállását a terrorcselekmény elkövetése, az elkövetés elősegítése, terroristák kiképzése vagy a terrorista kiképzésben részvétel céljával ki kell majd egészíteni. A Btk. 316. § b) pontja szerinti bűncselekmény e megfogalmazásában is sui generis előkészületi jellegű cselekményt fog szabályozni, amely az elkövetési magatartás, valamint az elkövető célzata alapján határolható el a Btk. 315. §-a szerinti bűncselekménytől.

D) A terrorcselekménnyel fenyegetés büntette [Btk. 316. § a) pont]

⁷⁷⁵ Gierhake, 2008: 401.

1. A nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata

A terrorcselekménnyel fenyegetés büntetett a terrorcselekmény bűncselekményének törvényi tényállásán belül, a Btk. 316. § a) pontja alatt találhatjuk meg.

Az ENSZ egyezmények rendelkezéseit összevetve megállapítható, hogy a terrorizmus egyes megnyilvánulási formái kapcsán eltérő szabályozást ír elő a nemzetközi közösség a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változata vonatkozásában, amennyiben egyáltalán rendelkezik ilyenről. A terrorizmus elleni ENSZ egyezményekben nem fedezhető fel egységes koncepció a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatának büntetendőségére vonatkozóan.

Az *Európa Tanács* terrorizmus elleni küzdelem jegyében született egyezményei nem tartalmazzak rendelkezéseket a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatban.

Az *Európai Unió* 2002-es kerethatározatában előírta, hogy a tagállamoknak büntetendővé kell nyilvánítaniuk a terrorista célzattal végrehajtott terrorista eszköz jellegű bűncselekmények elkövetésével fenyegetést, továbbá a terrorcselekménnyel fenyegetés elkövetése végett létrejött terrorista csoport⁷⁷⁶ szankcionálását is garantálniuk kell a tagállamoknak. Emellett a fenyegetési célú terrorista csoport irányítóját súlyosabb büntetéssel kell fenyegetni a megelőzés érdekében. *Bartkó* rávilágít, hogy a magyar jogalkotó a 2002-es kerethatározat átültetése során figyelmen kívül hagyta az 5. cikk (3) bekezdés 2. mondatát. Ugyanis az Európai Unió ezen előírásából vonható le az a következtetés, hogy „a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a büntetési tétel speciális maximuma minimum nyolc év szabadságvesztés legyen az olyan elkövetővel szemben, aki olyan terrorista csoport vezetője, vagy abban résztvevő egyéb személy, mely csoportnak kizárólag a terrorcselekmény elkövetésével való fenyegetés a célja”.⁷⁷⁷ Azonban a terrorcselekmény törvényi szabályozása a terrorcselekménnyel fenyegetés terrorista csoportban történő elkövetését nem szankcionálja.

⁷⁷⁶ A 2002-es kerethatározat 2. cikk (1) bekezdésével meghatározott terrorista csoport definíció alapján ugyanis a terrorista csoport „terrorista bűncselekmények elkövetése végett” működik, az 1. cikk (1) bekezdés i) pontjára figyelemmel pedig a terrorcselekménnyel fenyegetést terrorista bűncselekménnyé kell nyilvánítaniuk a tagállamoknak. Ebből következik, hogy a terrorista csoport kizárólag terrorcselekménnyel fenyegetés elkövetésére is létrejöhet, a terrorista csoportban elkövetésnek ekkor is megállapíthatónak kell lennie a tagállamok nemzeti jogában.

⁷⁷⁷ *Bartkó*, 2013: 51.; továbbá *Bartkó*, 2015: 45. A szerző korábban írt tanulmányában is foglalkozott ezzel a problémakörrel, ám ekkor még a 2002-es kerethatározat 5. cikk (3) bekezdés 2. mondatát úgy értelmezte, hogy „minimum nyolc évnek kell lennie a kiszabható büntetés felső határának, ha és amennyiben az elkövető terrorszervezet, vagy terrorista csoport irányításával fenyeget”. (lásd. *Bartkó*, 2006: 236.) Véleményem szerint az európai uniós rendelkezés nyelvtani értelmezése egyértelműen a tanulmány főszövegében idézett, későbbi álláspontot támasztja alá.

A problémák megoldásaként a terrorcselekmény tényállásának további bővítését szorgalmazza *Bartkó*. Álláspontja szerint a Btk. 316. §-át ki kellene egészíteni egy új (2) bekezdéssel, amelyben a terrorcselekménnyel fenyegetés minősítő körülményeként kellene a terrorista csoportban történő elkövetést büntetni rendelni, valamint ezzel a módosítással összhangban – értelemszerűen - a Btk. 319. §-ában meghatározott terrorista csoport fogalmát is ki kellene terjeszteni a terrorcselekménnyel fenyegetésre.⁷⁷⁸ A 2017-es irányelv a 2002-es kerethatározat vonatkozó rendelkezéseit módosítás nélkül veszi át.

2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással

Megállapítható, hogy a német jogalkotó a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatának büntetendővé nyilvánítása kapcsán a magyar jogalkotótól teljesen eltérő szabályozási technikát választott. Alapvető különbségként jelentkezik, hogy a német szabályozásban terrorcselekményt elkövetni csak a meghatározott célokkal rendelkező terrorista szövetséggel kapcsolatban lehet. Az elkövető magatartása ehhez az önálló célokkal, tevékenységgel rendelkező szövetséghez való viszonyában lesz büntetendő. A magyar szabályozás alapján – teljes összhangban a nemzetközi elvárásokkal - a terrorista célokkal nem a terrorista szövetség, azaz a terrorista csoport rendelkezhet, hanem közvetlenül maga az elkövető.

Ugyanakkor az eltérő szabályozási koncepció ellenére a német szabályozás véleményem szerint jó példát szolgáltat a magyar szabályozás terrorcselekménnyel fenyegetéssel kapcsolatos egyetlen hiányosságára: a terrorcselekménnyel fenyegetés elkövetésére létrejött terrorista csoport szankcionálásának mikéntjére.

3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslatok

A terrorcselekménnyel fenyegetés büntetvényi tényállását *Bartkó* több szempontból is aggályosnak tartja. Kritikai észrevételei abból a felismerésből indulnak ki, hogy a magyar jogalkotó a nemzetközi kötelezettségvállalásainak, különösen az Európai Unió 2002-es kerethatározatának kívánt eleget tenni, amikor a terrorcselekménnyel fenyegetést szankcionálni rendelte, azonban a „didaktikus átvétel”, a „gyakorlatilag szó szerinti”

⁷⁷⁸ Bartkó, 2013: 56.; valamint a régi Btk. 261. §-a vonatkozásában Bartkó, 2009: 538.

megfeleltetés mint jogtechnikai megoldás révén a régi Btk.-ban a kodifikálás félresiklott.⁷⁷⁹ Figyelemmel arra, hogy a 2013. július 1. napjától hatályos Btk. e körben módosítást nem hajtott végre, a jogalkotó a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette kapcsán felmerült problémákat továbbra sem oldotta fel.⁷⁸⁰

A tanulmányaiban visszatérően megfogalmazott fő neuralgikus pontokat az alábbiaképpen érdemes csoportosítani:

- a) a tényállás „stádium-elméleti” szempontból inkoherens
- b) a tényállás nem felel meg az alkotmányos büntetőjog követelményeinek
- c) a tényállás nem tesz eleget a 2002-es kerethatározat rendelkezéseinek⁷⁸¹

Ad a) Stádium-elméleti szempontból⁷⁸² *Bartkó* azt tartja aggályosnak, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetettét a jogalkotó jogtechnikailag – mind a régi Btk. 261. § (7) bekezdésével, mind a Btk. 316. § a) pontjával – a terrorcselekmény befejezett alakzatait és *a sui generis előkészületi változatot követően szabályozta/szabályozza* a tényállásban. Ezáltal a jogalkotó egy rendszeridegen, ún. ante-előkészület stádiumot teremtett, és lehetővé vált, hogy „az elkövetőt már azelőtt felelősségre vonják tettéért, *mielőtt még az előkészület szakába jutott volna*”.⁷⁸³ Megállapítja azt is, hogy a 2002-es kerethatározat rendelkezései alapján a terrorcselekménnyel fenyegetést „*alaptényállási rangra emelt*” *elkövetési magatartásként kellett volna* a jogharmonizáció során kezelni, hiszen „a járulékos, azaz bűnszegélyszerű, felbujtásszerű, illetve az előkészítő jellegű tevékenységek külön cikkekben kerültek meghatározásra a fő tényállást követően”.⁷⁸⁴ Álláspontja szerint azzal, hogy a jogalkotó a terrorcselekménnyel fenyegetést a *sui generis* előkészületi változatot követően iktatta a Btk.-be, valójában a magatartás „ante-előkészületi” jellegét erősítette meg.⁷⁸⁵

Ad b) Az alkotmányos büntetőjog követelményei nem teljesülnek *Bartkó* szerint a terrorcselekménnyel fenyegetés tényállása kapcsán, mivel „a fenyegetés, mint elkövetési magatartás szerepeltetése a Btk.-ban nem áll összhangban a jogbiztonság, az alkotmányos büntetőjogi határozottság és egyértelműség garanciális elveivel”.⁷⁸⁶ Álláspontja szerint ugyanis a fenyegetés „*még az egyes előkészületi magatartások között sem szerepel*”⁷⁸⁷ és „a

⁷⁷⁹ *Bartkó*, 2006: 234.; *Bartkó*, 2009: 537.; *Bartkó*, 2011: 228.

⁷⁸⁰ *Bartkó*, 2013: 50.

⁷⁸¹ Ez utóbbi neuralgikus pont kifejtésére a IV/D/1. részben került sor.

⁷⁸² A stádium-elméleti problémáról írtakat lásd. *Bartkó*, 2006.: 234.; *Bartkó*, 2009.: 537-538.; *Bartkó*, 2013: 50.

⁷⁸³ *Bartkó*, 2006: 234.

⁷⁸⁴ *Bartkó*, 2009: 537.; *Bartkó*, 2011: 228.

⁷⁸⁵ *Bartkó*, 2009: 538.

⁷⁸⁶ *Bartkó*, 2006: 234.

⁷⁸⁷ *Bartkó*, 2006: 234.

fenyegetés, mint elkövetési magatartás idegen a magyar büntető anyagi jog rendszerében”⁷⁸⁸. Így a fogalom határozatlansága révén sérti a jogbiztonságot,⁷⁸⁹ és – törvényi támpont híján – önkényes értelmezésére ad lehetőséget a jogalkalmazónak.⁷⁹⁰

Megállapítható, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés büntettét a terrorcselekmény bűncselekményén belül rendeli büntetni a jogalkotó. Az is leszögezhető, hogy önálló, befejezett bűncselekményi változatról van szó. A Btk. terrorcselekmény tényállásának szerkezeti felépítését tekintve több ilyen önálló, befejezett bűncselekményi változatot rendel büntetni. A terrorcselekmény első változatait a Btk. 314. § (1)-(2) bekezdése szerinti – azonosan a legsúlyosabb büntetési tételkerettel⁷⁹¹ – bűncselekmények képezik, amelyek a terrorcselekmény alapesetének tekintendők. A Btk. 315. §-a a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű, de befejezett bűncselekményként szabályozott változatát fenyegeti büntetéssel. Álláspontom szerint a terrorcselekmény előkészületi jellegű magatartásokkal megvalósuló változata – a befejezett bűncselekménykénti szabályozásra tekintettel – a terrorcselekmény enyhébben büntetendő változata. Ezt követően – a sui generis előkészületi változattal azonos büntetési tételkerettel⁷⁹² –, a Btk. 316. § a) pontjában került elhelyezésre a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette a terrorcselekmény további befejezett bűncselekményi változataként.

Azonban *Bartkó* által kifejtett stádium-elméleti aggályok véleményem szerint csak részben helytállóak. Azon jogtechnikai megoldásból, hogy a jogalkotó a terrorcselekménnyel fenyegetés büntettét a terrorcselekmény alapeseteit és a sui generis előkészületi változatot követően szabályozta/szabályozza a tényállásban nem következik az, hogy a jogalkotó ezáltal egy rendszeridegen, ún. ante-előkészületi *stádiumot* teremtett volna. A büntető törvénykönyvben, a különös részben található egyes bűncselekmények esetén az alapeset(ek)et, minősített eset(ek)et követi az előkészület – avagy a sui generis előkészületi jellegű változat –, illetve gondatlan változat büntetni rendelése, majd a privilegizált eset(ek), és egyéb értelmező rendelkezések szabályozása következik⁷⁹³. Tehát a jogalkotó által a terrorcselekmény bűncselekménye kapcsán használt jogtechnikai megoldásból – összevetve a

⁷⁸⁸ Bartkó, 2009: 538.

⁷⁸⁹ Bartkó, 2011: 224.

⁷⁹⁰ Bartkó, 2006: 234.; Bartkó, 2009: 536-537.; Bartkó, 2011: 227.; Bartkó, 2013: 50.

⁷⁹¹ A terrorcselekmény első két változata tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő.

⁷⁹² A terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változata és a terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változata azonosan két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

⁷⁹³ Természetesen kizárólag akkor, ha a jogalkotó a bűncselekmény alapesetén kívül mást is szabályoz – így minősített esetet, előkészületet stb. – az adott bűncselekmény kapcsán. Lásd. pl. Btk. 160. §-a szerinti emberölés, avagy Btk. 176-177. §-ai szerinti kábítószer-kereskedelem, 178-180. §-ai szerinti kábítószer birtoklása bűncselekményeinek szerkezeti felépítését

Btk. különös részében szabályozott többi, hasonló szerkezeti felépítésű bűncselekménnyel – éppen az következik, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetést „alaptényállási rangra emelt”, azaz önálló, befejezett bűncselekményként rendeli büntetni a magyar jogalkotó, amelyet – figyelemmel a sui generis előkészületi jellegű változatot követő elhelyezésére – a terrorcselekmény privilegizált változataként az alapeset(ek)hez képest enyhébb büntetéssel fenyeget. Ez a jogtechnikai megoldás pedig összhangban van a 2002-es kerethatározat rendelkezéseivel: a terrorcselekmény önálló, befejezett terrorista bűncselekményként – és súlyának megfelelő büntetés kilátásba helyezésével⁷⁹⁴ – került szabályozásra. A *Bartók* által kifejtettek azonban véleményem szerint annyiban helytállóak, hogy a jogalkotó alkalmazott jogtechnikai megoldása a terrorcselekménnyel fenyegetés „ante-előkészületi” jellegét megerősíti. A jogalkotó ugyanis a 2002-es kerethatározat rendelkezéseinek átültetése, azzal való jogharmonizáció megteremtése érdekében iktatta be a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetést. A 2002-es kerethatározat 1. cikk (1) bekezdése nem tesz különbséget az a)-h) pontokban szabályozott terrorista bűncselekmények és az i) pont szerinti fenyegetéssel megvalósuló terrorista bűncselekmény között, azokra – egyezően⁷⁹⁵ - az 5. cikk (1) bekezdése szerinti hatásos, arányos és visszatartó erejű büntetőjogi szankciók kilátásba helyezését írja elő. A magyar jogalkotó azonban azt a jogtechnikai megoldást választotta, hogy privilegizált esetként⁷⁹⁶ rendelte büntetni a terrorcselekménnyel fenyegetést. Erre minden bizonnyal a jelenleg a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontjában található második alapeset, a „hagyományos magyar” terrorcselekmény bűncselekmény miatt került sor. A terrorcselekmény ezen – jelenleg második – változatának büntetendősége nem a 2002-es kerethatározat rendelkezésein alapul, hanem az már a régi Btk. hatálybalépése óta büntetendő. Az átültetés során a magyar jogalkotó ezt a bűncselekményi változatot is „megtartotta”. Viszont ezáltal azon fenyegető tartalmú kijelentések, amelyekkel az elkövető úgy helyezi kilátásba állami szerv kényszerítése céljából a terrorcselekmény elkövetését, hogy emellett előzetes biztosítékot is szerez – tehát fenyegetését nyomatékosítja meghatározott terrorista eszközcselekmény elkövetésével -, a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerint, mint a terrorcselekmény második alapesete váltak büntetendővé. Ezért például ha az elkövető robbanóanyagot helyez el középületben, ezáltal a jelentősnek tekinthető anyagi javakat hatalomba keríti, majd fenyegetés formájában követelést

⁷⁹⁴ A 2002-es kerethatározat 5. cikke a szankciók körében a terrorcselekménnyel fenyegetés kapcsán nem tartalmaz az (1) bekezdése szerinti általános szabálytól – a hatásos, arányos és visszatartó erejű büntetőjogi szankciókkal fenyegetettségétől – eltérő rendelkezést.

⁷⁹⁵ Hiszen ahol az Európai Unió a terrorcselekménnyel fenyegetésre vonatkozóan eltérő rendelkezések előírását látta szükségesnek, arról minden esetben kifejezetten rendelkezik. Lásd. pl. 2002-es kerethatározat 3. cikk c) pontja, 4. cikk (2) bekezdése, 5. cikk (3) bekezdése.

⁷⁹⁶ Hasonlóan a nemzetközileg védett személye elleni erőszak bűncselekményéhez, ahol szintén a nemzetközi elvárásoknak megfelelően beiktatott fenyegetési változatot privilegizált esetként szabályozta.

intéz az állami szerv kényszerítése céljából, igen súlyos bűncselekmény, a terrorcselekmény második változata valósul meg. Ennél az igen jelentős tárgyi súlyú bűncselekményi változatnál látta enyhébb büntetéssel fenyegetést érdemlőnek a jogalkotó a terrorcselekmény elkövetésének kilátásba helyezésével fenyegetést akkor, ha a kinyilvánított fenyegetést az elkövető előzetes biztosíték szerzésével nem nyomatékosítja, de terrorcselekménnyel fenyegető tartalmú kijelentését komoly formában nyilvánosságra hozza. Így például az állami szerv kényszerítése céljából robbantással fenyegetés a terrorcselekmény privilegizált változataként csak akkor állapítható meg és rendeli enyhébb büntetési tételkeret alkalmazását a jogalkotó, ha az elkövető a terrorista eszközcselekményt még nem valósította meg, vagy megvalósítását még nem kezdte meg.⁷⁹⁷ Azáltal pedig, hogy a jogalkotó a terrorcselekménnyel fenyegetést nem a sui generis előkészületi változatot megelőzően, hanem azt követően helyezte el a terrorcselekmény tényállásában, valójában tényleg megerősítette az ún. ante-előkészületi jellegét: hiszen ezáltal kifejezésre juttatta, hogy bár két azonos súlyú befejezett bűncselekményi változatról van szó, a sui generis előkészületi jellegű változat megállapíthatósága esetén megelőzi a terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változatát. Tehát amennyiben a terrorcselekménnyel fenyegető személynek valóban szándékában állt a terrorcselekmény elkövetése, azaz a terrorcselekmény későbbi elkövetésének elősegítésének céljából ténylegesen kifejtett előkészületi jellegű magatartást – amely azonban nem eshet a terrorista eszközcselekmények körébe –, a terrorcselekményhez képest specialitása folytán a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változata állapítható meg. Így a terrorcselekménnyel fenyegetés megvalósulására – álláspontom szerint – kizárólag akkor kerülhet sor, ha az elkövető terrorista célból jár el, de a terrorista eszközcselekmények, illetve az előkészületi jellegű elkövetési magatartások kifejtésére még nem került sor.⁷⁹⁸ Ezáltal pedig az alkalmazott magyar jogtechnikai megoldás, azaz a privilegizált esetként szabályozás megfelel a nemzetközi elvárásoknak is.

⁷⁹⁷ Hiszen a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés Btk. 324. § (1)-(2) bekezdése szerinti bűncselekménye már önmagában – tehát a robbanóanyag vagy robbantószer elhelyezése nélkül, az elkövető általi birtokban tartásával – is megvalósul, ha ehhez pedig terrorista cél is társul az elkövető vonatkozásában, a terrorcselekmény Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti első változata megállapíthatóvá válik, függetlenül attól, hogy ebben az esetben az elkövető a terrorcselekménnyel fenyegető tartalmú kijelentésével maga hívta fel a figyelmet a bűncselekmény elkövetésére. Amennyiben azonban az elkövető ténylegesen rendelkezik robbanóanyaggal vagy robbantószerrel, majd jelentős anyagi javakban elhelyezésével előzetes biztosítékot is szerez, majd állami szerv kényszerítése céljából fenyeget, a terrorcselekmény első változatához képest speciális Btk. 314. § (2) bekezdése szerinti második változat válik megállapíthatóvá, szintén függetlenül attól, hogy ebben az esetben az elkövető a terrorcselekménnyel fenyegető tartalmú kijelentésével maga hívta fel a figyelmet a bűncselekmény elkövetésére.

⁷⁹⁸ Hasonlóképpen lásd. Bartkó, 2011: 227.; Bartkó, 2015: 43-44.

Bartkó azon ismertetett véleménye, miszerint a terrorcselekménnyel fenyegetés elkövetési magatartása – azaz a fenyegetés – idegen a magyar büntetőjog rendszerében, határozatlansága révén pedig sérti a jogbiztonságot, álláspontom szerint nem helytálló. Az értekezés II/B/d/1. részében rámutattam, hogy a fenyegetés elkövetési magatartása a zaklatás második alapesetének, a nemzetközileg védett személy elleni erőszak privilegizált esetének és a rablás büntettének is. E bűncselekmények elkövetési magatartásának meghatározásakor, annak értelmezésekor a jogirodalomban nem merülnek fel alkotmányjogi aggályok, hiszen a fenyegetés fogalma büntető törvényben rögzített, jelenleg a Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontjában található. Véleményem szerint a fenyegetés e törvényi fogalma a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette elkövetési magatartásának értelmezésekor is érvényes,⁷⁹⁹ fogalmi elemeinek megléte vagy hiánya a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette vonatkozásában is vizsgálendő. Arról azonban nem szabad elfelejtkezni, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette csak olyan súlyos hátrány kilátásba helyezése esetén állapítható meg, amely az elkövető által állítottaknak megfelelő bekövetkezése esetén tényállásszerű lenne a terrorcselekmény Btk. 314. § (1) vagy (2) bekezdése vonatkozásában. E tekintetben tartalmaz ugyanis a Btk. kifejezett eltérő rendelkezést, amelyre a fenyegetés törvényi fogalma egyébként lehetőséget is teremt.

További dogmatikai problémaként jelentkezik, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette egyes szerzők szerint⁸⁰⁰ *szándékos és célzatos* bűncselekmény, azonban más álláspont alapján⁸⁰¹ a Btk. 316. § a) pontja szerinti terrorcselekménnyel fenyegetés büntette *szándékos* deliktum, amely eshetőleges szándékkal is megvalósítható. A terrorcselekménnyel fenyegetés törvényi tényállása ugyanis a terrorista célzatot nem tartalmazza, az elkövető pusztán terrorista célzatú bűncselekmény elkövetésével fenyeget.⁸⁰²

A bűncselekmény törvényi tényállásának nyelvtani értelmezésre révén megállapítható, hogy a jogalkotó a terrorista célzatot nem tette a törvényi tényállás elemévé.⁸⁰³ A teleologikus (jogtárgyharmonikus) értelmezés révén valóban megállapítható, hogy a tényállás ekként nincs

⁷⁹⁹ Ezt alátámasztja, hogy a hivatkozott szerző de lege ferenda javaslata szerinti fenyegetés fogalom (Bartkó, 2011: 245-246.) is valójában a fenyegetés jelenleg Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontjában található fogalmára épít. Lásd. pl. a javasolt fogalomban a címzetti körben komoly félelem keltésére alkalmasság kritériumát.

⁸⁰⁰ Mivel a terrorcselekménnyel fenyegetés a terrorcselekmény bűncselekményének egyik változata, a tankönyvek, kommentárok a terrorcselekmény bűncselekménye vonatkozásában emelik ki, hogy szándékosan követhető el és a terrorista célzatra figyelemmel annak valamennyi változata célzatos deliktum. Belovics, 2014: 513.; Mezőlaki, 2013: 651.; Sántha, 2013: 428.; Vida, 2013: 82-83.

⁸⁰¹ A törvényi tényállás a terrorcselekmény ezen változata esetén nem tartalmazza explicite a terrorista célzatot. Ugyanakkor a bűncselekmény jellegéből adódóan a gyakorlatban az egyenes szándékkal elkövetés lesz a jellemző. Gál, 2013a: 7.; Gál, 2014a: 332-333.

⁸⁰² Deák, 2014: 54. *Deák* azonban a terrorista célzat törvényi tényállásba felvételét szorgalmazza a nemzetközi elvárásoknak megfelelés érdekében. Deák, 2014: 57.

⁸⁰³ Ezáltal pedig pusztán megfélemlítő bűncselekménnyé vált. Deák, 2014: 56.

összhangban a jogalkotó által védett jogi tárggyal, ez azonban nem módosíthatja a nyelvtani értelmezés eredményét.⁸⁰⁴ A nemzetközi elvárásokra, különösen az Európai Unió 2002-es kerethatározat 1. cikk (1) bekezdésére figyelemmel azonban egyértelműen kijelenthető, hogy a terrorista célzatot a jogalkotónak a törvényi tényállás elemévé kellett volna tennie a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetendővé nyilvánításakor,⁸⁰⁵ hiszen az az i) pontban nevesített fenyegetésre is kiterjesztésre került. Jelenleg a jogalkalmazás során a közösségi jognak megfelelő értelmezés segítségül hívásával oldható fel ez a jogalkotói hiányosság, hiszen ha az adott közösségi normának nincs közvetlen alkalmazhatósága és a többi értelmezési módszerrel „többféle jogértelmezési eredményre is juthatunk, azt kell választani, ami a közösségi normában megfogalmazott célkitűzéseknek a leginkább megfelel”⁸⁰⁶. Ugyanakkor álláspontom szerint az Európai Unió elvárásainak teljeskörű megfelelés érdekében a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetendőségének törvényi tényállását indokolt módosítani akként, hogy az a terrorista célzatot tartalmazza. Az Európai Unió 2002-es kerethatározat 1. cikk (1) bekezdésének a Btk. 316. § a) pontja abban a megfogalmazásban lenne egyértelműen elegendő, hogy „aki a Btk. 314. § (1) bekezdés a), b) vagy c) pontjában meghatározott célból a Btk. 314. § (4) bekezdésében felsorolt valamely bűncselekmény elkövetésével fenyeget”.

E) A terrorizmus finanszírozásának büntette [Btk. 318. §]

1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata

A terrorizmus finanszírozásának büntetettét a Btk. önálló bűncselekményként, a 318. §-ban szabályozza. A bűncselekmény alapesetét a Btk. 318. § (1) bekezdése, míg a minősített esetét a Btk. 318. § (2) bekezdése rendeli büntetni, a Btk. 318. § (3) bekezdése értelmező rendelkezést (anyagi eszköz fogalma) tartalmaz. A terrorizmus finanszírozása minősített esetét a terrorcselekmény szervezett elkövetésére vonatkozó rendelkezések között vizsgáltam, az értekezés ezen részében kizárólag a terrorizmus finanszírozásának alapesetét veszem górcső alá.

A nemzetközi elvárásokat áttekintve megállapítható, hogy a terrorizmus finanszírozása büntetendővé nyilvánítása az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikkének, illetve az arra építő

⁸⁰⁴ Deák, 2014: 56.

⁸⁰⁵ Hasonlóképpen lásd. Deák, 2014: 56.

⁸⁰⁶ Nagy, 2008: 74.

1373 (2001) ENSZ BT határozatnak, a 2178 (2014) ENSZ BT határozatnak, valamint a FATF 2012-es ajánlásának rendelkezésein alapul.

Az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (1) bekezdése előírta a forrás biztosításának és gyűjtésének bűncselekménnyé nyilvánítását, amennyiben azzal a szándékkal vagy annak tudatában történik, hogy azt az a) vagy b) pontban meghatározott bűncselekmények elkövetésére használják fel. A terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk 1. pont a) alpontja alapján a terrorista /az ENSZ egyezményekben meghatározott/ eszköz jellegű bűncselekmények finanszírozását, míg a 2. cikk 1. pont b) alpontja szerint az egyéb, halál avagy súlyos testi sérülés okozására irányuló, terrorista célzattal elkövetett bűncselekmények finanszírozását jelenti. Tehát az első változat esetén a terrorizmus finanszírozása önmagában a terrorista eszköz jellegű bűncselekményekhez forrás biztosításával vagy gyűjtésével megvalósul; míg a második változat alapján bármely egyéb, halál avagy súlyos testi sértés okozására irányuló cselekmény elkövetéséhez forrás biztosítása avagy gyűjtése esetén akkor valósul meg a terrorizmus finanszírozása, amennyiben az speciális terrorista céllal történik. Azaz a második változat esetén feltétel a terrorista célzat megléte is. Az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (3) bekezdése alapján nem szükséges a forrás tényleges felhasználása, a 2. cikk (4) bekezdése alapján a kísérletet, az (5) bekezdés alapján a bűnsegélyt, a szervezést és irányítást, valamint a terrorizmus finanszírozása terrorista csoport általi elkövetéséhez hozzájárulást is büntetendővé kell nyilvánítani. A magyar büntetőjogban az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (1) bekezdése szerinti bűncselekmény megfogalmazása a Btk. 318. § (1) bekezdés 1. fordulatával történt meg. A *Moneyval 2016-os jelentése* ekörben több hiányosságra hívta fel a figyelmet. Az 52. pont szerint a magyar büntetőjogi szabályozás összemosza az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk 1. pont a) alpontja szerinti speciális, az ENSZ egyezményekben nevesített egyes terrorista cselekmények finanszírozását az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk 1. pont b) alpontja szerinti általános jellegű terrorizmus finanszírozása bűncselekményével. A terrorizmus finanszírozásának ezen formáját ugyanis elkülönítve kellene kriminalizálni úgy, hogy az egyezmények szerinti terrorista eszköz jellegű bűncselekmények finanszírozása, illetve az általános jellegű és célzathoz kötött terrorizmus finanszírozásának büntette között különbséget lehessen tenni. Az 53. pont a terrorizmus finanszírozása büntette kapcsán kiemeli, hogy a Btk. 318. § (1) bekezdése szerinti bűncselekménnyel megvalósult – a korábbi, 2010-es jelentésben hiányosságként említett – magányos terrorista hétköznapi tevékenységének finanszírozása, amelyet a „támogat” elkövetési magatartás lefed, azonban ez az elkövetési magatartás nem fogja át az anyagi eszközök e célból történő gyűjtését. Ugyanez a megállapítás érvényes a

Btk. 318. § (2) bekezdése szerinti bűncselekmény esetén a terrorista csoport finanszírozása kapcsán, mivel a „tevékenység támogatása” szintén nem fogja át az anyagi eszközök gyűjtését. További hiányosságként jelentkezik, hogy a Btk. 318. § (1) bekezdése vonatkozásában nem tényállásszerű azon személyek utazásának finanszírozása, akik más államba utaznak azért, hogy elkövessenek, megtervezzenek, vagy részt vegyenek terrorcselekmények elkövetésében, avagy terrorista kiképzést nyújtsanak vagy abban részesüljenek. Ezeken kívül a magyar büntetőjogi szabályozásban a szervezés/irányítás szankcionálása sem jelenik meg.

A terrorizmus finanszírozása vonatkozásában a 1373 (2001) BT határozat 1. pont b) alpontja az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (1) bekezdésével összhangban rendelkezett a terrorcselekmények megvalósításához anyagi eszközök rendelkezésre bocsátása vagy gyűjtése büntetendővé nyilvánításával kapcsolatban. Ezt követően, a terrorizmus megelőzése érdekében a 2178 (2014) BT határozat 6. pontjának b) alpontja az anyagi eszközök rendelkezésre bocsátását vagy gyűjtését már személyek utazásának finanszírozása kapcsán is szükségesnek látja kriminalizálni, ha az utazás célja a későbbi terrorcselekmények elkövetése, tervezése, előkészítése, avagy abban részvétel, terrorista kiképzés nyújtása, illetve kiképzésben részesülés és erre a finanszírozó személy szándéka kiterjed.

A FATF 2012-es ajánlásának 5. pontja előírta azt is, hogy nem csak a terrorizmus finanszírozását kell a részes államoknak büntetendővé nyilvánítani, hanem a terrorista csoportok finanszírozása mellett a magányos terroristák finanszírozását egy konkrét terrorcselekményhez fűződő kapcsolat hiányában is. A magyar szabályozásban a Btk. 318. § (1) bekezdés 2. fordulója, a terrorcselekmény elkövetésére készülő személy vagy rá tekintettel más anyagi eszközzel támogatása a terrorista személy kiképzéséhez szükséges feltételek megteremtését, a terrorista személy megélhetésének biztosítását jelenti,⁸⁰⁷ kriminalizálására kifejezetten a nemzetközi elvárások teljesítése miatt került sor.⁸⁰⁸ Az 5. pont értelmező megjegyzései között a B/3. pont rögzíti, hogy a terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye magában foglalja azon személyek más államba utazását, akik utazásának célja a terrorcselekmény későbbi elkövetése, megtervezése, előkészítése, vagy terrorcselekményben részvétel, illetve terrorista kiképzés nyújtása, avagy terrorista kiképzésben részesülés. A B/6. pontja megerősíti, hogy a terrorizmus finanszírozása bűncselekménye megvalósulásához nem szükséges, hogy anyagi eszközök felhasználásra kerüljenek a terrorcselekmény végrehajtásához, vagy kísérletéhez, illetve az sem, hogy

⁸⁰⁷ Sántha, 2013: 429.

⁸⁰⁸ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása. Részletes indokolás a 314-319. §-hoz.

konkrét terrorcselekményhez kapcsolódjon. Ezen kívül a B/10. pont alapján a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének kísérletét; a B/11. pont alapján pedig a részesi, szervezői/irányítói, valamint a terrorizmus finanszírozása terrorista csoport általi elkövetéséhez hozzájárulás magatartások büntetethez is meg kell teremteni. E körben – a magányos terrorista cselekményére fókuszálva – a magyar büntetőjogi szabályozásban hiányosságok figyelhetők meg. Hiányosságként jelenik meg ugyanis a szervezői/irányítói magatartások, valamint a terrorcselekmény későbbi elkövetése, megtervezése, előkészítése, vagy terrorcselekményben részvétel, illetve terrorista kiképzés nyújtása, avagy terrorista kiképzésben részesülés célú utazás büntetendővé nyilvánítása.

2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással

A terrorizmus finanszírozására vonatkozó büntetőjogi szabályozást a StGB. két tényállásban találhatunk: egyrészt a StGB. 129a. § (5) bekezdése szerinti terrorista szövetség támogatását és a StGB. 89c. §-a szerinti terrorizmus finanszírozását. Ezek közül a StGB. 129a. § (5) bekezdése szerinti terrorista szövetség támogatása a terrorcselekmények szervezett elkövetéséhez kapcsolódó szabályozást tartalmaz, így a Btk. 318. § (2) bekezdése szerinti terrorizmus finanszírozása minősített esetével vethető össze. A továbbiakban tehát a StGB. 89c. §-a szerinti terrorizmus finanszírozása és a Btk. 318. § (1) bekezdése szerinti terrorizmus finanszírozása összehasonlítására kerül sor.

Alapvető különbségként jelentkezik, hogy a német bűncselekmény vétség, ekként a kísérlete nem büntetendő. A magyar szabályozásban a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének a kísérlete is büntetendő. E vonatkozásban tehát a magyar büntetőjog tágabb körben teszi lehetővé a felelősségre vonást.

Mindkét szabályozásban közös azonban, hogy a magyar és a német jogalkotónak is olyan büntetőjogi tényállásokat kellett meghatározni, amelyek a nemzetközi elvárásoknak – különösen az 1999-es ENSZ egyezmény és 2002-es kerethatározat rendelkezéseinek, valamint a FATF 2012-es ajánlásának – megfelelnek. A tényállások megfogalmazásának különbözősége ellenére tehát mindkét országnak azonos nemzetközi követelményeknek kellett eleget tennie. A továbbiakban az elkövetési magatartások – mint szükségképpeni tényállási elemek – összehasonlítására helyezem a hangsúlyt.

A StGB. 89c. §-a szerinti terrorizmus finanszírozása bűncselekményét az követi el, aki anyagi eszközöket gyűjt, átvesz, vagy rendelkezésre bocsát a StGB. 89c. § (1) bekezdés 1-8. pontjaiban meghatározott bűncselekmények elkövetéséhez. A terrorizmus finanszírozása

bűncselekménye beiktatásával a magányos elkövető cselekménye és a StGB. 129a. § vonatkozásában nem tényállásszerű szövetséget finanszírozó magatartás is büntethetővé vált a német büntetőjogban.⁸⁰⁹ A gyűjtés az anyagi eszközök célirányos átvételére,⁸¹⁰ az anyagi eszközök több alkalommal történő megszerzésére irányul⁸¹¹, így általában egy folyamatos magatartásban nyilvánul meg⁸¹² és harmadik személyek felé irányuló kérés formáját ölti anyagi eszközök szolgáltatására, amelyeket ezt követően az elkövető meg is szerzi.⁸¹³ A német jogirodalom tehát annak ellenére, hogy a gyűjtés nyelvtani értelmezése a célirányosság nélküli egyszerű felhalmozás büntetni rendelését is átfogja, a jogalkotói szándékra hivatkozással – amely szerint a katalógus-bűncselekményekkel konkrét kapcsolat nélküli, hétköznapi pénzügyi tevékenységek kívül esnek a tényállás körén - ezen elkövetési magatartást megszorítóan értelmezi.⁸¹⁴ A gyűjtés az átvételt is magában foglalja. Az átvétel mint önállóan nevesítésre került elkövetési magatartás az anyagi eszközök elfogadását jelenti harmadik személytől anélkül, hogy ezt megelőzően a szolgáltatásra felhívta volna a harmadik személyt az átvevő; és általában a továbbítás érdekében történik.⁸¹⁵ Az átvevő saját vagy más érdekében birtokába veszi az anyagi eszközöket.⁸¹⁶ A rendelkezésre bocsátás tulajdonképpen a gyűjtés és az átvétel tükörképszerű magatartása. Az anyagi eszköznek a finanszírozó által történő átengedését jelenti harmadik személy részére.⁸¹⁷ Az anyagi eszközök felhasználása, azaz a kapcsolat a katalógus-bűncselekménnyel csak a szubjektív oldalon jelenik meg.⁸¹⁸ A finanszírozási cselekménynek szoros összefüggésben kell állnia a tervezett katalógus-bűncselekmény megvalósításával, konkrét kapcsolat nélkül az anyagi eszközökkel finanszírozás – mivel csupán általános pénzügyi támogatást jelent - nem állapítható meg.⁸¹⁹

A magyar büntetőjogban a Btk. 318. § (1) bekezdése rendeli büntetni a magányos elkövető terrorizmus finanszírozását megvalósító cselekményeit. E körben azonban nem csak a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához anyagi eszköz szolgáltatása vagy gyűjtése [Btk. 318. § (1) bekezdés 1. fordulat], hanem a terrorcselekmény elkövetésére készülő személy vagy rá tekintettel más anyagi eszközzel támogatása [Btk. 318. § (1) bekezdés 2. fordulat] is tényállásszerű, amely a német büntetőjogi szabályozás esetén büntetlen marad.

⁸⁰⁹ Sieber – Vogel, 2015: 76.

⁸¹⁰ Petzsche, 2013: 160.

⁸¹¹ Sieber – Vogel, 2015: 77.

⁸¹² Lehner: 172.

⁸¹³ Az eredménytelen kérés a gyűjtés kísérleteként értékelendő. Gazeas – Grosse-Wilde– Kiessling, 2009: 599.

⁸¹⁴ Sieber-Vogel, 2015: 77-78.

⁸¹⁵ Gazeas – Grosse-Wilde– Kiessling, 2009: 599.

⁸¹⁶ Petzsche, 2013: 161.

⁸¹⁷ Lehner: 176.; Sieber – Vogel, 2015: 79.

⁸¹⁸ Lehner:180.; Sieber – Vogel, 2015: 80.

⁸¹⁹ Lehner: 173.; Sieber-Vogel, 2015: 82.

Tehát a magyar szabályozásban kizárólag a Btk. 318. § (1) bekezdés 1. fordulata szerinti bűncselekményi változat vehető össze a StGB. 89c. §-a szerinti bűncselekménnyel. A Btk. 318. § (1) bekezdés 1. fordulatainak elkövetési magatartásai a gyűjtés és a szolgáltatás. Az átvétel mint elkövetési magatartás a Btk.-ban nem került nevesítésre. Az anyagi eszköz gyűjtése azonban magában foglalja az anyagi eszköz átvételét más személytől, hiszen az elkövető tipikusan más személyektől „szerez be” anyagi eszközt.⁸²⁰ A gyűjtés elkövetési magatartás nyelvtani értelmezésével hasonló megállapításra juthatunk, mint a német büntetőjogban: a gyűjtés a célirányos begyűjtést,⁸²¹ valamint az anyagi bázis pusztá létrehozását⁸²² is átfogja. Ugyanakkor a Btk. miniszteri indokolása alapján a jogalkotói szándék a nemzetközi elvárásoknak való maradéktalan megfelelés volt,⁸²³ amelyek az alapvetően hétköznapi tevékenységek – konkrét terrorcselekményhez kapcsolódás nélküli - büntetendővé nyilvánítását írják elő. E vonatkozásban tehát a tág teret engedő nyelvtani értelmezés és a szabályozással követett törvényi cél összhangban van, a megszorító értelmezés a jogalkotó eredeti akaratától való eltérést jelentene, amelyre a nullum crimen sine lege elv folytán csak a törvény jogosult. Így a gyűjtés elkövetési magatartás a magyar büntetőjogban tágabb értelmezésnek enged teret, mint a német tényállás kapcsán. Az anyagi eszköz szolgáltatása esetén az anyagi eszköz a terrorcselekmény vagy annak előkészülete elkövetője részére átadásra kerül,⁸²⁴ azaz az anyagi eszköz birtokbaadását jelenti.⁸²⁵ Az anyagi eszköz szolgáltatásának értelmezése megegyezik a német tényállás megfogalmazásában szereplő rendelkezésre bocsátás értelmezésével. A terrorizmus finanszírozásának ezen változata csak akkor valósulhat meg, ha az anyagi eszköz szolgáltatása vagy gyűjtése a terrorcselekmény – akár személyi, akár anyagi⁸²⁶ - feltételeinek biztosításához történik. Ez egyrészt előkészületi jellegű – azaz a terrorcselekmény megvalósítását, avagy kísérletét megelőző – cselekményeket rendel büntetni, amelyek egyben sui generis bűnsegédi jellegűek is, mivel a terrorcselekmény tényleges elkövetése avagy kísérlete esetén a közvetlenül felhasznált vagy szükséges anyagi eszközöket szolgáltató vagy gyűjtő személy a terrorcselekmény bűnrészeseként vonandó felelősségre. A terrorizmus finanszírozása tehát a terrorcselekmény sui generis előkészületi változatától és a bűnsegédi részességtől azon az alapon határozható el, hogy a cselekmény közvetlenül kapcsolódik-e a terrorcselekményhez:

⁸²⁰ Gál – Dávid, 2015: 83.; Gál, 2013a: 52.; Gál, 2014a: 337., Gál, 2013b: 21.

⁸²¹ Vida, 2013: 87.

⁸²² Belovics, 2014: 516.; Sántha, 2013: 429., Mezölaki, 2013a: 656.; Blaskó, 2013: 21.; Balogh, 2014: 349.

⁸²³ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása. Részletes indokolás a 314-319. §-hoz.

⁸²⁴ Vida, 2013: 86.

⁸²⁵ Belovics, 2014: 516.; Sántha, 2013: 429.; Mezölaki, 2013a: 656.; Blaskó, 2013: 21.

⁸²⁶ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása. Részletes indokolás a 314-319. §-hoz.

ha igen, akkor terrorcselekmény, ha nem, akkor terrorizmus finanszírozása állapítandó meg.⁸²⁷ Tehát – hasonlóan a német büntetőjogi szabályozáshoz – a terrorizmus finanszírozása nem kapcsolódhat közvetlenül egy konkrét, ténylegesen megvalósított vagy kísérleti szakba lépett terrorcselekményhez, azonban az anyagi eszközt szolgáltató vagy gyűjtő személy szándéka szerint a későbbiekben terrorcselekmény feltételeit fogja biztosítani.

3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslatok

A terrorizmus finanszírozása büntetése vonatkozó jogirodalom áttekintését követően megállapítható, hogy a tényállás értelmezése több ponton vitás. Így a bűncselekmény jogi tárgyát, valamint a szubjektív tényállási elemeket illetően is eltérő álláspontok találhatók. A tényállás egységes, a büntetőjogi dogmatikának megfelelő értelmezése érdekében a továbbiakban ezen vitás pontokat járom körül. Ezt követően kerülnek megfogalmazásra a terrorizmus finanszírozása büntetése kapcsán a *de lege ferenda* javaslatok.

a) *Jogi tárgy*

A terrorizmus finanszírozása büntetése jogi tárgyával kapcsolatosan három álláspont is található a jogirodalomban. Az első álláspont szerint a terrorcselekmény büntetése és a terrorizmus finanszírozása büntetése *azonos* a jogi tárgy⁸²⁸. Ezen álláspont figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy a terrorizmus finanszírozásának büntetése esetén önálló bűncselekményi tényállásról van szó, ekként szükségképpen rendelkezik az új bűncselekmény önálló jogi tárggyal. Azaz minden önálló bűncselekményi tényállás önálló, más tényállások jogi tárgyától elkülöníthető jogi tárggyal kell, hogy rendelkezzen, hiszen tényállástani szempontból a büntetőjogi norma a jogi tárgyból indul ki.⁸²⁹ Kétségtelen azonban, hogy a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének jogi tárgya komplex jellegű. Elsődleges jogi tárgyára a tényállás rendszerbeli helyéből következtethetünk. A terrorizmus finanszírozása büntetése a közbiztonság elleni bűncselekmények között került szabályozásra úgy, hogy a terrorcselekmény bűncselekményéhez kapcsolódó, *sui generis* bűnsegédi jellegű magatartásokat rendel büntetni. Így a terrorizmus finanszírozásának elsődleges, jellegzetes

⁸²⁷ Mezölaki, 2013a: 656.

⁸²⁸ Belovics, 2014: 515.; Gál, 2013b: 18.; Gál, 2014a: 335.; Gál – Dávid, 2015: 82.; Gál, 2013a: 51.; Blaskó, 2013: 21.; Mezölaki, 2013: 655.

⁸²⁹ A jogi tárgy tényállástani szempontból betöltött funkcióit lásd. Nagy 2010: 103.

jogi tárgyának azonosnak kell lennie a terrorcselekmény jogi tárgyával. Ugyanakkor a terrorizmus finanszírozása büntette által másodlagosan védett, a terrorcselekménytől eltérő jelenség meghatározására az első álláspont képviselői részéről nem került sor. A második álláspont szerint a bűncselekmény jogi tárgya „*részben azonos*”⁸³⁰ a terrorcselekmény jogi tárgyával, ekként a terrorizmus finanszírozása büntettének jogi tárgya egyrészt az állampolgárok, a lakosság biztonsága, másrészt az a társadalmi igény, hogy az államok, állami szervek, illetve nemzetközi szervezetek saját döntéseiknek megfelelően, kényszerből mentesen működjenek. Ez a megfogalmazás gyakorlatilag a terrorcselekmény büntettének jogi tárgyát idézi, és ez az álláspont sem emeli ki a terrorizmus finanszírozásával oltalmazott specifikus, büntetőjogi védelemre szoruló érdeket, amelyre tekintettel az új bűncselekmény törvényi tényállása a terrorcselekmény büntettének törvényi tényállásától elkülönítve meghatározásra került. A harmadik álláspont alapján a terrorizmus finanszírozásának büntette a terrorizmus megelőzéséhez és megakadályozásához fűződő társadalmi érdeket⁸³¹ védi, tehát a bűncselekmény rendelkezik *önálló, a terrorcselekmény jogi tárgyától elkülöníthető jogi tárggyal*. Ugyanakkor ebben a megfogalmazásban sem jelenik meg a jogi tárgy azon specifikus veszélyeztetése, amelyet kifejezetten a terrorizmus finanszírozása jelent. Hiszen a terrorizmus megelőzéséhez és megakadályozásához fűződő társadalmi érdek védelmét szolgálja a terrorcselekmény bűncselekményének sui generis előkészületi jellegű változata és a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása kriminalizálása is.

Az új bűncselekményt a jogalkotó a terrorizmus finanszírozása megnevezés alatt szabályozza a Btk-ben. A terrorizmus finanszírozása kétségtelenül a terrorizmus ütőerét jelenti: a terrorizmus táplálása bizonyos mennyiségű anyagi eszközzel egy olyan absztrakt veszélyt teremt meg kontrollálatlansága folytán, amellyel szemben a nemzetközi közösség egyöntetű álláspontja szerint büntetőjogi eszközökkel is fel kell lépni.⁸³² A terrorizmus finanszírozásának lényege az a tevékenység, amelynek során a terrortámadás megvalósításához anyagi eszközöket bocsátanak rendelkezésre.⁸³³ A terrorizmus finanszírozása tehát bizonyos szempontból hasonlít a pénzmosáshoz: lényegét képezi az anyagi eszközök rejtett tranzakciója, amelynek során egy pénzösszeget valódi céljától elhatárolva juttatnak el más személyekhez, csoportokhoz, majd ezt követően valódi céljaiknak megfelelően használják fel. A „nyílt” pénzáramok ugyanis megnövelik a terrorcselekmények

⁸³⁰ Sántha, 2013: 425. és 429.

⁸³¹ Vida, 2013: 86.

⁸³² Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 598.

⁸³³ Gál, 2009: 42.

lelepleződésének, ezáltal a gyanúba keveredés veszélyét.⁸³⁴ A pénzmosás, mint a bűnözésből – elsősorban a szervezett bűnözésből – származó haszon tisztára mosására, legalizálására való törekvés egyidős a bűnözés megjelenésével, napjainkra azonban olyan nagy méreteket öltött és olyannyira veszélyessé vált, hogy megelőzésének és megakadályozásának lehetőségeivel nemzetközi és hazai szinten is hatékonyan fel kell lépni.⁸³⁵ A pénzmosás tehát egyfelől a terrorizmus finanszírozásának eszköze lehet, mivel jövedelmező tevékenység a terroristák számára.⁸³⁶ Másrészt a terrorizmus a bűnözés egyik legsúlyosabb és legveszélyesebb formája, a terrorcselekmény bűncselekménye szervezett bűnözéssel összefüggő bűncselekmény,⁸³⁷ amely a pénzmosás bűncselekményének egyik lehetséges alpbűncselekménye.⁸³⁸ Ekként a szakirodalom rokon jelenségnek, „tükörképszerű” jelenségeknek⁸³⁹ is tekinti a terrorizmus finanszírozását és a pénzmosást. A terrorizmus finanszírozása várhatóan rövid időn belül, mint „fordított pénzmosás”, vagy „pénzbepiszkítás” (money dirtying) be fog épülni a tágabb értelemben vett pénzmosás fogalomba is.⁸⁴⁰ A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása jelensége között tehát kétségtelenül szoros a kapcsolat.

A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása közötti hasonlóság felismerésének eredményeképpen született meg az Európa Tanács 2005-ös egyezménye, amely a pénz- és bankrendszerrel történő visszaélések új formájának tekintette a terrorizmus finanszírozását a pénzmosás mellett. Felismerve azt, hogy a pénzmosás megelőzésére és megakadályozására hivatott bejelentési és azonosítási előírások rendszerére rá lehet építeni a terrorizmus pénzügyi alapjának gyengítése céljából meghirdetett harcot, a terrorizmus finanszírozásának szabályait a magyar jogalkotó is összekapcsolta a pénzmosásra vonatkozó rendelkezésekkel.⁸⁴¹ A hatályos pénzmosás elleni törvény, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény preambulumban mind a pénzmosásnak, mind a terrorizmus finanszírozásának megelőzését és megakadályozását célul tűzi ki. Ennek megfelelően a Btk. 401. §-ában szabályozott pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztásának vétsége a pénzmosás és a

⁸³⁴ Gál, 2014b: 48.

⁸³⁵ Korona, 1999: 293.

⁸³⁶ Gál, 2014b: 117.

⁸³⁷ A szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról szóló 1999. évi LXXV. törvény 4. § se) alpontja.

⁸³⁸ Ugyanakkor az, hogy a terrorcselekményből, avagy a terrorizmus finanszírozásából származzon olyan dolog, amely a pénzmosás elkövetési tárgya lenne, csak ritkán képzelhető el. Zöller, 2012: 372.

⁸³⁹ Zöller, 2012: 372.

⁸⁴⁰ Gál, 2014b: 117.

⁸⁴¹ Gál, 2013a: 48.

terrorizmus finanszírozásának megelőzésével és megakadályozásával – tehát mindkét bűncselekménnyel - kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettség elmulasztását egy tényállással – rendszertanilag a pénzmosás büntettét követően - rendeli büntetni a magyar jogalkotó.

A pénzmosás bűncselekményét a magyar Btk. külön fejezetben, a gazdasági bűncselekmények körében szabályozza. Jogi tárgya azonban kettős: elsődlegesen a bűnözés – főként a szervezett bűnözés⁸⁴² – elleni hatékony fellépéshez fűződő társadalmi érdek, másodlagosan a pénzügyi intézmények és a gazdaság egyéb szereplőinek törvényes működéséhez fűződő közérdek, valamint a bankok, a pénzügyi intézmények, és egyéb befektetéssel járó szolgáltatásokat nyújtó intézmények törvényes működésébe vetett bizalom.⁸⁴³ Olyan, más bűncselekményekhez kapcsolódó járulékos tettről van szó, amelynek révén elfedik a bűnös úton szerzett pénz eredetét, lehetőséget teremtve annak legális gazdaságba történő visszaforgatására.⁸⁴⁴

A terrorizmus finanszírozása tehát tulajdonképpen ellentétes irányú a pénzmosással. Járulékos, a terrorcselekmény bűncselekményéhez kapcsolódó cselekmény, de nem követi, hanem megelőzi azt. A terrorizmus finanszírozására felhasznált anyagi javak származhatnak mind legális, mind illegális forrásból,⁸⁴⁵ de az elkövető az ezekkel kapcsolatos valódi szándékát – továbbá illegális forrásból származó anyagi javak esetén az anyagi eszköz eredetét is – elfedve, az állam pénzügyi rendszerét felhasználva fordítja a bűnös céljára.

A két hasonló jelenségben tehát a közös pont az, hogy mind a pénzmosás, mind a terrorizmus finanszírozása a legális pénzügyi rendszert veszi igénybe bűnözői célokra.⁸⁴⁶ Így a terrorizmus finanszírozása büntettének, mint önálló bűncselekménynek az elsődleges jogi tárgya valóban azonos a terrorcselekmény bűncselekményének jogi tárgyával, hiszen ahhoz kapcsolódó, sui generis bűnsegédi jellegű magatartásokat rendel büntetni a jogalkotó. Azonban a bűncselekmény álláspontom szerint másodlagosan védi a pénzügyi rendszer működésébe vetett bizalmat is: hiszen a terrorizmust anyagi eszközzel elősegítő elkövető mind az illegális, mind a legális forrásból származó anyagi javakkal, a legális pénzintézeti

⁸⁴² Hiszen „valamennyi szervezett bűnözési forma sérti a legális gazdaság érdekeit, mert jelentős és ellenőrizhetetlen pénzmozgással jár együtt, továbbá a foglalkoztatás helyzetének állami kontroll alatt tartása és tervezetősége csorbát szenved. Ehhez társul a szervezett kriminalitás ár- és béreltérítő szerepe.” Finszter – Irk, 2001: 31.

⁸⁴³ Molnár, 2014: 761.

⁸⁴⁴ Tóth, 2002: 356-357.; Zöller, 2012: 372.

⁸⁴⁵ Zöller, 2012: 372. A terrorizmus finanszírozása háromféleképpen történhet: a) bűncselekmények elkövetése révén, b) adományok útján, c) törvényes üzleti tevékenységgel. Lásd. Gál, 2012: 49-52. A bűncselekmények elkövetése esetén az anyagi eszközök forrása illegális, míg az adományok útján avagy a törvényes üzleti tevékenységgel megszerzett anyagi eszközök forrása legális.

⁸⁴⁶ Zöller, 2012: 372.

rendszert felhasználva, leplezés alatt járul hozzá a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához.

b) Szubjektív tényállási elemek

A terrorizmus finanszírozása büntette kapcsán a jogirodalmi álláspontok nem egységesek a szubjektív tényállási elemeket illetően sem. Egyes szerzők szerint⁸⁴⁷ ugyanis a bűncselekmény *szándékos*, további szubjektív tényállási elemet ezen tényállás nem tartalmaz. A másik álláspontot képviselő szerzők szerint⁸⁴⁸ a bűncselekmény csak *szándékosan és célzatosan* valósulhat meg, mivel az elkövető a terrorizmus finanszírozásának céljával jár el.⁸⁴⁹ Tehát a terrorizmus finanszírozásának büntette a szükségképpeni szubjektív tényállási elemek kivül eshetőleges szubjektív tényállási elemet, a célzatot is tartalmazza.

Abban tehát egységesek a jogirodalmi álláspontok, hogy a terrorizmus finanszírozásának büntette szándékos bűncselekmény, hiszen a Btk. a gondatlan elkövetését nem rendeli büntetni. Az viszont, hogy e bűncselekmény törvényi tényállása tartalmaz-e célzatot, tisztázásra szorul.

A terrorizmus finanszírozásának alapesetét a Btk. 318. § (1) bekezdése szabályozza. Az első fordulata alapján az büntetendő, aki a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához anyagi eszközt szolgáltat vagy gyűjt.

Az elkövetési tárgy az anyagi eszköz, amelynek definícióját a Btk. 318. § (3) bekezdésének értelmező rendelkezése rögzíti. A Btk. miniszteri indokolása alapján a fogalom-meghatározás a Moneyval 2010-es ajánlásának és az 1999-es ENSZ egyezménynek megfelelően történt.⁸⁵⁰

Az elkövetési magatartás a szolgáltatás vagy a gyűjtés. A *nyelvtani értelmezés* alapján a szolgáltatás valakinek juttatást jelent, amely valamely lehetőségnek, történésnek az alapját megteremti, létrehozza,⁸⁵¹ míg a gyűjtés valaminek az egy helyre hordása, egy helyen egyesítése, egyenként vagy részletekben megszerzése, összeszedése,⁸⁵² a hétköznapi nyelvhasználat szerinti értelme további kritériumot nem tartalmaz. Az anyagi eszköz szolgáltatása tehát az anyagi eszköz rendelkezésre bocsátását, birtokba adását jelenti más

⁸⁴⁷ Belovics, 2014: 516.; Sántha, 2013: 429.; Blaskó, 2013: 22.

⁸⁴⁸ Gál – Dávid, 2015: 82.; Gál, 2013a: 53.; Gál, 2014a: 338., Gál, 2013b: 20.; Mezőlaki, 2013a: 656.; Vida, 2013: 87.

⁸⁴⁹ Vida, 2013: 87.

⁸⁵⁰ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása. Részletes indokolás a 314-319. §-hoz.

⁸⁵¹ Pusztai, 2003: 1276.

⁸⁵² Pusztai, 2003: 468.

személynek, amely a köznapi nyelvhasználat alapján magában foglalja valamely későbbi történés alapjának megteremtését. Az anyagi eszköz gyűjtése pedig az anyagi bázis létrehozását jelenti.

Ezen két konjunktív elkövetési magatartás kifejtésére a tényállás alapján „a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához” kerül sor. Ezzel a megfogalmazással kizárólag a terrorizmus finanszírozása tényállásában találkozhatunk. A feltételek biztosítása a szavak hétköznapi értelmében valaminek a lehetővé tételét⁸⁵³ jelenti. Szaknyelvi jelentését keresve a bűncselekmény tanában a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása az előkészület tárgyi oldalához tartozó magatartás, amely az előkészület általános fogalmaként minden olyan magatartást magában foglal, amit nem említ külön előkészületi magatartásként a törvény⁸⁵⁴. Az előkészület célzatos, amelyet a jogalkotó az előkészület diszpozíciójában a „bűncselekmény elkövetése céljából” megfogalmazással juttat kifejezésre. A terrorizmus finanszírozása alapesetének első fordulata tehát előkészületi jellegű: a terrorcselekmény bűncselekményének feltételeit biztosítja az elkövető. Az elkövetési magatartások az előkészületi cselekmények általános fogalmának köréből kiemelt, külön nevesített elkövetési magatartások: a jogalkotó ezen tevékenységeket a terrorizmus finanszírozásának elkövetési magatartásaivá tette, amivel megfosztotta őket az előkészületi sajátosságaiktól úgy, hogy az előkészületi célzatot sem tette a különös részi tényállás részévé. A terrorcselekmény szó a Btk. 314-316. §-aiban szabályozott terrorcselekmény bűncselekményére utal vissza, tehát a terrorizmus finanszírozásának elkövetője a terrorcselekményhez kapcsolódóan, azt elősegítve fejt ki a magatartását. Erre tekintettel a terrorcselekmény bűncselekményének elkövetője és a terrorizmus finanszírozásának elkövetője szükségképpen elkülönül egymástól, mivel az utóbbi bűncselekmény járulékos, bűnsegédi jellegű magatartásokat szabályoz. Abból a tényből tehát, hogy a terrorizmus finanszírozásának tényállása a terrorcselekmény bűncselekményére utal vissza, nem következik az, hogy a terrorizmus finanszírozásának elkövetője részéről a törvényhozó célzatos elkövetést szabályozott volna, hiszen két külön bűncselekményről, önálló tényállásokról, és külön elkövetőkről van szó. A terrorcselekmény bűncselekménye célzatos, tehát megvalósulásához szükséges, hogy az elkövető a törvényi tényállásban meghatározott valamely célzattal járjon el. A terrorizmus finanszírozásának elkövetője azonban a terrorcselekmény elkövetőjétől elkülönülő más személy, akinek a vonatkozásában önmagában a terrorcselekmény bűncselekményére utalással nem határozott meg a jogalkotó törvény által értékelt célt.

⁸⁵³ Pusztai, 2003: 136.

⁸⁵⁴ Nagy, 2010: 195.

Az anyagi eszköz szolgáltatása mint elkövetési magatartás nem idegen a Btk. Különös Részében: megjelenik az egészséget veszélyeztető bűncselekmények körében⁸⁵⁵, a prostitúció elősegítésének harmadik alapesetében⁸⁵⁶, a gyermekpornográfia sui generis bűnsegédi alakzataiban⁸⁵⁷, továbbá az egyesülési joggal visszaélés sui generis alakzatában⁸⁵⁸. Az anyagi eszközök szolgáltatása ezen bűncselekmények esetén szintén egy másik elkövetési magatartáshoz⁸⁵⁹ kapcsolódó, járulékos jellegű cselekmény, amelynek az elkövetője ekként szükségszerűen más személy. E bűncselekményi változatok lényegi ismérveiben megegyeznek a terrorizmus finanszírozása alapesetének első fordulatával. Ezek esetén szándékos, de nem célzatos elkövetéssel megvalósuló bűncselekményekről van szó. Így az *argumentum a simile* alapján egy másik bűncselekményhez anyagi eszközök szolgáltatása esetén szándékos elkövetésről van szó, a tényállás ezen megfogalmazása nem utal arra, hogy a törvényi tényállás célzatot határozná meg.

A terrorizmus finanszírozása törvényi tényállásának megfogalmazása a nemzetközi kötelezettségvállaláson alapul, a jogalkotó elsődlegesen a Moneyval 2010-es jelentésének és az 1999-es ENSZ egyezmény rendelkezéseinek tett eleget. A *történeti értelmezés* alapján tehát a magyar jogalkotó szabályozási szándéka a nemzetközi elvárásoknak való maradéktalan megfelelés volt, így a büntetőjogi rendelkezés megfogalmazását illetően a vonatkozó egyezmények, kerethatározatok rendelkezéseiből, azok keletkezésének és fejlődésének körülményeiből kell következtetni a valódi tartalmára. A terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánítását az 1999-es ENSZ egyezmény írta elő először, a 2005-ös ET egyezmény, a Moneyval 2010-es jelentése és a FATF 2012-es ajánlása is erre utal vissza, az ebben található bűncselekményi meghatározást veszik át. Az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikke a terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye kapcsán a szándékos elkövetés büntetendővé nyilvánításáról rendelkezett, célzatot a bűncselekmény meghatározása nem tartalmazott. A terrorizmus finanszírozása a korábban a terrorizmus megnyilvánulási formájaként nevesített, és az 1999-es ENSZ egyezmény mellékeltében meghatározott bűncselekményekhez kapcsolódó magatartások büntetendővé nyilvánításának szükségességére mutatott rá: a gyűjtött vagy biztosított források az elkövető szándéka szerint

⁸⁵⁵ Btk. 176. § (4) bekezdése, 177. § (3) bekezdése, 178. § (3) bekezdése, 179. § (4) bekezdése, 182. § (2) bekezdése, 184. § (3) bekezdése, 184/A. § (3) bekezdése, 184/B. § (3) bekezdése, 184/C. § (3) bekezdése: „[...] bűncselekmény elkövetéséhez anyagi eszközt szolgáltat”.

⁸⁵⁶ Btk. 201. § (3) bekezdése: „Aki bordélyház [...] működéséhez anyagi eszközöket szolgáltat”.

⁸⁵⁷ Btk. 204. § (3) bekezdése: „[...] bűncselekményhez anyagi eszközöket szolgáltat”, Btk. 204. § (5) bekezdés c) pontja: „[...] pornográf műsorban szerepeltetéséhez anyagi eszközöket szolgáltat”.

⁸⁵⁸ Btk. 351. § (3) bekezdése: „Aki a bíróság által feloszlattott egyesület vezetéséhez vagy működéséhez [...] anyagi eszközöket szolgáltat”.

⁸⁵⁹ Illetve egy bordélyház, feloszlattott egyesület működéséhez, vezetéséhez.

a terrorizmus valamely meghatározott megnyilvánulási formájának elkövetésére kerülnek felhasználásra. A történeti értelmezés alapján sem tartalmaz a terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye célzatot.

A *közösségi jognak megfelelő értelmezés* alapján szintén a fenti következtetésre juthatunk. Az Európai Unió 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározata sem tartalmaz ugyanis olyan rendelkezést, hogy a terrorizmus finanszírozása ezen fordulatát szándékos és célzatos bűncselekményként kellene bűncselekménnyé nyilvánítani.

A terrorizmus finanszírozása Btk. 318. § (1) bekezdése szerinti alapesetének második fordulata alapján az büntetendő, aki terrorcselekmény elkövetésére készülő személyt vagy rá tekintettel mást anyagi eszközzel támogat.

A bűncselekmény ezen fordulatának elkövetési tárgya szintén az anyagi eszköz. Az elkövetési magatartás a támogatás. A támogatás a *nyelvtani értelmezés* alapján anyagi, katonai segítségnyújtást, erkölcsi pártfogolást⁸⁶⁰ jelent. Az anyagi eszközzel támogatás tehát a Btk. 318. § (3) bekezdés értelmező rendelkezésében meghatározott eszközzel történő segítségnyújtást foglalja magában. A második fordulat nem a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához kapcsolódik, hanem a terrorcselekmény elkövetésére készülő személlyel kapcsolatos akár akként, hogy rá tekintettel más személynek történik. Hasonlóan az első fordulat értelmezésénél kifejtettekhez, a terrorcselekmény elkövetésére készülő személy e fordulatnál is szükségképpen más személy, tehát nem a terrorizmus finanszírozásának elkövetőjével esik egybe. A tényállásban ugyanis a terrorcselekmény szó a Btk. 314-316. §-ai szerinti bűncselekményre utal. A terrorcselekmény bűncselekménye célzatos, azonban a célzatnak nem a terrorizmus finanszírozását megvalósító elkövetőnél, hanem a terrorcselekmény elkövetésére készülő személynél kell fennállnia. Abból a tényből ugyanis, hogy a terrorcselekmény elkövetésére készülő személyt támogatja anyagilag a terrorizmus finanszírozását megvalósító személy, még nem következik, hogy a támogató is szükségképpen a terrorcselekmény bűncselekményének célzatával jár el. A terrorizmus finanszírozását elkövető személy tudatának csak azt kell átfognia, hogy terrorcselekmény elkövetésére készülő személyt (vagy rá tekintettel mást) támogat, és elegendő, ha erre a szándéka eshetőlegesen terjed ki.

A *történeti értelmezést* segítségül hívva szintén arra a megállapításra juthatunk, hogy a tényállás ezen fordulata is a nemzetközi kötelezettségvállalásoknak megfelelés jegyében született. A magányos terrorista kiképzéséhez szükséges feltételek megteremtését, a terrorista

⁸⁶⁰ Pusztai, 2003: 1302.

személy megélhetésének biztosítását átfogó ezen fordulat büntetendővé nyilvánítása a Moneyval 2010-es jelentésén és a FATF 2012-es ajánlásán alapul. Ezen nemzetközi dokumentumok azonban nem követelik meg a szándékos és célzatos bűncselekménykénti szabályozást, a megfeleléshez elegendő a szándékos elkövetés kriminalizálása.

A *közösségi jognak megfelelő értelmezés* alapján szintén a fenti következtetésre juthatunk. Az Európai Unió 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározata sem tartalmaz ugyanis olyan rendelkezést, hogy a terrorizmus finanszírozása ezen fordulatát szándékos és célzatos bűncselekményként kellene bűncselekménnyé nyilvánítani.

A terrorizmus finanszírozása alapesete törvényi tényállása tehát *terrorista célzat nélküli*, kizárólag az egyes magatartások büntetendőségére alapított, a büntetőjogi felelősségre vonást igen tág körben lehetővé tevő tényállás.

A terrorizmus finanszírozása Btk. 318. § (2) bekezdése szerinti minősített esetét az követi el, aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése vagy terrorista csoport tagja érdekében valósítja meg, vagy a terrorista csoport tevékenységét egyéb módon támogatja.

A terrorizmus finanszírozásának minősített esete két fordulatot tartalmaz. Az első fordulat a terrorizmus finanszírozása alapesetére utal vissza azzal, hogy az elkövető azt a terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése vagy terrorista csoport tagja érdekében valósítja meg. Ebben az esetben a minősített eset elkövetési magatartásai azonosak az alapesetben meghatározott elkövetési magatartásokkal, de az elkövető azokat a terrorista csoportban elkövetés vagy a terrorista csoport tagja érdekében fejt ki. A terrorista csoport fogalmát a Btk. 319. §-a tartalmazza. E körben értelmezésre az „érdekében” megfogalmazás szorul. A *nyelvtani értelmezés* alapján a szó köznapi jelentését tekintve valaminek az érdekében cselekvés valami megvalósulása végett⁸⁶¹, azaz valamilyen céllal, amiatt történik. A Btk. Különös Részében több olyan bűncselekményi tényállás található, ahol a jogalkotó az „érdekében” megfogalmazással utal az elkövetés célzatosságára, így a Btk. 192. § (1) bekezdés b) pontja szerinti emberkereskedelem alapesete esetében⁸⁶², a Btk. 252. § (1) bekezdése szerinti atomenergia alkalmazásával visszaélés esetében⁸⁶³, a Btk. 303. § (1) bekezdése szerinti kényszervallatás esetében⁸⁶⁴, a Btk. 326. § (3) bekezdés b) pontja szerinti

⁸⁶¹ Pusztai, 2003: 313.

⁸⁶² „az a) pontban meghatározott cselekmény megvalósítása érdekében szállít, elszállásol, elrejt, vagy másnak megszerez, [...]”

⁸⁶³ „aki az atomenergia alkalmazásához szükséges engedély megszerzése érdekében a döntésre jogosult szervezet vagy személyt megtéveszti, [...]”

⁸⁶⁴ „az a hivatalos személy, aki annak érdekében, hogy más vallomást vagy nyilatkozatot tegyen, illetve ne tegyen, erőszakot, fenyegetést, vagy más hasonló módszert alkalmaz, [...]”

nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés esetében⁸⁶⁵, valamint a Btk. 417. § (2) bekezdése szerinti fogyasztók megtévesztése esetében⁸⁶⁶ is. Az érdekében megfogalmazással tehát a jogalkotó a terrorizmus finanszírozása minősített esetének első fordulatóban törvényi tényállási elemként célzatot szabályoz.

A második fordulat a terrorista csoport tevékenységének egyéb módon történő támogatása. A bűncselekmény ezen fordulatónak elkövetési tárgyát nem határozza meg. Az elkövetési magatartás a támogatás. A támogatás – a terrorizmus finanszírozása alapesetének második fordulatója kapcsán kifejtettekkel egyezően - a *nyelvtani értelmezés* alapján anyagi, katonai segítségnyújtást, erkölcsi pártfogolást⁸⁶⁷ jelent. A támogatásnak mint elkövetési magatartásnak a módja bárhogyan megvalósulhat. Így az anyagi eszközzel támogatás mellett bármilyen formában történő segítségnyújtás tényállásszerű lehet. A második fordulat azonban csak a terrorista csoport tevékenységével lehet kapcsolatos. A terrorista csoport fogalmát a Btk. 319. §-a tartalmazza. A terrorista csoport tevékenységéhez kapcsolódás a már fennálló terrorista csoport működésének, fenntartásának biztosítását jelenti. A magatartás sui generis bűnsegédi jellegéből következik, hogy a bűncselekmény elkövetője e fordulatonál szükségképpen a terrorista csoporton kívülálló személy lehet. A terrorizmus finanszírozása minősített esetének második fordulatót elkövető személy tudatának csak azt kell átfognia, hogy terrorista csoport működését, fenntartását támogatja, és elegendő, ha erre a szándéka eshetőlegesen terjed ki.

A terrorizmus finanszírozása minősített esetének első fordulatója tehát *szándékos és célzatos* bűncselekményként került megfogalmazásra: az elkövető a terrorizmus finanszírozását abból a célból valósítja meg, hogy a terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetését vagy a terrorista csoport tagja érdekét szolgálja, mozdítsa elő. A második fordulat azonban nem tartalmazza a törvény által értékelt célt, azaz a terrorista csoport tevékenységének egyéb módon történő támogatása *szándékos* bűncselekmény.

c) Jogszabály módosító/kiegészítő javaslatok

⁸⁶⁵ „nemzetközi szerződés által tiltott fegyver előállítására alkalmas létesítmény üzemeltetéséhez a jogszabály által meghatározott engedély megszerzése érdekében a döntésre jogosult szervezet vagy személyt megtéveszti.”

⁸⁶⁶ „aki az áru értékesítése érdekében nagy nyilvánosság előtt vagy jelentős mennyiségű, illetve értékű áru lényeges tulajdonsága tekintetében valótlan tény vagy valós tény megtévesztésre alkalmas módon állít, megtévesztésre alkalmas tájékoztatást ad, [...]”

⁸⁶⁷ Pusztai, 2003: 1302.

A terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánítására vonatkozó nemzetközi elvárások feltérképezését, valamint a hatályos büntető anyagi jogi szabályozás bemutatását követően az alábbiak állapíthatók meg.

A Btk. 318. § (1) bekezdése szerinti terrorizmus finanszírozása büntette csaknem teljeskörűen eleget tesz a – Magyarország által a kézirat lezárásának időpontjában vállalt - nemzetközi elvárásoknak.

Azonban a hatályos büntető anyagi jogi szabályozás jogalkotó által kiküszöbölendő hiányosságaként jelentkezik:

- a terrorizmus finanszírozása bűncselekményét két változatban kellene szabályozni, egyrészt külön a terrorista eszköz jellegű bűncselekmények finanszírozását, másrészt külön az egyéb, halál avagy súlyos testi sérülés okozására irányuló, terrorista célzattal elkövetett bűncselekmények finanszírozását /1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (1) bekezdés a) és b) pontjai, Moneyval 2016-os jelentésének 52. pontja/;
- a terrorcselekmény elkövetése, megtervezése, előkészítése, vagy terrorcselekményben részvétel, illetve terrorista kiképzés nyújtása, avagy terrorista kiképzésben részesülés célú utazás büntetendővé nyilvánítása /FATF 2012-es ajánlása, 5. pont, a terrorizmus finanszírozásához fűzött értelmező megjegyzések B/3. pontja/.

Ezen kívül a közeljövőben hatályba lép az Európai Parlament és a Tanács 2017-es irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, valamint a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. A 2017-es irányelv a 2178 (2014) BT határozat, az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös egyezményének Kiegészítő Jegyzőkönyve, valamint a FATF 2012-es ajánlásának büntetőjogi rendelkezéseivel összhangban tovább bővíti a terrorizmus finanszírozása elleni büntető anyagi jogi fellépést is. Az újabb tervezett terrorista tevékenységekhez kapcsolódó bűncselekmények ekörben a terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése, valamint a terrorizmus finanszírozása lesznek. A terrorizmus finanszírozása a Btk. 318. §-a alapján büntetendő. A probléma véleményem szerint a terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése kapcsán az, hogy már a tettesbüntetőjog irányába mutató rendelkezést fog jelenteni. A terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése tényállása a terrorizmus céljából külföldre utazás, mint sui generis előkészületi jellegű változat bűnsegédi magatartásait sui generis bűnsegédi jellegű változatként szabályozná. Ekként a szervezési vagy elősegítési cselekmény igen távoli jogi tárgy veszélyeztetést jelent, és kizárólag az elkövető szándékos elkövetésén – mivel a javasolt

új tényállás a célzatot nem tartalmazza - alapul a magatartás büntetést érdemlősége, ezért a tettesbüntetőjog irányába mutat. Azonban a 2017-es irányelv 2017. április 20. napján hatályba lép, erre tekintettel meg kell teremteni az összhangot az Európai Unió elvárásával: a terrorizmus céljából külföldre utazás szervezését vagy egyéb módon történő elősegítését sui generis bűncselekményként kell majd szabályoznia a jogalkotónak.

VI. ZÁRÓ GONDOLATOK

A terrorista a félelem és a rémület légkörének terjesztésével – azaz a terrorizmus kommunikációs stratégiájával - a végcéljának, a számára ideológiailag megfelelő társadalmi rendnek a kialakítására törekszik.⁸⁶⁸ Ha a köztes célját eléri, és az elkövetett bűncselekmények hatásaként a félelem eluralkodik, rendkívül ügyelni kell a terrorizmus elleni fellépés során alkalmazott eszközökre, a meghozott intézkedésekre. Hiszen amennyiben feláldozzuk a jogállami alapelveket, leépítjük a jogállami garanciákat - egyfajta önbeteljesítő jóslatként - a terroristák eléri a végcéljukat, a jogállam megszűnését.⁸⁶⁹ Bár a terrorizmus elleni fellépés során a büntetőjogi eszközök alkalmazása önmagában csak tüneti kezelést⁸⁷⁰ jelent, mindenekelőtt az igazságszolgáltatás tekintélye és hatékonysága az, amely képes igazán jelentősen hozzájárulni a közbiztonsági egyensúly fenntartásához, megszilárdításához.⁸⁷¹ Erre tekintettel minden jogállamban elengedhetetlenül szükséges a büntetőjogi eszközök hatékony alkalmazhatósága és alkalmazása a terrorizmus elleni küzdelem során.

Az értekezésben a terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépés eszközeinek elemzésére került sor a jogi értelemben terrorista elkövető(k) büntetőjogi felelősségre vonásának megkönnyítése érdekében. Kiindulópontként a magyar büntetőjogi szabályozást vizsgáltam, amelynek során beigazolódott az a hipotézisem, miszerint a tényállások nem mentesek dogmatikai problémáktól. Ezt követően a jogösszehasonlító célkitűzés megvalósítása érdekében a német büntetőjogi szabályozást vettem górcső alá. A magyar és a német büntető anyagi jogi fellépés eszközeit jelentő törvényi tényállások azonban a közös gyökerek és a mindkét országot egyaránt terhelő nemzetközi elvárások ellenére heterogén képet mutatnak; az összehasonlító elemzésre bűncselekményi változatonként a szükségképpen tényállási elem, az elkövetési magatartás értelmezése révén kerülhetett sor. Ekként az a hipotézis, miszerint a két országban ugyanazon személyek vonandóak terroristaként büntetőjogi felelősségre, az eltérő szabályozási koncepció miatt csak részben állja meg a helyét. A nemzetközi tapasztalatokra figyelemmel beiktatott, és az újabb és újabb

⁸⁶⁸ Zöller, 2010: 620.; Zöller, 2012: 367.

⁸⁶⁹ Zöller, 2010: 620.

⁸⁷⁰ Gál, 2013a: 55.

⁸⁷¹ Finszter, 2009: 79.

nemzetközi és európai uniós elvárásokra tekintettel többször módosított, újragondolt hatályos magyar büntetőjogi tényállások kapcsán megállapítottam azt is, hogy a jogalkotói törekvés ellenére maradtak hiányosságok, következetlenségek. Emellett a közeljövőben hatályba lép az Európai Parlament és a Tanács 2017/541 irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, a 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, valamint a 2005/671/IB tanácsi határozat módosításáról, amely az ENSZ, az ET és a FATF elvárásaival összhangban a terrorcselekmények megelőzése érdekében újabb terrorizmus elleni fellépést szolgáló bűncselekmények nemzeti jogban történő szabályozását írja elő. Ezek az új tényállások alapvetően hétköznapi cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását fogják jelenteni, amelyeket az elkövető speciális, terrorizmushoz kötődő célja miatt tart büntetést érdemlőnek a nemzetközi közösség. Azonban minél inkább prevenciós célokra használjuk a büntetőjogot, annál inkább nehezebb lesz a törvényi tényállások pontos meghatározása, hiszen a prevenció jegyében születő büntetőjogi norma már nem egy veszélyes cselekmény meghatározására törekszik, hanem egy veszélyes elkövető van a látókörében.⁸⁷² A magyar büntetőjogi szabályozásnak pedig ezeknek az újabb, határozatlanságuk és a tettesbüntetőjog irányába mutató jellegük folytán problematikus nemzetközi és európai uniós kötelezettségeknek is eleget kell tennie a jövőben.

Ahogy arra az értekezésem bevezetésében kitértem, kétségtelen, hogy a terrorcselekmények elkövetésének veszélye napjainkban valós veszélyként jelentkezik. Azonban a büntetőjogi beavatkozás dogmatikai határokat szétfeszítő további segítségül hívására valóban csak a legvégső esetben, a legutolsó eszközként kellene, hogy sor kerüljön. Különben ténylegesen valóra válik, hogy a „fortélyos” terroristák „igazgatnak minket” a félelem általános légkörében.

⁸⁷² Backes, 2008: 660.

IRODALOMJEGYZÉK

A,Á

Aponte, 2006 = Aponte, Alejandro (2006): *Krieg und Politik – Das politische Feindstrafrecht im Alltag*. HRRS. 2006/8-9. 297-303. Forrás: <http://www.hrr-strafrecht.de/hrr/> (Letöltés ideje: 2008. május 6.)

B

Bader, 2009 = Bader, Markus (2009): *Das Gesetz zur Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten*. NJW. 2009/39. 2853-2856.

Balogh, 2005 = Balogh Ágnes (2005): *Büntetőjog II. Különös Rész*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs

Barna, 2004 = Barna Attila (2004): A jogállam önvédelme – a német büntetőjog-alkotás válasza a 70-es évek terrorhullámára. In: Mezey Barna (Szerk.): *Eckhart Ferenc Emlékkönyv*. Gondolat Kiadó, Budapest. 12-23.

Bartkó, 2006 = Bartkó Róbert (2006): *Kritikai észrevételek a terrorcselekmény törvényi szabályozásához*. Jogtudományi Közlöny 2006/6. 233-238.

Bartkó, 2009 = Bartkó Róbert (2009): *Büntetőjogi aggályok a terrorcselekmény tényállásával kapcsolatban*. Jogtudományi Közlöny, 2009/12. 535-540.

Bartkó, 2011 = Bartkó Róbert (2011): *A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései*. UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft., Győr

Bartkó, 2013 = Bartkó Róbert (2013): *Kritikai észrevételek a terrorcselekmény 2012. évi C. törvény szerinti szabályozásával kapcsolatban*. In: Szoboszlai-Kiss Katalin – Deli Gergely

(Szerk.): *Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére*. Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr. 48-58. Forrás: <http://dfk-online.sze.hu/images/egyedi/bihari/bartk%C3%B3.pdf> (letöltés ideje: 2014. február 9.)

Bartkó, 2015 = Bartkó, Róbert (2015): *A terrorcselekmény tényállásának értékelése az uniós követelmények tükrében*. Belügyi Szemle. 2015/7-7.39-51.

Bartkó, 2016 = Bartkó Róbert (2016): *Változások a hazai terrorizmus elleni büntetőjogi küzdelemben*. Magyar Jog. 2016/9. 535-539.

Belegi, 2015 = Belegi József (2015): Btk. XXX. Fejezet. A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Kónya István (Szerk.): *Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára*. II. kötet. 3. kiadás. HVG-ORAC, Budapest. 1191-1229.

Belovics, 2014 = Belovics Ervin (2014): Btk. XXX. Fejezet. A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Busch Béla (Szerk.): *Büntetőjog II. Különös Rész*. Harmadik kiadás. HVG-ORAC, Budapest. 509-538.

Blaskó, 2013 = Blaskó Béla (2013): Btk. XXX. Fejezete. A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Blaskó Béla – Hautzinger Zoltán – Madai Sándor – Pallagi Anikó – Polt Péter – Schubauer László: *Büntetőjog Különös Rész II*. Rejtjel Kiadó, Budapest. 13-53.

Bócz, 2016 = Bócz Endre (2016): *Egy terrorcselekményről*. Magyar Jog. 2016/3. 148-156.

Böröcz, 2014 = Böröcz, Miklós (2014): *Az illegális migráció és a terrorizmus közti összefüggések vizsgálata*. (T)error & Elhárítás. 2014/II. 1-20. Forrás: http://tek.gov.hu/tt_kiad.html (letöltés ideje: 2016. január 20.)

Bützler, 2011 = Bützler, Volker (2011): Die Vorverlagerung der Strafbarkeit am Beispiel der Terrorismusverfolgung aus deutscher Perspektive. In: Sinn, Arndt – Gropp, Walter – Nagy Ferenc (Szerk.): *Grenzen der Vorverlagerung in einem Tatstrafrecht. Eine rechtsvergleichende Analyse am Beispiel des deutschen und ungarischen Strafrechts*. Universitätsverlag Osnabrück, Göttingen-Osnabrück. 375-401.

C, Cs

Csizmadia, 2007 = Csizmadia Sándor (2007): Az ENSZ és a terrorizmus elleni harc problémái. In: Szabó Péter (Szerk.): *Pécsi Politikai Tanulmányok*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs. 130-146. Forrás: http://publikon.hu/application/essay/182_1.pdf (letöltés ideje: 2013. január 4.)

Csizner, 2012 = Csizner Ildikó (Szerk.) (2012): *Büntetőjogi fogalomtár*. CompLex Kiadó, Budapest

Csúri –Ligeti, 2006 = Csúri András - Ligeti Katalin (2006): A szervezett bűnözés elleni állami fellépés eszközeiről. In: Nagy Ferenc (Szerk.): *Bűnügyi mozaik. Tanulmányok Vida Mihály 70. születésnapja tiszteletére*. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged. 19-40.

D

Deák, 2014 = Deák Zoltán (2014): *A Szegedi Ítéltábla döntése a terrorcselekménnyel fenyegetés és a közveszéllyel fenyegetés elhatárolásáról. A fenyegetés fogalmának értelmezése*. Jogesetek Magyarázata. 2014/2. 46-57.

Deckers – Heusel, 2008 = Deckers, Rüdiger – Heusel, Johanna (2008): *Strafbarkeit terroristischer Vorbereitungshandlungen – rechtsstaatlich nicht tragbar*. ZRP. 2008/6. 169-173.

E, É

Erdősy – Földvári –Horváth, 1989 = Erdősy Emil – Földvári József – Horváth Tibor (1989): *A magyar büntetőjog különös része II*. Tankönyvkiadó, Budapest

F

Finszer – Irk, 2001 = Finszter Géza – Irk Ferenc (2001): *Gazdasági-társadalmi változások, a bűnözés új kihívásai. (Szervezett bűnözés Közép-Kelet Európában, az Európai Unió peremén.)* Kriminológiai Tanulmányok. XXXVIII. kötet. OKKRI, Budapest. 11-59.

Finszter, 2002 = Finszter Géza (2002): *Az alkotmányos jogállam esélyei a terrorizmus elleni küzdelemben*. Belügyi Szemle. 2002/6-7. 156-166.

Finszter, 2009 = Finszter Géza (2009): Közbiztonság és közbátorság. In: Németh Zsolt (Szerk.): *Írások Tauber István emlékére*. ELTE ÁJK–MKT–RTF, Budapest, 2009. 66-84.

Fischer, 2008 = Fischer, Thomas (2008): *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*. 55. Auflage. Verlag C.H. Beck, München

Fischer, 2011 = Fischer, Thomas (2011): *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*. 58. Auflage. Verlag C.H. Beck, München

Fischer, 2012 = Fischer, Thomas (2012): *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*. 59. Auflage. Verlag C.H. Beck, München

Fischer, 2016 = Fischer, Thomas (2016): *Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*. 63. Auflage. Verlag C.H. Beck, München

G, Gy

Gál, 2009 = Gál István (2009): *Bejelentés vagy feljelentés? A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel kapcsolatos feladatok és kötelezettségek*. Penta Unió, Pécs

Gál, 2012 = Gál István (2012): *A pénzmosással és a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos jogszabályok magyarázata*. Hvgorac, Budapest

Gál, 2013a. = Gál István (2013): *A terrorcselekmény és a hozzá kapcsolódó bűncselekmények hatályos szabályozása Magyarország Új Büntető Törvénykönyvében*. (T)error & Elhárítás. 2013/I. 1-21. Forrás: http://tek.gov.hu/tt_kiad.html (letöltés ideje: 2014. január 20.)

Gál, 2013b. = Gál István (2013): Btk. XXX. Fejezet. A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Polt Péter (Főszerk.): *Új Btk. Kommentár*. 6. kötet. Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyv Kiadó, Budapest. 7-53.

Gál, 2013c. = Gál István (2013): *A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása az új magyar büntetőjogban*. Belügyi Szemle. 2013/6. 26-56.

Gál, 2014a. = Gál István (2014): XXX. fejezet – A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Tóth Mihály – Nagy Zoltán (Szerk.): *Magyar Büntetőjog Különös rész*. Osiris Kiadó, Budapest. 329-359.

Gál, 2014b. = Gál István László (2014): *Bejelentés vagy feljelentés? A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel kapcsolatos feladatok és kötelezettségek az Új Büntető Törvénykönyv alapján*. Penta Unió, Budapest

Gál – Dávid, 2015 = Gál István László – Dávid Ferenc (2015): *A terrorizmus büntetőjogi oldala: a terrorcselekmény és a terrorizmus finanszírozása*. Belügyi Szemle. 2015/7-8. 72-87.

Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009 = Gazeas, Nikolaos – Grosse-Wilde, Thomas – Kiessling, Alexandra (2009): *Die neuen Tatbestände im Staatsschutzstrafrecht – Versuch einer ersten Auslegung der §§ 89a, 89b, und 91 StGB*. NStZ. 2009/11. 593-604.

Gierhake, 2008 = Gierhake, Katrin (2008): *Zur geplanten Einführung neuer Straftatbestände wegen der Vorbereitung terroristischer Straftaten*. ZIS. 2008/9. 397-405. Forrás: www.zis-online.com (letöltés ideje: 2011. május 18.)

Griesbaum, 2010 = Griesbaum, Rainer (2010): *Strafrechtliche Bekämpfung des Terrorismus auf nationaler und internationaler Ebene*. DRiZ. 2010/11. 365-368.

H

Hassemer, 1976 = Hassemer, Winfried (1976): Konstanten kriminalpolitischer Theorie. In: Warda, Günther – Waider, Heribert – von Hippel, Reinhard – Meurer, Dieter (Szerk.): *Festschrift für Richard Lange zum 70. Geburtstag*. Walter de Gruyter, Berlin-New York. 501-519.

Hassemer, 1989 = Hassemer, Winfried (1989): *Symbolisches Strafrecht und Rechtsgüterschutz*. NStZ. 1989/12. 553-592.

Helm, 2006 = Helm, Martin (2006): *Die Bildung terroristischer Vereinigungen – Auslegungsprobleme beim neuen § 129a. StGB*. StV. 2006/12. 719-723.

Hollán, 2006 = Hollán Miklós (2006): *A bűncselekmény közös elkövetésében való megállapodás a magyar büntetőjogban*. Jogelméleti Szemle. 2006/3. 1-24. Forrás: <http://jesz.ajk.elte.hu/hollan27.html> (letöltés ideje: 2013. szeptember 17.)

Huber, 1999 = Huber Gábor (1999): *Terrorizmus: a szó misztériuma*. Belügyi Szemle. 1999/12. 26-35.

J

Jakobs, 1985 = Jakobs, Günther (1985): *Kriminalisierung im Vorfeld einer Rechtsgutverletzung*. ZStW. 1985/4. 751-785.

Janisch, 2008 = Janisch, Wolfgang (2008): *Terrorismus auf seinen Kern reduziert!* DRiZ. 2008/2. 47.

Józsa, 2002 = Józsa László (2002): *Globális terrorizmus – fogalmi keretek*. In: Tóth Péter (Szerk.): *Válaszok a terrorizmusra*. SVKH-Chartapress, Budapest. 88-92.

K

Kardos, 1999 = Kardos Gábor (1999): *Miért nehéz a terrorizmus ellen jogi eszközökkel védekezni?* In: Vadai Ágnes (Szerk.): *Terrorizmus. A nemzeti és nemzetközi biztonságot érintő kihívás*. Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Nemzetközi Kapcsolatok Tanszék. Budapest. 75-85.

Kardos, 2002 = Kardos Gábor (2002): *Együttműködés vagy a szuverén döntés jogának védelme? A nemzetközi jog dilemmái és a terrorizmus elleni fellépés*. In: Tóth Péter (Szerk.): *Válaszok a terrorizmusra*. SVKH-Chartapress, Budapest. 123-135.

Karsai – Nagy, 2003 = Karsai Krisztina – Nagy Ferenc (2003): *A kerethatározat. Az európai büntetőjog új kihívásai és a magyar büntető jogalkotás*. Büntetőjogi Kodifikáció. 2003/1-2. 3-28.

Kauder, 2008 = Kauder, Siegfried (2008): *Strafbarkeit terroristischer Vorbereitungshandlungen. Erwiderung zu Deckers/Heusel, ZRP 2008, 169. ZRP. 2009/1. 20-22.*

Kis, 2006 = Kis Norbert (Szerk.) (2006): *A Büntető Törvénykönyv magyarázata. III. kötet. Különös Rész (2)*. Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest

Kindhäuser, 2010 = Kindhäuser, Urs (2010): *Strafgesetzbuch. Lehr- und Praxiskommentar. 4. Auflage*. Nomos Verlag. Baden-Baden

Korinek, 2005 = Korinek László (2005): *Az antiterrorista harc eszközei, különös tekintettel a büntetőjogra*. In: Gál István – Köhalmi László (Szerk.): *Emlékkönyv Losonczy István professzor halálának 25. évfordulójára*. Studia Iuridica, Auctoritate Universitatis Pécs Publicata. Pécs. 193-203.

Korinek, 2015 = Korinek László (2015): *A terrorizmus*. Belügyi Szemle. 2015/7-8. 7-38.

Korona, 1999 = Korona Lajos (1999): *A pénzmosás elleni harc eszközei a nemzetközi büntetőjogban*. Kriminológiai és Kriminálisztikai Tanulmányok. XXXVI. kötet. OKKRI, Budapest. 293-299.

Köhalmi, 2015 = Köhalmi László (2015): *Gondolatok a vallási indíttatású terrorizmus ürügyén*. Belügyi Szemle. 2015/7-8. 52-71.

Kronstein, 1999 = Kronstein Gábor (1999): *Esszé a terrorizmusról*. Belügyi Szemle. 1999/12. 36-53.

Kühl, 2011 = Kühl, Kristian (2011): *Strafgesetzbuch Kommentar. 27. Auflage*. C.H. Beck Verlag, München

L

Lehner = Lehner, Andrea: *Die Straftatbestände zur Bekämpfung der Terrorismusfinanzierung. Eine rechtsvergleichende Untersuchung der österreichischen und deutschen Bestimmungen unter Berücksichtigung internationaler und europäischer Rechtsinstrumente*. Kézirat, Wien

Ligeti, 2012 = Ligeti Katalin (2012): Anti-terrorism related criminal law reforms and human rights in Hungary. In: Galli, Francesca – Weyembergh, Anne (Szerk.): *EU counter-terrorism offences. What impact on national legislation and caselaw?* Editions de l'Université de Bruxelles, Bruxelles. 195-210.

M

Mezőlaki, 2013a. = Mezőlaki Erik (2013): Btk. XXX. Fejezet. A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Karsai Krisztina (Szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*. CompLex Kiadó, Budapest. 649-677.

Mezőlaki, 2013b. = Mezőlaki Erik (2013): Btk. XXXI. Fejezet. A köznyugalom elleni bűncselekmények. In: Karsai Krisztina (Szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*. CompLex Kiadó, Budapest. 691-712.

Molnár, 2014 = Molnár Gábor (2014): Pénzmosás – Btk. XL. fejezet. In: Busch Béla (Szerk.) *Büntetőjog II. Különös Rész*. Harmadik kiadás. HVG-ORAC, Budapest. 758-776.

N, Ny

Nagy, 2006a. = Nagy Ferenc (2006): *Az ellenség-büntetőjogról, a jogállami büntetőjog eróziójáról*. Acta Jur. et Pol. Tom. LXVIII. Fasc. 17., Szeged. 1-21.

Nagy, 2006b. = Nagy Ferenc (2006): Landesberichte – Ungarn. In: Gropp, Walter (Szerk.): *Organisierte Kriminalität und kriminelle Organisationen: präventive und repressive*

Maßnahmen vor dem Hintergrund des 11. September 2001. Nomos Verlag, Baden-Baden. 413-432.

Nagy, 2008a. = Nagy Ferenc (2008): *A magyar büntetőjog általános része.* HVG-ORAC, Budapest

Nagy, 2008b. = Nagy Ferenc (2008): Die deutsch-ungarischen strafrechtlichen Beziehungen in der Vergangenheit und Gegenwart. In: Karsai Krisztina (Szerk.): *Strafrechtlicher Lebensschutz in Ungarn und Deutschland. Beiträge zur Strafrechtsvergleichung.* Pólay Elemér Alapítvány, Szeged. 21-46.

Nagy, 2010 = Nagy Ferenc (2010): *A magyar büntetőjog általános része.* Második kiadás. HVG-ORAC, Budapest

Nagy, 2013 = Nagy Ferenc (2013): *Régi és új tendenciák a büntetőjogban és a büntetőjog tudományban.* Akadémiai Kiadó, Budapest

P

Payandeh, 2014 = Payandeh, Mehrdad (2014): *Globale Anti-Terrorgesetzgebung: Die deutsche Rechtsordnung im Sog des UN-Sicherheitsrats?* ZRP. 2014/8. 357-373.

Petsche, 2013 = Petzsche, Anneke (2013): *Strafrecht und Terrorismusbekämpfung. Eine vergleichende Untersuchung der Bekämpfung terroristischer Vorbereitungshandlungen in Deutschland, Großbritannien und Spanien.* Nomos Verlag. Baden-Baden

Póczik, 2005 = Póczik Szilveszter (2005): *A nemzetközi terrorizmus fontosabb összetevőiről.* Magyar Tudomány. 2005/10. 1269-1278.

Póczik, 2006a. = Póczik Szilveszter (2006): Bevezetés a terrorizmus kriminológiájába. I. rész. Definíció, tipológia, jog és történelem. In: Irk Ferenc (Szerk.): *Kriminológiai tanulmányok 43.* Országos Kriminológia Intézet, Budapest. 80-89.

Póczik, 2006b. = Póczik Szilveszter (2006): *A terrorizmus kriminológiai perspektívában. Definíció, jog, történelem*. Rendészeti Szemle. 2006/9. 45-59.

Póczik, 2014 = Póczik Szilveszter (2014): Régi terrorizmus – újfajta terrorizmus I. In: Vókó György (Szerk.): *Kriminológiai tanulmányok 51*. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest. 72-92.

Polt, 1989 = Polt Péter (1989): *Nemzetközi bűnözés, nemzetközi büntetőjog*. Belügyi Szemle 1989/5. 28-34.

Pusztai, 2003 = Pusztai Ferenc (Főszerk.) (2003): *Magyar Értelmező Kéziszótár*. Második kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest

R

Rebman, 1985 = Rebmann, Kurt (1985): *Probleme und Möglichkeiten der Bekämpfung des internationalen Terrorismus*. NJW. 1985/30. 1735-1738.

S, Sz

Sántha, 2013 = Sántha Ferenc (2013): XXX. fejezet – A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Horváth Tibor – Lévay Miklós (Szerk.): *Magyar Büntetőjog Különös Rész*. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest. 423-447.

Schönke – Schröder, 2006 = Schönke, Adolf – Schröder, Horst (2006): *Strafgesetzbuch Kommentar*. 27. Auflage. Verlag C.H. Beck, München

Selján, 2014 = Selján Péter (2014): *Harc az Iszlám Állam ellen*. Nemzet és Biztonság. 2014/5. 63-74.

Sieber, 2009 = Sieber, Ulrich (2009): *Legitimation und Grenzen von Gefährdungsdelikten im Vorfeld terroristischer Gewalt – Eine Analyse der Vorfeldtatbestände im „Entwurf eines Gesetzes zur Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten“*. NStZ. 2009/7. 353-364.

Sieber – Vogel, 2015 = Sieber, Ulrich – Vogel, Benjamin (2015): *Terrorismusfinanzierung. Prävention im Spannungsfeld von internationalen Vorgaben und nationalem Tatstrafrecht.* Duncker & Humblot, Berlin

Sinn, 2006 = Sinn, Arndt (2006): *Moderne Verbrechenverfolgung – auf dem Weg zu einem Feindstrafrecht?* ZIS. 2006/3. 107-117. Forrás: <http://www.zis-online.com> (letöltés ideje: 2008. május 6.)

Stauber, 2014 = Stauber Péter (2014): *Egy BT-határozat evolúciója: az 1267 (1999) ENSZ BT határozattal létrehozott terrorellenes szankciós mechanizmus fejlődése.* (T)error & Elhárítás. 2014/I. 1-18. Forrás: http://www.tek.gov.hu/tt_kiad.html (letöltés ideje: 2016. január 20.)

Sternberg-Lieben, 2014a. = Sternberg-Lieben, Detlev (2014): §§ 80-101a. In: Schönke, Adolf – Schröder, Horst: *Strafgesetzbuch Kommentar.* 29. Auflage. Verlag H.C.Beck, München. 1311-1400.

Sternberg-Lieben, 2014b. = Sternberg-Lieben, Detlev (2014): §§ 123–131. In: Schönke, Adolf – Schröder, Horst: *Strafgesetzbuch Kommentar.* 29. Auflage. Verlag H.C.Beck, München. 1464-1546.

Szabó, 2011 = Szabó Imre (2011): *Az informatikai terrorizmus veszélyei.* Belügyi Szemle. 2011/2. 5-20.

Szomora, 2013 = Szomora Zsolt (2013): Záró Rész. In: Karsai Krisztina (Szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez.* CompLex Kiadó, Budapest. 955-995.

T

Tálas, 2007 = Tálas Péter (2007): *A nemzetközi terrorizmus és a szervezett bűnözés hatása a nemzetközi biztonságra és Magyarország biztonságára.* Budapest. 1-19. Forrás: <http://www.kisebbssegkutato.tk.mta.hu/uploads/files/archive/904.pdf> (letöltés ideje: 2016. december 30.)

Tóth, 2002 = Tóth Mihály (2002): *Gazdasági bűnözés és bűncselekmények*. KJK-KERSZÖV, Budapest

Tóth, 2005 = Tóth Mihály (Szerk.) (2005): *Magyar Büntetőjog Különös Rész*. Osiris Kiadó, Budapest

Tóth, 2009 = Tóth Mihály (2009): *Bűnszövetség, bűnszervezet*. Complex Kiadó, Budapest

Tóth, 2013 = Tóth Mihály (2013): *A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának és gyakorlatának változásai*. Hadtudomány. 2013/1-2. 30-40. Forrás: http://mhtt.eu/hadtudomany/HT_2013_1-2_mhtt.pdf (letöltés ideje: 2014. március 8.)

Tröndle – Fischer, 2006 = Tröndle, Herbert – Fischer, Thomas (2006): *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*. 53. Auflage. Verlag H. C. Beck, München

V

Vida, 2005 = Vida Mihály (2005): A közrend elleni bűncselekmények. In: Nagy Ferenc (Szerk.): *A magyar büntetőjog különös része*. Második kiadás. Korona Kiadó, Budapest. 445-613.

Vida – Szomora, 2009 = Vida Mihály – Szomora Zsolt (2009): A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Nagy Ferenc (Szerk.): *A magyar büntetőjog különös része*. HVG-ORAC, Budapest. 384-424.

Vida, 2013 = Vida Mihály (2013): A közbiztonság elleni bűncselekmények (Btk. XXX. Fejezet). In: Karsai Krisztina (Szerk.): *Anyagi büntetőjog. Különös Rész II*. Iurisperitus Bt., Szeged. 76-111.

Vincze, 2002 = Vincze Hajnalka (2002): Az Európai Unió válasza a szeptember 11-i eseményekre. In: Tálás Péter (Szerk.): *Válaszok a terrorizmusra*. SVKH-Chartapress, Budapest. 201-225.

W

Weisser, 2008 = Weisser, Bettina (2008): *Der „Kampf gegen den Terrorismus“ – Prävention durch Strafrecht?* JZ. 2008/8. 388-395.

Wörner L– Wörner M, 2006 = Wörner, Liane – Wörner, Matthias (2006): *Landesberichte – Deutschland*. In: Gropp, Walter (Szerk.): *Organisierte Kriminalität und kriminelle Organisationen: präventive und repressive Maßnahmen vor dem Hintergrund des 11. September 2001*. Nomos Verlag, Baden-Baden. 75-132.

Z, Zs

Zhou, 2014 = Zhou, Zunyou (2014): *Balancing Security and Liberty. Counter-Terrorism Legislation in Germany and China*. Duncker & Humblot Verlag, Berlin

Zöllner, 2009 = Zöllner, Mark (2009): *Terrorismusstrafrecht: Ein Handbuch*. C.F. Müller Wissenschaft Verlag, Heidelberg

Zöllner, 2010 = Zöllner, Mark (2010): *Willkommen in Absurdistan. Neue Straftatbestände zur Bekämpfung des Terrorismus*. GA. 2010/11. 607-621.

Zöllner, 2012 = Zöllner, Mark (2012): *Zehn Jahre 11. September – Zehn Jahre Gesetzgebung zum materiellen Terrorismusstrafrecht in Deutschland. Versuch einer Bilanz*. StV. 2012/6. 364-373.

Zöllner, 2016 = Zöllner, Mark (2016): *Der Terrorist und sein (Straf-)Recht*. GA. 2016/2. 90-108.

Zsebe, 2015 = Zsebe Zsolt (2015): *Külföldi harcosok az Iszlám Állam mellett*. Nemzet és Biztonság. 2015/1. 23-29. Forrás: www.nemzetesbiztonsag.hu (letöltés ideje: 2016. január 20.)

FELHASZNÁLT JOGANYAGOK JEGYZÉKE

Törvények:

Az 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

Az 1998. november 13. napján kelt német Büntető Törvénykönyv (BGBl. I S. 3322)

A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi II. törvény

A 2009. július 30. napján kelt, a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmények előkészületének üldözéséről szóló törvény (BGBl. I S. 2437)

A 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

A 2015. június 12. napján kelt, a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmények előkészületének üldözését módosító törvény (BGBl. I S. 926)

A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény

Törvények indokolása:

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény miniszteri indokolása. Magyar Közlöny. 1978/92. 1219.

A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi II. törvény indokolása

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása

A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény indokolása

Magyar bírósági döntések:

BH.1993.597

BH.2000. 333

BH.2006. 40

BH.2007.37

BH 2008.139

BH.2009.96

4/2005. Büntető jogegységi határozat

EBH 2005.1288

EBH 2006.1385

EBH 2007.1677.

EBD2012.B.14. (Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.232/2009/9.)

Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505.

Debreceni Ítéltábla Bf.I.176/2013/3.

Fővárosi Bíróság 21.B.812/2009/2.

Fővárosi Bíróság 7.B.855/2009/33.

Fővárosi Bíróság 14.B.1103/2009/16.

Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.70/2010/8.

Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.147/2010/5.

Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 1.Bf. 354/2006/21.

Kecskeméti Törvényszék 11.B.365/2013/3.

Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.1096/2006.

Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.844/2007/6.

Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.642/2007/7.

Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.173/2008/5.

Miskolci Törvényszék 10.B.1725/2012/14.

Szegedi Ítéltábla Bf.II.240/2006/90.

Szegedi Ítéltábla Bf.III.429/2013/5.

Vas Megyei Bíróság B.306/2006/68.

BJD 9103

Német bírósági döntések:

BGH 34 329

BGH v. 29. 01. 1992. – StB 30/91

BGH v. 29. 07. 1992. – 3 StR 132/92

BGH v. 12. 10. 2001. – AK 14/01

BGH v. 21. 10. 2003. – AK 17/03

BGH v. 10. 01. 2006. – 3 StR 263/05 („Freikorps-Fall”)

BGH 3 StR 243/13 – Urteil vom 8. Mai 2014 (LG Frankfurt a.M.)

KG 26.10.2011 – 4 Ws 92/11, 4 Ws 93/11, 4 Ws 92,93/11 – 2 OAR 37/11

OLG Stuttgart, Beschluss vom 4. Februar 2014, Az. 4 Ws 16/14

Nemzetközi dokumentumok:

A légi járművek fedélzetén elkövetett bűncselekményekről és egyéb cselekményekről szóló Tokióban, az 1963. évi szeptember hó 14. napján kelt Egyezmény

A légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének leküzdéséről Hágában, az 1970. december 16-án aláírt egyezmény

A polgári repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények leküzdéséről Montrealban, az 1971. szeptember 23. napján aláírt egyezmény

A nemzetközileg védett személyek, köztük a diplomáciai képviselők ellen elkövetett bűncselekmények megelőzéséről és megbüntetéséről szóló New Yorkban, 1973. december 14. napján elfogadott egyezmény

A New Yorkban, az 1979. december 18. napján aláírásra megnyitott túszedés elleni nemzetközi egyezmény

A nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló 1980. március 3. napján kelt egyezmény

A nemzetközi polgári repülést szolgáló repülőterek elleni jogellenes és erőszakos cselekmények visszaszorításáról szóló, 1988. február 24-én Montrealban aláírt jegyzőkönyv

A tengerhajózás biztonsága elleni jogellenes cselekmények visszaszorításáról szóló, 1988. március 10. napján Rómában elfogadott egyezmény 3. cikke, valamint a kontinentális talapzaton rögzített mesterséges szigetek biztonsága elleni jogellenes cselekmények visszaszorításáról szóló jegyzőkönyv

A robbantásos terrorizmus visszaszorításáról szóló 1997. december 15. napján, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 52. ülészakán, New Yorkban elfogadott nemzetközi egyezmény

A terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról szóló, New Yorkban, 1999. december 9. napján elfogadott egyezmény

A nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló, New Yorkban 2005. szeptember 14. napján elfogadott egyezmény

A külföldi terrorista harcosokról szóló 2178 (2014) ENSZ BT határozat

A terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemről és a nemzetközi együttműködés javítása a terrorizmus elleni küzdelemben szóló 1373 (2001) ENSZ BT határozat

Az 1977. január 27-én Strasbourgban elfogadott, a terrorizmus visszaszorításáról szóló Európa Tanács egyezmény

A terrorizmus megelőzéséről szóló Varsóban, 2005. május 16-án kelt Európa Tanács egyezmény

A pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló Varsóban, 2005. május 16-án kelt Európa Tanács egyezmény

A Miniszteri Bizottság által 2015. május 19. napján elfogadott, a terrorizmus megelőzéséről szóló Európa Tanács Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve

Az Európai Unió Tanácsának 2002. június 13-án elfogadott, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározata

A Bizottság 2007. november 6. napján született javaslata a Tanács terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározatának módosításáról

Az Európai Unió Tanácsának 2008. november 28-án elfogadott, 2008/919/IB kerethatározata a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározat módosításáról

Az Európai Unió Bizottságának 2015. december 2. napján kelt javaslata: Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, valamint a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról

A Moneyval 2010. szeptember 30. napján Magyarországról készült jelentése

A Moneyval 2016. szeptember 29. napján Magyarországról készült jelentése

A FATF 2012-es ajánlása

Europol EU Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2015

Egyéb (internetes források):

<http://www.brak.de/>

<http://www.birosag.hu>

<http://www.dejure.org>

<http://dip21.bundestag.de>

<http://eur-lex.europa.eu>

<http://europa.eu>

www.europol.europa.eu/

<http://www.fatf-gafi.org>

www.parlament.hu

<https://wcd.coe.int>